

R A P O R T U L F R E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2016 - 2017

Integritate Diversitate Responsabilitate Profesionalism Integritate Transparență Democrație par
pativă Transparență Democrație participativă Integritate Democrație participativă Responsabilitat
Spirit critic Integritate Responsabilitate Transparență Profesionalism Integritate Transparență
Profesionalism Diversitate Transparență Transparență Spirit critic Profesionalism Diversitate S
rsitate Responsabilitate Diversitate Profesionalism Integritate Profesionalism Democrație par
Integritate Profesionalism Democrație participativă Profesionalism Profesionalism Integritate Transparență
Diversitate Integritate Diversitate Spirit critic Integritate
Democrație participativă Integritate Diversitate Democrație participativă Profesionalism D

ActiveWatch

Membră a Rețelelor Internaționale
Reporterii fără Frontiere
și IFEX

ActiveWatch este o organizație de drepturile omului care militează pentru comunicarea liberă în interes public. Acest raport a fost redactat în cadrul Programului FreeEx al ActiveWatch.

Misiunea **FreeEx** este consolidarea accesului la informații, a libertății presei și a libertății de exprimare.

Din anul 2000, ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

Autori:

Liana Ganea

Maria Popa

Răzvan Martin

Adrian Szelmenczi

Ionuț Codreanu

Mulțumim pentru asistența acordată programului

FreeEx pe parcursul întregului an:

Mircea Toma

Dan Mihai, Diana Hatneanu, Nicoleta Andreescu

Bogdan Manolea, Ștefan Cădea

Mulțumiri:

Asociația Română pentru Tehnologie și Internet, APADOR-CH

Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație

Tehnoredactare și design:

Dan Ichimescu

Alexandra Cădea

CC BY 3.0

ActiveWatch

Membră a rețelelor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro

www.facebook.com/ActiveWatch

freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 18912239

CUPRINS

METODOLOGIE	6
CONTEXTUL GENERAL	7
Principalele evenimente din 2016-2017 cu impact asupra libertății de exprimare:	7
Abateri etice, instrumentalizarea presei în interes personal	8
Presiuni ale autorităților	8
Serviciile publice de radio și televiziune	9
Consiliul Național al Audiovizualului	10
Accesul la informații	10
Legislație	11
Jurisprudență	11
Insulte, amenințări, agresivități	11
Piața de media	11
Problemele penale ale patronilor de presă	11
ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI CORUPȚIE ÎN PRESĂ	13
Mass-media au fabricat știri în contextul unor evenimente politice majore	13
Mass-media în campaniile electorale din 2016	13
Nerespectarea normelor profesionale	14
Un jurnalist publică adresa unui lider politic și instigă protestatarii	14
Oana Stancu implică o minoră în bătălia mediatică cu tatăl acesteia	14
HotNews concediază un editor pentru un atac dur la un politician	15
Poliția Cluj demarează o anchetă în urma unei știri tendențioase a TVR	15
Anchetă la Agerpres din cauza unui interviu „fără curaj”	16
Continuă migrația jurnaliștilor în lumea politică	16
Noi sancțiuni penale pentru șantaj de presă	16
Conducerea și patronatul Antena Group, condamnate pentru șantaj	16
Sebastian Ghiță a fost inculpat pentru șantaj într-un nou dosar	17
Ziarist acuzat că a șantajat un candidat la alegerile locale	17
Autoreglementare	17
Radio Guerrilla sancționează colaborarea salariaților cu serviciile de informații	17
Moderarea comentariilor online care instigă la ură	18
PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR	19
Anchetă penală pentru difuzare de știri false	19
MAI întocmește liste negre cu jurnaliști	20
Abuzuri ale forțelor de ordine	20
Abuz al Jandarmeriei împotriva unui membru Falun Gong, sancționat	20
Două persoane, amendate fiindcă au strigat „Demisia!” la venirea Președintelui	21
Amendat cu 600 de lei pentru criticarea autorităților locale pe Facebook	21
Poliția din Târgu Jiu și-a amendat criticii de pe Facebook	21
Acțiuni ale autorităților, împotriva unor protestatari	22
Hărțuirea avertizorilor de integritate	23
Polițistul-scriitor Marian Godină, devenit și avertizor de integritate	23
Hărțuiri la Muzeul Național Brukenthal din Sibiu	23
Teatrul Primăriei din Brașov, supus presiunilor	23
Avertizori din sistemul de sănătate, intimidați	24
Uniunea Scriitorilor... reduși la tăcere	25
Conducerea SRR hărțuiește salariații	25
Infiltrarea agenților în redacții, reconfirmată	25
Senatoarea Anghel l-ar lua la bani mărunți pe Dragoș Pătraru	26
Federația Română de Fotbal dă amenzi pentru opinii	26
COMUNITATEA MAGHIARĂ ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE	28
Jandarmeria amendează 84 de manifestanți pentru autonomie	28
Simboluri naționale și regionale: restricții, sancțiuni și intimidări	28
Primăria Cluj anulează finanțarea unei campanii pentru plăcuțele multilingve	29
Președintele retrace decorația lui Tökés pentru o declarație tradusă greșit	30
PRESIUNI ÎN REDACȚII	31
Instrumentalizarea presei în interes personal	31
România liberă și-a sprijinit patronul	31
Evenimentul Zilei, acuzat de directorul său onorific că susține interese străvezii	32
DNA reacționează la atacurile împotriva magistraților	32
Presiuni editoriale	32
HexiPharma a încercat să cumpere tăcerea unui jurnalist	32
PNL vrea să aprobe difuzarea unor materiale jurnalistice	32
Presiuni asupra presei de limbă maghiară	33

Realitatea TV l-a suspendat pe Dorin Chioțea, pentru lăudarea Antenei 3	33
Șefa corespondenților de la Adevărul a demisionat acuzând presiuni	34
Redactorul-șef Robert Veress a demisionat de la Puterea	34
Mălin Bot a demisionat de la Evenimentul Zilei	35
Ondine Gherguț și Mălin Bot, concediați de la România liberă	35
Articol despre homosexualitate, respins de platforma culturală a Staropramen	35
Andrei Gheorghe, blocat să pronunțe „moarte” și „Pink Floyd” la Pro FM	36
AGRESIUNI, AMENINȚĂRI, INSULTE	37
Marian Vanghelie a amenințat un jurnalist România TV	37
Reporterul Costin Ștucan, agresat de suporteri dinamoviști	37
Amenințări „gen Charlie Hebdo” pentru un ziarist și redacția GSP	37
Cetățean supărat că a fost filmat la o ședință de consiliu local	38
Antrenorul Ionel Ganea a agresat o jurnalistă	38
Primarul Cherecheș, acuzat că a furat reportofonul unor ziariști	38
Reporter și cameraman Kanal D, agresați de discipolul unui exorcist	38
Ziarist de mondenități, bătut la înmormântarea tatălui Andreei Marin	39
Jurnaliști Digi și TVR, agresați de primarul din Grădinari, Olt	39
Jurnalist din Alba Iulia, agresat de muncitori pe un șantier	39
Activist civic agresat de angajații unei firme care asfalta pe ploaie	39
Deputatul Cătălin Rădulescu (PSD Argeș), ostil cu presa și protestatarii	39
Ziariști TVR și GSP, dați afară din curtea spitalului Malaxa	40
Mormintele rudelor unor jurnaliști, profanate	40
Jurnaliști agresați de preoți și enoriași la Constanța	41
Tentative de intimidare a familiei jurnalistului Daniel Befu	42
Abuzuri la manifestațiile și contra-manifestațiile de la Guvern și Cotroceni	42
ACCESUL LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC	44
Modificări legislative	44
Transparentizarea în guvernul tehnocrat	45
Primăria Domnești are reguli de acreditare mai stricte decât Președinția României	47
APADOR-CH vs MAI și IGPR	47
MediaSind vs SRR	48
Emilia Șercan vs ASSN, MAPN, MAI, MAE etc.	49
Biblioteca Națională împiedică accesul la tezele de doctorat	50
Gabriela Firea - pomeni pentru presă	50
TELEVIZIUNEA ȘI RADIOUL PUBLICE	52
Eliminarea taxei radio-tv	52
Modificarea legii de funcționare	54
Campanie SRR împotriva modificării Legii nr. 41/1994	54
Hărțuirea jurnaliștilor SRR care au criticat campania SRR	54
Reguli restrictive pentru avertizorii de integritate	55
Accesul jurnaliștilor în SRR	56
Justiția obligă SRR să-i achite 100.000 de euro unui avertizor pe care l-a hărțuit	56
Suspiciuni de cenzură în reflectarea unei dezbateri despre taxa radio-tv	56
Anchete ale procurorilor la TVR și SRR	57
Nereguli financiare la SRR	57
Cheltuieli exorbitante cu deplasările externe ale PDG al SRR	58
PDG al SRR, declarat incompatibil de ICCJ	58
ICCJ anulează regulamentele abuzive ale SRR	58
Un director SRR sprijină un fost primar în fața instanței	58
Parlamentul a demis în aprilie 2017 CA al SRR	59
Un nou Consiliu de Administrație la TVR	59
Dificultățile financiare ale TVR	60
Interviu cu premierul Cioloș, nedifuzat de TVR	61
Repoziționare editorială a TVR	61
CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI	63
PIAȚA DE MEDIA	65
Problemele penale ale industriei de media	65
Dificultăți economice	67
Alte rezultate economice, audiențe, tiraje, vânzări	68
Piața de televiziune	68
Piața de radio	69
Piața de presă tipărită	69
Piața de media online	70
Facilități și subvenții pentru presă	71
Mobilitate crescută și schimbări în organigramele media	71
Sediile televiziunilor deținute de familia Voiculescu	71
Conflicte de muncă	73

Doi fondatori Profit.ro, în proces cu publisher-ul.....	73
Proteste față de întârzierile salariale de la Sport Total FM	73
Daune morale de 100.000 de euro pentru un jurnalist Radio Cluj	73
Restructurări la vârf la Radio Seven	74

LEGISLAȚIE	75
Codul audiovizual a fost modificat	75
Minutul de știință	75
Interzicerea reclamelor radio și TV la medicamente	76
Ordonanța „anti-rebate”	76
Achiziții publice - contractele cu mass-media exceptate	77
Accesul la informațiile de interes public - extins prin lege	77
Îmbunătățirea Normelor de aplicare a Legii accesului la informații	78
Indemnizații pentru pensiile jurnaliștilor, membri ai uniunilor de creație	79
Ziua Ziaristului Român - „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios”	80
Legea defăimării sociale	81
Insulta și calomnia în penal.....	81
Imn, drapel, însemne naționale și ordinea constituțională	81
Accesarea site-urilor teroriste ilegală.....	82
Supravegherea generalizată. „Big Brother” nu se lasă	83
Neutralitatea Internetului - garantată legal în Uniunea Europeană	86
Domenii Internet .ro	86
Drepturile de autor în era digitală	86

JURISPRUDENȚĂ	88
Robert Turcescu vs Mircea Badea	88
Horia Georgescu vs Mircea Badea și Antena3	89
Cristinel Manolache vs Florin Popescu (Aghiuță.ro)	89
Oana Schmidt Hăineală vs Antena3	90
RCS&RDS vs Intact	90
Om de afaceri vs Radu Banciu și B1TV.....	91
Liviu Alexa și Ziarul de Cluj, obligați să șteargă articole online	91
Caius Isac vs Alexandra Jurca și Oana Bejenariu	93
Alina Stoica vs Cătălin Tolontan și Mirela Neag	93
Decebal Traian Remeș vs Rodica Culcer, Televiziunea Română, Președinția și DNA	94
Cristi Danileț vs Ring	96
Cancan - eliminare articol din online.....	96
Ziarul Bursa vs Simona Tache.....	97
Anunțul.ro, urmărit penal pentru înlesnirea prostituției/proxenetism	97
Horia Ivanovici vs RCS&RDS.....	99
Articole furate - pedeapsa cu închisoare	100
Extremistul Csibi Barna, condamnat pentru propagandă fascistă	100

METODOLOGIE

Departamentul FreeEx al ActiveWatch a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele din perioada ianuarie 2016 - aprilie 2017. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

Agresiuni: implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);

Amenințări: implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;

Presiuni ale autorităților: presiuni asupra jurnaliștilor, a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetelor sau ale altor instituții ale statului, intervenții brutale, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase - care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);

Presiuni politice: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);

Presiuni economice: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor companii sau a unor

oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);

Accesul la informațiile de interes public: refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;

Cenzură: interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;

Autocenzură: actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;

Conflicte de muncă: încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;

Legislația: acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului și a cetățenilor;

Piața de media: cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) influențează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media;

etică profesională: nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la liberă exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale principalelor probleme legate de etica și autoreglementarea presei;

Jurisprudență: raportul tratează deciziile instanțelor judecătorești în spețe în care dreptul la liberă exprimare intră în conflict cu alte drepturi (dreptul la viață privată, dreptul la propria imagine, drepturi de autor etc.).

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei FreeEx (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații online. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente. În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști.

Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro sau pe freeex.activewatch.ro!

CONTEXTUL GENERAL

Pe fondul celor două campanii electorale din anul 2016 și al protestelor antiguvernamentale de la începutul lui 2017, o bună parte a mass-media au funcționat ca instrumente de propagandă ale unor actori politici, intoxicând agenda publică cu discursuri partizane, dezinformări flagrante, amenințări și instigări ce au inflamat atmosfera și așa extrem de tensionată care caracterizează în ultimii ani discursul mediatic. Escaladarea dezinformărilor și a discursurilor contondente s-a petrecut cu oblăduirea Consiliului Național al Audiovizualului, care a tolerat și încurajat prin inactivitate și sancțiuni blânde derapajele televiziunilor de știri.

În același timp, este remarcabilă evoluția jurnalismului de calitate, în special în zonele de reportaj și investigație. Revirimentul înregistrat în ultimii ani s-a menținut, au continuat să apară proiecte noi, iar investigațiile au reușit să aibă impact la nivelul agendei publice.

Principalele evenimente din 2016-2017 cu impact asupra libertății de exprimare:

- Alegerile locale și parlamentare din 2016, precum și masivele proteste din ianuarie-februarie 2017 au oferit prilejul unor dezinformări și manipulări de amploare.
- Mass-media au contribuit semnificativ la radicalizarea discursului public. Jurnaliștii continuă să fie ținta unor linșaje mediatice venite din partea colegilor de breaslă.
- Meseria de jurnalist este în continuare folosită abuziv de unele persoane pentru a intimidă, șantaja sau pentru a face trafic de influență.
- Abaterile etice și profesionale grave ale televiziunilor de știri au declanșat reacții din partea publicului și a societății civile.
- Ministerul de Interne a alcătuit liste cu jurnaliști și politicieni pe care îi acuză că ar fi incitat cetățenii să participe la protestele din ianuarie-februarie 2017.
- În timpul protestelor din lunile ianuarie și februarie 2017, unii protestatari au devenit ostili sau chiar agresivi cu jurnaliști sau angajați media de la instituții de presă care transmiteau puncte de vedere diferite de ale lor, sau informații false și instigatoare.
- În ianuarie 2017, forțele de ordine au acționat abuziv, obligând cetățenii sau jurnaliștii să șteargă sau să predea înregistrările video/audio sau fotografiile care vizau conflictele de la protestele antiguvernamentale.
- Unele instituții de presă au continuat atacurile la adresa magistraților, pe fondul problemelor penale ale patronilor.
- Structurile statului continuă să blocheze sau să îngreuneze accesul la informații privind doctoratele și gradele obținute de militari, politicieni și demnitari din partea unor instituții de învățământ ale structurilor militare, precum și accesul la informații relevante despre funcționarea acestor instituții.
- În 2016, a crescut numărul avertizorilor de integritate din instituțiile publice care au sesizat public diverse nereguli, abuzuri sau ilegalități constatate.
- Avertizorii de integritate au continuat să fie hărțuiți de instituții sau companii publice.
- Structurile de forță manifestă uneori un comportament excesiv față de cetățenii care protestează, în stradă, prin intermediul petițiilor sau al unor postări în mediul online.
- Procurorii au pus sub urmărire penală trei jurnaliști britanici pentru difuzarea unui reportaj înscenat privind un presupus trafic de arme din România.
- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de politicieni, persoane publice, reprezentanți ai autorităților, oameni ai legii, protestatari, preoți și enoriași, suporteri de fotbal.
- La fel ca și anul trecut, au existat mai multe situații în care autoritățile române au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare al minorității maghiare.
- Au apărut noi cazuri de corupție în presă, de care se fac vinovați patroni și administratori de presă, dar și jurnaliști.
- Radio Guerrilla a devenit prima instituție media care sancționează colaborarea salariaților cu serviciile de informații.
- Un număr semnificativ de jurnaliști au candidat la alegerile parlamentare din decembrie 2016, continuând tendința apărută în ultimii ani în interiorul breslei.
- Instituțiile publice continuă să îngreuneze accesul la informații de interes public și să ignore prevederile Legii 544/2001.
- Cabinetul Cioloș a depus eforturi pentru îmbunătățirea accesului la informații de interes public.
- Legea nr. 544/2001 și normele ei de aplicare au fost îmbunătățite în Parlament, și, respectiv, de

guvernul Cioloș.

- În 2016, piața media românească a crescut cu 10% față de anul precedent.
- Ordonanța „anti-rebate”, care reglementa circuitul banilor de publicitate în mass-media, a fost abrogată.
- Prin modificarea legislației achizițiilor publice, achiziționarea de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media este exceptată de la prevederile privind achizițiile publice.
- Saga adoptării legislației de tip „Big Brother” continuă, probabil până când serviciile de informații vor obține ceea ce își doresc: diverse sisteme de supraveghere generalizată, prevăzute prin lege.
- Procurorii au descins în 2016 atât la TVR, cât și la SRR, pentru a investiga infracțiuni economice. Foști și actuali membri ai CA din SRR, printre care și un fost PDG, sunt urmăriți penal.
- Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație la televiziunea publică.
- Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicienilor în acest sens în ultimii ani.
- Prin noile reglementări, bugetul TVR a crescut semnificativ în 2017. Aceleași reglementări au impus TVR să folosească sumele alocate de la bugetul de stat pentru a achita datoriile imense ale instituției față de buget, ceea ce s-a și întâmplat, în aprilie 2017.
- Conducerea radioului public a demarat o campanie agresivă împotriva proiectului de separare a funcțiilor de președinte și director general. Această campanie a fost sancționată de CNA pentru lipsa imparțialității în debaterile difuzate.
- Conducerea SRR a hărțuit prin intermediul unor anchete interne jurnaliștii SRR care au semnalat diverse nereguli și abateri editoriale comise de posturile SRR.
- PDG al SRR a emis un ordin prin care se instituie reguli restrictive privind modul de semnalare de către salariați a neregulilor din instituție.
- ICCJ a confirmat decizia prin care Agenția Națională de Integritate a constatat existența stării de incompatibilitate în cazul Președintelui-Director General al SRR, Ovidiu Miculescu.
- CNA s-a discreditat puternic în ochii publicului din cauza pasivității, a timidității cu care

sancționează încălcarea legii, a conflictelor interne între membri.

- CNA nu a putut lua decizii în spețe sensibile din cauza lipsei de cvorum, astfel încât încălcări grave ale legii au rămas nesancționate.
- CNA a fost inexistent în perioada campaniei electorale pentru alegerile parlamentare ce au avut loc în luna decembrie.
- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza noului Cod Civil (intrat în vigoare în toamna lui 2011). Numărul proceselor pare să fie în creștere.
- Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, devin lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.
- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare.
- Continuă ascensiunea presei de calitate. În 2016, investigațiile media au avut impact asupra agendei publice.

Abateri etice, instrumentalizarea presei în interes personal

Fenomenul știrilor false a contaminat spațiul media din România. Alegerile locale și parlamentare din 2016, precum și masivele proteste din ianuarie-februarie 2017 au oferit prilejul unor dezinformări și manipulări de amploare, propagate atât de media mainstream, cât și de diverse site-uri.

În timpul protestelor anti-guvernamentale de la începutul lui 2017, televiziunile de știri au lansat informații neverificate care susțineau că protestele ar fi fost finanțate și sprijinite de omul de afaceri George Soros sau de companiile multinaționale cu sediul în România, sau că protestele ar fi fost, în fapt, o lovitură de stat pusă la cale de anumite forțe politice. Un incendiu ce a avut loc în luna ianuarie 2017 la clubul Bamboo a fost prezentat drept o tentativă de lovitură de stat orchestrată de președintele Klaus Iohannis¹.

Presiuni ale autorităților

Un reportaj înscenat, despre un presupus trafic cu arme din România, difuzat de postul britanic de

¹ Protestele, la România TV și Antena3: Lovitură de stat în desfășurare. Antena3: Colectiv 2015 Bamboo 2017, Paginademedia.ro, de Petrișor Obae, 22.01.2017

televiziune Sky News, a dus la arestarea preventivă a trei cetățeni români și la începerea urmăririi penale pentru cei trei jurnaliști din echipa Sky News. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) i-a pus sub acuzare pe cei trei români pentru constituirea unui grup infracțional organizat, nerespectarea regimului armelor și muniției și comunicarea de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională, în timp ce jurnaliștii britanici sunt urmăriți pentru comunicarea de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională².

Poliția a început să aplice sancțiuni pentru postări pe Facebook care critică polițiști sau demnitari. Faptele au fost sancționate în baza Legii nr. 61/1991, privind sancționarea unor încălcări ale normelor de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice.

În perioada 2016 - 2017, ca și în cele precedente, comunitatea maghiară din România s-a confruntat cu situația de a-i fi constant contestat dreptul la liberă exprimare, sub imperativul respectării acelor articole din Constituție care definesc statul ca fiind „național unitar și indivizibil”. Deși în această perioadă nu au mai existat tentative explicite de interdicere a unor acțiuni publice care militau pentru autonomia Ținutului Secuiesc, totuși a continuat să fie sancționată arborarea în spațiul public a unor simboluri regionale/naționale maghiare, iar activiștii care militau pentru drepturile minorității maghiare au fost intimidați de autoritățile române. De asemenea, la fel ca și în alți ani, au apărut inițiative legislative îndreptate explicit împotriva minorității maghiare.

În 2016, a crescut numărul avertizorilor de integritate din instituțiile publice care au sesizat public diverse nereguli, abuzuri sau ilegalități constatate. Din păcate, s-au înmulțit și cazurile de hărțuire a avertizorilor, răspunsul instituțiilor fiind mai degrabă îndreptat în direcția sancționării și intimidării avertizorilor decât către rezolvarea situațiilor semnalate.

Dezbaterile din ultimii ani privind infiltrarea mass-media de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații (practică confirmată de fostul director al SRI) au determinat o primă reacție din partea unei instituții media din România. Toți angajații postului de radio Guerrilla au semnat declarații prin care își asumă faptul că nu au și nu au avut vreo colaborare cu un serviciu secret³. Dacă se dovedește contrariul,

² „Jurnaliștii de la Sky News care au realizat reportajul despre traficul de arme din România, urmăriți penal de DIICOT”, de Cătălin Lupășteanu, News.ro, 17.08.2016

³ „Echipa Guerrilla, declarație la notar Dacă vreunul dintre noi a colaborat cu servicii secrete, plătește 100.000 de euro și e dat afară”, de Petrișor Obae, Paginamedia.ro, 28.03.2017

aceștia riscă demiterea și plata unor daune de 100.000 de euro.

Serviciile publice de radio și televiziune

Procurorii au descins în 2016 atât la TVR, cât și la SRR. În luna septembrie, Direcția Națională Anticorupție a anunțat că desfășoară o acțiune de verificare la televiziunea publică. TVR a anunțat că acțiunea viza contracte comerciale din ultimii 10 ani. În luna noiembrie, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 a anunțat că a început urmărirea penală față de 11 foști și actuali membri ai Consiliului de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune (SRR) pentru comiterea unor prezumtive infracțiuni de abuz în serviciu și conflict de interese, întrucât ar fi participat la luarea unor decizii în urma cărora au fost încheiate ilegal mai multe contracte privind achiziții de servicii de turism⁴.

Un raport al Curții de Conturi a constatat o serie de 16 nereguli financiare în activitatea SRR din perioada 2013-2015, prin care s-au adus prejudicii semnificative bugetului SRR și bugetului de stat. Jurnaliștii de la Gazeta Sporturilor au relatat despre costurile exorbitante ale deplasărilor efectuate de PDG al SRR, Ovidiu Miculescu.

Mecanismul de finanțare a mediilor publice a fost din nou pe agenda mediului politic, în contextul crizei financiare în care se scufundă televiziunea publică. Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicienilor în acest sens în ultimii ani. Prin legea bugetului s-a găsit o nouă formă de finanțare a celor două instituții de la bugetul statului, prin stabilirea unei formule prin care se alocă 21 de lei/an pentru fiecare cetățean pentru SRR și 34 de lei/an pentru TVR. Astfel, TVR a beneficiat în 2017 de o creștere substanțială a bugetului. Aceasta a venit însă la pachet cu obligația de a achita datoriile către stat și alți creditori. Pe 1 aprilie 2017, TVR a anunțat că a achitat la bugetul de stat suma de 522 de milioane de lei.

Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație la televiziunea publică. Numirea noului președinte director general a stârnit controverse, Parlamentul schimbând practica din ultimii 20 de ani prin care valida PDG ales de CA, și a impus în funcția de PDG persoana susținută de majoritatea parlamentară, Irina Radu.

Fostul președinte al Comisiei de Cultură din Senat, Georgică Severin (PSD), a depus în februarie 2016 un proiect de modificare a Legii nr. 41/1994, a cărui principală prevedere este separarea funcțiilor

⁴ „Un număr de 11 membri ai Consiliului de Administrație ai Societății Române de Radiodifuziune, urmăriți penal”, News.ro, 17.11.2016

de președinte și director general la televiziunea și radioul public. Președintele Comisiei pentru Cultură, Arte și Mijloace de Informare în Masă din Camera Deputaților, Gigel Știrbu (PNL), a respins ideea modificării Legii de funcționare, considerând că nu este o prioritate și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice. Noua Comisie de cultură și mass-media a Senatului a reluat în februarie 2017 dezbaterile pe marginea acestui proiect de lege, invitând conducerile SRR și TVR, sindicate, organizații profesionale și organizații de media. Proiectul a fost îmbunătățit față de varianta inițială.

Radioul public a declanșat o campanie împotriva inițiativei legislative a lui G. Severin, campanie care a generat discuții aprinse și o sancțiune din partea CNA. Unii jurnaliști au acuzat intențiile manipulatorii din spatele acestei campanii și au reclamat faptul că li s-a impus să difuzeze știri care „nu respectă propriile noastre standarde, adică citarea unei surse” și care au ignorat complet celelalte opinii exprimate în spațiul public față de modificarea Legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune.

Situația de incompatibilitate a Președintelui-Director General al SRR, Ovidiu Miculescu, a fost reconfirmată de decizia definitivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție din 31 ianuarie 2017, prin care s-a respins recursul împotriva unei sentințe a Curții de Apel București din 23 aprilie 2014. Aceasta confirmă raportul ANI din 2013 prin care Miculescu a fost declarat incompatibil deoarece ocupase, simultan, funcția de membru în CA al SRR și cea de șef în cadrul Societății Naționale de Radiocomunicații (SNR).

CA al SRR a fost demis de Parlament pe 26 aprilie 2017, O. Miculescu pierzând astfel funcția de PDG.

Consiliul Național al Audiovizualului

Inactivitatea definește cel mai bine funcționarea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) în 2016. Conflictele interne dintre membrii Consiliului au provocat adeseori blocaje instituționale care au afectat grav misiunea instituției și aplicarea legii. Adeseori, Consiliul nu a putut lua decizii în spețe sensibile din cauza lipsei de cvorum, unii membri lipsind din sală exact în momentul votului. Astfel, grave abateri editoriale, care au afectat drepturile unor persoane, s-au prescris, cu complicitatea instituției. Conform Paginademedia.ro, în perioada 2014-2016, 1.640 de reclamații ce vizau posturi centrale de televiziune nu au mai ajuns să fie discutate în ședință pe motiv că faptele s-au prescris⁵.

⁵ „Scapă cine poate! Aproape 2.000 de plângeri la CNA s-au prescris. Jumătate erau pentru Antena 1, Antena 3 și România TV”, de Iulia Bunea, Paginademedia.ro,

CNA a fost inexistent în perioada campaniei electorale pentru alegerile parlamentare ce au avut loc în luna decembrie. Abateri editoriale grave constând în dezinformări și manipulări flagrante în favoarea unor actori politici s-au regăsit în programele principalelor canale de știri la adăpostul neintervenției CNA, care nu s-a întrunit decât în 4 din cele 9 ședințe programate pe durata campaniei electorale.

Sanctiunile aplicate sunt relativ reduse, astfel încât ele mai degrabă încurajează nerespectarea legii în loc să prevină încălcarea ei. De exemplu, instituția a amendat cu 30.000 de lei postul România TV pentru difuzarea, cu două zile înaintea alegerilor parlamentare, a unei înregistrări video semnată de un presupus hacker Anonymous în care se afirma că George Soros ar fi fost implicat în incendiul de la clubul Colectiv.

Un element pozitiv în 2016 este introducerea sistemului de transmisiune live a ședințelor CNA.

Accesul la informații

Structurile statului continuă să îngreuneze accesul la informații de interes public și să ignore prevederile Legii 544/2001. Informații din domenii sensibile și de interes public major, cum sunt doctoratele și gradele obținute de militari, politicieni și demnitari din partea unor instituții de învățământ ale structurilor militare sau informații despre evenimente-cheie din istoria României, rămân greu accesibile jurnaliștilor și publicului.

Jurnalista Emilia Șercan a deschis mai multe procese împotriva unor structuri din domeniul apărării sau al siguranței naționale care au refuzat să-i comunice informațiile de interes public solicitate. Academia de Științe ale Securității Naționale (ASSN) a fost obligată de către Tribunalul București⁶ să furnizeze informațiile solicitate de Șercan: numele și prenumele persoanelor care erau membre ale ASSN la data de 08.02.2016, dar și bugetul instituției pentru anul 2015. Ministerul Apărării Naționale⁷ și Ministerul Afacerilor Externe⁸ au pierdut la Tribunalul București în trei procese cu acțiune identică în care Șercan a solicitat să-i fie comunicate numele și prenumele angajaților din cele două instituții care dețin titlul de doctor și sumele de bani plătite acestora sub formă de spor doctoral în perioada 1 ianuarie 2015 - 30 octombrie 2016. Jurnalista a mai acționat în judecată pentru același motiv și Administrația prezidențială,

04.11.2016

⁶ Tribunalul București. Dosar nr. 10519/3/2016. Hotărâre nr. 5480/2016 din 05.10.2016.

⁷ Tribunalul București. Dosar nr. 473/3/2017. Hotărâre nr. 2334/2017 din 12.04.2017.

⁸ Tribunalul București. Dosar nr. 46566/3/2016. Hotărâre nr. 2309/2017 din 11.04.2017.

Guvernul României, Ministerul Justiției și Ministerul de Interne.

Legislație

Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001) a fost îmbunătățită în Parlament, consfințindu-se lărgirea sferei sale de aplicare. Normele de aplicare a legii au fost semnificativ îmbunătățite de guvernul tehnocrat.

În ciuda deciziilor Curții Constituționale care au invalidat legislația ce promova supravegherea generalizată, structurile cu competențe în domeniul securității naționale își continuă încercările de a promova legi care permit supravegherea generalizată și de a acționa cu încălcarea drepturilor fundamentale. În 2016 legislația privind securitatea cibernetică și înregistrarea cartelelor pre-pay au fost repuse de autorități pe agenda publică.

Prin modificarea legislației achizițiilor publice, achiziționarea de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media sunt exceptate din legislația privind achizițiile publice.

Jurisprudență

Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza noului Cod Civil (intrat în vigoare în toamna lui 2011). Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, devin lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.

Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea inclusiv în edițiile tipărite ale unor ziare care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor postări din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane.

Au existat cazuri în care s-au acordat daune morale record, în valoare de 3.500.000 de lei (un litigiu ce a implicat o companie mare de cablu și două televiziuni private importante, în urma unei campanii de denigrare). Hotărârea nu este definitivă.

Televiziunii publice i s-a interzis să mai difuzeze imagini care prezentau fapte de corupție pentru

care un ministru a fost ulterior condamnat. În plus, televiziunea publică și redactarea-șefă a Știrilor la data difuzării imaginilor au fost obligate la plata de daune morale.

Insulte, amenințări, agresiuni

În timpul protestelor din lunile ianuarie și februarie 2017, unii protestatari au devenit ostili sau chiar agresivi cu angajați media de la instituții de presă care transmiteau puncte de vedere diferite de ale lor, sau informații false și instigatoare. De asemenea, Jandarmeria a reținut timp de câteva ore un jurnalist german care relata live pe Facebook evenimentele.

Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați și de politicieni, persoane publice, reprezentanți ai autorităților, oameni ai legii, muncitori de pe șantiere, bodyguarzi, preoți și enoriași sau suporteri de fotbal.

În martie 2017, jurnalistul Victor Vrânceanu, de la Gazeta Sporturilor, și redacția acestuia au primit mai multe mesaje de amenințare pe Facebook, de la o persoană care susținea că face parte din grupul de suporteri dinamoviști „Peluză Cătălin Hâldan”.

În luna ianuarie 2017, jurnalistul de investigație Daniel Befe a făcut un apel public la sprijin din partea autorităților și a comunității, pentru a-și proteja familia de acțiunile de intimidare ale unor persoane deranjate de anchetele sale despre corupția din Slănic Moldova⁹. Befe a semnalat că, în localitatea Slănic Moldova, unde locuiau părinții săi, au fost mânjite mesaje injurioase la adresa numelui său de familie, în spațiul public.

Piața de media

Piața de media a avut o creștere semnificativă în anul 2016 (peste 10%). Această creștere nu s-a reflectat însă în rezultate financiare mai bune la nivelul industriei, majoritatea instituțiilor media continuându-și agonia financiară declanșată de criza din 2009 și de restructurarea pieței în urma evoluțiilor tehnologice. Televiziunile continuă să domine autoritar peisajul media, atât din punct de vedere financiar, cât și prin impactul asupra agendei publice.

Problemele penale ale patronilor de presă

Mai mulți patroni de presă au fost inculpați/puși sub urmărire penală sau condamnați pentru corupție și evaziune fiscală.

⁹ „AJUTOR (Singura mea armă e cuvântul și cu el mă apăr pe mine și pe cei dragi)”, de Daniel Befe, InvestigațiiCenzurate.wordpress.com, 19 ianuarie 2017.

Adrian Sârbu a fost trimis în judecată în două dosare, unul pentru infracțiuni contra umanității în Dosarul Mineriadei din 1990, și altul pentru evaziune fiscală. În aprilie 2016, Sârbu și foști membri din conducerea Mediafax Group SA au fost trimiși în judecată, fiind acuzați că, între 2006 și 2014, au prejudiciat statul cu 14 milioane de euro, prin sustragerea de la plata unor obligații fiscale¹⁰.

În aprilie 2016, Cristian Burci, patronul Adevărul Holding (societate în insolvență din 2012) și Prima TV, a fost reținut pentru 24 de ore de procurorii DIICOT Olt, fiind acuzat de organizarea unui grup infracțional care a devalizat fosta societate feroviară ROMVAG Caracal, privatizată de statul român¹¹.

În 2016, Curtea de Apel București l-a condamnat pe Dan Voiculescu la 2 ani de închisoare cu executare în dosarul în care a fost trimis în judecată în 2013 pentru șantajarea administratorului RCS&RDS Ioan Bendei (cu publicarea unor materiale defăimătoare la adresa lui)¹². În același dosar de șantaj, fiica acestuia, Camelia Voiculescu, a fost la rândul ei condamnată la 2 ani cu suspendare, pentru complicitate la șantaj. Sorin Alexandrescu, fostul director general Antena TV Group, a primit 3 ani și șase luni cu executare pentru șantaj.

În mai 2016, patronul ziarului România liberă, Dan Adamescu, a fost condamnat la patru ani și patru luni de închisoare cu executare, pentru mituirea unor judecători de la Tribunalul București cu scopul de a obține sentințe favorabile firmelor sale. În ianuarie 2017, Dan Grigore Adamescu a decedat, după săvârșirea unei treimi din detenție¹³. Cotidianul România liberă s-a implicat editorial în reflectarea problemelor penale ale lui Dan Adamescu și ale fiului său, Alexander Adamescu. Publicația patronată de familia Adamescu și-a pus la dispoziție spațiul editorial pentru a găzdui opiniile acestora în conflictul pe care îl au cu justiția din România și s-a alăturat campaniei de victimizare derulată de familia Adamescu.

În luna mai 2016, procurorii DNA au pus sechestru pe 90% din acțiunile Editurii Evenimentul Zilei & Capital, deținute de Dan Andronic, trimis în judecată (alături de omul de afaceri Remus Trucă, Prințul

Paul și alte 20 de persoane¹⁴) în dosarul retrocedării ilegale a fermei Băneasa și a 47 de hectare din Pădurea Snagov¹⁵.

Finanțatorul postului România TV, Sebastian Ghiță, a fost inculpat într-un nou dosar penal. Din rechizitoriul procurorilor reiese că Ghiță l-ar fi șantajat pe omul de afaceri Theodor Berna, patronul companiei de construcții Tehnologica Radion, societate abonată la contracte cu autoritățile statului. În martie 2011, Sebastian Ghiță l-ar fi determinat pe Berna să încheie un contract fictiv cu Asesoft International SA, în valoare de 500.000 de euro, pentru a opri campania de presă demarată împotriva firmei sale de construcții. În decembrie 2016, Sebastian Ghiță a fugit din țară, fiind reținut în aprilie 2017 de autoritățile din Republica Serbia.

¹⁰ „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax, trimiși în judecată”, de Diana Surdu, România-Actualități.ro, 1 aprilie 2016.

¹¹ „Video. Ce conține referatul procurorilor DIICOT Olt privind dosarul ROMVAG Caracal”, Adevărul.ro, 28 aprilie 2016.

¹² „Voiculescu, condamnat la închisoare pentru șantaj. Sorin Alexandrescu, șeful Antenelor, 3 ani și 6 luni de pușcărie cu executare”, Nașul.tv, 12 mai 2016.

¹³ „Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat”, Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017.

¹⁴ „Sechestru pe 90% din acțiunile EvZ deținute de Dan Andronic”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2016.

¹⁵ „Procurorii DNA au pus sechestru asigurator pe 90% din acțiunile ziarului Evenimentul Zilei, deținut de Dan Andronic”, de Ionel Stoica, Adevărul.ro, 18 mai 2016.

ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI CORUPȚIE ÎN PRESĂ

MASS-MEDIA AU FABRICAT ȘTIRI ÎN CONTEXTUL UNOR EVENIMENTE POLITICE MAJORE

Fenomenul știrilor false a contaminat și spațiul media din România. Alegerile locale și parlamentare, precum și masivele proteste din ianuarie-februarie 2017 au oferit „prilejul” unor dezinformări și manipulări de amploare, propagate atât de media mainstream, cât și de diverse site-uri. Unele din știrile false publicate pe un site aparținând unui cetățean român au avut un impact puternic și în alegerile prezidențiale din SUA (endingthefed.com). Trei știri publicate pe acest site au fost în topul celor mai viralizate 5 știri false despre alegerile din SUA.

În timpul protestelor anti-guvernamentale de la începutul lui 2017, televiziunile de știri au lansat informații neverificate care susțineau că protestele ar fi fost finanțate și sprijinite de George Soros sau de companiile multinaționale cu sediul în România sau că protestele ar fi fost, în fapt, o lovitură de stat pusă la cale de anumite forțe politice. Un incendiu ce a avut loc în luna ianuarie 2017 la clubul Bamboo a fost prezentat drept o tentativă de lovitură de stat ordonată de președintele Klaus Iohannis¹⁶.

Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat televiziunile Antena3 și România TV cu amenzi de câte 50.000 de lei, și televiziunile Realitatea TV și B1 TV cu somații publice, pentru nereguli în emisiuni care au reflectat protestele din 22 ianuarie¹⁷.

Abaterile etice grave ale televiziunilor de știri au declanșat reacții din partea publicului și a societății civile. Au apărut campanii în care fie s-a cerut boicotarea produselor pentru care se face reclamă la posturile respective, fie s-a cerut companiilor să nu mai difuzeze reclame la acele posturi. Organizația Frontline Club România a transmis un apel către agențiile de publicitate, media și PR, în care le cerea să întrerupă contractele cu posturile Antena3, România TV și B1 TV din cauza informațiilor false, denigratoare, de natură a dezinforma și manipula grav opinia publică. Unele companii au anunțat că și-au retras publicitatea în urma presiunii publice. Conform unor monitorizări publicate de IQ Ads și

PaginaDeMedia.ro, numărul reclamelor difuzate de Antena3 și România TV a scăzut semnificativ după declanșarea acestei campanii. Astfel, postul Antena3 a difuzat în data de 7 februarie 160 de reclame față de 470 în data de 20 ianuarie, în timp ce numărul reclamelor difuzate de România TV în aceeași perioadă a scăzut de la 510 la 290¹⁸. Monitorizarea IQ Ads a contorizat numărul brand-urilor care apar în reclamele difuzate. Dacă în perioada 30 ianuarie 2 februarie s-au promovat 98 de brand-uri, la România TV, respectiv 104 la Antena3, în perioada 3-5 februarie numărul acestora a scăzut la 31 de branduri, la România TV, respectiv 29 la Antena3¹⁹.

MASS-MEDIA ÎN CAMPANIILE ELECTORALE DIN 2016

Anul 2016 a fost marcat de două exerciții electorale semnificative, care au testat din nou capacitatea mass-media de a informa corect și echilibrat publicul în legătură cu platformele electorale ale candidaților. ActiveWatch a monitorizat modul în care posturile de știri naționale și postul public de televiziune au mediatizat campaniile pentru alegerile locale și alegerile parlamentare.

Campania pentru alegerile locale din luna iunie nu a avut evoluții spectaculoase, cele mai multe posturi TV concentrându-se pe cursa electorală de la București. Doar Digi 24 și TVR 1 au încercat să prezinte și programele unor candidați din teritoriu, lărgind astfel universul de informare al publicului.

În cazul cursei pentru funcția de primar general al Capitalei, televiziunile au împărțit arena între candidatul PSD, Gabriela Firea, și candidatul Uniunii Salvați Bucureștiul, Nicușor Dan. Dacă, în anul 2012, când Nicușor Dan candida pentru prima oară la București, mass-media au tratat periferic prezența sa în cursă, în campania din 2016 acesta a beneficiat de o mediatizare mult mai pronunțată. În mod surprinzător, Nicușor Dan și Uniunea Salvați Bucureștiul au fost prezentați și au fost subiecte de dezbatere inclusiv la posturi de televiziune recunoscute pentru apropierea și pentru susținerea Partidului Social Democrat. Chiar dacă nu au câștigat Primăria Capitalei și nici pe cele de sector, vara anului 2016 a fost decisivă pentru Uniunea Salvați Bucureștiul în termeni de notorietate și nu este exclus ca rezultatul bun din alegerile de la București (locul 2) să fi fost influențat și de faptul că televiziunile au urmărit mai atent evoluția noului partid local.

După victoria zdrobitoare de la alegerile locale

¹⁶ „Proteste, la România TV și Antena3: Lovitură de stat în desfășurare. Antena3: Colectiv 2015 Bamboo 2017”, Paginademedia.ro, de Petrișor Obae, 22.01.2017

¹⁷ „CNA a sancționat reflectarea protestelor din 22 ianuarie: Antena3 și România TV, amenzi de câte 50.000 de lei; Realitatea TV și B1 TV, somații”, News.ro, de Ana Maria Anitoiu, 16.02.2017

¹⁸ „Numărul de reclame pe Antena3 și România TV a scăzut dramatic. Câte spoturi au avut ieri”, Paginademedia.ro, de Petrișor Obae, 08.02.2017

¹⁹ „Brandurile care s-au promovat în pauzele publicitare de la Antena3 și România TV în prime time [30 ian 5 feb]. Și o poveste”, www.iqads.ro, 07.02.2017

a Partidului Social Democrat, la nivel național, alegerile parlamentare păreau doar o formalitate, rezultatul fiind previzibil. Totuși, campania pentru alegerile din 11 decembrie nu a fost la fel de tihnită precum cea din vară. Din lotul de cinci televiziuni de știri cu acoperire națională, postul România TV s-a detașat clar prin agresivitatea cu care a promovat mesajele PSD și PRU (Partidul România Unită, din partea căruia a candidat și patronul postului, Sebastian Ghiță). Agresivitatea România TV a avut două funcționalități în campanie: de susținere deschisă a PSD și PRU și de decredibilizare a competitorilor electorali, în special a Uniunii Salvați România (fosta Uniune Salvați Bucureștiul, care, peste vară, a devenit partid național și s-a înscris și în cursa pentru alegerile parlamentare).

Pe toată durata campaniei, România TV a fost portavoce pentru mesajele naționaliste promovate de PRU și reprezentanții săi, direcționând toate resursele editoriale pentru dezvoltarea unei narative dominate de manipulare și dezinformare. Plecând de la diferite afirmații sau speculații formulate de candidații PRU, postul de televiziune și-a construit întreaga agendă editorială în jurul teoriei conspirației conform căreia miliardarul George Soros, ONG-urile finanțate de acesta, corporațiile, guvernul tehnocrat, președintele Klaus Iohannis și Uniunea Salvați România urmăresc destabilizarea țării.

Intensitatea acuzațiilor aduse competitorilor PRU a variat de la metafore benigne (de tipul „suntem sclavi în țara noastră”) până la acuzații extrem de grave legate de deturnare de fonduri, evaziune fiscală, trafic cu organe umane sau incendierea voluntară a Clubului Colectiv în toamna anului 2015²⁰.

Toate aceste subiecte au fost asumate din punct de vedere editorial de postul România TV, fără a asigura minime standarde jurnalistice, precum cel de a solicita punctul de vedere al persoanelor vizate de acele acuzații. Climaxul acestei campanii susținute de dezinformare a fost atins în data de 9 decembrie, la încheierea oficială a campaniei electorale în audiovizual, când postul România TV a difuzat o presupusă înregistrare realizată de gruparea Anonymous, în care guvernul tehnocrat era somat să recunoască public că în spatele incendiului de la Clubul Colectiv s-ar fi aflat însuși miliardarul George Soros.

În ceea ce privește mediatizarea campaniei pentru alegerile parlamentare în rândul celorlalte posturi de televiziune, numărul și intensitatea abaterilor au fost nesemnificative. Cu excepția Digi

24, care a alocat foarte puțin spațiu dezbaterilor electorale în afara prime-time-ului de seară, posturile naționale de știri au oferit o imagine, în linii mari, echilibrată asupra competitorilor electorali și asupra programelor acestora.

NERESPECTAREA NORMELOR PROFESIONALE

Un jurnalist publică adresa unui lider politic și instigă protestatarii

În timpul protestelor antiguvernamentale de la începutul lui 2017, cunoscutul jurnalist Mircea Marian a publicat pe propriul cont de Facebook un text în care a făcut publică adresa de domiciliu a liderului partidului de guvernământ, Liviu Dragnea, instigând protestatarii să se deplaseze la domiciliul liderului PSD, pe care l-a numit „jigodia de Dragnea”.

Redăm integral textul acestei postări, cu excepția adresei: „E complet lipsit de etică profesională ceea ce voi face acum, dar vă spun că jigodia de Dragnea locuiește lângă Piața (...), pe strada (...) nr. (...), într-un bloc (...) Să nu vă vină idei.”²¹

La scurt timp, M. Marian și-a modificat postarea, înlocuind „jigodia de Dragnea” cu „domnul Dragnea”, apoi a șters complet postarea respectivă.

Liviu Dragnea a depus plângere penală la Parchetul General împotriva ziaristului pentru: instigare publică și atentat care pune în pericol siguranța națională, instigare la infracțiunea de violare de domiciliu, instigare la săvârșirea infracțiunii de ultraj, incitare la ură sau discriminare, instigare la tulburarea ordinii și liniștii publice, săvârșirea de acțiuni împotriva ordinii constituționale și săvârșirea infracțiunii de agresiune împotriva santinelei.

După ce Liviu Dragnea a depus plângerea penală, Mircea Marian a comentat tot pe contul său de facebook: „Yammi! Dragnea tocmai a cerut să fie condamnat la închisoare pe viață pentru <<instigare la infracțiunea de atentat la securitatea națională>>, plus vreo câteva infracțiuni conexe. Sunt cel mai rău terorist din România și mă mir că nu am fost arestat încă. Dar nu e timpul pierdut.”

Oana Stancu implică o minoră în bătălia mediatică cu tatăl acesteia

Una din vedetele canalului de știri Antena3, Oana Stancu, a publicat pe 23 februarie 2016 în cotidianul Jurnalul Național (care se află tot în proprietatea

²⁰ „Consiliul Național al Audiovizualului, martor pasiv al intoxicărilor și manipularilor de la România TV”, ActiveWatch, 8 decembrie 2016.

²¹ „Liviu Dragnea, plângere penală pentru instigare publică împotriva lui Mircea Marian. Plus atentat care pune în pericol siguranța națională”, de Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 10.02.2017

familiei Voiculescu) o scrisoare adresată fiicei minore a cunoscutului jurnalist Dan Tăpălagă, editor coordonator la HotNews.ro²². Scrisoarea deschisă venea ca un răspuns la un articol al lui Tăpălagă intitulat „Mulțumim, Antena3”²³, în care editorialistul HotNews.ro ironiza un miting organizat de Antena3 pentru a protesta împotriva evacuării posturilor de televiziune ale familiei Voiculescu din clădirile confiscate de statul român în urma unei sentințe definitive a Curții de Apel București²⁴. În articolul său, Tăpălagă critica practicile editoriale ale canalului de știri, acuzându-l că s-ar fi folosit de publicul său de vârstă a treia pe care l-ar fi manipulat și instigat să participe la un protest pentru a pune presiune asupra instituțiilor statului.

Adresându-i-se personal fiicei de 10 ani a lui Dan Tăpălagă, Oana Stancu afirma că scrisoarea reprezintă un „manifest pentru viitor, un viitor nu foarte îndepărtat, în care tu vei trece pragul maturității, iar tatăl tău pe cel al senectuii” și îi cerea copilului lui Tăpălagă, numindu-l pe numele mic, să-și întrebe tatăl despre diverse aspecte ce privesc viața persoanelor în vârstă. Oana Stancu își încheia scrisoarea către copil: „Îți doresc ca aceste întrebări să-ți aducă un tată care să îmbătrânească mai frumos decât trăiește azi!”

Mai multe organizații de media (ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Convenția Organizațiilor de Media) au condamnat gestul Oanei Stancu considerând incalificabilă fapta sa de a folosi „fără scrupule morale” un minor ca „intermediar într-o bătălie cu un jurnalist”²⁵. Organizațiile au sesizat Consiliul Național al Audiovizualului pentru încălcarea reglementărilor privind protecția minorilor. CNA a sancționat postul Antena3 pentru difuzarea pe post a acestei scrisori.

HotNews concediază un editor pentru un atac dur la un politician

Un editor al contului de Facebook al HotNews.ro a fost dat afară de conducerea publicației după ce a postat pe acest cont textul „Sper să crăpi, Victor Ponta”, însoțit de o știre al cărei titlu cita o afirmație a fostului premier referitoare la premierul în funcție, Dacian Cioloș²⁶.

²² „Ilincăi Tapalagă”, de Oana Stancu Zamfir, Jurnalul Național, 23.02.2016

²³ „Multumim, Antena3!”, de Dan Tăpălagă, HotNews.ro, 19.02.2016

²⁴ Cazul este descris în capitolul Piața de media

²⁵ „Copiii nu au ce căuta în bătăliile mediatice ale adulților”, comunicat al ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Convenția Organizațiilor de Media, 23.02.2016

²⁶ „FOTO. Un angajat HotNews, dat afară, după o postare dură la adresa lui Ponta”, de Iulia Bunea, Paginamedia.ro, 02.11.2016

Conducerea publicației s-a delimitat de textul postat de angajatul său, considerându-l „îngrozitor” și „inacceptabil”, și i-a cerut scuze lui Victor Ponta și publicului „pentru această postare care nu are ce căuta în spațiul public”.

Poliția Cluj demarează o anchetă în urma unei știri tendențioase a TVR

În luna august 2016, postul național de televiziune a difuzat o știre²⁷ cu privire la o presupusă promovare a unor simboluri fasciste și revizioniste în cadrul Zilelor Culturale Maghiare din Cluj, știre care a fost promovată pe site-ul TVR sub titlul „Noi momente revoltătoare la Zilele Culturale Maghiare. Imagini cu Hitler, Lenin și ISIS, versuri obscene”. Reporterul TVR a relatat că în timpul concertului trupei maghiare Beatrice au fost difuzate imagini cu Hitler, Stalin și ISIS, iar pe scenă s-a strigat „Allahu Akbar”, știrea lăsând să se înțeleagă că ar putea fi vorba despre un cult al personalității unor figuri istorice asociate unor crime împotriva umanității. Organizatorii au declarat reporterilor TVR că respectivele figuri istorice erau, în fapt, prezentate într-o lumină negativă în cadrul concertului. Declarația acestora a fost însă trunchiată în prima știre difuzată de TVR, în așa fel încât publicul putea să înțeleagă doar că organizatorii s-ar fi delimitat de unele mesaje ale formației maghiare și că nu și-ar asuma repertoriul incriminat.

În urma difuzării acestei știri, autoritățile au declanșat o anchetă penală²⁸ pentru a se determina în ce măsură sunt întrunite „elementele unor infracțiuni prevăzute de Ordonanța de Urgență 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii”²⁹.

La sesizarea mai multor jurnaliști de la redacția în limba maghiară a studioului teritorial Cluj și a ActiveWatch, subiectul a fost anchetat de Comisia de Etică și Arbitraj. Raportul rezultat în urma anchetei a scos la iveală abateri de la Statutul ziaristului din

²⁷ „Noi momente revoltătoare la Zilele Culturale Maghiare. Imagini cu Hitler, Lenin și ISIS, versuri obscene”, TVR.ro, 17.08.2016

²⁸ Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul reflectării în jurnalele TVR a concertului trupei Beatrice „există suficiente elemente care conduc la concluzia rezonabilă că poliția locală a început verificările privind presupusa încălcare în spectacolul de la Cluj a reglementărilor legale care interzic organizațiile și simbolurile cu caracter fascist, rasist sau xenofob ca urmare a știrilor despre concert difuzate sau inspirate de TVR”.

²⁹ „Imagini cu Stalin, Hitler și ISIS, la concertul unei trupei maghiare susținut în centrul Clujului: «Ne exprimăm regretul că mesajul n-a fost înțeles», Adevarul.ro, 19.08.2016

SRTv și a arătat că știrea a fost redactată în mod tendențios³⁰. La rândul său, Consiliul Național al Audiovizualului a amendat postul de televiziune cu suma de 10 000 de lei³¹.

Ancheta poliției a constatat că nu sunt întrunite elementele constitutive ale săvârșirii vreunei infracțiuni, cercetările în acest caz fiind întrerupte³².

Anchetă la Agerpres din cauza unui interviu „fără curaj”

În februarie 2016, conducerea agenției naționale de presă Agerpres a demarat o anchetă internă, pentru a analiza în ce circumstanțe a fost publicat un interviu cu ministrul Educației de atunci, Adrian Curaj, la sfârșitul lunii ianuarie³³. Decizia a venit după ce interviul³⁴, semnat de reporterul Roberto Stan, editorul Cristina Tatu și editorul online Irina Giurgiu, nu a atins câteva subiecte importante de pe ordinea de zi, cum erau: măsurile pentru contracararea plagiatelor din mediul academic și faptul că ministrul Educației avea și rolul de membru în Academia de Științe ale Securității Naționale, instituție implicată la rândul său într-un scandal de complicitate la plagiat academic.

Potrivit unor surse Euractiv.ro, jurnalistul Agerpres ar fi trimis mai multe întrebări pe care ar fi vrut să i le adreseze lui Adrian Curaj, dar staff-ul ministrului nu ar fi agreeat decât asupra câtorva dintre acestea. Alexandru Giboi, directorul Agerpres, a declarat pentru Euractiv.ro că era de acord că „interviul putea fi mai convingător” și că le-a recomandat angajaților să revizuiască tehnica realizării interviului jurnalistic.

CONTINUĂ MIGRAȚIA JURNALIȘTILOR ÎN LUMEA POLITICĂ

Un număr semnificativ de jurnaliști au candidat la alegerile parlamentare din decembrie 2016, continuând tendința apărută în ultimii ani în

interiorul breslei. Pentru Partidul Mișcarea Populară au candidat Dan Andronic (Evenimentul zilei, B1 TV) și Robert Turcescu (B1TV, Nașul TV), în timp ce pentru Uniunea Salvați România au candidat Mihai Goțiu (România Curată), Matei Dobrovie (Epoch-Times.ro). Un alt jurnalist, Alexandru Căuțiș (Realitatea TV), și-a anunțat candidatura pentru Partidul Social-Democrat, dar PSD nu l-a inclus în cele din urmă pe listele sale electorale.

NOI SANCTIUNI PENALE PENTRU ȘANTAJ DE PRESĂ

Conducerea și patronatul Antena Group, condamnate pentru șantaj

Conducerea și patronatul Antena Group au fost condamnați de Curtea de Apel București (prima instanță) în dosarul în care aceștia sunt acuzați că l-ar fi șantajat pe administratorul RCS-RDS, Ioan Bendei³⁵.

Directorul general al Antena Group, Sorin Alexandrescu, a fost condamnat la 3 ani și 6 luni de închisoare cu executare pentru șantaj în formă continuată. Alexandrescu l-a amenințat pe Bendei că va difuza informații compromițătoare dacă nu semnează un contract pentru retransmisia pe satelit a posturilor Antena Group.

Judecătorii susțin că în spatele acestui șantaj au fost Dan Voiculescu și fiica sa, Camelia³⁶. Dan Voiculescu, fondatorul trustului Intact, a fost condamnat la doi ani de închisoare pentru complicitate la șantaj în formă continuată. Camelia Voiculescu a fost condamnată tot la doi ani de închisoare cu suspendare pentru șantaj în formă continuată.

Fostul șef al ANAF, Șerban Pop, a fost condamnat la doi ani de închisoare pentru că a divulgat celor mai sus menționați informații care nu sunt destinate publicității și care au stat la baza șantajului.

Instanța a mai decis că și AntenaGroup este parte a șantajului și a amendat compania cu 350.000 de lei. Instanța a achitat un alt inculpat în acest proces, împuternicitul Intact Publishing, Dan Matiescu, precum și societatea Intact Publishing. De asemenea, și postul de televiziune Antena3 a fost achitat.

Atât DNA cât și condamnații au contestat decizia instanței.

³⁵ „Dan și Camelia Voiculescu, doi ani de închisoare. Sorin Alexandrescu, 3 ani și 6 luni de închisoare”, www.digi24.ro, 12.05.16

³⁶ Cazul este descris în detaliu în raportul anual FreeEx 2013-2014

³⁰ Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj în cazul reflectării în jurnalele TVR a concertului trupei Beatrice

³¹ „CNA a amendat TVR 1 cu 10.000 de lei, după știrea cu scandal de la Zilele Culturale Maghiare de la Cluj”, ZiardeCluj.ro

³² „Cluj: Poliția a finalizat ancheta în cazul imaginilor cu Hitler și Stalin de la Zilele Culturale Maghiare”, Clujcapitala.ro, 22 septembrie 2016

³³ „Anchetă internă la Agerpres, după publicarea unui interviu discutabil cu ministrul Educației”, de Ovidiu Vanghele, Euractiv.ro, 2 februarie 2016.

³⁴ „Interviu. Ministrul Educației, Adrian Curaj: Trebuie să ne dăm șansa de a participa la construcția propriului viitor”, autor: Roberto Stan, editor: Cristina Tatu, editor online: Irina Giurgiu, Agerpres.ro, 31 ianuarie 2016.

Sebastian Ghiță a fost inculpat pentru șantaj într-un nou dosar

Finanțatorul postului România TV, Sebastian Ghiță, a fost inculpat într-un nou dosar penal. Din rechizitoriul procurorilor reiese că Ghiță l-ar fi șantajat pe omul de afaceri Theodor Berna, patronul companiei de construcții Tehnologica Radion, societate abonată la contracte cu autoritățile statului. În martie 2011, Sebastian Ghiță l-ar fi determinat pe Berna să încheie un contract fictiv cu Asesoft International SA, în valoare de 500.000 de euro, pentru a opri campania de presă demarată împotriva firmei sale de construcții. Materialele de presă erau difuzate pe Realitatea TV, post pe care Ghiță îl controla la momentul respectiv³⁷. Atacurile mediatice au încetat după semnarea contractului și plata primelor două tranșe în valoare totală de 150.000 de euro. Între timp, Ghiță a părăsit Realitatea TV și a înființat un alt post de televiziune, România TV. Berna a refuzat să achite și restul sumei din contract, ceea ce a dus la o reluare a atacurilor mediatice la adresa companiei sale, de data aceasta pe postul România TV. În decembrie 2016, Sebastian Ghiță a fugit din țară, fiind reținut în aprilie 2017 de autoritățile din Republica Serbia.

Ziarist acuzat că a șantajat un candidat la alegerile locale

În aprilie 2016, ziaristul mureșean Julien Tănasă a fost reținut și pus sub acuzare de DNA pentru că ar fi șantajat un candidat la alegerile locale. Conform rechizitoriului, Tănasă i-ar fi pretins candidatului, printr-un intermediar, o sumă de bani în schimbul căreia se oferea să publice materiale denigratoare despre contracandidatul acestuia³⁸. Dacă oferta nu ar fi fost acceptată, Tănasă ar fi urmat să-și ofere serviciile contracandidatului, pe care, de altfel, îl sprijinise în campania electorală anterioară. Candidatul șantajat a denunțat fapta, astfel încât, pe 11 aprilie, când i-a înmănat lui Tănasă suma pretinsă (2.500 de euro), procurorii au intervenit și l-au prins în flagrant pe ziarist cu suma de bani asupra sa. Tribunalul Mureș și Curtea de Apel Târgu Mureș au respins cererea DNA de arestare preventivă a jurnalistului. Printre măsurile dispuse de instanță se numără și interdicția temporară a exercitării profesiei de jurnalist și a activității în baza căreia a săvârșit fapta.

Ulterior, în luna octombrie, Julien Tănasă a înființat publicația Controverse. Pe lângă calitatea

de proprietar, Tănasă și-a atribuit și funcția de manager general. În această calitate, Tănasă a acordat propriei publicații două interviuri în primul număr al acesteia, interviuri în care a vorbit despre problemele sale cu justiția³⁹. Din acest motiv, DNA a considerat că Tănasă a încălcat condițiile impuse de decizia Curții de Apel Târgu Mureș și a cerut arestarea sa.

Julien Tănasă a mai fost condamnat pentru șantaj în anul 2012, pentru o faptă comisă în 2009⁴⁰. Judecătoria Târgu Mureș l-a condamnat la o pedeapsă de 3 de ani închisoare cu suspendarea executării pedepsei⁴¹.

AUTOREGLEMENTARE

Radio Guerrilla sancționează colaborarea salariaților cu serviciile de informații

Dezbaterile din ultimii ani privind infiltrarea mass-media de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații (practică confirmată de fostul director al SRI) au determinat o primă reacție din partea unei instituții media din România⁴². Toți angajații postului de radio Guerrilla au semnat declarații prin care își asumă faptul că nu au și nu au avut vreo colaborare cu un serviciu secret. Dacă declarația se dovedește a fi falsă, aceștia riscă demiterea și plata unor daune de 100.000 de euro.

Radioul a difuzat o declarație-manifest. În declarație se afirmă că scopul acestui demers este „recuperarea autorității morale a celei de-a patra puteri în stat, Presa, aflată într-o profundă criză de credibilitate”. Directorul postului, realizatorul Mihai Dobrovolschi și-a exprimat speranța că ideea va fi preluată și de alte instituții de presă. „Noi înțelegem menirea serviciilor secrete, dar credem că un astfel de organ nu trebuie să împiedice funcționarea altor instituții”, a mai susținut Dobrovolschi⁴³.

Redăm integral textul acestei declarații-manifest.

„Presa română, ai legătura!

Un demers Radio Guerrilla pentru o presă liberă de acoperiți.

1. Noi, Radio Guerrilla, am hotărât că nimeni

³⁹ Controverse, ediția 1, oct.2016

⁴⁰ Detalii în Raportul FreeEx 2009

⁴¹ „Mureș: Jurnalistul reținut de DNA era în termenul de încercare după o condamnare pentru șantaj și voia să candideze”, Agerpres, 12.04.2016

⁴² „Echipa Guerrilla, declarație la notar Dacă vreunul dintre noi a colaborat cu servicii secrete, plătește 100.000 de euro și e dat afară”, de Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 28.03.2017

⁴³ Ibidem

³⁷ „Stilul mafiot în care Sebastian Ghiță controla instituțiile publice din Prahova”, de Sorin Ghica, Ionel Stoica, Adevărul, 27.03.2016

³⁸ „Un ziarist a fost reținut de DNA, după ce a cerut 2.500 de euro de la un candidat la primăria unei comune din Mureș, pentru a-l ajuta să castige alegerile”, de R.M., HotNews.ro, 12.04.2016

nu poate face parte din echipa noastră dacă are, dacă a avut sau dacă intenționează să aibă, pe durata colaborării cu postul nostru de radio, orice fel de relație sau colaborare secretă cu o instituție, o autoritate sau un serviciu de informații sau alte organizații și societăți afiliate, din România sau din străinătate, în caz contrar urmând să plătească daune de 100.000 (unasutămii) EURO, să-și piardă calitatea de asociat și să i se desfacă contractul de muncă.

2. Noi, Radio Guerrilla, am crezut și credem cu tărie că unica rațiune profesională de a fi a Jurnalistului este aflarea adevărului și punerea lui în slujba cetățeanului, prin filtrul propriei conștiințe.

3. Noi, Radio Guerrilla, facem primul pas într-un demers care să conducă la recuperarea autorității morale a celei de-a patra puteri în stat, Presa, aflată într-o profundă criză de credibilitate.

4. Noi, Radio Guerrilla, credem că jurnalistul trebuie să-și recapete demnitatea și curajul de a se afla numai în slujba opiniei publice.

5. Noi, Radio Guerrilla, înțelegem menirea importantă a serviciilor secrete în apărarea securității naționale, iar inițiativa noastră urmărește doar o clarificare, cu titlu de exemplu, a rolurilor specifice, diferite, ale presei și instituțiilor de intelligence.

6. Noi, Radio Guerrilla, credem cu tărie că fără o presă independentă de orice influență externă conștiinței profesionale a jurnalistului, nu suntem cu adevărat liberi, iar România nu este o democrație puternică.

7. Noi, cei 29 de membri ai echipei Radio Guerrilla, am semnat fiecare câte o astfel de declarație, cu încheiere notarială.

Cine urmează? Presa română, ai legătura!

Un demers Radio Guerrilla pentru o presă liberă de acoperiți”.⁴⁴

Moderarea comentariilor online care instigă la ură

Pentru a crește calitatea dezbaterilor stârnite de articolele publicate în mediul virtual, Gazeta Sporturilor (GSP.ro), PaginaDeMedia.ro, Tolo.ro și BlogSport.GSP.ro au apelat, în 2015 și 2016, la sprijinul Median Research Centre, un think-tank independent dedicat cercetării sociale și îmbunătățirii calității democrației și guvernării în România⁴⁵. GSP.ro a introdus un ghid de moderare a comentariilor⁴⁶.

Median Research Centre derulează, în perioada iulie 2014 - aprilie 2017, un proiect care implică, printre altele, moderarea comentariilor online care incită la ură sau la nerespectarea unor drepturi („Less hate, more speech”). Printre partenerii acestui proiect se numără University of Bergen (Norvegia), Central European University (Ungaria), și CURS (Centrul de Sociologie Urbană și Regională din România).

CONCLUZII:

- Mass-media au contribuit semnificativ la radicalizarea discursului public.
- Fenomenul știrilor false a contaminat și spațiul media din România. Alegerile locale și parlamentare, precum și masivele proteste din ianuarie-februarie 2017 au oferit prilejul unor dezinformări și manipulări de amploare.
- Jurnaliștii continuă să fie ținta unor linșaje mediatice venite din partea altor jurnaliști.
- Au apărut noi cazuri de corupție în presă, de care se fac vinovați patroni și administratori de presă, dar și jurnaliști.
- Abaterile etice și profesionale grave ale televiziunilor de știri au declanșat reacții din partea publicului și a societății civile.
- Justiția a pronunțat noi sancțiuni penale pentru șantaj de presă.
- Un număr semnificativ de jurnaliști au candidat la alegerile parlamentare din decembrie 2016.
- În premieră, o redacție din România sancționează colaborarea angajaților cu serviciile secrete.
- Mai multe publicații au decis să modereze comentariile online care instigă la ură.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Asumați-vă coduri etice și organizați-vă în structuri asociative pentru a vă proteja drepturile și interesele profesionale.
- Apărați-vă demnitatea profesională sancționând derapajele etice, inclusiv pe cele constatate în propria redacție.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.
- Păstrați o distanță față de mediul politic. Legăturile prea apropiate cu politicienii riscă să vă compromită credibilitatea.
- Nu confundați partizanatul politic în favoarea intereselor particulare ale unor actori politici

PE ACEST SITE”, Gazeta Sporturilor

⁴⁴ Ibidem

⁴⁵ „Less Hate, More Speech”

⁴⁶ „REGULILE JOCULUI PENTRU COMENTARIILE POSTATE

cu asumarea firească a unor opțiuni ideologice bazate pe principii și valori.

- Nu contribuiți la inflamarea discursului public prin insulte, amenințări, instigări, linșaje mediatice.
- Evitați compromisurile profesionale, deoarece vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.

RECOMANDĂRI PENTRU PROPRIETARI DE MEDIA:

- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Propaganda mediatică nu este o garanție a succesului politic, economic sau juridic. Pierdeți bani și compromiteți jurnalismul investind în propagandă.
- Presa responsabilă e un câștig pe termen lung. Investiți în profesionalizarea angajaților media și asigurați-le jurnaliștilor și editorilor un mediu de lucru independent.
- Existența în redacții a unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă poate apăra de acuzațiile de cenzură.

PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR

ANCHETĂ PENALĂ PENTRU DIFUZARE DE ȘTIRI FALSE

Pe 7 august, postul britanic de televiziune Sky News a difuzat un reportaj despre un presupus trafic cu arme în România. În reportaj apăreau trei cetățeni români cu fețele mascate și au pretins că sunt o grupare care ar vinde arme oricui, inclusiv unor grupări teroriste⁴⁷. Din investigațiile procurorilor Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) a reieșit că cei trei români erau, de fapt, un translator al echipei Sky News și doi vânători români, iar armele prezentate erau arme de vânătoare deținute legal. De asemenea, din declarațiile apărute în presă a reieșit că cei trei români ar fi crezut că participă la o filmare regizată, în care publicul va fi informat la final în legătură cu faptul că nu este vorba despre o situație reală. Sky News a difuzat înscenarea ca și cum totul ar fi fost real (ca pe o investigație jurnalistică) și ar fi oferit o sumă de bani complicilor români⁴⁸.

Reportajul a generat un scandal public în România, DIICOT declanșând rapid o investigație. DIICOT i-a reținut pe cei trei români care apăreau în materialul Sky News și a dispus începerea urmăririi penale pentru cei trei jurnaliști din echipa Sky News.

Cei trei cetățeni români sunt cercetați pentru constituirea unui grup infracțional organizat, nerespectarea regimului armelor și muniției și comunicarea de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională, în timp ce jurnaliștii britanici sunt urmăriți pentru comunicarea de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională⁴⁹.

În cererea de arestare preventivă pentru 30 de zile a celor trei români, DIICOT își motiva acțiunea prin faptul că aceste acțiuni „sunt de natură a afecta securitatea națională a statului român prin inducerea în eroare a autorităților europene, a populației largi din Europa și din România cu privire la capacitatea autorităților de stat române de a gestiona contrabanda cu armament”⁵⁰. Cei trei

⁴⁷ „The Eastern European Gun Runners”, Sky News, 07.08.2016

⁴⁸ „Cei trei bărbați cercetați în dosarul deschis după reportajul Sky News, arestați preventiv”, Mediafax, 12.08.2016

⁴⁹ „Jurnaliștii de la Sky News care au realizat reportajul despre traficul de arme din România, urmăriți penal de DIICOT”, de Cătălin Lupășteanu, News.ro, 17.08.2016

⁵⁰ Ibidem

români au fost eliberați după două luni de arest preventiv. Dosarul nu a fost înaintat în fața instanței până la data redactării acestui raport.

Un grup de organizații de media (ActiveWatch, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Centrul pentru Jurnalism Independent) a condamnat reacția autorităților din România, considerând că punerea sub urmărire penală reprezintă o reacție disproporționată și că va fi greu de demonstrat în instanță că faptele reprezintă un pericol real la adresa securității naționale⁵¹.

Infrațiunea pentru care sunt anchetați echipa SKY și cei trei români este definită astfel de articolul 404 al Codului penal: „Comunicarea sau răspândirea, prin orice mijloace, de știri, date sau informații false ori de documente falsificate, cunoscând caracterul fals al acestora, dacă prin aceasta se pune în pericol securitatea națională, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani”.

Organizațiile de drepturile omului au criticat de-a lungul timpului modul vag în care este formulată infrațiunea de comunicare de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională și au cerut constant eliminarea sa din Codul penal, sau, măcar, amendarea sa, pentru a acoperi doar situațiile care prevăd reaua-intenție a celui acuzat de afectarea siguranței naționale⁵².

Și unii membri CNA au criticat folosirea instrumentelor penale în acest caz⁵³.

Reamintim că în 2002 infrațiunea de divulgare de informații false de natură a pune în pericol siguranța națională a fost folosită în celebrul Armaghedon 2, în care Ovidiu Iane a fost arestat preventiv, iar Mugur Ciuvică a fost pus sub cercetare pentru că au difuzat un text critic la adresa primului ministru la acea dată Adrian Năstase⁵⁴.

MAI ÎNTOCMEȘTE LISTE NEGRE CU JURNALIȘTI

În februarie 2017, Ministrul Afacerilor Interne,

Carmen Dan, a prezentat o listă de persoane publice, jurnaliști și politicieni, care, potrivit spuselor sale, s-ar fi implicat în sprijinirea protestelor desfășurate în fața Guvernului și în mai multe orașe din țară, la care au participat sute de mii de oameni⁵⁵. Carmen Dan a acuzat mai mulți ziariști că ar fi promovat protestele, ar fi chemat oamenii în stradă și că ar fi contribuit astfel la agravarea unei situații tensionate⁵⁶. În acest context, ministrul i-a nominalizat drept instigatori la proteste pe jurnaliștii Mircea Marian, Ovidiu Vanghele, Emilia Șercan, Cătălin Tolontan, Andrei Gheorghe și Lucian Mândruță, pe Clothilde Armand și Nicușor Dan de la USR, și pe deputatul PMP Robert Turcescu. În urma declarației sale, un membru CNA (Valentin Jucan) a acuzat-o pe Carmen Dan de depășirea atribuțiilor, iar PNL și PMP au cerut demisia acesteia⁵⁷. Organizațiile ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) au solicitat la rândul lor demisia ministrului de Interne, pentru aceste declarații, acuzând că gestul este iresponsabil și trădează o mentalitate de sorginte totalitară⁵⁸. Cele două organizații i-au reamintit public ministrului că oricine are dreptul să sprijine și să cheme la protest, atâta timp cât nu instigă la violență sau nerespectarea legii. „Considerăm că avem de-a face cu un demers deosebit de periculos prin care tocmai autoritățile statului ce au ca atribuții în apărarea legii și protejarea ordinii publice fac și distribuie liste cu cetățeni care nu se fac vinovați decât de exercitarea unor drepturi”, au mai transmis ActiveWatch și CJI.

ABUZURI ALE FORTELOR DE ORDINE

Abuz al Jandarmeriei împotriva unui membru Falun Gong, sancționat

În martie 2016, Tribunalul București i-a dat câștig de cauză, printr-o sentință definitivă, lui Vlad Negrilă, membru al organizației Falun Gong (interzisă în China), care a fost reținut, amenințat și sancționat cu avertisment de jandarmi în septembrie 2014, în fața Guvernului României, pe motiv că ar fi

⁵¹ „Dosarul penal al DIICOT împotriva Sky News un abuz periculos”, comunicat al ActiveWatch, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Centrul pentru Jurnalism Independent, 18.08.2016

⁵² „RASPINDIREA DE STIRI FALSE - UN INSTRUMENT DE CENZURA DE INSPIRATIE TOTALITARA”, comunicat al ActiveWatch, APADOR - CH, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Roman pentru Jurnalism de Investigatie, Conventia Organizatiilor de Media, 10.03.2008

⁵³ „Membri ai CNA, despre măsura de urmărire penală în cazul Sky News: Un exces de zel, un abuz, un precedent foarte grav”, de Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 24.08.2016

⁵⁴ „Afacerea ARMAGEDON II”, Gazeta de Sud, 21.12.2002

⁵⁵ „FĂRĂ PRECEDENT. Nume de jurnaliști, invocate de Ministrul de Interne că ar fi promovat protestele: Tolo, Mândruță, Emilia Șercan, printre ei”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 februarie 2017.

⁵⁶ „Carmen Dan (MAI) ignoră criticile și îi acuză pe jurnaliști de instigare la proteste”, de Vlad Toma, Revista22.ro, 2 februarie 2017.

⁵⁷ „Ministrul de Interne face lista neagră a jurnaliștilor care au popularizat protestele și explică: <<Un ofițer SRI a trimis SMS-uri. Nu au fost informații inedite>>”, de Andrei Luca Popescu, Gândul.info, 2 februarie 2017.

⁵⁸ „Vânătoare de vrăjitoare la Ministerul Afacerilor Interne”, comunicat al ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent, 2 februarie 2017.

organizat o adunare publică fără autorizație⁵⁹.

În fapt, Vlad Negrilă a fost reținut de către jandarmi, deși nu organizase o adunare, ci, de unul singur, a vrut să arate în spațiul public două bannere cu mesaje de încetare a persecuțiilor adeptilor Falun Gong în China. Mesajele erau adresate unei delegații chineze la București, conduse de oficialul Zhang Gaoli, acuzat că ar fi fost implicat în recoltarea ilegală de organe umane din China, din rândul practicantilor Falun Gong.

Negrilă a fost ridicat de jandarmi din fața Guvernului României imediat ce a ajuns acolo, semn că fusese monitorizat și că exista un ordin în acest sens, și a fost reținut aproape două ore în dubă, cât timp a durat întrevederea dintre oficialii chinezi și cei români. Mai mult, deși nu a opus rezistență, el a relatat că unul dintre jandarmi l-a amenințat că îi rupe mâna în trei locuri. Jandarmii care i-au întocmit proces-verbal au invocat încălcarea legii adunărilor publice, deși Negrilă fusese singur. Tribunalul București a anulat procesul verbal de contravenție. „Față de apărarea că petentul nu a săvârșit contravenția reținută în sarcina sa, tribunalul constată că această părere este întemeiată. Din vizionarea filmării realizate de intimat, tribunalul reține că la mitingul desfășurat la sediul Guvernului României cu ocazia vizitei delegației Republicii Chineze se afla doar petentul care a încercat să afișeze 2 bannere”, a consemnat instanța de judecată.

Două persoane, amendate fiindcă au strigat „Demisia!” la venirea Președintelui

Un bărbat și o femeie care au strigat „Demisia”, în noaptea de Înviere din 2106, la venirea Președintelui Iohannis și a soției sale la Patriarhie, au fost reținuți imediat de jandarmi, duși la secția 14 Poliție și amendați cu câte 2000 de lei pentru tulburarea liniștii și ordinii publice⁶⁰.

Forțele de ordine au întocmit procese verbale pentru abateri privind Legea 60/1991 privind manifestațiile publice. Surse din jandarmerie au precizat pentru jurnaliști că cele două persoane amendate „participă în mod constant la proteste, majoritatea neautorizate”⁶¹.

⁵⁹ „Cazul Vlad Negrilă. Jandarmii avertizați: La organizarea unui miting trebuie să participe cel puțin 2-3 persoane”, EpochTimes-România.com, 23 mai 2016.

⁶⁰ „Două persoane, amendate după ce au strigat <<Demisia!>> la apariția lui Iohannis în timpul slujbei de la Patriarhie”, News.ro, 1 mai 2016.

⁶¹ „Două persoane care au strigat <<Demisia!>> la apariția președintelui Iohannis la slujba de înviere au fost amendate”, de R.M., HotNews.ro, 1 mai 2016.

Amendat cu 600 de lei pentru criticarea autorităților locale pe Facebook

În octombrie 2016, un bărbat din Odobești, județul Vrancea, a fost amendat cu 600 de lei pe motiv că, utilizând două conturi de facebook, „a proferat injurii și expresii jignitoare la adresa Primăriei Odobești și a funcționarilor publici din această instituție, lezându-le imaginea și onoarea”, potrivit procesului verbal întocmit de Poliție⁶².

Cosmin Bârsan publicase pe rețeaua de socializare Facebook mai multe mesaje critice și ironice la adresa activității primarului din Odobești, Daniel Gheorghe Nicolaș (PSD), dar și a altor reprezentanți ai autorităților locale. Printre altele, bărbatul a scris despre: proasta calitate a asfaltărilor din localitate, „jungla din curtea Primăriei Odobești”, licitații și încredințări directe pe care le considera truate, afaceri controversate derulate de rude sau apropiați ai primarului, „mafia primarului”, sumele cheltuite de Primărie pentru cursurile angajaților, „dictatura” din Odobești, proprietăți din averea primarului etc.

Tânărul de 33 de ani a contestat amenda primită de la Poliție în urma unei plângeri a primarului, și a continuat să critice pe Internet activitatea edilului și a altor reprezentanți locali, considerând că opiniile sale se situau în limitele libertății de exprimare. Contactat de ActiveWatch, Cosmin Bârsan a declarat că i-a fost respinsă acțiunea de contestare a amenzii, însă, până la data realizării acestui raport, el nu primise încă motivația instanței. În plus, atât el, cât și tatăl său, Gabriel Bârsan, care a criticat la rândul său autoritățile, au fost dați în judecată de primarul din localitate, care i-a acuzat că au adus atingere onoarei, reputației și vieții sale private. Daniel Gheorghe Nicolaș a cerut instanței să îi oblige pe cei doi la plata unor daune morale în valoare de 150.000 de lei, să le interzică să mai publice pe Internet mesaje despre el sau familia sa, să îi oblige să șteargă postările anterioare și să achite cheltuielile de judecată.

Poliția din Târgu Jiu și-a amendat criticii de pe Facebook

În februarie 2017, șapte gorjeni au fost chemați de Poliția Târgu Jiu la secție, pentru a fi amendați, pe motiv că ar fi lezat imaginea Poliției, după ce unul dintre ei a publicat pe Facebook o înregistrare cu o mașină de poliție care făcea slalom în trafic, iar ceilalți au comentat la filmuleț⁶³. Reprezentanții Poliției, care au susținut a fost vorba de o intervenție

⁶² „Tânăr din Odobești amendat cu 600 de lei pentru critici aduse autorităților locale pe Facebook”, Flux24.ro, 28 octombrie 2016.

⁶³ „Tineri amendați pentru o postare pe Facebook”, Digi24.ro, 10 februarie 2017.

de urgență a unui echipaj, i-au cerut inițial celui care filmase să ștergă postarea din spațiul public, ceea ce el a și făcut. Ulterior, persoanele chemate la secție au primit amenzi în care era invocată Legea 61/1991, privind sancționarea unor încălcări ale normelor de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice. Legea 61/1991 conține formulări vagi, care permit interpretări abuzive.

ACȚIUNI ALE AUTORITĂȚILOR, ÎMPOTRIVA UNOR PROTESTATARI

La începutul anului, sute de mii de oameni au ieșit în stradă în mai multe orașe ale țării, pentru a protesta împotriva adoptării de către Guvern a Ordonanței 13, care relaxa legislația anticorupție. O parte dintre protestatari s-au plâns că au fost victimele unor tentative de intimidare din partea autorităților.

- În februarie 2017, Horia Georgescu, un ploieștean care confecționează bannere, s-a oferit, pe contul său de Facebook, să facă gratuit afișe pentru oponentii Ordonanței 13, care se strâneau în fiecare zi în mai multe orașe ale țării. A doua zi, la sediul companiei sale a venit un echipaj al Poliției Economice în control, susținând că ar fi avut informații că angajații bărbatului ar fi lucrat fără cărți de muncă, peste program. Oamenii legii au verificat și o altă afacere a bărbatului, în aceeași zi, și au făcut inventarul materialelor publicitare. Potrivit relatărilor făcute de Horia Georgescu pentru jurnaliști, echipajul venit în control a insistat cu întrebările referitoare la comenzile de bannere gratuite, vrând să afle numărul acestora, identitatea celor care le-au comandat, dacă s-au făcut comenzi pe email sau telefonic, din ce material erau făcute afișele etc. Mai mult, Poliția Economică i-a cerut lui Horia Georgescu lista celor care au solicitat afișe gratuite⁶⁴. Ulterior, la solicitarea jurnaliștilor locali, Biroul de Presă al Poliției Prahova a transmis că „Nu am constatat nereguli, până în prezent, din categoria faptelor ce intră în competența de cercetare a poliției”⁶⁵. Reprezentantii Poliției au mai precizat că acțiunea lor a fost făcută în urma unei sesizări⁶⁶.

⁶⁴ „Ploieșteanul călcat de Poliție pentru că a făcut bannere gratuit nu se lasă: a venit la București cu un banner uriaș”, de Cătălin Stavri, HotNews.ro, 5 februarie 2017.

⁶⁵ „UPDATE. Ploieșteanul care a oferit bannere gratuite protestatarilor, călcat de polițiști la nici o zi de la anunț, Mihaela Iordache, ZiarulIncomod.ro, 4 februarie 2017.

⁶⁶ „Ploiești: Un patron care a anunțat că face gratis bannere pentru protestatari, controlat de Poliția Economică după o sesizare. IPJ Prahova spune că nu s-au găsit nereguli”, de Daciana Ilie, News.ro, 4 februarie 2017.

- Tot în februarie, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (ANPDC) a trimis o solicitare către toate filialele din teritoriu, pentru a centraliza situația plângerilor (anonime) făcute împotriva cetățenilor care și-au adus copiii la proteste⁶⁷. Sesizările ar fi invocat un articol de lege care le interzice părinților să-și folosească copiii în interes propriu. În urma verificărilor, ANPDC a transmis că singura sesizare nominală fusese făcută de cineva din presă, împotriva liderului partidului USR, Nicușor Dan, și că motivul centralizării datelor pe tema prezenței copiilor la proteste a fost acela de a răspunde cererilor în baza Legii 544/2001, adresate de jurnaliști⁶⁸. ANPDC nu a dorit să facă publică identitatea reclamantei în sesizarea care îl privea pe Nicușor Dan.
- Poliția Română a deschis în februarie mai multe dosare penale împotriva celor care au folosit drone la proteste. „E vorba despre cinci dosare deschise. Au fost depistate cinci persoane care au ridicat drone de la sol. Pentru a ridica o dronă trebuie să ai certificat de înmatriculare și certificat de navigabilitate. În caz contrar, fapta constituie infracțiune. Este vorba despre art. 103 alin. 1 lit. a din Legea 227/1997 privind Codul aerian. Fapta este prevăzută cu închisoare de la trei luni la un an sau cu amendă penală. Persoanele au fost audiate la momentul în care au fost depistate și în conformitate cu art. 112 din aceeași Ordonanță”, potrivit biroului de comunicare al poliției Capitalei.
- În aceeași lună, Poliția Locală Sector 1 l-a invitat la secție pe proprietarul unui apartament de unde au fost proiectate cu laserul mesaje de protest în Piața Victoriei. Poliția a afirmat că solicitarea venea ca urmare a sesizării unui alt cetățean, care s-ar fi plâns că laserele i-ar fi creat disconfort⁶⁹.
- Raul Ghenciu, un polițist din Mehedinți, a ajuns să fie cercetat disciplinar după ce a participat la protestele din Drobeta Turnu Severin, fiind acuzat de superiorii săi că ar fi încălcat statutul polițistului. Polițistul a relatat pentru presă că a fost fotografiat la protest de un ofițer din cadrul structurii din care făcea și el parte, și s-a apărut spunând că a participat în timpul liber,

⁶⁷ „Protecția Copilului, sesizată privind prezența copiilor la proteste”, Digi24.ro, 14 februarie 2017.

⁶⁸ „Protecția Copilului îl verifică doar pe Nicușor Dan dacă a fost cu copilul la protest. Ar fi singura sesizare nominală, și ar fi fost făcută de presă”, Economica.net, 14 februarie 2017.

⁶⁹ „Poliția locală Sector 1 invită la secție proprietarul apartamentului de unde au fost proiectate mesaje laser în Piața Victoriei/ UPDATE Ce spune Primăria”, Victor Cozmei, HotNews.ro, 8 februarie 2017.

la o manifestație pașnică, ce nu avea caracter politic⁷⁰.

- Deputatul PSD Adrian Țuțuianu, șeful comisiei de control asupra activității SRI, a declarat în februarie 2016 că va cere SRI să investigheze implicarea unor multinaționale în sprijinirea protestelor, pe motiv că acestea ar fi atentat la securitatea națională⁷¹. Politicianul a acuzat că ar fi fost corporații care și-ar fi trimis angajații să protesteze împotriva voinței acestora, bazându-se pe un articol eronat din Capital, retras ulterior de pe site, pentru care publicația le-a cerut scuze cititorilor⁷².

HĂRȚUIREA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE

În 2016, a crescut numărul avertizorilor publici de integritate din instituțiile publice care au sesizat public diverse nereguli, abuzuri sau ilegalități. Din păcate, s-au înmulțit și cazurile de hărțuire a acestor avertizori, răspunsul instituțiilor fiind mai degrabă îndreptat în direcția sancționării și intimidării lor decât către rezolvarea situațiilor semnalate.

Polițistul-scriitor Marian Godină, devenit și avertizor de integritate

Polițistul de circulație rutieră Marian Godină, din Brașov, devenit popular pe Facebook datorită relatărilor sale amuzante de pe teren, a semnalat, în februarie 2016, că superiorii săi au încercat să-l intimideze după ce i-a suspendat permisul unui șofer care nu acordase prioritate unui pieton⁷³. Șoferul respectiv, a relatat Godină, era însoțit de directoarea de la Crucea Roșie Brașov, Luana Minea, membru PSD, care ar fi încercat să îl determine pe omul legii să nu aplice sancțiunea: „Stați că nu e chiar așa, stați să negociem, că eu sunt directoarea de la Crucea Rosie Brasov și colaborez cu șefii tăi”.

Marian Godină nu a cedat și i-a reținut șoferului permisul, iar, la ieșirea din schimb, a povestit că a fost acuzat de superiorii săi că ar fi avut un comportament neadecvat și că „doamna face parte și din ATOP (Autoritatea Teritorială de Ordine Publică)

[și...] se va duce și la domnul chestor, pentru că are intrare acolo”. O săptămână mai târziu, agentul de circulație a fost chemat din nou să dea explicații, la Biroul de Control Intern, pentru comportamentul său în cazul respectiv. Marian Godină a publicat pe Facebook întreaga poveste și înregistrarea audio a discuției din care reieșea că acuzațiile la adresa lui erau false, ceea ce a determinat mii de oameni să se solidarizeze cu el și să ceară o anchetă a presupuselor presiuni exercitate de superiori asupra lui. În urma presiunii publice, Luana Minea și-a dat demisia de la Crucea Roșie, iar șeful IPJ Brașov, chestorul Ioan Aron, care îi solicitase polițistului să șteargă tot ce publicase pe Facebook⁷⁴, și-a depus dosarul de pensionare.

Hărțuiri la Muzeul Național Brukenthal din Sibiu

Mariana Rădulescu, contabilul șef al Muzeului Național Brukenthal din Sibiu, a fost supusă unui șir de hărțuiri de către conducerea muzeului, după ce a semnalat directorului instituției nereguli în gestionarea activității și a fondurilor muzeului. Mariana Rădulescu îl acuza pe managerul muzeului, prof. universitar dr. Sabin Adrian Luca, că a creat un „mediu de lucru nesănătos, degradant, distructiv” prin „acțiuni frecvente și repetate de jignire, discreditare profesională și umană, injustiție, tratament discriminatoriu, izolare, încercare de intimidare, persecutare în formă radicală”.

Astfel, la scurt timp după ce i-a semnalat managerului unele nereguli, M. Rădulescu a fost sancționată pentru întocmirea greșită a unei facturi. Ea a contestat această sancțiune în instanță (contestația a fost respinsă), însă s-a ales cu o nouă sancțiune pentru că a absentat nemotivat atunci când s-a prezentat la instanță. Între timp, a mai făcut sesizări și plângeri penale la organele abilitate pentru diverse fapte ale conducerii administrative a muzeului.

Precizăm că primele sesizări nu au fost publice, ele au fost adresate direct conducerii. M. Rădulescu a ales să protesteze public, inclusiv în stradă, după ce Sabin Adrian Luca a declanșat acțiunile de hărțuire împotriva sa.

Managerul Sabin Adrian Luca a mai acționat-o în judecată pe Mariana Rădulescu într-un proces civil pentru daune de imagine.

Teatrul Primăriei din Brașov, supus presiunilor

Un conflict vechi de aproape doi ani la Teatrul „Sică

⁷⁰ „Polițist cercetat disciplinar pentru că a participat la un miting contra OUG 13”, Digi24.ro, 24 februarie 2017.

⁷¹ „PSD vrea ca SRI să investigheze multinaționalele pentru atentat la securitatea națională. Baronul PSD care a sugerat că Rusia ar fi în spatele protestelor”, HotNews.ro, 5 februarie 2017.

⁷² „Mesaj pentru cititorii Capital.ro”, Ciprian Mailat, Capital.ro, 4 februarie 2017.

⁷³ „Polițistul cu talent de povestitor Marian Godină afirmă că are probleme cu șefii după ce a luat permisul unui brașovean cu relații: Oare se va întreba cineva de ce în 2016 un polițist e certat că își face treaba?”, R.M., HotNews.ro, 15 februarie 2016.

⁷⁴ „Zi grea pentru Marian Godină. Cel mai popular polițist din România și-a înfruntat șefii și a provocat scandal în instituție”, ȘtirileProTV.ro, 15 februarie 2016.

Alexandrescu”, aflat în subordinea Primăriei Braşov, a degenerat la finalul lui 2016⁷⁵. Salariaţi ai teatrului au protestat încă din 2015 împotriva închirierii sălii de spectacole de către Primăria Braşov pentru diverse evenimente ce nu au legătură cu misiunea instituţiei. În 2016, salariaţii au contestat modul în care Primăria a organizat concursul de ocupare a funcţiei de director al teatrului. După demisia în luna octombrie a directorului care a câştigat concursul contestat, primăria a numit-o director interimar pe actriţa Viorica Geantă Chelbea.

Primăria Braşov şi conducerea teatrului nu au dat curs semnalelor repetate venite din partea salariaţilor. În schimb, în noiembrie 2016, au concediat trei salariaţi fără respectarea procedurilor legale. Actorul Bogdan Nechifor, salariat al Teatrului „Sică Alexandrescu” a purtat o banderolă pe braţ în timpul unui spectacol în semn de solidaritate cu cei trei foşti colegi. Pe 8 decembrie, actorul a povestit live pe Facebook că i s-a mai cerut să semneze o anexă la contract potrivit căreia teatrul din Sf. Gheorghe cu care colabora se angaja să nu ia parte la forme de protest şi de solidarizare cu cei trei colegi de la Teatrul „Sică Alexandrescu” proaspăt concediaţi. De asemenea, Nechifor, a povestit că a fost de faţă, alături de alţi colegi, când directoarea teatrului a vorbit la telefon cu primarul Braşovului, George Scripcaru, care a sunat-o să o ameninţe şi să-i ceară să-i convingă pe angajaţi să nu poarte banderole de solidarizare cu colegii daţi afară. Bogdan Nechifor a purtat banderolă şi a povestit la finalul spectacolului, în faţa publicului, ce s-a întâmplat.

În luna decembrie, Bogdan Nechifor şi Ada Gales, o altă actriţă care a protestat în ultimul an împotriva neregulilor de la teatrul „Sică Alexandrescu”, au primit convocări de la Comisia Disciplinară a teatrului, pe motiv că ar fi afectat imaginea instituţiei. Ada Gales a invocat în apărarea sa Legea Avertizorilor de Integritate⁷⁶. În 2017, şi Adei Gales i-a fost desfăcut contractul de muncă.

Avertizori din sistemul de sănătate, intimidăţi

Anchetele jurnalistice apărute în 2016 privind neregulile, ilegalităţile şi corupţia din sistemul medical au încurajat medicii să semnaleze probleme grave din interiorul sistemului de sănătate. Două astfel de cazuri au fost intens mediatizate: Camelia Roiu, medic la Spitalul de Arşi din Bucureşti, şi

Elena Voicu, de la Spitalul Sfântul Pantelimon din Bucureşti.

Camelia Roiu a vorbit despre condiţiile deplorabile de igienă de la Spitalul de Arşi, care pun în pericol vieţile pacienţilor, şi a difuzat o înregistrare video în acest sens⁷⁷. La rândul său, Elena Voicu a relatat despre modul de administrare a medicamentelor aflate în gestiunea spitalului, dar şi despre alte probleme grave de la Spitalul Sf. Pantelimon. Elena Voicu a acuzat-o pe şefa secţiei de terapie intensivă că ţine închise medicamentele într-un dulap, iar când pleacă acasă, ia cheia cu ea.

După ce a făcut aceste dezvăluiri, Camelia Roiu a devenit subiectul unei cercetări disciplinare declanşate de conducerea spitalului pentru motive ridice (ar fi refuzat să participe la „instruirile lunare” şi că nu ar fi semnat „fişa de instruire individuală de protecţia muncii” din luna iunie a anului trecut)⁷⁸. Roiu a publicat pe Facebook un mesaj adresat ministrului Sănătăţii, Vlad Voiculescu, în care i-a reproşat acestuia că nu i-a protejat pe avertizori şi că i-a păstrat în funcţii pe cei care „au distrus spitalul”⁷⁹.

Elena Voicu s-a aflat într-o situaţie asemănătoare. Ea a acuzat-o pe fosta şefă a secţiei de terapie intensivă, suspendată în urma dezvăluirilor, că strânge semnături împotriva sa de la diverşi colegi şi îi îndeamnă pe aceştia să fie împotriva ei⁸⁰.

De asemenea, cele două cadre medicale au reclamat existenţa unor hărţuiri la locul de muncă (ameninţări, glume proaste, jigniri, împiedicarea desfăşurării activităţii etc). Elena Voicu a fost audiată în luna octombrie de o comisie de disciplină, care a anunţat că va întocmi un raport ce va fi ulterior înaintat comitetului director al spitalului. În cele din urmă, ancheta s-a oprit, neexistând repercusiuni asupra Elenei Voicu.

Într-un caz similar, conducerea interimară a Spitalului Clinic Colentina din Bucureşti i-a ameninţat cu cercetarea disciplinară pe trei medici care au criticat unele măsuri luate de conducere la începutul anului 2017. Cei trei medici, Ionuţ

⁷⁵ „Actorii de la Teatrul din Braşov se mobilizează împotriva directorului care a câştigat postul după ce a ameninţat comisia de concurs că ar trebui împuşcată pe stadion”, Alex Costache, RomaniaCurata.ro, 18.10.2016

⁷⁶ Comunicat de presă Teatrul ‘Sică Alexandrescu’, Grupul Protestarilor din Teatrul ‘Sică Alexandrescu’, Braşov Agerpres, 11.12.2016

⁷⁷ „VIDEO » Apelul unui medic de la Spitalul de Arşi: Difuzati această filmare pentru că Spitalul de Arşi a ajuns să omoare oameni şi ceva trebuie schimbat!”, Mirela Neag, Răzvan Luţac, Marius Mărgărit şi Cătălin Tolontan, tolo.ro, 14.07.2016

⁷⁸ „Medicul care l-a filmat pe pacientul cu viermi în răni, către ministrul Sănătăţii, după ce a fost convocată de comisia de disciplină: E păcat că nu ne-aţi protejat pe toţi cei care am spus adevărul”, Aurelia Alexa, News.ro, 26.07.2016

⁷⁹ Ibidem

⁸⁰ „Medicul Voicu de la Pantelimon, care a dezvăluit situaţia medicamentelor ținute sub cheie: Fosta şefă ATI strânge semnături împotriva mea, sunt hărţuită”, Ioana Nicolescu, Mediafax, 04.08.2016

Gobej, Lelia Iliescu și Dorin Bica, membri în echipa de neurochirurgie a spitalului, au reclamat public că măsurile luate de noua conducere, printre care concedierea de personal, au dus la imposibilitatea realizării de intervenții neurochirurgicale după orele 15.00. Numită pe 9 ianuarie, noul manager, Silvi Ifrim, i-a acuzat pe cei trei că distrug imaginea spitalului și a spus că aceștia „trebuie să treacă prin toate căile birocratice ca să ceară lucruri, nu să se ducă la presă”. Ifrim a mai afirmat că cei trei medici riscă să fie convocați la comisia de disciplină a spitalului și că riscă sancțiuni de la avertisment la desfacerea contractului de muncă în cazul în care vor mai avea ieșiri în fața presei⁸¹.

ActiveWatch a atras atenția asupra înmulțirii cazurilor de hărțuire a avertizorilor publici pe fondul intensificării dezvăluirilor de interes public din diferite domenii. Pe 10 august 2016, organizația a sesizat Ministerul Culturii, Ministerul Sănătății și a înștiințat Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic și Corpul de Control al primului ministru în legătură cu acțiunile de intimidare îndreptate împotriva avertizorilor de integritate de către conducerile unor spitale din București și, respectiv, de managementul muzeului Bruckenthal din Sibiu. ActiveWatch a considerat că autoritățile centrale trebuie să transmită public un semnal către instituțiile din subordine să se abțină de la acțiuni de intimidare a salariaților care semnalează diverse nereguli, abuzuri sau ilegalități în funcționarea acestora⁸².

Uniunea Scriitorilor... reduși la tăcere

În februarie 2016, conducerea Uniunii Scriitorilor din România (USR) a făcut dovada unor mentalități totalitare și și-a încălcat menirea statutară de a promova libertatea de opinie și de expresie, încercând să reprime vocile critice din interior la adresa instituției⁸³.

Raportul nr. 1 din 23 februarie 2016 al Comisiei de Monitorizare, Suspendare și Excludere din USR a propus excluderea din componența USR a scriitorilor Dan Mircea Cipariu și Grigore Șoitu, membri ai Grupului pentru Reforma Uniunii Scriitorilor din România (grusr.org), pe motiv că demersurile lor publice articole publicate, acțiuni intentate în instanță „au cauzat prejudicii materiale, morale și

de imagine grave USR și membrilor acesteia”. Cei doi scriitori au prezentat în mai multe rânduri faptele pe care au afirmat că se întemeiază criticile și acțiunile lor publice la adresa USR și au acuzat public lipsa unui dialog în urma căruia să se realizeze o reformă a instituției USR.

Raportul Comisiei de Monitorizare, Suspendare și Excludere menționează un articol critic al lui Grigore Șoitu la adresa activității de critic literar a lui Nicolae Manolescu ca un exemplu de atac la adresa USR, echivalând protejarea imaginii instituției cu protejarea intereselor și a imaginii conducerii actuale. De asemenea, Comisia de Monitorizare, Suspendare și Excludere a propus și sancționarea cu suspendarea calității de Președinte al Filialei București - Traduceri Literare a scriitorului Peter Sragher, pentru că „a înțeles să participe la întrunirea Consiliului USR (CUSR) și să facă publice către persoane care nu sunt membre USR și care desfășoară vădite activități împotriva U.S.R., detalii ale ședinței CUSR, decontextualizate, fără vreo referire la comunicatul U.S.R. și fără avertizarea colegilor din Consiliul U.S.R.”.

Aceeași Comisie de Monitorizare, Suspendare și Excludere a USR a propus și sancționarea cu avertisment a scriitorilor Daniel Vorona, Paul Cernat și Florin Iaru, care au criticat organizarea și funcționarea instituției și au fost acuzați că au adus atingere prestigiului și imaginii USR.

Conducerea SRR hărțuiește salariații

Mai mulți jurnaliști ai radioului public care au criticat practicile editoriale sau administrative ale instituției au fost supuși unor presiuni prin intermediul unor anchete disciplinare sau cercetări în cadrul organismelor interne de autoreglementare. SRR le-a refuzat acestora calitatea de avertizori publici, susținând că instituția nu se află în sfera de aplicare a legii. În 2016, SRR a fost sancționată de instanțe cu o sumă record suma de 100.000 de euro reprezentând daune morale pentru repetatele abuzuri la care a fost supus un salariat SRR care a sesizat începând cu 2006 diverse nereguli constatate.

Cazurile sunt detaliate în cadrul capitolului Televiziunea și radioul publice.

INFILTRAREA AGENȚILOR ÎN REDACȚII, RECONFIRMATĂ

În ianuarie 2017, patru organizații de drepturile omului au transmis public un punct de vedere comun, în care au criticat declarațiile noului președinte al Comisiei de Control a SRI, Adrian Țuțuianu, potrivit cărora practica infiltrării redacțiilor de către serviciile de informații este legală, utilă și

⁸¹ „Dreptul la practicarea performanței a meseriei și dreptul la exprimare au murit! La spitalul Clinic Colentina, în corpul E!”, Mihaela Arion, Bucurestifm.ro, 14.02.2017

⁸² „Alertă. Tot mai mulți avertizori de integritate din România sunt hărțuiți!”, Comunicat al ActiveWatch, 10.08.2016

⁸³ Relatare de pe ActiveWatch.ro: „PCR-USR? Uniunea Scriitorilor din România intimidează vocile critice din interior”, 2 martie 2016.

acceptabilă⁸⁴. Adrian Țuțuianu a confirmat existența ofițerilor acoperiți în presă, susținând că legea permite infiltrarea acestora. „Dacă în anumite zone există interdicția judecătorească, procurori, magistrați și în politică -, în celelalte zone ale societății civile nu există interdicția. Ca atare, dacă este identificat un om valoros care poate contribui cu informații la securitatea națională a României, poate fi și din presă. Nu sunt comod neapărat, în plan personal, cu ideea, dar putem face și altfel analiza un jurnalist este un om cu foarte multe contacte, cu foarte multe informații care pot fi foarte valoroase, cu acces în foarte multe medii. Ca urmare, lucrul acesta se poate întâmpla, indiferent că dacă ne place nouă sau nu”, a declarat Țuțuianu, pentru Antena3. Țuțuianu a mai spus că „Ofițeri acoperiți se recrutează din orice alte medii din societatea civilă, cu excepții unde este interzis. Teoretic, chiar și practic, sunt oameni care au recunoscut acest lucru. Un om de presă, din perspectiva unui serviciu de informații, poate fi foarte util. Este un om care are multe conexiuni, are acces în multe locuri. (...) La acest moment, nu există interdicție pentru serviciile secrete, oricare sunt ele, să încerce să aibă oameni din presă”⁸⁵.

ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Asociația Miliția Spirituală au criticat declarațiile ministrului și l-au acuzat că a continuat tradiția predecesorilor săi, transformându-se în avocatul intereselor SRI⁸⁶. Organizațiile au cerut Parlamentului să includă o interdicție expresă a infiltrării agenților în redacții.

În replică la reacția celor patru organizații ale societății civile, într-o conferință de presă din februarie 2017, Adrian Țuțuianu a anunțat organizarea unei dezbateri publice pe acest subiect⁸⁷.

SENATOAREA ANGHEL L-AR LUA LA BANI MĂRUNȚI PE DRAGOȘ PĂTRARU

După ce a fost criticată în emisiunea Starea

⁸⁴ „Mass-media trebuie să ofere informații, nu ordine de zi pe unitate”, comunicat al ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Asociația Miliția Spirituală, ActiveWatch.ro, 27 ianuarie 2017.

⁸⁵ „Șeful comisiei de control SRI, despre acoperiți în politică, justiție și presă”, G.S., Antena3.ro, 27 ianuarie 2017.

⁸⁶ „Mass-media trebuie să ofere informații, nu ordine de zi pe unitate”, comunicat al ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Asociația Miliția Spirituală, ActiveWatch.ro, 27 ianuarie 2017.

⁸⁷ „Comisia parlamentară SRI inițiază o dezbatere pe tema acoperiților din presă”, Cătălina Matei, Agerpres.ro, 3 februarie 2017.

Nației, realizată de Dragoș Pătraru la Televiziunea Română, senatoarea Cristiana Anghel a depus la Senat o cerere pentru declarația de avere a jurnalistului⁸⁸, în februarie 2016.

Jurnalistul Dragoș Pătraru o acuzase pe senatoare de conflict de interese, întrucât, înainte de a fi parlamentar, fusese plătită de Antena3 pe drepturi de autor, iar, odată ajunsă în Parlament, a luat apărarea Antenei3 în scandalul evacuării postului (descriș pe larg în cap. Piața de media) și l-a numit pe premierul Dacian Cioloș „criminal care se întoarce la locul faptei pentru a fi sigur că mortul nu mai mișcă”, atunci când premierul a agreat evacuarea televiziunii dintr-un spațiu ocupat abuziv.

Dragoș Pătraru a reamintit public că obligativitatea publicării declarațiilor de avere nu li se aplică jurnaliștilor și a criticat-o pe Anghel că vrut să îl intimideze. „Ce e de remarcat e că doamna luptă în Parlament pentru libertatea de exprimare numindu-l criminal pe primul ministru, iar atunci când este contrazisă de niște jurnaliști cu niște dovezi concrete, dânsa încearcă, prin niște căi tâmpite, să-i intimideze pe acei jurnaliști”, a spus Dragoș Pătraru pentru PaginaDeMedia.ro.

FEDERAȚIA ROMÂNĂ DE FOTBAL DĂ AMENZI PENTRU OPINII

Federația Română de Fotbal a sancționat opinia unui oficial din fotbal care a criticat un turneu de meciuri amicale al echipei naționale. Florin Prunea, fost portar al echipei naționale, în prezent președinte al clubului CSMS Iași, a declarat că turneul pe care naționala l-a efectuat în Turcia în ianuarie 2016 „este o greșală de management, este pur amatorism”. Prunea a fost sancționat cu avertisment și o amendă în valoare de 5.000 de lei de către Comisia de Disciplină a FRF⁸⁹.

CONCLUZII:

- Procurorii au pus sub urmărire penală trei jurnaliști britanici pentru difuzarea unui reportaj înscenat, privind un presupus trafic de arme din România.
- Avertizorii de integritate au fost hărțuiți de instituții sau companii publice.
- România are o problemă cu modul în care autoritățile se raportează la cetățenii care protestează, în stradă sau prin intermediul petițiilor.

⁸⁸ „Video. Senatoarea Cristiana Anghel s-a supărat pe Pătraru: a cerut declarația de avere a jurnalistului”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 februarie 2016.

⁸⁹ „Florin Prunea, amendat pentru că a criticat conducerea FRF: S-a întors Ceaușescu!”, Digisport.ro, 07.03.2016

- Mai multe persoane au fost amendate de Poliție după ce au criticat reprezentanți ai autorităților sau ai forțelor de ordine pe Facebook.
- Sancțiunile Jandarmeriei împotriva protestatarilor pașnici continuă să fie anulate de instanțe.

RECOMANDĂRI PENTRU ZIARIȘTI:

- Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune (și ingerință) editorială și semnați public aceste situații.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii și care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Refuzați colaborarea cu serviciile secrete.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați ai propriului patron.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

RECOMANDĂRI PENTRU PROPRIETARI DE MEDIA/EDITORI:

- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.
- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Transparența vă poate ajuta să vă apărați de acuzațiile de cenzură sau de practici editoriale lipsite de etică.

RECOMANDĂRI PENTRU POLITICIENI, AUTORITĂȚI ȘI MEDIUL DE AFACERI:

- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.

- Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.

RECOMANDĂRI PENTRU FORȚELE DE ORDINE:

- Jandarmeria trebuie să acționeze cu maximă prudență în timpul protestelor de stradă, cu respect pentru dreptul cetățenilor de a se întruni și exprima în mod pașnic în spațiile publice.
- Jandarmeria trebuie să țină cont de deciziile instanțelor care anulează sancțiunile Jandarmeriei și să-și instruiască personalul să aplice legea în concordanță cu jurisprudența instanțelor naționale și a CEDO.

COMUNITATEA MAGHIARĂ ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE

În perioada 2016 - 2017, comunitatea maghiară din România s-a confruntat din nou cu situația de a-i fi constant contestat dreptul la libertatea de exprimare, sub imperativul respectării acelor articole din Constituție care definesc statul ca fiind „național unitar și indivizibil”. Deși în această perioadă nu au mai existat tentative explicite de interdicere a unor acțiuni publice care militau pentru autonomia Ținutului Secuiesc, totuși a continuat să fie sancționată arborarea în spațiul public a unor simboluri regionale/naționale maghiare, iar activiștii care militau pentru drepturile minorității maghiare au fost intimidați de autoritățile române. De asemenea, la fel ca și în alți ani, au apărut inițiative legislative îndreptate explicit împotriva minorității maghiare.

Războiul simbolurilor naționale a continuat și în perioada care face obiectul acestui raport, autoritățile române intervenind împotriva folosirii lor pe cale administrativă, în special în județele din Transilvania, dar nu numai. Ultimul raport al Departamentului de Stat al SUA menționează abuzuri ale autorităților române împotriva minorității maghiare.

Jandarmeria amendează 84 de manifestanți pentru autonomie

Pe 10 martie, maghiarii care locuiesc în estul Transilvaniei sărbătoresc Ziua Libertății Secuilor. În mod tradițional, manifestările au loc la Monumentul Martirilor Secui de la Târgu Mureș și sunt urmate de marșuri de susținere a autonomiei Ținutului Secuiesc. În 2016, deși organizatorii au depus cu un an înainte o notificare de desfășurare marșului, Primăria Târgu Mureș a interzis desfășurarea acestuia. Urmare a deciziei primăriei, Asociația Siculitas, organizator al marșului, s-a adresat justiției și a primit câștig de cauză în prima instanță. Motivând că dorește ca „Târgu Mureșul să fie locul de desfășurare a tuturor evenimentelor care să aducă un plus de valoare târgumureșenilor, copiilor lor, prin toate manifestările”⁹⁰ organizate și că nu dorește ca orașul să devină „teatru de luptă sau de răfuiești politice sau de altă natură”, primarul Dorin Florea a decis să atace decizia primei instanțe. Prefectul Județului Mureș, Lucian Goga, a afirmat de asemenea că orice astfel de marș, care ar urma să se desfășoare prin

⁹⁰ „Primaria Targu Mures, obligată de tribunal să autorizeze Marșul Secuilor. Reacția primarului: Mă voi opune cât îmi permite legea”, Hotnews.ro, 12 ianuarie 2016.

oraș, va fi neautorizat, deoarece decizia instanței nu este încă definitivă.

Cu toată împotrivirea autorităților publice, marșul a avut loc și, conform declarației purtătorului de cuvânt al Jandarmeriei, Ciprian Călușeru, acesta s-a desfășurat fără incidente. Însă, în premieră, Jandarmeria Mureș a decis amendarea unui număr foarte mare de participanți în baza probelor video: 84 de amenzi în valoare totală de 70.800 de lei. Purtătorul de cuvânt al Jandarmeriei a declarat pentru agenția maghiară de știri MTI că niciodată nu a fost aplicat un număr atât de mare de amenzi⁹¹.

O parte din participanții amendați au decis să conteste aceste sancțiuni în instanță.

Simboluri naționale și regionale: restricții, sancțiuni și intimidări

După ce în anii precedenți a fost interzisă arborarea drapelului secuiesc inclusiv pe proprietățile private⁹² în baza legii 185/ 2013 privind amplasarea mijloacelor publicitare, în 2016 o sentință a Tribunalului Bihor a stabilit că arborarea steagului regiunii Partium (Crișana) pe sediul biroului europarlamentarului maghiar Tókéş László de la Oradea face obiectul legii privind mijloacele publicitare, respectiv trebuie autorizat de către primăria locală. Acțiunea în instanță a fost inițiată de europarlamentarul maghiar în vederea anulării unui proces verbal de constatare a unei contravenții, emis de către Poliția Locală Oradea⁹³.

Într-un alt caz, care vizează steagul istoric al Transilvaniei, Jandarmeria Cluj a decis sancționarea cu amenzi în valoare totală de 1500 de lei a participanților care purtau acest simbol la marșul care a avut loc pe data de 15 martie 2017, cu ocazia zilei maghiarilor de pretutindeni. Această decizie a generat o controversă între organizatori (Uniunea Democrată a Maghiarilor din România) și reprezentanții jandarmeriei, aceștia din urmă susținând că drapelul a fost îndepărtat la cererea organizatorilor. La rândul lor, reprezentanții UDMR au declarat că, în cadrul întâlnirii de informare cu reprezentanții jandarmeriei, care a avut loc înaintea marșului, au fost intimidați, spunându-li-se că vor trebui să-și asume responsabilitatea pentru orice act ilegal care va avea loc pe parcursul adunării publice. Totodată, organizatorilor li s-a comunicat explicit că „steagul Transilvaniei generează ură și discriminare și că arborarea acestuia este interzisă, deoarece acest steag provine din perioada dinaintea anului

⁹¹ „84 személyt bírságot meg a csendőrség a székelly szabadság napján”, Transindex.ro, 17 martie 2016.

⁹² vezi Raportul Freeex 2014-2015 și Raportul Freeex 2015-2016.

⁹³ „A partiumi zászló is reklámnak minősül”, Mihir.ro, 19.04.2017.

1918 și nu reprezintă actuala națiune majoritară” și că au obligația de a-i anunța pe jandarmii prezenți în cazul în care observă participanți care îl arborează⁹⁴. Jandarmeria a arătat într-un comunicat de presă că sancțiunile au fost aplicate unor persoane care au expus steagul Transilvaniei de dinainte de 1918, deoarece acestea au refuzat să dea curs cererilor organizatorilor de a le îndepărta, fără a se menționa detalii cu privire la întâlnirea informativă de dinainte de data de 15 martie⁹⁵. Incidente similare au avut loc și în 15 martie 2016, atunci mai mulți participanți fiind somați de reprezentanții Poliției Locale să nu arboreze steagurile istorice ale Transilvaniei⁹⁶.

Un alt caz care reflectă atitudinea autorităților române cu privire la folosirea simbolurilor naționale maghiare a avut loc în Târgoviște, un loc mai puțin obișnuit pentru asemenea incidente. În luna octombrie 2016, Prefectura Județului Dâmbovița a amendat cu suma de 2500 de lei un circ ambulant american pe motiv că a arborat steagul Ungariei alături de cel al Statelor Unite ale Americii. Conform relatărilor presei locale, proprietarii circului sunt cetățeni americani de origine maghiară, iar Poliția Locală a fost alertată de mai mulți cetățeni prin intermediul unui apel la numărul național de urgență 112.⁹⁷

Autoritățile s-au sesizat și în urma articolului care poartă titlul „SFIDARE: Circul venit în Târgoviște a arborat drapelul Ungariei în centrul municipiului”, publicat în cotidianul local Gazeta Dâmboviței⁹⁸. Într-o declarație publicată în cotidianul Adevărul⁹⁹, prefectul județului Dâmbovița de la acea dată, Antonel Jîjîie, a precizat următoarele: „Nu au voie să arboreze alt steag, decât la întâlnirile oficiale. Înainte de a ridica cortul au fost puse drapelele Ungariei și Statelor Unite. În România se arborează doar steagul nostru. Eu m-am dus acolo și am discutat cu cel care a închiriat parcare, dar și cu patronul circului, care se făcea că nu știe. Patronul nu a vrut să se legitimeze. L-au luat la Poliție, au luat niște declarații ale unor martori. Eu o să amendez firma care a închiriat spațiul de la respectivul supermarket și aceasta este din Constanța. Din partea patronului nu am decât un CNP, iar domiciliul de pe pașaport este

Cehia. Am apreciat, totuși, că au dat jos steagurile și o să le dau amenda minimă, adică 2.500 de lei. Cea mai mare amendă era de 5.000 de lei [...] Nici persoanele private nu pot arbora la geam alt steag, decât cel al României, pentru că este contravenție. Cei care sunt îndreptățiți să constate aceste nereguli sunt ministrul Administrației și Internelor sau împuterniciții lui, prefectii sau împuterniciții lui”.

Primăria Cluj anulează finanțarea unei campanii pentru plăcuțele multilingve

Grupul de inițiativă Muszaj-Musai, care militează pentru amplasarea de plăcuțe multilingve (româno-maghiaro-germane) în Cluj a câștigat în cursul anului 2016 un proiect în cadrul unui program de participare publică finanțat de către primărie. Proiectul a fost câștigat în urma voturilor primite de la cetățeni ai orașului și a vizat derularea unei campanii de promovare a multilingvismului prin intermediul panourilor afișate în mijloace de transport în comun.

Cu toate că semnaseră deja contractul de finanțare pentru acest proiect și obținuseră toate aprobările de la instituțiile publice pentru conținutul mesajelor, în octombrie 2016 reprezentanții grupului Muszaj-Musai au fost în imposibilitatea de a închiria spațiile de publicitate în mijloacele de transport în comun necesare derulării proiectului. Astfel, un reprezentant al Companiei de Transport Public (CTP), a refuzat punerea în aplicare a contractului semnat pe motiv că „panoul publicitar conține mesaje politice” și l-a agresat pe verbal și fizic pe reprezentantul Muszaj-Musai¹⁰⁰.

Referindu-se la incident, primarul Clujului Emil Boc, a declarat că reprezentanții CTP au procedat corect cerând primăriei să reverifice dacă un document care, conform reprezentanților Muszaj-Musai, trecuse prin toate etapele necesare aprobării, a fost avizat de acea persoană din primărie care avea competența să o facă¹⁰¹.

Câteva zile mai târziu, purtătorul de cuvânt al instituției făcea publice rezultatele verificării și anunța într-o declarație de presă că nu se poate derula campania, deoarece conținutul ei face referire la un litigiu aflat pe rolul instanțelor¹⁰².

⁹⁴ „Continuă războiul UDMR Jandarmerie privind incidentul de la Cluj. Interpelare la MAI a deputatului UDMR de Cluj”, Ziua de Cluj, 21 martie 2017.

⁹⁵ Comunicatul de presă al Jandarmeriei Române publicat pe pagina oficială de Facebook.

⁹⁶ Raportul Freeex. Libertatea presei în România 2015-2016.

⁹⁷ „SFIDARE: Circul venit în Târgoviște a arborat drapelul Ungariei în centrul municipiului”, Gazeta Dâmboviței, 13.10.2016.

⁹⁸ Comunicatul de presă al Prefecturii Dâmbovița, Gazeta Dâmboviței.

⁹⁹ „Firma care a arborat steagurile Ungariei și SUA la circul din Târgoviște, amendată cu suma minimă”, Adevărul, 18.10.2016.

¹⁰⁰ „Scandal nou cu plăcuțele în Cluj. Compania de Transport acuzată de șovinism”, Actuldecluj.ro, 25.10.2016

¹⁰¹ „Fără plăcuțele bilingve prin autobuze”, Transilvania Reporter, 27.10.2016

¹⁰² „Primăria a decis: afișele Musai-Muszaj nu pot apărea în autobuze”, Transilvania Reporter, 28.10.2016

În urma acestei decizii, grupul Muszaj-Musai a restituit finanțarea primită și a derulat campania de informare din alte fonduri.

Președintele retrage decorația lui Tőkés pentru o declarație tradusă greșit

În martie 2016, președintele Klaus Iohannis a decis să-i retragă ordinul Steaua României lui László Tőkés. Acesta primise distincția în anul 2009 pentru meritele pe care le-a avut în declanșarea revoluției din 1989. Președintele a motivat retragerea distincției prin următoarele cuvinte: „După părerea mea trebuie să ținem cont de câteva lucruri. Cel care acordă o distincție vrea să-i recunoască un merit. Cel care primește, acceptă, trebuie să recunoască România și Constituția României. Având în vedere toate acestea am decis să retrag ordinul Steaua României dlui. Laszlo Tokes.”¹⁰³

Propunerea de retragere a distincției lui Tőkés a venit din partea europarlamentarului PSD Corina Crețu în 2013, aceasta invocând „fapte dezonorante și contrare Articolului 1 din Constituția României”. Motivul a fost că, în iulie 2013, László Tőkés i-ar fi cerut premierului Ungariei ca țara sa să ofere un „protectorat Transilvaniei”, în vederea protejării drepturilor minorității maghiare din România.¹⁰⁴ Însă, această declarație a fost tradusă inexact din limba maghiară în limba română, consideră Szilagy N. Sandor, profesor universitar la departamentul de lingvistică generală al Universității Babes-Bolyai din Cluj: „Cuvântul tradus <<protectorat>> pentru care Laszlo Tokes ar fi folosit expresia <<védhatalmi státusz>> (care apoi în românește a devenit <<protectorat>>), este o expresie ad-hoc care nu se folosește nicăieri ca termen pentru vreo noțiune de politică internațională. (Termenul uzual pentru <<protectorat>> este și în ungurește <<protektorátus>>, iar unii care se feresc de neologisme mai scriu câteodată și <<védnökség>>.) Tradusă foarte exact, expresia ar însemna <<statut de putere protectoare>>, <<protectoare>> nu în sens de <<protectorat>>, ci cu referire la protecția minorităților”¹⁰⁵. Practic, discursul lui László Tőkés a vizat strict chestiuni care țin de drepturile minorității maghiare din Transilvania și se încadra în limitele libertății de expresie.

CONCLUZII:

- La fel ca și în anii precedenți, au existat mai multe situații în care autoritățile au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare a minorității maghiare; minoritatea maghiară rămâne vulnerabilă la acțiuni discriminatorii și de intimidare ale autorităților statului.
- Aspirațiile politice ale minorității maghiare (drepturi lingvistice, autonomia teritorială) sunt în continuare stigmatizate atât de o parte din mass-media, cât și de autorități ale statului, lucru care a făcut să apară în continuare inițiative legislative menite să blocheze dezbaterele pe acest subiect.
- Legislația românească este de multe ori aplicată cu rea voință de către autoritățile publice, lucru care duce la restricționarea folosirii simbolurilor maghiare (drapel, imn etc.) chiar și în mediul privat.
- Opinia publică românească și decidenții politici nu au cunoștințe despre drepturile minorităților naționale și despre reglementările internaționale în acest domeniu.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI:

- Aplicați recomandările conținute în Raportul Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței, privind România, în special pe cele referitoare la revizuirea legislației cu privire la folosirea simbolurilor naționale și/sau regionale, în vederea asigurării tratamentului egal¹⁰⁶.
- Inițiați un dialog real cu comunitatea maghiară cu privire la toate problemele care o privesc pe aceasta, în vederea găsirii unor soluții comune și evitarea tensiunilor interetnice.
- Asigurați un mediu pluralist care să-i permită comunității maghiare să-și exprime doleanțele și revendicările, inclusiv pe cele politice.
- Inițiați programe de educație multiculturală, în spiritul toleranței, diversității și înțelegerii în vederea prevenirii apariției situațiilor conflictuale între comunitatea română și cea maghiară.

¹⁰³ „Iohannis i-a retras lui Tokes ordinul „Steaua României”, Gandul.info, 3 martie 2016.

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ „Lost in Translation: cazul lui László Tőkés”, Szilagy N. Sandor, Contributors.ro, 5 martie 2016.

¹⁰⁶ Vezi European Commission against Racism and Intolerance, Raportul ECRI privind România. Al patrulea ciclu de monitorizare, paragraful 170, 03.06.2014.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Verificați cu maximă atenție informațiile cu privire la comunitatea maghiară, inclusiv cele care vin din surse „oficiale”, pentru a evita intoxicările de presă.
- Pe cât posibil, cereți poziția unui reprezentant al minorității maghiare în cazul în care publicați știri care privesc această comunitate.
- Pe cât posibil, cereți o versiune originală a declarațiilor în limba maghiară și încercați să obțineți o traducere independentă pentru a evita transunerile trunchiate.
- Informați-vă în prealabil cu privire la reglementările internaționale și românești în domeniul drepturilor minorităților naționale și cereți opinia unui expert avizat înainte de a realiza materiale de presă.

PRESIUNI ÎN REDACȚII

INSTRUMENTALIZAREA PRESEI ÎN INTERES PERSONAL

România liberă și-a sprijinit patronul

Cotidianul România liberă s-a implicat editorial în reflectarea problemelor penale ale lui Dan Adamescu și ale fiului său, Alexander Adamescu. Publicația patronată de familia Adamescu și-a pus la dispoziție spațiul editorial pentru a găzdui opiniile acestora în conflictul pe care îl au cu justiția din România și s-a alăturat campaniei de victimizare derulată de familia Adamescu pe diverse fronturi, mesajul central fiind că statul român ar urmări persecutarea patronilor acestei publicații care ar deranja puterea politică.

Dan Adamescu a fost condamnat definitiv de Înalta Curte de Casație și Justiție la patru ani și patru luni de închisoare cu executare, pentru că a mituit mai mulți judecători de la Tribunalul București în scopul a obține o serie de decizii favorabile firmelor sale aflate în insolvență. În același dosar, procurorii au cerut arestarea preventivă a fiului lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, cetățean german cu domiciliul la Londra. Acesta a fost arestat la Londra pe 14 iunie, în baza mandatului de arestare preventivă emis de autoritățile române, chiar în fața clădirii unde organiza o conferință având ca temă „abuzurile autorităților române pe seama mandatelor de arestare preventivă”¹⁰⁷. A fost eliberat la scurt timp, dar nu a fost extrădat în România până la data publicării acestui raport.

Într-un alt dosar, Dan Adamescu a fost pus sub control judiciar pe caução, stabilită la 40 de milioane de lei, în dosarul privind falimentarea companiei Astra Asigurări¹⁰⁸, al cărei proprietar era.

România liberă a publicat o serie de articole în care se lansează ipoteza unei presupuse acțiuni represive a autorităților împotriva ziarului. Sabin Orcan, directorul editorial al publicației începând cu iunie 2016, susține că „Actualul nostru director a fost condamnat la închisoare pentru că a expus corupția unor oficiali români”. Într-o scrisoare adresată conducerii KPMG, compania desemnată de Autoritatea de Supraveghere Financiară să administreze insolvența Astra Asigurări, Orcan acuză

¹⁰⁷ „Alexander Adamescu va rămâne în libertate până la soluționarea cererii de extrădare”, Gabriela Ghitcuta, Mediafax, 15.06.2016

¹⁰⁸ „Lovitură DURĂ primită de Dan Adamescu. Procurorii DNA au pus SECHESTRU RECORD pe averea miliardarului, inclusiv pe Magazinul UNIREA. Prejudiciul este de 857 de milioane de lei”, Magda Spiridon, Evenimentul zilei, 25.03.2016

KPMG că este complice la o presupusă conspirație pusă la cale de statul roman pentru a pune „botniță” sau a închide „pentru totdeauna” România liberă „din cauza unei proceduri de insolvență motivată politic”¹⁰⁹.

Familia Adamescu a contractat și serviciile unei companii de PR pentru a promova interesele sale. Cunoscutul jurnalist Cătălin Tolontan a relatat cum a fost contactat de reprezentanții acestei companii pentru a apărea într-un film care era menit să discrediteze activitatea DNA¹¹⁰.

În ianuarie 2017, Dan Grigore Adamescu a decedat, după săvârșirea unei treimi din detenție¹¹¹.

Evenimentul Zilei, acuzat de directorul său onorific că susține interese străvezii

Directorul onorific al cotidianului Evenimentul Zilei, Ion Cristoiu, a demisionat din funcția deținută în februarie 2016, acuzând conducerea ziarului că s-a pus „în slujba unor interese politice străvezii” prin implicarea „într-o campanie de militantism politic împotriva unui partid, făcând jocurile unui alt partid”. Campania la care face referire Ion Cristoiu critica proiectul de lege anti-defăimare depus de președintele PSD, Liviu Dragnea¹¹².

DNA reacționează la atacurile împotriva magistraților

În urma atacurilor repetate ale unor instituții de presă la adresa justiției, în special a procurorilor, DNA a lansat un apel¹¹³ la începutul anului 2017 către Consiliul Superior al Magistraturii, căruia i-a cerut să aibă o reacție fermă față de atacurile fără precedent care îi ținesc pe procurorii anticorupție.

Apelul DNA invocă presiunile exercitate asupra procurorilor de „trusturi de presă partizane unor curente politice sau unor grupuri de interese de afaceri, împreună cu persoane condamnate sau aflate în ancheta DNA”.

¹⁰⁹ „Scrisoare deschisă către președintele KPMG: Opriți distrugerea României libere!”

¹¹⁰ „Acum câteva zile, o firmă de PR m-a contactat ca să dau o declarație într-un filmuleț despre DNA și Kovesi”, Cătălin Tolontan, tolo.ro, 04.11.2016

¹¹¹ „Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat”, Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017

¹¹² „Ion Cristoiu renunță la funcția de director onorific al EVZ: Urăsc implicarea presei în campanii de militantism bolșevic”, Paginademedia.ro, de Iulia Bunea, 14.02.2016

¹¹³ Comunicat DNA, 30.01.2017

PRESIUNI EDITORIALE

HexiPharma a încercat să cumpere tăcerea unui jurnalist

Jurnalistul Dorin Chioțea, prezentator al unei emisiuni la Realitatea TV, a vorbit despre tentativele companiei HexiPharma de a-i cumpăra tăcerea. Compania a fost subiectul unor ample dezvăluiri făcute de echipa de investigații a Gazetei Sporturilor, în legătură cu corupția din sistemul medical. Chioțea a relatat despre aceste dezvăluiri în cadrul emisiunii pe care o prezenta, dar și pagina sa personală de Facebook. Chioțea susține că a fost contactat de „un om de sport” (Chioțea a fost jurnalist de sport) care i-a propus să lucreze pentru o firmă de PR în beneficiul HexiPharma. Chioțea a refuzat oferta¹¹⁴.

În România, printre cei mai mari clienți de publicitate se află industria farmaceutică. Astfel, 5.171 de spoturi pharma sînt difuzate în medie în fiecare zi pe cele 60 de canale de televiziune, arată o investigație jurnalistică realizată de Mirela Neag, Răzvan Luțac și Cătălin Tolontan, publicată în noiembrie 2016¹¹⁵. Conform materialului, în 2016 s-au cheltuit 34 de milioane de euro pentru reclamele televizate la medicamente, farmacii, clinici și dispozitive medicale.

PNL vrea să aprobe difuzarea unor materiale jurnalistice

Echipa Casa Jurnalistului a urmat diverși candidați la alegerile parlamentare în timpul campaniei electorale pentru a realiza o serie de reportaje video. Documentarea acestor materiale a presupus însoțirea și filmarea fiecărui candidat pe durata a câteva zile de campanie.

Unul din aceste reportaje l-a avut subiect pe candidatul PNL, chirurgul Leon Dănăilă¹¹⁶.

Consilierul PNL, Ioan Angelin, i-a solicitat jurnalistei Ștefania Matache să vadă întrebările înainte de interviu. În timpul filmărilor, a cerut să vadă și materialul video înainte ca acesta să fie publicat, pentru ca echipa de campanie să-și dea acordul asupra conținutului. Consilierul a spus că nu dorește ca toate discuțiile înregistrate să fie difuzate, deoarece una dintre acestea ar fi fost „semi-privată”.

¹¹⁴ „Dorin Chioțea, despre cum s-a încercat <<domolirea>> lui: Mi s-a propus să fac PR pentru HexiPharma”, de Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 09.05.2016

¹¹⁵ „23 de ore pe zi - publicitate TV la medicamente în România! Cum apără Ministerul Sănătății corporația Sanofi-Zentiva”, de Mirela Neag, Răzvan Luțac, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 24 noiembrie 2016.

¹¹⁶ „Leon Dănăilă, PNL”, de Ștefania Matache, Blog Casa Jurnalistului, 28.11.2016

De asemenea, Angelin i-a cerut jurnalistei să steargă unele înregistrări cu discuții între candidatul Leon Dănăilă și staff-ul de campanie, motivând că era vorba de discuții private și că ar fi fost nevoie de acordul său prealabil pentru a fi difuzate. Consilierul PNL a amenințat cu un proces pentru dreptul la viață privată. Jurnalista a cedat presiunilor și a șters înregistrarea respectivă. Consilierul Angelin Ioan nu ceruse în prealabil ca discuțiile să fie off-the-record¹¹⁷.

Pentru filmări, pe toată durata documentării, jurnalista a folosit un aparat foto profesional, aceasta neputând fi acuzată că ar fi filmat pe ascuns.

Presiuni asupra presei de limbă maghiară

Începutul anului 2017 a adus în discuție situația presei de limbă maghiară din România. Rador.ro, agenția de presă a radioului public, a publicat un material despre diverse presiuni editoriale în spatele cărora s-ar afla partidul de guvernământ din Ungaria, FIDESZ, prin intermediul mișcării politice a maghiarilor din România, UDMR (UDMR este sprijinit de FIDESZ)¹¹⁸. Două dintre publicațiile menționate în articolul Rador sunt finanțate de UDMR, prin intermediul Fundației Progress. Este vorba de maszol.ro (portalul de știri cu cea mai mare audiență în presa maghiară din România) și Erdélyi Riport (Reportaj transilvan), ambele doar cu apariție online. Conform unor surse din interiorul redacției maszol.ro citate de jurnalistul Rador Cătălin Belu, sursa presiunilor ar fi fost FIDESZ.

Jurnalistul Cătălin Belu susține în articol că Fundația Progress ar practica „cenzura în cazul articolelor de opinie care critică guvernul maghiar condus de Orbán Viktor”. Articolul menționează declarațiile făcute într-o emisiune difuzată la Radio România de jurnalista Gál Mária, care susține că i s-ar fi oprit de la publicare un articol pe maszol.ro.

Un alt jurnalist, fostul redactor al rubricii de opinii al maszol.ro, Ágoston Hugó, este citat în articol cu o declarație în care acuză explicit presiunile politice exercitate asupra redacției: „Ca redactor al rubricii (de opinie n.n.), de o bună vreme simțeam presiunea politică exercitată asupra portalului și am fost deranjat de faptul că - cel puțin în timpul campaniei - rubrica a fost condusă deasupra capului meu, de către directorul fundației. M-au deranjat și amenințările, dar mai mult, m-a deranjat faptul că în ultima vreme ni s-a impus despre ce, sau despre cine să nu scriem, dar ni s-au indicat și ce subiecte politice trebuie să prelucrăm, și cum să abordăm

acele subiecte”.

Pe 30 decembrie 2016, Fundația Progress a anunțat că suspendă apariția publicației Erdélyi Riport și desface contractul de muncă al angajaților, din cauza unor constrângeri financiare. Directorul fundației, Nagy Debreczeni Hajnal, a transmis presei că motivul acestei decizii sunt audiențele mici înregistrate de portalul de știri.

Un alt jurnalist, Sipos Zoltán, a făcut referire la existența unor acte de cenzură în perioada în care a lucrat la portalul transindex.ro, deținut atunci de Kelemen Hunor, președintele UDMR.

Conform unor surse din redacția maszol.ro citate de articolul Rador, după alegerile din decembrie, s-ar fi exercitat presiuni pentru ca politica editorială a publicațiilor menționate mai sus să servească interesele FIDESZ. Aceștia ar fi așteptat trecerea campaniei electorale pentru a pune în aplicare aceste presiuni ca să nu afecteze rezultatul electoral al UDMR.

Realitatea TV l-a suspendat pe Dorin Chioțea, pentru laudarea Antenei 3

În decembrie 2016, jurnalistul Dorin Chioțea a fost suspendat de la Realitatea TV, după ce a laudat pe Facebook prestația postului concurent Antena3, cu ocazia transmisiunii de la parada de 1 Decembrie. Chioțea afirmase că Antena3 s-a „detașat net” de celelalte televiziuni prin transmisia TV a ceremoniei de Ziua Națională, cu o „regie impecabilă”, „cadre de nivel mondial”, „comentarii fără cusur cu evidențierea multor detalii” etc. Ulterior, jurnalistul a primit un SMS în care directorul executiv Edward Pastia l-a anunțat că era suspendat de pe post pentru cele publicate pe Facebook.

Atât Edward Pastia, directorul executiv al postului, care și-a asumat public decizia suspendării lui Chioțea, cât și Cozmin Gușă, proprietarul televiziunii, au calificat mesajul publicat de Chioțea pe Facebook ca fiind o dovadă de necolegialitate și de lezare a imaginii postului Realitatea TV. Ei au relatat cum, cu o seară înainte de paradă, jurnaliștii au fost nevoiți să se mobilizeze contra-cronometru pentru a putea difuza evenimentul, deoarece TVR a anulat înțelegerea prin care urma să le acorde semnal pentru a transmite aceleași imagini, după ce realizatorul TV Rareș Bogdan a criticat televiziunea publică în emisiunea sa de la Realitatea¹¹⁹. Ulterior evenimentului, Rareș Bogdan a anunțat intenția de a-și dona salariul pe luna decembrie colegilor săi care și-au sacrificat ziua liberă pentru a face

¹¹⁷ „Să fie ok pentru toată lumea”, de Ștefania Matache, Casa Jurnalistului, 29.11.2016

¹¹⁸ „Guvernul maghiar cenzurează presa maghiară din România?”, de Cătălin Belu, Rador.ro, 05.01.2017

¹¹⁹ „Realitatea TV, fără semnal TVR la parada de Ziua Națională, spune Rareș Bogdan”, Ovidiu Poșircă, ReporterVirtual.ro, 1 decembrie 2016.

posibilă transmiterea live a paradei¹²⁰. „Colegii au recepționat gestul lui Dorin drept o batjocură la adresa profesionalismului și a solidarității lor”¹²¹, a spus Cozmin Gușă, la rândul său. Pe de altă parte, Dorin Chioțea a declarat că „Să recunoști valoarea adversarului ar trebui să fie un lucru normal, comun, stimulat. Nu înseamnă nicicum că înjosești proprii colegi, că nu le apreciezi eforturile”¹²². Directorul executiv Edward Pastia a publicat la rândul său un punct de vedere pe site-ul instituției, alături de alți câțiva colegi, susținând că nu a fost vorba de un act de cenzură. În acest context, el i-a făcut mai multe reproșuri lui Dorin Chioțea, printre care și că nu a menționat „că i s-a permis să aibă un al doilea serviciu la Ministerul Tineretului. Și chiar să invite în emisiunea lui oameni de acolo”. În primăvara lui 2017, Dorin Chioțea s-a alăturat echipei TVR.

Șefa corespondenților de la Adevărul a demisionat acuzând presiuni

În ianuarie 2017, Ramona Ursu, coordonatoarea secției de corespondenți a redacției Adevărul, și-a dat demisia și a relatat pe Facebook că redactorul șef Dan Marinescu i-a spus că patronul ziarului, Cristian Burci, ar fi făcut presiuni asupra lui, din cauza unor editoriale critice publicate de ziaristă despre Victor Ponta și Sebastian Ghiță¹²³.

Ramona Ursu a declarat că aceasta nu fusese prima dată când primise reproșuri de acest fel din partea conducerii, dar că de data aceasta redactorul șef i-ar fi spus că situația de la ziar semăna cu o „întoarcere în epoca Năstase” și i-ar fi cerut să-și „modeleze” opiniile. „Când este vorba despre libertatea de gândire, nu cred că există, și nici nu ar trebui să existe, negocieri. [...] I-am și spus, de altfel, redactorului-șef, că înțeleg inclusiv faptul că patronul ziarului poate face ce vrea cu afacerea lui. Sigur, faptul că personal nu sunt de acord ca un patron de ziar să dicteze și politica editorială, asta ține exclusiv de felul în care gândesc eu.”, a mai scris Ramona Ursu pe Facebook.

Redactorul-șef Robert Veress a demisionat de la Puterea

În februarie 2016, redactorul șef al publicației

Puterea, Robert Veress, a demisionat din funcție, acuzând pe blogul său¹²⁴ că publicației i s-a impus o politică editorială favorabilă PSD. Jurnalistul a relatat că, după câștigarea alegerilor parlamentare de către PSD, a primit „semnale” că politica editorială urma să se modifice în sensul susținerii PSD, dar că Gabriel Bleadă, finanțatorul ziarului, a contrazis inițial suspiciunile acestuia, susținând că dorea ca publicația să aibă un ton echilibrat, echidistant.

Concomitent, potrivit ziaristului, Bleadă a început să-i transmită diverse propuneri de subiecte/ materiale de presă, din partea lui Horia Mihălcescu, fost consilier de imagine al unor membri PSD, fost consilier de imagine al Elenei Udrea, fost candidat la Camera Deputaților din partea PSD în 2012¹²⁵. Printre exemplele de propuneri făcute de Mihălcescu redacției prin intermediul lui Bleadă, conform lui Robert Veress, s-au numărat: solicitarea de a se publica o știre în care Gabriel Sigmar, vicecancelarul Germaniei, îl felicita pe Liviu Dragnea și cererea publicării unui material laudativ despre vizita lui Dragnea și Grindeanu la Casa Albă. Un alt subiect propus de Mihălcescu via Bleadă, potrivit lui Veress, era legat de condițiile de detenție. De asemenea, jurnalistul a susținut că, atunci când a refuzat cel de-al doilea subiect, Bleadă a spus în redacție că salariile aveau să întârzie „din cauza inflexibilității redactorului șef”¹²⁶. Veress a mai scris că, ulterior, Bleadă i-a spus că i-a cerut bani cu împrumut lui Mihălcescu pentru plata salariilor, dar că acesta nu îi răspundea la apeluri și mesaje, pe motiv că redacția nu publicase ce solicitase el. O perioadă, jurnalistul a relatat că a încercat să facă față acestei situații, crezând că va reuși să accepte sau să blocheze din comenzi, după caz, astfel încât „să nu-i înjosească CV-ul”¹²⁷. Însă, în urma unei divergențe cu un coleg de redacție, care l-a întâmpinat cu un refuz atunci când i-a semnalat că o știre trebuia modificată, deoarece era subiectivă (pro-PSD), lui Veress i s-a spus că nu face el politica editorială, ci Bleadă. Veress a mai relatat pe blogul său că l-a confruntat pe Bleadă în această privință și că acesta i-a confirmat că niciun material nu mai putea fi publicat fără acordul său. Acuzat de Bleadă că era subiectiv, Veress i-a cerut un exemplu în sprijinul acestei afirmații, și, potrivit spuselor sale, Bleadă i-a reproșat că scrisese despre „cretinii de părinți care-și duc copiii în Piața Victoriei”. Potrivit lui Veress, Bleadă i-a făcut acest reproș deși știa că ziaristul fusese într-o zi la protest cu fiica și soția sa. Acest fapt a stârnit indignarea lui și l-a determinat să demisioneze. „Una e să mă

¹²⁰ „Ce uită Dorin Chioțea să spună. Reacția colegilor de la Realitatea TV”, Realitatea.net, 2 decembrie 2016.

¹²¹ „Dorin Chioțea: <<Am fost suspendat de pe post de la Realitatea pentru că am apreciat transmisia Antenei 3 de la Ziua Națională!>>”, Tolo.ro, 2 decembrie 2016.

¹²² „Exclusiv EvZ. Culisele scandalului de la Realitatea TV. TVR a produs ruptura dintre Dorin Chioțea și postul TV. Amănunte incendiare despre interviul cenzurat al lui Dacian Cioloș la televiziunea publică și planurile de viitor ale jurnalistului”, Costin Popa, EvZ.ro, 3 decembrie 2016.

¹²³ <https://www.facebook.com/Ramonaursu9/posts/1207891012611738>

¹²⁴ Blogul lui Robert Veress: <http://informatii-opinii.blogspot.ro/>

¹²⁵ „PSD a plătit ca să fiu dat afară de la PUTEREA, cu schimbarea politicii editoriale, Robert Veress”, Informații-Opinii.Blogspot.com, 8 februarie 2017.

¹²⁶ Ibidem.

¹²⁷ Ibidem.

faci pe mine cretin (nu tolerez nici asta, dar aş fi reactionat altfel), alta este să te legi de familia mea”, a declarat Robert Veress pentru ActiveWatch.

Ulterior demisiei jurnalistului, deţinătorul brandului Puterea la OSIM, Adrian Thiess, i-a somat pe cei care administrau publicaţia ca în 24 de ore să nu mai folosească Puterea ca brand, şi a anunţat că urma să îl numească director al publicaţiei pe Robert Veress¹²⁸. Thiess a mai ţinut să menţioneze: „Domnul Dragnea beneficiază de toată antipatia mea şi a prietenilor mei”¹²⁹. Numirea jurnalistului Robert Veress în funcţia de director nu s-a concretizat până la data realizării acestui raport.

Mălin Bot a demisionat de la Evenimentul Zilei

La sfârşitul lui august 2016, redactorul Mălin Bot a demisionat din funcţia de redactor-şef al ediţiei online a publicaţiei Evenimentul Zilei, lăsând să se înţeleagă că au existat numeroase compromisuri şi posibile presiuni care l-au determinat să ia această decizie¹³⁰. Cu câteva zile înainte de demisie, Mălin Bot şi Mircea Marian au devenit, din gazde ale emisiunii „Evenimentul Zilei”, de la B1 TV, simpli invitaţi. Virgil Munteanu, directorul executiv B1 TV, a transmis un comunicat de presă în care a anunţat că cei doi urmau să fie înlocuiţi de un singur moderator, decizie luată, potrivit spuselor sale, după o analiză a audienţei şi a priorităţii acordate ediţiei print şi online a Evenimentului Zilei de către Mircea Marian şi Mălin Bot¹³¹.

După demisia sa de la Evenimentul Zilei, Mălin Bot a pus decizia managementului B1-EvZ de a-l scoate de pe post pe seama faptului că îl numise în emisiune „infractor” pe politicianul PSD Liviu Dragnea, apelativ pentru care ar fi fost calificat drept „taliban”¹³². Mai mult, Mălin Bot şi-a motivat demisia de la EvZ acuzând presiuni interne şi ameninţări. Bot a susţinut că a fost criticat că a tratat nepărtinitor ştirea privind reţinerea patronului EvZ, Dan Andronic. El a dezvăluit că redactorul şef Simona Ionescu îi arătase un document din partea avocatului lui Dan Andronic, în care li se reproşa că nu erau „uniţi ca Antena3” (fiind de notorietate atacurile la adresa

¹²⁸ „Patronul ziarului Puterea se bate cu Dragnea pentru propriul ziar. Adrian Thiess: <<Domnul Dragnea beneficiază de toată antipatia mea>>”, Adriana Duţulescu, BN24.ro, 8 februarie 2017.

¹²⁹ Ibidem.

¹³⁰ „Mălin Bot a demisionat de la conducerea site-ului EvZ”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 29 august 2016.

¹³¹ „Schimbare de prezentator la emisiunea Evenimentul zilei de la B1 TV. Mircea Marian şi Mălin Bot vor fi doar invitaţi”, Daniel Puişor, PaginaDeMedia.ro, 25 august 2016.

¹³² „Mălin Bot rupe tăcerea, de ce a fost scos de pe B1 TV: <<Mi s-a reproşat că îi spun lui Dragnea infractor. Au zis că sunt taliban>>”, Aktual24.ro, 29 august 2016.

justiţiei, după condamnarea patronului Voiculescu). De asemenea, Mălin Bot a spus şi că redactorul şef adjunct Mirel Curea i-ar fi reproşat că nu se putea discuta cu el şi l-ar fi ameninţat că îl loveşte în cap cu un scaun¹³³.

În februarie 2017, Mălin Bot a fost dat afară de la România liberă, publicaţie la care se angajase după demisia de la Evenimentul Zilei (detalii în capitolul Conflicte de muncă).

Ondine Gherguţ şi Mălin Bot, concediaţi de la România liberă

În februarie 2017, România liberă (RL) i-a concediat pe Ondine Gherguţ şi pe Mălin Bot, directorul ziarului, Sabin Orcan, invocând reducerea cheltuielilor drept argument pentru această decizie¹³⁴. Pe de altă parte, Mălin Bot a susţinut că a fost concediat la cererea lui Alexander Adamescu (fiul proprietarului RL, Dan Adamescu - decedat în ianuarie 2017). „Singurul lucru ar fi că am participat, duminică, la protestul de la Timişoara, unde am ţinut şi un discurs”¹³⁵, a susţinut Mălin Bot. La rândul său, jurnalista Ondine Gherguţ a scris pe Facebook: „Am fost anunţată joi că dl director editorial Sabin Orcan mi-a reziliat contractul, iar motivul ar fi fost faptul că sunt apărătoarea anticorupţiei şi a DNA.”

Articol despre homosexualitate, respins de platforma culturală a Staropramen

În noiembrie 2016, un articol scris de Cătălina Miciu despre homosexualitate a fost respins de platforma culturală „Oameni şi gusturi”, care aparţine companiei de bere Staropramen. Acuzaţi de discriminare, reprezentanţii platformei au susţinut că politica editorială nu permitea publicarea unor materiale pe teme/ subiecte „controversate”.

Reprezentanţii platformei au transmis că „Alegerea nepublicării articolului Cătălinei Miciu nu a fost rea voinţă şi nu se bazează pe discriminare. Tuturor colaboratorilor le-a fost adusă la cunoştinţă politica editorială a platformei, au acceptat să facă parte din acest proiect şi au publicat articole în conformitate cu ea şi brandbook-ul brandului. Misiunea unui brand comercial nu este să intre în discuţii care ar putea stârni controverse printre

¹³³ „Mălin Bot dezvăluie presiunile de coşmar din redacţia EVZ. A fost ameninţat cu bătaia. I s-a reproşat că <<nu suntem uniţi ca Antena3>>”, Ovidiu Albu, Aktual24.ro, 31 august 2016.

¹³⁴ „Sabin Orcan, reacţie după concedierea lui Mălin Bot şi Ondine Gherguţ de la România liberă”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 24 februarie 2017.

¹³⁵ „Mălin Bot, concediat de la România liberă. Ce spune jurnalistul despre motivele plecării”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 februarie 2017.

consumatorii săi. Platforma este un proiect de brand și este dedicată tuturor iubitorilor de cultură din România. Faptul că brandul alege să nu abordeze subiectul LGBT pe platforma oamenisirigusturi.ro nu este o dovadă de cenzură sau o atitudine discriminatorie, ci este alegerea brandului de a avea o comunicare imparțială și neutră față de subiecte controversate, indiferent dacă acestea sunt de natură socială, politică, economică.”¹³⁶

Andrei Gheorghe, blocat să pronunțe „moarte” și „Pink Floyd” la Pro FM

În august 2016, contractul încheiat pe doi ani între Andrei Gheorghe și Pro FM a expirat, iar reprezentanții radioului nu au prelungit colaborarea cu acesta. Realizatorul de emisiuni Andrei Gheorghe a povestit că în ultimul an nu se mai simțise binevenit în echipă și că, după mutarea studioului Pro FM în sediul Digi, aflase că redactorul șef Digi 24, Cosmin Prelipceanu, întrebase când avea să fie dat afară¹³⁷. Andrei Gheorghe a mai spus că i s-a reproșat în mai multe rânduri indirect că ar fi fost „prea bătrân” pentru a realiza matinalul postului, că i s-a cerut să realizeze emisiuni „care să nu deranjeze pe nimeni” și că îi fusese interzis să mai pronunțe pe post cuvinte precum „pensie, moarte, boală, deces, Pink Floyd”¹³⁸. După încheierea acestei colaborări, Andrei Gheorghe a declarat că se retrage din presă. „Cred că mă retrag din media. Sunt om de radio și am făcut cu mare drag tot ce am făcut până acum. Sunt pe Facebook, nu dispar de tot din lume. E de ajuns. Sunt bătrân. Mi s-a reproșat asta.”¹³⁹, a spus Andrei Gheorghe.

CONCLUZII:

- Unele partide politice au făcut presiuni pentru a opri difuzarea unor materiale de presă sau au exercitat presiuni editoriale asupra unor instituții de presă pe care le finanțează.
- Instituții de presă importante au funcționat ca unelte ale proprietarilor și au susținut manifest interesele politice, economice sau de natură juridică ale acestora.
- Mai mulți ziariști au demisionat, acuzând ingerințe și presiuni din partea conducerilor.

¹³⁶ „Un articol de propagandă homosexuală a fost refuzat să apară pe o platformă culturală”, Andonia Hendrik, EvZ.ro, 24 noiembrie 2016.

¹³⁷ „Andrei Gheorghe, contract neprelungit cu Pro FM: <<Ultimul an la Pro FM a fost straniu>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 31 august 2016.

¹³⁸ „INCREDIBILA LISTĂ a cuvintelor pe care Andrei Gheorghe NU AVEA VOIE să le pronunțe la Pro FM. Printre ele, și NUMELE unei LEGENDARE trupe de muzică”, Anca Simionescu, EvZ.ro, 5 septembrie 2016.

¹³⁹ „Andrei Gheorghe, contract neprelungit cu Pro FM: <<Ultimul an la Pro FM a fost straniu>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 31 august 2016.

- Au continuat atacurile de presă la adresa magistraților din partea unor instituții de presă.

RECOMANDĂRI PENTRU ZIARIȘTI:

- Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune (și ingerință) editorială și semnați public aceste situații.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii și care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Refuzați colaborarea cu serviciile secrete.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați ai propriului patron.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

RECOMANDĂRI PENTRU PROPRIETARI DE MEDIA/EDITORI:

- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.
- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Transparența vă poate ajuta să vă apărați de acuzațiile de cenzură sau de practici editoriale lipsite de etică.

RECOMANDĂRI PENTRU POLITICIENI, AUTORITĂȚI ȘI MEDIUL DE AFACERI:

- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.
- Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.

AGRESIUNI, AMENINȚĂRI, INSULTE

Marian Vanghelie a amenințat un jurnalist România TV

În ianuarie 2016, Marian Vanghelie, fostul primar al Sectorului 5, aflat sub control judiciar, a amenințat un jurnalist de la România TV, post fondat de colegul său de partid (la momentul respectiv) Sebastian Ghiță. „Vedeți că mergeți cu mașina și nu știți ce se-ntâmplă dacă aveți copii acasă! Atât vă spun! Vă spun dumneavoastră, așa. Să nu vă loviți cu mașina acum, când plecați! [...] Domnul reprezentant al unui infractor. Dumneavoastră reprezentați infracțiune în România fără să vreți”¹⁴⁰, i-a spus Marian Vanghelie jurnalistului, chiar în fața sediului Poliției Snagov.

Reporterul Costin Ștucan, agresat de suporteri dinamoviști

În octombrie 2016, Costin Ștucan, reporter special GSP, a fost nevoit să părăsească masa presei, în timpul meciului Dinamo-Astra, și să transmită din sala de conferințe, deoarece mai mulți suporteri dinamoviști au devenit agresivi verbal cu el¹⁴¹. Aceștia fuseseră deranjați de o relatare live a jurnalistului, în care susținuse că nu se vânduseră decât zece bilete în tribuna a doua, cu o oră înainte de meci. Potrivit lui Ștucan, în preajma mesei presei nici nu se aflau jandarmi, la momentul când a fost înjurat de suporteri. După meci, Alexandru Negru, managerul firmei care asigură securitatea a declarat că la momentul respectiv nu s-a știut de agresarea jurnalistului, deoarece agenții de pază fuseseră reținuți de o altercație între două grupuri de suporteri¹⁴². Negru le-a recomandat jurnaliștilor ca în astfel de situații să apeleze imediat la firma de pază care, la rândul ei, poate chema jandarmii, în caz de escaladare a unui conflict.

Amenințări „gen Charlie Hebdo” pentru un ziarist și redacția GSP

În martie 2017, jurnalistul Victor Vrânceanu, de la Gazeta Sporturilor, și redacția acestuia au primit mai multe mesaje de amenințare pe Facebook, de la

¹⁴⁰ „Jurnalist de la România TV, amenințat de Vanghelie: <<Vedeți ce vi se întâmplă pe drum acum...>>”, Ovidiu Poșircă, ReporterVirtual.ro, 29 ianuarie 2016.

¹⁴¹ „VIDEO Probleme la Dinamo: suporteri agresivi la masa presei! <<Din cauza acestor bizoni de tribună nu mai vin oamenii la meci>>”, GSP.ro, 29 octombrie 2016.

¹⁴² „EXCLUSIV Managerul firmei de pază de la Dinamo se apără după ce fanii au înjurat un ziarist GSP: <<Legea ne interzice să intervenim! Putem doar să vorbim cu ei și să aplanăm>>”, Alin Grigore, GSP.ro, 31 octombrie 2016.

o persoană care susținea că face parte din grupul de suporterii dinamoviști „Peluză Cătălin Hâldan”. „Vei fi un Charlie Hebdo în varianta soft mode. Știm la ce oră ajungi la muncă, știm unde stai și știm cu cine ai relație. Nu trebuie să știi și motivele pentru care ești filat, ci doar să stai în gardă”, a fost mesajul de amenințare primit de Victor Vranceanu. Jurnalistul relatase pe larg despre un subiect incomod pentru dinamoviști, anume că patru dintre jucători au băut alcool și au fost excluși din echipa națională¹⁴³. Victor Vranceanu a făcut plângere la Poliție pentru amenințare¹⁴⁴. A doua zi, Poliția l-a identificat pe autorul amenințărilor, în persoana lui Laurențiu Marius Cojocariu, în vârstă de 24 de ani. Acesta și-a recunoscut fapta, declarând faptul că era un fan dinamovist independent, căruia articolul i se păruse tendențios. Totodată, el i-a cerut scuze jurnalistului amenințat. Poliția i-a deschis dosar penal.

Cetățean supărat că a fost filmat la o ședință de consiliu local¹⁴⁵

În februarie 2016, Dorel Minciunescu, un bărbat din localitatea Cetățeni, județul Argeș, a devenit recalcitrant cu jurnaliștii care filmau o ședință de consiliu local la care participa și el, pe motiv că nu i-au cerut acordul să îl filmeze¹⁴⁶. Minciunescu a devenit agresiv verbal cu jurnaliștii și a încercat să le obstrucționeze activitatea, spunând că el, „ca suflet”, nu era de acord să fie filmat. Consilierii locali și primarul au intervenit pentru a-l tempera, explicându-i că ședința de consiliu este publică, dar Minciunescu nu a putut fi calmat decât la venirea echipajului de Poliție, chemat atât de jurnaliști cât și de Minciunescu însuși, care considera că a fost filmat ilegal. Până la venirea Poliției, Minciunescu nu i-a lăsat pe jurnaliști să părăsească sala de consiliu¹⁴⁷.

Antrenorul Ionel Ganea a agresat o jurnalistă

În martie 2016, tehnicianul Ionel Ganea, de la echipa de fotbal FC Voluntari, a înjurat-o în mod repetat pe jurnalista Alina Iosub, de la Look TV, după care a încercat să își ceară scuze și să o sărute,

¹⁴³ „UPDATE Scandal la națională! Patru dinamoviști au băut alcool în avion și au fost excluși din lot! Prima reacție de la Dinamo”, Marius Mărgărit, Victor Vranceanu, GSP.ro, 22 martie 2017.

¹⁴⁴ <https://www.facebook.com/catalintolontan/photos/a.350311355030624.80664.291208807607546/1360182407376842/?type=3>

¹⁴⁵ Caz prezentat și în precedentul Raport FreeEx.

¹⁴⁶ „Bătăușul Dorel și-a îndreptat furia asupra jurnaliștilor după ce a terorizat comuna Cetățeni cu agresiuni repetate”, Daniel Teodoreanu, EvZ.ro, 19 februarie 2016.

¹⁴⁷ „Dorel lovește din nou. De această dată, bate jurnaliști la o ședință a unei primării din Argeș (VIDEO)”, B1 TV, B1.ro, 19 februarie 2016.

comportament care a iritat-o peste măsură pe reporteriță. „Eu intrasem în direct cu Andrei Cristea și așteptam următorul invitat. Ganea, nervos, mi-a spus să-l bag în direct. Eu l-am rugat să fie civilizat, dar el m-a făcut țărancă, ochelariștă... Nici nu pot să relatez tot, e sub orice critică ce mi-a zis. M-a amenințat că mă dă cu capul de panourile de la flash-interviuri. Apoi a vrut să mă pupe, dar eu nu mă pup cu oricine. Acum îmi dă telefoane să-și ceară scuze, dar e tardiv”¹⁴⁸, a declarat Alina Iosub.

Ganea a insultat-o pe jurnalistă și a folosit un limbaj vulgar și amenințător la adresa acesteia¹⁴⁹. Revoltată de limbajul antrenorului, jurnalista și-a pierdut, la rândul său, cumpătul, strigând după Ganea: „Asta e a doua oară când mi-o faci. Dar nu contează, a treia oară, la Botoșani, s-ar putea să nu te întorci viu la București. Îți promit. Îți promit asta. Te pup, Ionel! Ai grijă la Botoșani, să nu pleci rupt”¹⁵⁰.

Primarul Cherecheș, acuzat că a furat reportofonul unor ziariști¹⁵¹

În martie 2016, primarul băimărean Cătălin Cherecheș a fost acuzat de jurnaliștii publicației online ZiarMM.ro că a furat un reportofon care aparținea redacției¹⁵².

ZiarMM a scris că edilul a reținut reportofonul în timpul unei ședințe de consiliu local și i l-a înmănat unui angajat al Primăriei, care a scos aparatul de înregistrat din sală. Ulterior, jurnaliștilor le-a fost restituit reportofonul, dar fără card de memorie. Redacția ZiarMM a depus plângere pentru furt împotriva primarului și a pus la dispoziția anchetatorilor o înregistrare video din timpul ședinței.

Reporter și cameraman Kanal D, agresați de discipolul unui exorcist

Jurnalistul Sebastian Valentin Secan, de la Kanal D, și cameramanul care îl însoțea în realizarea unui reportaj despre fostul preot exorcist Emanuel Oros (implicat în furtul unor moaște din Grecia), au fost

¹⁴⁸ „Ganea, incident cu o jurnalistă: <<Hai, ochelarișto, mai repede!>>/ <<Ai grijă la Botoșani, să nu pleci rupt>>”, DigiSport.ro, 19 martie 2016.

¹⁴⁹ „De aici a pornit totul: momentul care a declanșat scandalul. Limbaj suburban al lui Ganea”, DigiSport.ro, 19 martie 2016.

¹⁵⁰ „Ganea, incident cu o jurnalistă: <<Hai, ochelarișto, mai repede!>>/ <<Ai grijă la Botoșani, să nu pleci rupt>>”, DigiSport.ro, 19 martie 2016.

¹⁵¹ Caz prezentat și în precedentul Raport FreeEx.

¹⁵² „Episodul <<Țigancă împușcată>> se repetă la Baia Mare. Primarul Cherecheș a furat reportofonul jurnaliștilor ZiarMM”, Ciprian Dragoș, ZiarMM.ro, 8 martie 2016.

agresați de un discipol al acestuia, în localitatea sătmăreană Prilog Vii, în martie 2016¹⁵³. Potrivit IPJ Satu Mare, agresorul, G.Pop, care l-a lovit pe cameraman cu un lemn peste mâini și i-a distrus acestuia o pereche de căști, este cercetat pentru distrugere, lovire și alte violențe¹⁵⁴.

Ziarist de mondenități, bătut la înmormântarea tatălui Andreei Marin

Un reporter de mondenități a fost luat la bătaie de fratele vitreg al realizatoarei TV Andreea Marin, în martie 2016, la înmormântarea tatălui acestora, în cimitirul Sfinții Apostoli Petru și Pavel, din Iași¹⁵⁵. Reporterul încerca să filmeze înmormântarea de la distanță, dar a fost pus la pământ și lovit cu pumnii de fratele vitreg al Andreei Marin, deranjat de prezența presei, fiind nevoie de intervenția a doi agenți de pază pentru a-i despărți. Reporterul a chemat Poliția și a depus plângere pentru lovire¹⁵⁶.

Jurnaliști Digi și TVR, agresați de primarul din Grădinari, Olt

La începutul lunii aprilie 2016, Mihai Ioana, primarul comunei Grădinari, județul Olt, i-a bruscăt și fugărit pe jurnaliștii Digi24 și TVR¹⁵⁷ veniți să îi adreseze întrebări despre un afterschool fără autorizație din localitate, și i-a reținut telefonul reporteritei TVR care înregistra. În urma incidentului, primarul a fost cercetat pentru tâlhărie, iar câțiva localnici, care au aruncat cu obiecte în mașinile echipelor de filmare, au fost cercetați pentru distrugere¹⁵⁸.

Jurnalist din Alba Iulia, agresat de muncitori pe un șantier

În aprilie 2016, jurnalistul Cătălin Cădan, din Alba Iulia, a încercat să filmeze lucrările de pe un șantier din oraș, din cauza cărora o parte din județ fusese lăsată fără apă potabilă, dar a fost agresat

verbal și fizic de șeful de șantier și de alți muncitori, care nu au vrut să îl lase să filmeze¹⁵⁹. Jurnalistul Cătălin Cădan s-a dus pe șantierul respectiv pentru a încerca să obțină imagini și puncte de vedere cu privire la motivele sistării prelungite a apei potabile în județ, dar a fost abordat de un bărbat care nu s-a prezentat și care i-a interzis să filmeze și i-a cerut să părăsească perimetrul lucrărilor. Întrucât jurnalistul nu s-a conformat, bărbatul respectiv, identificat ulterior ca fiind un diriginte de șantier, Florin Roman, a mai chemat doi muncitori, împreună cu care l-a agresat pe jurnalist, încercând să îi ia telefonul cu care filma. Jurnalistul a reușit să fugă și să scape de atacatori și a făcut public materialul.

Activist civic agresat de angajații unei firme care asfalta pe ploaie

În mai 2016, activistul civic Erwin Albu, candidat la Primăria Codlea, a fost agresat verbal și fizic de angajații unei firme (Eurostrada) care asfalta pe ploaie în campanie electorală, pentru că a filmat și le-a cerut muncitorilor explicații¹⁶⁰. Albu a încercat să îi oprească pe muncitori să mai toarne asfalt pe ploaie, dar a fost încolțit, bruscăt și lovit de mai mulți dintre aceștia, incident pe care l-a filmat și pentru care a chemat poliția. Echipajul de poliție venit la fața locului i-a legitimat pe agresori și a întocmit procese verbale.

Deputatul Cătălin Rădulescu (PSD Argeș), ostil cu presa și protestatarii

În 2016 și 2017, deputatul Cătălin Rădulescu (PSD Argeș), în trecut decorat pentru participarea la Revoluția din 1989 și ulterior condamnat definitiv pentru corupție și incompatibilitate¹⁶¹, a avut mai multe ieșiri jignitoare și amenințătoare la adresa unor jurnaliști care l-au criticat și a unor protestatari din spațiul public.

În aprilie 2016, Rădulescu i-a transmis unui jurnalist un mesaj ofensator pe Facebook, după ce acesta semnalase o greșală gramaticală a deputatului. După ce primise o sentință defavorabilă, pentru fapte de corupție și incompatibilitate, Rădulescu scrisese pe contul său de Facebook: „Plâng într-una [sic! - n.r.]. Nu pot să cred”. Enervat că redactorul șef al publicației ePitești.ro, Mihai Paul Codunas, i-a sancționat public scăparea gramaticală,

¹⁵³ „Cameramanul reporterului careian Sebastian Secan, agresat de discipolii preotului exorcist”, Careianul, OpiniaDeCarei.com, 6 martie 2016.

¹⁵⁴ „Jurnalist din București, bătut la schitul necanonic de la Prilog Vii”, PortalSM.ro, 4 martie 2016.

¹⁵⁵ „Violențe la înmormântarea tatălui Andreei Marin. Fratele vedetei a sărit la bătaie și a fost cu greu potolit de doi agenți de pază”, Anca Simionescu, EvZ.ro, 6 martie 2016.

¹⁵⁶ „Bătaie la înmormântarea tatălui Andreei Marin. Fratele vedetei a lovit un jurnalist VIDEO”, Alina Costache, RomâniaTV.net, 5 martie 2016.

¹⁵⁷ „Mihai Ioana, primarul huligan de la Grădinari”, RealitateaOltului.ro, 6 aprilie 2016.

¹⁵⁸ „Ziaristi TVR, fugăriti și agresați de primarul comunei Grădinari din Olt, deranjat de întrebările privind funcționarea unui afterschool”, Știri.TVR.ro, 6 aprilie 2016.

¹⁵⁹ „Foto-Video: Jurnalist din Alba Iulia agresat pe șantierul APA CTTA. A încercat să filmeze lucrările care au neliniștit jumătate din locuitorii județului”, Andreea Mezei, Alba24.ro, 19 aprilie 2016.

¹⁶⁰ „Activistul Erwin Albu, candidat la Primăria Codlea, agresat de angajații unei firme care asfalta pe ploaie (VIDEO)”, RomâniaCurată.ro, 8 mai 2016.

¹⁶¹ „Deputatul Cătălin Rădulescu, condamnat definitiv la un an și șase luni de închisoare cu suspendare”, Andreea Traicu, Mediafax.ro, 5 decembrie 2016.

Cătălin Rădulescu s-a lansat într-o tiradă de apelative jignitoare la adresa acestuia, într-un mesaj privat pe Facebook, făcut public ulterior de ziarist: „Jegurile și Securiștii se uită la Greșelile Gramaticale care apar uneori din cauza neatenției și stării în care ești. Nu dau doi bani pe aceste jeguri, sunteți zero pentru mine, jurnaliști de doi bani, nu vă datorez nimic, voi îmi datorati mie pentru că puteți scrie și vorbi liber pentru că mi-am riscat eu viața la Revoluție pentru voi jegurilor”¹⁶².

În decembrie 2016, deputatul Cătălin Rădulescu a izbucnit în injurii și amenințări față de jurnalista Liliana Costache, de la site-ul instituțiilor statului.ro, care a pus în timpul unei conferințe de presă o serie de întrebări incomode la adresa acestuia, referitoare la condamnarea lui la închisoare cu suspendare, pentru corupție și incompatibilitate¹⁶³. „Te-a făcut mă-ta proastă! Ești o incultă!”, „Tu, dacă mai continui mult cu asta, ori ți-o iei, ori te dau în judecată! Ești o proastă!”¹⁶⁴, i-a spus deputatul, jurnalistei. Prezent la eveniment, Președintele PSD Argeș, senatorul Șerban Valeca, a calificat ieșirea violentă a deputatului Rădulescu drept o dovadă de „impolitețe”¹⁶⁵.

În martie 2017, Cătălin Rădulescu a recidivat, de data aceasta declarând într-un interviu pentru ziarul Adevărul că protestatarii ieșiți în fața Guvernului împotriva Ordonanței 13 ar fi trebuit alungați cu tunurile cu apă¹⁶⁶. În plus, deputatul a amenințat că încă deținea mitraliera AKM pe care o folosea la Revoluția din '89 și că era dispus să o folosească împotriva celor care amenințau statul pentru care el a luptat. Declarațiile deputatului au stârnit furie și indignare în rândul mai multor cetățeni, care l-au criticat aspru în spațiul public (pe rețelele de socializare), iar deputatul a susținut că el și familia sa au primit inclusiv mesaje de amenințare. Drept urmare, Rădulescu a transmis un comunicat de presă în care a anunțat că a decis să se autosuspende din PSD pentru o perioadă de minim șase luni, pentru a proteja imaginea partidului și pe a colegilor săi. Politicianul și-a asumat doar parțial responsabilitatea spuselor sale, dând vina pe Cristian Delcea și Mihai Voinea, reporterii care l-au intervievat, pe motiv că

¹⁶² „Greșelile gramaticale ale lui Cătălin Rădulescu, <<amendat online>> de polițistul Godină: deputatul a mai comis-o și în alte dăți”, Cristina Stancu, Adevărul.ro, 1 mai 2016.

¹⁶³ „Deputatul în chiloți, Cătălin Rădulescu, recidivează! PSD-istul jignește din nou jurnaliștii: <<Te-a făcut mă-ta proastă! Tu, dacă mai continui mult cu asta, ți-o iei!>>”, B1.ro, 13 decembrie 2016.

¹⁶⁴ Ibidem.

¹⁶⁵ „Și condamnat, și agresiv, EuropaFM.ro”, 13 decembrie 2016.

¹⁶⁶ „VIDEO Un deputat PSD cere ca protestatarii din Piața Victoriei să fie alungați cu tunurile cu apă: <<Pentru ce mai stau acolo ca proștii?>>”, Cristian Delcea, Mihai Voinea, Adevărul.ro, 13 martie 2017.

l-ar fi provocat. „Trebuie să recunosc public, însă, că unele dintre declarațiile mele au fost pe alocuri total nepotrivite, uneori chiar și neinspirate, dar acestea au fost făcute în urma unor provocări venite din partea a doi jurnaliști de la un cotidian central. De altfel, îmi asum vina de a fi discutat personal cu aceștia în loc să fi apelat la Biroul de presă al partidului pentru a intermedia interviul, și prin urmare, m-am trezit în mijlocul unui scandal care poate aduce atingere imaginii PSD”¹⁶⁷, a transmis Rădulescu, printre altele, în comunicatul de presă.

Ziariști TVR și GSP, dați afară din curtea spitalului Malaxa

În noiembrie 2016, reporterii de la TVR și de la Gazeta Sporturilor (GSP), care investigau abuzurile managerului spitalului Malaxa, Florin Secureanu, au fost dați afară din curtea spitalului de bodyguardii instituției¹⁶⁸. Deși se aflau pe domeniu public și încercau să obțină puncte de vedere din partea reprezentanților instituției, reporterii au fost împinși de paznicii spitalului și li s-a cerut să părăsească zona. Jurnalista GSP Mirela Neag le-a cerut în repetate rânduri paznicilor să nu mai pună mâna pe ea și să respecte legea.

Mormintele rudelor unor jurnaliști, profanate

În decembrie 2016, cunoscutul jurnalist Cristian Tudor Popescu a publicat o fotografie în care se vede că partea de sus a crucii de la mormântul părinților săi a fost distrusă. Jurnalistul a calificat acest gest drept un act de vandalism îndreptat împotriva criticilor pe care le exprimase față de comportamentul inadecvat (vicios, lacom, materialist¹⁶⁹) al unor preoți ortodocși. „O asemenea risipă de energie, lovituri de baros sau alte scule, presupune multă determinare. Alt motiv decât pozițiile frecvent exprimate public de către subsemnatul față de faptele și atitudinile viciate până la revoltător ale unor înalte fețe bisericești nu văd pentru acest act de vandalism țintit”¹⁷⁰, a scris Cristian Tudor Popescu. Jurnalistul a precizat că urma să facă plângere la Poliție, „fără mari speranțe că va fi găsit vreun făptaș”¹⁷¹.

Reamintim că acesta nu este primul caz de profanare a unui mormânt din familia unui jurnalist, ca urmare a poziției exprimate public de către

¹⁶⁷ „Comunicat de presă - Deputat PSD Cătălin Rădulescu”, Agerpres.ro, 20 martie 2017.

¹⁶⁸ „Jurnaliștii sunt dați afară de bodyguardi din curtea spitalului Malaxa, alte înregistrări cu managerul Secureanu”, Tolo.ro, 28 noiembrie 2016.

¹⁶⁹ Precum reiese din pozițiile exprimate public de jurnalistul Cristian Tudor Popescu.

¹⁷⁰ „Crește ura”, Cristian Tudor Popescu, Republica.ro, 22 decembrie 2016.

¹⁷¹ Ibidem.

acesta. Pe 28 mai 2015, mormântul soției jurnalistului gălățean Sorin Țiței a fost profanat de persoane necunoscute, care au rupt florile și au așezat alături o pisică măcelărită cu un obiect ascuțit (fapt constatat verbal și de echipajul de Poliție care a răspuns în aceeași zi sesizării la numărul 112, dar care nu a prelevat probe materiale). Mai mult, jurnalistul a sesizat cum, în acea zi, o angajată a cimitirului l-a urmărit ostentativ de când a intrat și până a ajuns la mormânt. Incidentul s-a produs la câteva zile după ce jurnalistul publicase două articole critice la adresa unor figuri politice controversate din județ - senatorul ALDE Eugen Durbacă și primarul Marius Stan. Mai mult, jurnalistul a găsit mai multe elemente neobișnuite la mormântul soției (bucăți de cruce de la alte morminte, pete de substanță neidentificată, flori rupte etc.), de fiecare dată când a publicat un material critic despre Eugen Durbacă. Întrucât a considerat că exista o probabilitate ridicată a unei legături între articolele publicate și profanare, organizația ActiveWatch a solicitat Ministerului Afacerilor Interne și Inspectoratului General al Poliției Române (IGPR) să facă publice rezultatele anchetei în acest caz¹⁷². Primul răspuns al IGPR a constatat doar într-o clarificare a procedurilor pe care jurnalistul trebuia să le urmeze pentru a sesiza organele de urmărire penală. Jumătate de an mai târziu, în ianuarie 2016, Convenția Organizațiilor de Media, ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent și-au exprimat public nemulțumirea și îngrijorarea față de modul „superficial, neserios și zeflemitor în care Inspectoratul de Poliție Județean Galați și Judecătoria Galați (însărcinate în acest sens) au anchetat cazul profanării mormântului soției jurnalistului Sorin Țiței și amenințările/tentativele de intimidare la adresa acestuia¹⁷³. Judecătoria Galați a decis clasarea cazului, luând în considerare exclusiv o anchetă efectuată de Secția 4 a Inspectoratului de Poliție Județean Galați, bazată pe referatul unui polițist, din 23 iunie 2015, întocmit în urma unui proces verbal din 17 iunie 2015, care susținea că nu existau urme de vandalism. Procesul verbal fusese întocmit abia la trei săptămâni de la venirea echipajului de poliție chemat de jurnalist să constate vandalismul exact în ziua înfăptuirii lui. În documentele oficiale, Poliția a pus prezența pisicii spintecate pe seama faptului că în cimitirul respectiv mai multe animale s-ar fi atacat între ele¹⁷⁴. Polițistul de caz Ion Ungureanu a consemnat în raport, în urma discuției cu angajați ai cimitirului, că în cimitir ar fi avut loc „dispute” între animalele fără

¹⁷² „Atac mafiot împotriva unui jurnalist din Galați. Update: Răspuns IGPR”, ActiveWatch.ro, 2 iunie 2015.

¹⁷³ „Inactivitate a Poliției și a Parchetului Galați în cazul jurnalistului Sorin Țiței”, comunicat al Convenției Organizațiilor de Media, ActiveWatch, Centrului pentru Jurnalism Independent, ActiveWatch.ro, 14 ianuarie 2016.

¹⁷⁴ „Milițienii gălățeni transformă amenințarea unui jurnalist într-o poveste cu animale care se omoară pe morminte”, NePasăDeGalați.ro, 4 ianuarie 2016.

stăpân, „ocazie cu care rup florile de pe morminte sau provoacă mici distrugerii (răstoarnă vasele cu flori, sparg geamurile de la felinarele pentru candelă”¹⁷⁵. În urma constatării mai multor nereguli care au ridicat suspiciuni privind o posibilă intenție de mușamalizare a cazului¹⁷⁶, organizațiile de media au cerut redeschiderea dosarului și tratarea cazului cu seriozitate și profesionalism, calificând acest incident drept un act de intimidare la adresa unui jurnalist incomod. Ulterior, în martie 2016, șefa Parchetului de pe lângă Judecătoria Galați a respins ca nefondată plângerea organizațiilor de media¹⁷⁷. Până la data realizării prezentului raport (aprilie 2017), autoritățile nu au demonstrat interes real pentru acest caz și nu au identificat responsabilii pentru actul de profanare.

Jurnaliști agresați de preoți și enoriași la Constanța

În decembrie 2016, redacția ziarului Ziua de Constanța a transmis un comunicat de presă în care a semnalat abuzuri repetate la adresa unor jurnaliști constănțeni, comise de angajați ai Bisericii Ortodoxe, apropiați ai acestora, și susținători ai Arhiepiscopului Tomisului, Teodosie Snagoveanu, sub privirile impasibile ale unor membri din Arhiepiscopia Tomisului¹⁷⁸. Potrivit relatărilor jurnaliștilor de la Ziua de Constanța, aceștia au fost bruscați, loviți și obstrucționați cu mai multe ocazii, de către preoți sau enoriași, să îl filmeze pe arhiepiscopul Teodosie Snagoveanu, urmărit penal pentru luare de mită și folosire de documente sau declarații false¹⁷⁹. Astfel, pe 12 decembrie 2016, jurnaliștii au fost îmbrânciți și împiedicați de două persoane, apropiate Arhiepiscopiei, să filmeze ceremonia de omagiere a arhiepiscopului, de către Fanfara Forțelor Navale, pe platoul Arhiepiscopiei Tomisului. Cu o lună înainte, pe 17 noiembrie, când un sobor de preoți l-a condus pe Teodosie Snagoveanu la IPJ Constanța, unde trebuia să se prezinte în virtutea controlului judiciar pus asupra sa, jurnaliștii au relatat că unul dintre redactorii Ziua de Constanța a

¹⁷⁵ „Cum a fost îngropată, de polițiști, amenințarea unui jurnalist incomod, prin profanarea mormântului soției acestuia, cu cadavrul tăiat al unei pisici: <<În cimitir au loc diverse dispute între animale>>”, Robert Veress, Puterea.ro, 26 ianuarie 2016.

¹⁷⁶ Ibidem.

¹⁷⁷ „Prim-procurorul PJ Galați, Cătălina Eniță, ia la mișto organizațiile de media și asasinează limba română”, NePasăDeGalați.ro, 22 martie 2016.

¹⁷⁸ „Comunicat de presă. Jurnaliștii, agresați din nou de susținătorii ÎPS Teodosie”, Redacția Ziarului Ziua de Constanța, <http://www.ziuaconstanta.ro/>, Nr. înregistrare: 2492/ 12.12.2016.

¹⁷⁹ „Teodosie Snagoveanu, Arhiepiscopul Tomisului, acuzat de luare de mită. Unul dintre cei mai influenți lideri ai Bisericii Ortodoxe, pus sub control judiciar”, Red. Știri, HotNews.ro, 17 octombrie 2016.

fost lovit în zona abdomenului de către un preot, iar un cameraman a fost și el bruscă de un alt preot¹⁸⁰. În aceeași lună, pe 23 noiembrie 2016, o echipă Antena3, care venise să îl filmeze pe arhiepiscop după slujbă și să îl intervieveze cu privire la dosarul în care a fost pus sub urmărire penală, a fost bruscă și agresată de câțiva enoriași prezenți în zonă. Potrivit jurnaliștilor Antena3, echipa de filmare a fost împinsă, iar reporterul a fost lovit, fără ca firma de securitate prezentă la eveniment să intervină¹⁸¹, motiv pentru care la fața locului a fost chemat un echipaj de poliție, care a ajuns însă abia după ce conflictul s-a aplanat. Ulterior acestui incident, purtătorul de cuvânt al eparhiei Tomisului, Eugen Tănăsescu, le-a transmis enoriașilor să nu mai agrezeze jurnaliștii. „Arhiepiscopia Tomisului face un apel către enoriași să își păstreze calmul, să-și păstreze atitudinea creștină și să lase justiția să își facă treaba. Noi nu ne facem dreptate de unii singuri și cu atât mai mult nu trebuie să avem cuvinte nepotrivite la adresa presei, pentru că și jurnaliștii încearcă doar să-și facă datoria¹⁸², a spus Eugen Tănăsescu. La începutul lui noiembrie 2016, o altă echipă de jurnaliști, de la Kanal D, a fost atacată de enoriași chiar în curtea bisericii unde slujea Teodosie Snagoveanu. Jurnaliștii au fost alungați din curtea bisericii, loviți, îmbrânțiți, înjurați și bruscați chiar sub ochii preoților”¹⁸³.

Tentative de intimidare a familiei jurnalistului Daniel Befu

În luna ianuarie 2017, jurnalistul de investigație Daniel Befu a făcut un apel public la sprijin din partea autorităților și a comunității, pentru a-și proteja familia de acțiunile de intimidare ale unor persoane deranjate de anchetele sale despre corupția din Slănic Moldova¹⁸⁴. Befu a semnalat că, în localitatea Slănic Moldova, unde locuiau părinții săi, au fost mânăjite mesaje injurioase la adresa numelui său de familie, în spațiul public (stâlpi, bănci etc.), după ce a publicat câteva anchete jurnalistice despre gruparea Ficeș, implicată în devalizarea stațiunii Slănic Moldova. Potrivit jurnalistului, materialele sale vizau „grupări mafioate” apropiate lui Andrei Șerban, fost primar în localitate, și instrumentate

¹⁸⁰ „Jurnaliștii, agresați din nou de susținătorii ÎPS Teodosie (galerie foto)”, ZiuaConstanța.ro, 12 decembrie 2016.

¹⁸¹ „Scandal la Biserică. Mai mulți jurnaliști au fost agresați de susținătorii ÎPS Teodosie, Gabriel Mihai”, EVZ.ro, 23 octombrie 2016.

¹⁸² „Scandal cu enoriași pe treptele Arhiepiscopiei Tomisului! Ce spun reprezentanții clerului”, Cristina Simbeteanu, ZiuaConstanța.ro, 23 octombrie 2016.

¹⁸³ https://www.facebook.com/ziarul.dezvaluiri/videos/1727412680914180/?hc_location=ufi

¹⁸⁴ „AJUTOR (Singura mea armă e cuvântul și cu el mă apăr pe mine și pe cei dragi)”, Daniel Befu, InvestigațiiCenzurate.wordpress.com, 19 ianuarie 2017.

de nașul acestuia, politicianul Viorel Hrebenciuc, fost deputat de Slănic, ambii asociați cu afaceri controversate. Jurnalistul a mai susținut că părinții săi erau expuși la mesajele injurioase din oraș și afectați de acestea, și că se temea pentru siguranța lor. Daniel Befu a mai spus că a depus plângere și că șeful Poliției din Slănic Moldova era la rândul său rudă cu Andrei Șerban, dar și-a manifestat speranța că această alianță nu va influența bunul mers al anchetei pentru identificarea celor responsabili cu mesajele injurioase. Organizațiile ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent au solicitat public, la rândul lor, Ministerului Afacerilor Interne și Inspectoratului General al Poliției Române, să îi identifice și să îi sancționeze în regim de celeritate pe cei responsabili de tentativele de intimidare la adresa jurnalistului¹⁸⁵. Ministerul Afacerilor Interne și Inspectoratul General al Poliției Române au răspuns solicitării celor două organizații și au transmis că, „pentru administrarea cu celeritate a probatorului în cauză s-a dispus efectuarea unei expertize grafice și de tehnică a documentelor”¹⁸⁶. Un alt document, transmis de Direcția de Control Intern a Inspectoratului General al Poliției Române, a atestat că Poliția Stațiunii Slănic Moldova „efectuează cercetări sub aspectul săvârșirii infracțiunilor prevăzute și pedepsite de art. 206 [Amenințarea - n.r.] și 208 [Hărțuirea - n.r.] alin. (1) Cod penal”¹⁸⁷.

Abuzuri la manifestațiile și contra-manifestațiile de la Guvern și Cotroceni

La începutul lui 2017, ordonanța de urgență pentru modificarea codurilor penale, ulterior abrogată, a divizat o bună parte din populație și din presă în două tabere adverse. Zeci de mii de oameni au ieșit în fața Guvernului pentru a se opune ordonanței și pentru a critica această inițiativă a Guvernului. Pe de altă parte, câteva mii de oameni au ieșit în fața Palatului Cotroceni, pentru a susține inițiatorii ordonanței și pentru a protesta împotriva Președintelui Klaus Iohannis. Unii protestatari ieșiți în stradă au devenit ostili sau chiar agresivi cu jurnaliști sau angajați media de la instituții de presă care transmiteau puncte de vedere diferite de ale lor, sau informații false și instigatoare.

- Pe 1 februarie, a fost nevoie de intervenția Poliției pentru a calma un grup de protestatari care

¹⁸⁵ „Acțiuni de intimidare împotriva familiei unui jurnalist de investigații”, comunicat al ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent, ActiveWatch.ro, 20 ianuarie 2017.

¹⁸⁶ Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Document Nr. 445490 din 2 februarie 2017.

¹⁸⁷ Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Direcția Control Intern, Document Nr. 118200/S2/D.A./ februarie 2017.

huiduiau, loveau în mașină și înjurau o echipă de angajați media de la România TV (RTV), televiziune acuzată că denatura semnificația și amploarea protestelor¹⁸⁸. Oamenii au contestat buna-credință a angajaților RTV și le-au cerut să plece din mijlocul lor.

- Pe 2 februarie, jurnalistul german **Christian Gesellmann**, prezent la protestele împotriva Ordonanței 13, a fost lovit peste picioare și reținut câteva ore de Poliție, după ce a refuzat să șteargă filmările unei altercații dintre jandarmi și protestatari violenți, pe Calea Victoriei¹⁸⁹. Jurnalistul nu avea asupra lui o legitimație de presă, dar putea dovedi cu ușurință că lucra în presă¹⁹⁰. ActiveWatch a solicitat public Ministerului Afacerilor Interne să-l elibereze pe jurnalist și să înceteze practicile abuzive împotriva celor care filmau la proteste, indiferent că erau jurnaliști sau simpli cetățeni.
- Tot pe 2 februarie, redactorul șef Antena3, Marius Huc, împreună cu Sabina Iosub și Răzvan Dumitrescu, s-au plâns CNA că **angajații Antena3 erau agresați de către manifestanți**, la protestele de la Guvern, și sabotati în a realiza transmisiunile televizate. Cei trei veniseră în fața CNA pentru a lua parte la analiza unor emisiuni de la finele lui 2016, când CSM a acuzat Antena3 de atacuri la adresa justiției, și la analiza unor emisiuni din ianuarie, când Antena3 a susținut că protestele de la Guvern erau o tentativă de lovitură de stat, parte a unei conspirații din care ar fi făcut parte și incendiul din Clubul Colectiv¹⁹¹.
- În februarie 2017, un reporter al publicației **Vice România a fost huiduit, îmbrâncit, lovit cu un steag și jignit** de mai mulți protestatari strânși în fața Palatului Cotroceni, la o contra-manifestație organizată de contestatarii mișcării din fața Guvernului¹⁹². Unul dintre jandarmii prezenți la eveniment, în loc să îl protejeze, i-a cerut jurnalistului să părăsească zona. Precum se vede și din filmarea realizată de acesta, reporterul îi întreba pe oameni ce motive i-au determinat să iasă în stradă. O parte

dintre cei prezenți la eveniment au declarat că veniseră ca urmare a apelurilor formulate de angajați ai unor televiziuni critice la adresa manifestației de la Guvern, în vreme ce alții spuneau că au venit din proprie inițiativă. Unul dintre protestatari, auzind că reporterul VICE lucrează la o publicație online, le-a cerut altora să nu mai vorbească cu el: „Ah, voi sunteți cu Facebook. Nu mai vorbiți cu el!”. „Ești cu Soros, nespălatule!”, i s-a spus reporterului, în registrul intoxicărilor de la televiziunile critice manifestărilor de la celălalt protest (de la Guvern). Jurnalistul a mai fost numit și „boschetar”.

- Pe 5 februarie, **Laura Ștefănuț, de la Digi 24**, a fost lovită cu pumnii și îmbrâncită de mai mulți protestatari din fața Palatului Cotroceni. Jurnalista, care filmase interviuri în mulțime cu telefonul mobil, a fost scoasă dintre agresori de către jandarmi. Laura Ștefănuț a povestit pe site-ul Digi întregul episod. „Cum stăteam cu mâna întinsă deasupra capului am simțit o smucitură fermă: un bătrân mi-a înșfăcat telefonul și mi s-a părut că strigă <<afară cu tine>>. Am rămas prinsă de partea de jos a mobilului și m-a târât așa spre gardul în spatele căruia stăteau doi jandarmi. Simțeam pe spate ghionturi, păreau să alterneze pumni cu palme. Bătrânul îi activase pe oamenii printre care filmasem în pace ultimele 10 minute. Abia când am ajuns la gard și jandarmii încercau să țină la distanță bătrânii (care încă îmi cărau pumni) am auzit prima voce dinspre protestatari: <<hai gata, gata>>. Dar oamenii erau decisi să-mi dea o lecție. A trebuit ca jandarmii să mă scoată pe sus. Scena se încheie cu mulțimea de protestatari care mă huiduie”¹⁹³, a scris jurnalista.

CONCLUZII:

- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de politicieni, persoane publice, reprezentanți ai autorităților, oameni ai legii, muncitori de pe șantiere, bodyguarzi, preoți și enoriași, suporteri de fotbal.
- Mai multe persoane au încercat să obstrucționeze accesul jurnaliștilor la informații devenind violente.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI, POLITICIENI ȘI PERSOANE PUBLICE:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a

¹⁸⁸ Înregistrare realizată de Laura Ștefănuț <https://www.facebook.com/laurastefanut/videos/10155385104021111/>

¹⁸⁹ „Ziarist german reținut de Poliție în urma protestelor”, ActiveWatch.ro, 2 februarie 2017.

¹⁹⁰ „VIDEO Un ziarist german a fost reținut câteva ore de poliție pentru că ar fi refuzat să șteargă filmările de pe telefonul mobil”, Vlad Bârză, HotNews.com, 2 februarie 2017.

¹⁹¹ „Reprezentanți Antena3 - la CNA: Ni se întâmplă lucruri ciudate, suntem împiedicați să ne facem meseria”, C. Ionescu, HotNews.ro, 2 februarie 2017.

¹⁹² „Incidente la protestul de la Cotroceni, un jurnalist a fost agresat: <<Ah, voi sunteți cu Facebook, nu mai vorbiți cu el! Ești cu Soros, nespălatule!>> VIDEO”, Aktual24.ro, 5 februarie 2017.

¹⁹³ „Cum am primit pumni când puneam întrebări la mitingul pro PSD”, Laura Ștefănuț, Digi24.ro, 12 februarie 2017.

persoanelor publice.

- Atunci când forțele de ordine sunt de față la o agresiune la adresa unui jurnalist, dar nu reacționează, ele se fac complice la drepturile acestora.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).

ACCESUL LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC

Modificări legislative

În iunie 2016, Parlamentul a adoptat o modificare¹⁹⁴ a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, care consfințește aria de aplicabilitate a legii prin redefinirea articolului 2, alin. a, după cum urmează: „prin autoritate sau instituție publică se înțelege orice autoritate ori instituție publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorități publice centrale sau locale și la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ teritorială este acționar unic ori majoritar, precum și orice operator sau operator regional, astfel cum aceștia sunt definiți în Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, se supun prevederilor prezentei legi partidele politice, federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanțare din bani publici” (detalii, în capitolul Legislație al prezentului Raport).

Normele de aplicare a Legii nr. 544/2001 au fost de asemenea modificate, la inițiativa de ministrului pentru Consultare Publică și Dialog Civic, Violeta Alexandru¹⁹⁵. Modificarea a venit ca urmare a analizei disfuncționalităților în comunicarea informațiilor publice la nivelul autorităților și instituțiilor publice¹⁹⁶. Adoptarea noilor norme de aplicare este salutară, ele modernizând și îmbunătățind semnificativ cadrul legislativ în materia accesului la informațiile de interes public. Câteva dintre schimbările semnificative sunt: obligativitatea furnizării informațiilor în formatul precizat în cererea solicitantului, respectiv în scris, în format

¹⁹⁴ Lege nr. 144 din 12 iulie 2016. Fișa legii la Camera Deputaților: PL-x nr. 805/2015.

¹⁹⁵ Hotărârea Guvernului nr. 478/2016 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 123/2002.

¹⁹⁶ Nota de fundamentare a Hotărârii Guvernului nr. 478/2016 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a <LLNK 12001 544 10 201 0 18>Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 123/2002.

electronic sau hârtie (art. 15); obligativitatea furnizării informațiilor în format editabil (dacă sunt disponibile), la cererea solicitantului (art. 15); definirea termenului de „cost”, al serviciilor de copiere și a modului în care acesta se stabilește art.18 (plata se va putea face de acum înainte și prin alte modalități decât la casierie; costul serviciului de copiere va fi aprobat, respectiv actualizat prin actul administrativ al conducătorului autorității sau instituției publice centrale sau locale și nu poate depăși 0,05% din salariul minim pe economie calculat per pagină, mai exact, în acest moment 0,72 lei/pagină, preț maxim pt fotocopiere; anterior prețul era stabilit arbitrar, semnalându-se situații în care unele autorități care solicitau chiar și 5 lei pe pagina fotocopiată¹⁹⁷). Detalii, în capitolul Legislație al prezentului Raport.

Transparentizarea în guvernul tehnocrat

Înființarea Ministerului pentru Consultare Publică și Dialog Civic cu atribuții legale în materia creșterii transparenței în administrație și practicării unei guvernări deschise a reprezentat o noutate pentru structura unui Guvern.

În martie 2016, Guvernul a aprobat Memorandumul „Creșterea Transparenței și Standardizarea Afișării Informațiilor de Interes Public”, inițiat de Ministrul pentru Consultare Publică și Dialog Civic (MCPDC), Violeta Alexandru, și de Șeful Căminului Primului Ministru, Dragoș Tudorache¹⁹⁸. O monitorizare a MCPDC, la începutul anului 2016, referitoare la implementarea prevederilor minime vizând afișarea de informații de interes public, așa cum o cere Legea nr. 544/2001, la nivelul a peste 200 de instituții centrale și locale, a revelat faptul că aceasta este neuniformă și incompletă. Astfel, mai mult de jumătate din instituțiile analizate nu aveau afișate pe pagina de Internet bugetul pentru anul în curs sau bilanțul contabil pe anul anterior. În majoritatea cazurilor, informațiile erau afișate pe pagini secundare sau în subsecțiuni greu accesibile, „creând impresia, și acolo unde datele existau, că acestea nu sunt publicate, sau că sunt în mod intenționat ținute departe de privirea publicului”, se arăta în Memorandumul menționat.

De la lansarea memorandumului amintit și până în luna august 2016, au fost monitorizate toate instituțiile administrației publice centrale, inclusiv deconcentrate, însumând un număr total de aproximativ 1700 de instituții pe baza a 20 de indicatori de transparență prezenți în Memorandum,

¹⁹⁷ Vezi Raportul FreeEx 2015-2016, cap. Accesul la informațiile de interes public.

¹⁹⁸ „Observațiile și răspunsurile aferente - Memorandum MCPDC”, dialogcivic.ro. Memorandumul a fost aprobat în ședința de Guvern din 2 martie 2016.

un total de 34.000 de verificări, printre care publicarea contractelor de achiziție publică și a centralizatorului acestora cu detalii despre execuția lor. Aceste situații au fost transmise constant miniștrilor de resort pentru o imagine clară asupra instituțiilor pe care le gestionează, iar rezultatele au fost făcute publice, în format deschis.¹⁹⁹

Tot în luna martie 2016, Ministerul Finanțelor a lansat platforma transparenta-bugetara.gov.ro, un instrument care arată pentru prima dată execuția bugetară a tuturor instituțiilor publice din România, cu o actualizare lunară.²⁰⁰

La începutul lunii aprilie 2016, Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic a lansat o bază de date online cu peste 250 de hotărâri ale instanțelor din anii 2014 și 2015 în materia accesului la informații. „Biblioteca virtuală” conține hotărâri de la nivelul Curților de Apel²⁰¹. La finalul mandatului ministrului Violeta Alexandru, „Biblioteca virtuală” conținea aproape 600 de spețe și o colecție de documente de politici publice și studii realizate de diverse ONG-uri sau instituții în domeniul bunei guvernări, accesului la informațiile de interes public și transparenței decizionale, devenind o resursă relevantă de informații pentru administrația publică, dar și pentru ziariști, ONG-uri și cetățeni. Tot în mandatul tehnocraților a fost adoptată și o hotărâre de guvern care a modernizat și îmbunătățit semnificativ normele de aplicare ale Legii nr. 544/2001 (detalii, în capitolul Legislație al prezentului Raport).

Tot prin eforturile ministrului Alexandru s-a introdus un sistem de publicare în premieră postdecembristă a Memorandumurilor aprobate de Guvern (documente interne care nu se publică în Monitorul Oficial), a ordinii de zi a ședințelor de Guvern, cu o zi înainte ca acestea să aibă loc. De asemenea, s-a instituit practica publicării unor sinteze după fiecare ședință.

În activitatea de creștere a capacității practicării unei guvernări transparente, MCPDC a solicitat ministerelor care acordă finanțări să introducă clauze de transparență în toate contractele acestora.

În luna octombrie 2016, Ministrul Fondurilor Europene, Cristian Ghinea, a emis un ordin prin care a aprobat formatul standard al Contractului de finanțare²⁰², contract care prevede, la capitolul

¹⁹⁹ <http://data.gov.ro/dataset/acces-la-informatii-memorandum-crestere-transparenta>

²⁰⁰ Ministerul Finanțelor a lansat o platformă online unde pot fi verificate bugetele tuturor instituțiilor publice. Pentru companiile de stat mai așteptam circa 4-5 luni, de Dan Popa Vineri, HotNews.ro, 11 martie 2016.

²⁰¹ <http://dialogcivic.gov.ro/biblioteca-virtuala/> adresa noua: <http://dialogsocial.gov.ro/biblioteca-virtuala/>

²⁰² Ordin privind aprobarea formatului standard al

Transparență, o serie de informații care nu pot fi confidențiale, printre care: denumirea proiectului, denumirea completă a beneficiarului și a partenerilor acestuia, datele de începere și finalizare a proiectului, locul de implementare, valoarea totală a finanțării, dimensiunea și caracteristicile grupului țintă, resursele umane ale proiectului, rezultatele estimate și cele efective, denumirea furnizorilor și prestatorilor de servicii.

Demersuri similare au fost realizate la nivelul Ministerului Muncii, Ministerului Tineretului și Sportului, Ministerului Culturii și programelor POR și POCA gestionate de MDRAP.

O altă direcție de creștere a transparenței asumate de MCPDC a fost creșterea numărului de seturi de date deschise, publicate de către Ministere. Astfel, în urma discuțiilor aplicative, în luna octombrie 2016, sub coordonarea ministrului Cristian Ghinea și a secretarului de stat Radu Mihaiu, Ministerul Fondurilor Europene (MFE) a publicat, în premieră, datele financiare a peste 16.000 de contracte de finanțare și a peste 130.000 de contracte de achiziții efectuate din fonduri europene aferente perioadei 2007-2013²⁰³. Baza de date a fost botezată „MFE Leaks” de chiar ministrul Ghinea²⁰⁴. De asemenea, a fost pusă la punct o procedură de publicare lunară a actualizărilor acestor date, procedură care, odată cu venirea guvernului Grindeanu, nu a mai fost respectată.

Similar acestui demers, la inițiativa echipei Ministerului pentru Consultare Publică și Dialog Civic seturile de date deschise au ajuns aproape la un număr dublu, printre ele numărându-se publicarea contractelor de achiziții din domeniul sănătății (Ministerul Sănătății), contractele programelor operaționale gestionate de MDRAP (POR și POCA), situația bazelor sportive din România (Ministerul Tineretului și Sportului), contractele de finanțare ale Ministerului Agriculturii.

În paralel, a fost scris și câștigat un proiect pe linia de finanțare a POCA care urma să creeze platforma transparenta.gov.ro și să aducă în formă agregată datele pe care instituțiile au obligația să le publice, oferind cetățenilor posibilitatea unei căutări de ansamblu, pe diferite criterii și într-un timp scurt a informațiilor de interes public. Acest proiect a fost preluat de Ministerul Consultării Publice și Dialogului Social (guvernul Grindeanu) pentru implementare.

Contractului/Deciziei de finanțare condiții generale, aplicabil pentru perioada de programare 2014-2020

²⁰³ http://data.gov.ro/en/dataset/transparentizare_smis

²⁰⁴ „Ministrul Ghinea face publică, în premieră, arhiva contractelor cu bani europeni din perioada 2007-2013”, de Loredana Voiculescu, Republica.ro, 11 octombrie 2016.

În vara anului 2016, Cancelaria Prim-ministrului în funcție, Dacian Cioloș, anunța, tot printr-un memorandum, înființarea programului guvernamental GovIT Hub²⁰⁵. Conform memorandumului, principala misiune a acestui program era de a îmbunătăți calitatea serviciilor publice cu ajutorul tehnologiei. Programul a devenit operațional la 1 septembrie 2016 și, în doar câteva luni, a reușit să dezvolte și să implementeze zece platforme ce cuprindeau informații de interes public care deserveau diferite categorii de public. Filosofia programului GovIT a fost centrată pe principiul colaborării dintre toți actorii co-interesați de transparentizarea administrației, dar și pe utilizarea muncii voluntare a sute de specialiști în programare și design.

Nucleul dur al programului era format din 20 de bursieri, angajați timp de șase luni, fiecare dintre aceștia beneficiind de câte o bursă de 2.000 de euro lunar. Programul a fost criticat de politicieni și mass-media²⁰⁶. Dincolo de controverse, echipa GovIT Hub, cu sprijinul a sute de voluntari din țară și din străinătate, a reușit să coroboreze informații gestionate de ministerele Sănătății și Muncii, oferind instrumente și informații vitale pentru publicul larg. În domeniul serviciilor medicale, au fost dezvoltate platformele: Registrul Electronic Național de Screening Auditiv, o aplicație pentru actualizarea stocurilor de vaccinuri, dar și un site de informare asupra importanței vaccinării. De asemenea, examenul de Rezidențiat din 2016 a fost organizat, în premieră, cu ajutorul platformei Rezidențiat 2016, ridicând nivelul de transparență atât pe durata examenelor, cât și la repartizarea stagiilor de rezidențiat. Portofoliul de proiecte realizate de GovIT cuprinde și aplicația RADAR, care a permis, în ziua votului pentru Alegerile Parlamentare, vizualizarea în timp real a participării la urne.

Echipa GovIT a demisionat în bloc la 1 februarie 2017, în semn de protest față de decizia Guvernului de a susține Ordonanța 13²⁰⁷. Dintre toate aplicațiile dezvoltate de GovIT²⁰⁸, doar platforma [consultare.gov.ro](http://gov.ro), gestionată acum de Ministerul Consultării Publice și Dialogului Social, este actualizată și furnizează informații despre proiectele de acte normative pe care ministerele le pun în dezbatere publică, după un interval de peste o lună în care aceasta a fost suspendată.

²⁰⁵ Măsurile pentru consolidarea gestiunii sistemelor informatice ale administrației și dezvoltarea serviciilor de e-guvernare: înființarea GovITHub și a rolului de Coordonator pentru Tehnologia Informației și Direcția Guvernamentală pentru Tehnologia Informației.

²⁰⁶ “Replica Guvernului: IT-istii dezvoltă proiecte digitale cu impact național”, de Vlad Toma, Revista 22, 22 noiembrie 2016.

²⁰⁷ “Specialiștii IT din GovITHub nu mai colaborează cu Guvernul”, digi24.ro, 1 februarie 2017.

²⁰⁸ <http://ithub.gov.ro/proiecte/>

Primăria Domnești are reguli de acreditare mai stricte decât Președinția României

În martie 2016²⁰⁹, ziarul Adevărul a făcut public faptul că Primăria Domnești (județul Ilfov) a adoptat un regulament de acreditare aberant²¹⁰. Conform „Regulamentului de acreditare a reprezentanților mass-media pe lângă autoritățile administrației publice locale și Primăriei comunei Domnești”²¹¹, pentru obținerea unei acreditări permanente, instituția de presă solicitantă va depune la sediul Primăriei comunei Domnești un dosar cuprinzând următoarele documente: „Formularul de acreditare, conform anexei nr. 1 la prezentul Regulament; Copia CUI a instituției de presă; Certificat Constatator emis de Registrul Comerțului din care să rezulte obiectul de activitate a unității media; Curriculum Vitae al ziaristului propus pentru a fi acreditat; Copia cărții de identitate a ziaristului propus pentru a fi acreditat; Copia legitimației de presă a ziaristului propus pentru a fi acreditat, vizată la zi; Fotografie recentă, trimisă în format .jpeg la adresa de e-mail primariadomnestiif@yahoo.com”. Dosarul trebuie să mai conțină o mapă profesională care să includă minimum zece materiale realizate de ziaristul pentru care se solicită acreditarea, difuzate sau publicate de o instituție de presă în ultimile 12 luni, precum și trei recomandări din partea a trei ziariști care sunt membri ai unor organizații (asociații) profesionale de media din România (art. 3 din Regulament). Ziariștii începători trebuie să vină cu trei recomandări de la profesori. Printre datele solicitate se mai află inclusiv tirajul ziarului care cere acreditarea²¹².

Ziariștii de la Adevărul au făcut o comparație cu documentele necesare obținerii unei acreditări la Președinția României: Copie după legitimația de presă vizată la zi; Copie după cartea de identitate; Două fotografii color; Cerere de acreditare adresată conducerii Departamentului Comunicare Publică; Curriculum Vitae.

Deși un alineat din Regulamentul Primăriei Domnești prevede că: „Acordarea acreditării nu atrage controlul Primăriei comunei Domnești asupra

materialelor sau știrilor publicate de acreditat (art. 1 alin 3), imediat după apare o prevedere care spune că acreditarea poate fi retrasă sau refuzată pentru: „prezentarea tendențioasă, jignitoare și falsă a activității Primăriei comunei Domnești de către reprezentantul acreditat sau propus pentru acreditare de către instituția de presă al cărui angajat este” (art. 1 alin 4 litera c).

Regulamentul Primăriei Domnești încalcă prevederile Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și nu pare să fie creat pentru a facilita accesul presei la informații, ci pentru a-l bloca. De altfel, celor doi jurnaliști de la Adevărul care au scris despre Regulament li s-a refuzat un punct de vedere oficial, înainte de publicarea articolului, pe motiv că nu erau acreditați. Doina Scripca, angajată a primăriei, le-a spus celor doi jurnaliști care încercau să comunice cu primarul: „Astea sunt regulile noastre și dacă vreți să le respectați, bine, dacă nu, nu. Pe mine nu mă duceți de nas, că eu sunt de meserie. Nu am timpul și nici dispoziția necesară să vă răspund la întrebări”²¹³.

APADOR-CH vs MAI și IGPR

APADOR-CH a câștigat definitiv un proces împotriva Ministerului Afacerilor Interne (MAI) și Inspectoratului General al Poliției Române (IGPR)²¹⁴, după ce aceste instituții au refuzat să comunice procedurile de conducere la secție, amprentare, legitimare și control corporal, aplicate de poliție, proceduri care, în opinia organizației, sunt relevante pentru educarea civică a cetățenilor și ar trebui să fie comunicate din oficiu, pe site-ul instituției și prin alte mijloace de comunicare. IGPR a răspuns la cererea de informații formulată de APADOR-CH că aceste proceduri, deși nu sunt secret de serviciu, nu sunt nici destinate publicului larg, deoarece „Cunoașterea de către public a pașilor detaliați necesari a fi urmați de către polițiști în desfășurarea activităților specifice poate fi utilizată pentru premeditarea și pregătirea minuoasă a activității criminogene în sine”²¹⁵. Totuși, după cum a descoperit APADOR-CH, în spațiul public putea fi ușor achiziționată (deci inclusiv de către un potențial infractor), contra cost, o carte scrisă de doi polițiști, Eugen Neață și Mihai Pruteanu, și numită „Elemente de tactică polițienească și proceduri operaționale

²⁰⁹ Cazul a fost inclus și în Raportul Freeex 2015-2016.

²¹⁰ „Dictatura de la Domnești. Primăria în care se pătrunde mai greu decât la Palatul Cotroceni”, de Mihai Voinea, Cristian Delcea, Adevărul.ro, 5 martie 2016.

²¹¹ Proiectul de Hotărâre (aprobat): http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Proiect%20nr.%205%20pt.%20C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf

Anexa 1 (textul Regulamentului): http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Anexa%201%20la%20Proiect%20nr.%205%20pt.%20C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf

²¹² Anexa 2: http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Anexa%202%20la%20Proiect%20nr.%205%20pt.%20C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf

²¹³ „Dictatura de la Domnești. Primăria în care se pătrunde mai greu decât la Palatul Cotroceni”, de Mihai Voinea, Cristian Delcea, Adevărul.ro, 5 martie 2016

²¹⁴ „Poliția Română se comportă hoțeste chiar și în fața instanței, când i se cer informații publice”, APADOR-CH, 22 decembrie 2016.

²¹⁵ “Gratis! Poliția Română, obligată de instanță să publice procedurile de lucru în cazul legitimării, amprentării și conducerii la secție”, APADOR-CH, 14 septembrie 2016.

privind intervenția structurilor de ordine și siguranță publică”. Cartea era prefăcută de Chestorul-șef de Poliție (la acea dată) Petre Tobă, care lăuda exact rolul acestei cărți în a educa și unifica în materie de proceduri polițienești în domeniu²¹⁶.

Deși atât Tribunalul București (în ianuarie 2015)²¹⁷, cât și Curtea de Apel București (în septembrie 2016)²¹⁸ au dat câștig de cauză APADOR-CH, IGPR a refuzat în continuare să comunice informațiile. Organizația i-a dat în judecată pentru executarea hotărârii, iar pe parcursul noului proces a constatat că IGPR se comportă în fața instanței „în contradictoriu cu logica și chiar cu propriile afirmații”²¹⁹. „IGPR zice că procedurile de conducere la secție, amprentare, legitimare și control corporal, aplicate de poliție, ba sunt abrogate, ba există, dar nu se aplică, și de fapt nici nu avem nevoie de ele, de vreme ce am cumpărat deja manualul comercializat de doi chestori în care se spune cum procedează organul când acostează cetățeanul”²²⁰, a comentat APADOR-CH într-un articol publicat pe blogul organizației.

La data redactării acestui raport, procesul de executare a obligației de comunicare de informații de interes public se afla pe rolul Curții de Apel București²²¹, după ce Tribunalul București a decis la finalul lunii ianuarie 2017, când IGPR a refuzat executarea hotărârilor care obligau instituția să comunice informațiile solicitate de APADOR-CH, să îl oblige pe Bogdan Despescu - Inspector General al Poliției Române, la plata către bugetul de stat a unei amenzi în cuantum de 250 de lei/zi, începând cu data de 4.11.2016 data formulării acțiunii și până la executarea integrală a dispozițiilor sentinței civile 392/25.01.2016 a Tribunalului București - Secția a II-a Contencios Administrativ și Fiscal²²². Tribunalul a mai obligat Inspectoratul General al Poliției Române la plata către APADOR-CH a unei penalități de 100 de lei/zi întârziere, începând cu data de 4.11.2016, data formulării acțiunii și până la executarea integrală a dispozițiilor sentinței civile 392/25.01.2016 a Tribunalului București - Secția a II-a Contencios Administrativ și Fiscal²²³.

MediaSind vs SRR

SRR a fost dată în judecată de Sindicatul MediaSind, în baza Legii 544/2001, după ce a refuzat să răspundă la două cereri de informații de interes public. Cele două cereri vizau informații detaliate referitoare la cheltuieli juridice externalizate pe care SRR le-a efectuat în 2013 și, respectiv, 2012.

Printr-o decizie definitivă a Curții de Apel București, din august 2016²²⁴, Societatea Română de Radiodifuziune (SRR) trebuie să facă publice informații referitoare la cheltuielile din 2013. Astfel, Curtea de Apel București a respins recursul SRR la hotărârea pronunțată de Tribunalul București în noiembrie 2015²²⁵. Prin această hotărâre, Tribunalul a obligat SRR să facă publice: numele caselor de avocatură cu care a încheiat contracte de asistență juridică, sumele cheltuite cu fiecare dintre aceste case de avocatură în parte, cheltuielile totale ale SRR cu personalul de specialitate juridică din Serviciul Juridic și cheltuielile cu terți, persoane fizice sau juridice, pentru domeniul de specialitate juridic, altele decât case de avocatură, pentru același an.

Tribunalul București a arătat în hotărârea din 2015 că „Art. 1 și art. 39 din Legea 41/1994 stabilesc că SRR funcționează ca serviciu public autonom de interes național și beneficiază de finanțare de la bugetul de stat. Contractele de asistență juridică încheiate de această autoritate publică cu diverse case de avocatură nu conțin numai clauze confidențiale, ci conțin și informații de interes public cum ar fi: data încheierii contractului, prețul serviciului oferit, clauze referitoare la derularea contractului. Aceste clauze, ca și altele asemenea, nu sunt exceptate de la accesul liber al cetățenilor, având în vedere că prețul contractului este plătit și din fonduri asigurate de la bugetul de stat, deci fonduri publice. În răspunsul comunicat prin întâmpinare, pârâtul trebuia să aibă în vedere aceste dispoziții legale și nu pe cele privind confidențialitatea informațiilor conținute într-un contract încheiat cu o autoritate publică”²²⁶.

De asemenea, printr-o hotărâre definitivă a Curții de Apel București, din octombrie 2016²²⁷, care respinge recursul la o hotărâre a Tribunalului București²²⁸ din aprilie 2016, Societatea Română de

²¹⁶ Ibidem.

²¹⁷ Tribunalul București. Dosar nr. 23426/3/2015. Hotărâre nr. 392/2016 din 25.01.2016.

²¹⁸ Curtea de Apel București. Dosar nr. 23426/3/2015. Hotărâre nr. 4021/2016 din 09.09.2016.

²¹⁹ „Poliția Română se comportă hoștește chiar și în fața instanței, când i se cer informații publice”, APADOR-CH, 22 decembrie 2016.

²²⁰ Ibidem.

²²¹ Curtea de Apel București. Dosar nr. 40805/3/2016.

²²² Tribunalul București. Dosar nr. 40805/3/2016.

Încheiere finală (dezinvestire) din 30.01.2017.

²²³ Ibidem.

²²⁴ Curtea de Apel București. Dosar nr. 31788/3/2015. Hotărâre nr. 3411/2016 din 09.06.2016.

²²⁵ Tribunalul București. Dosar nr. 31788/3/2015. Hotărâre nr. 8444/2015 din 26.11.2015. Textul Hotărârii este disponibil aici: Textul Hotărârii este disponibil aici: „Conducerea Radioului public obligată de instanțe să facă publice sumele de bani cheltuite cu diverse case de avocatură!”, 14 iunie 2016, Comunicat Mediasind.

²²⁶ Ibidem.

²²⁷ Curtea de Apel București. Dosar nr. 31787/3/2015. Hotărâre nr. 4864/2016 din 19.10.2016.

²²⁸ Tribunalul București. Dosar nr. 31787/3/2015. Hotărâre nr. 2299/2016 08.04.2016. Textul Hotărârii

Radiodifuziune (SRR) trebuie să facă public răspunsul la aceleași întrebări referitoare la cheltuielile juridice externalizate, dar pentru anul 2012.

Într-un comunicat de presă prin care anunța câștigarea acestor procese, MediaSind comenta: „Menționăm că în ultimii ani, conducerea SRR, reprezentată de președintele-director general Ovidiu Miculescu, a cheltuit sume imense de bani pe tot felul de case de avocatură, în procese îndreptate împotriva propriilor angajați. De exemplu, numai în cazul concedierii președintelui Sindicatului Unit al Salariaților Radio România, Adrian Moise, SRR a cheltuit peste 10.000 euro, în condițiile în care, prevederile Ordonanței nr. 26/2012 interzic autorităților și instituțiilor publice să contracteze servicii juridice dacă au în componență un compartiment juridic”²²⁹.

Emilia Șercan vs ASSN, MAPN, MAI, MAE etc.

Jurnalista Emilia Șercan a câștigat definitiv un proces cu o instituție publică din domeniul apărării, pentru refuzul de a-i comunica informații de interes public. Șercan mai are alte cinci procese câștigate pe fond și două pierdute, în primă instanță, și încă cinci dosare deschise în care instanța de fond nu s-a pronunțat.

Academia de Științe ale Securității Naționale (ASSN) a fost obligată de către Tribunalul București²³⁰ să furnizeze informațiile solicitate de Șercan printr-o cerere din data de 08.02.2016. Șercan a solicitat numele și prenumele persoanelor care erau membre ale ASSN la data de 08.02.2016, dar și bugetul instituției pentru anul 2015. ASSN a pierdut definitiv procesul la Curtea de Apel București, pentru lipsa dovezii calității de reprezentant²³¹, deoarece președintele interimar al instituției, Remus Pricopie, nu a făcut dovada legală a numirii sale în funcție. ASSN a furnizat informațiile solicitate de jurnalistă.

Într-un al doilea proces cu Academia de Științe ale Securității Naționale (ASSN), Tribunalul București a dispus din nou în favoarea jurnalistei. Tribunalul București²³² a obligat ASSN să furnizeze informațiile solicitate prin cererea din data de 25.02.2016,

este disponibil aici: Conducerea Radioului public obligată de instanțe să facă publice sumele de bani cheltuite cu diverse case de avocatură!, 14 iunie 2016, Comunicat Mediasind.

²²⁹ “Conducerea Radioului public obligată de instanțe să facă publice sumele de bani cheltuite cu diverse case de avocatură!”, mediasind.ro, 14 iunie 2016.

²³⁰ Tribunalul București. Dosar nr. 10519/3/2016. Hotărâre nr. 5480/2016 din 05.10.2016.

²³¹ Curtea de Apel București. Dosar nr. 10519/3/2016. Hotărâre nr. 1115/2017 din 09.03.2017

²³² Tribunalul București. Dosar nr. 12453/3/2016. Hotărâre nr. 6340/2016 din 07.11.2016.

prin raportare la situația de la momentul cererii. Jurnalista solicitase ASSN să îi comunice cine și-a dat demisia din această instituție până la data formulării cererii sale de informații. Procesul încă se judecă în acest moment la Curtea de Apel București²³³, în faza de recurs, instanța punându-i în vedere președintelui interimar Remus Pricopie și în acest proces să facă dovada legală a numirii sale în funcție.

Ministerul Apărării Naționale a fost obligat, în decembrie 2015, de către Tribunalul București, să îi comunice jurnalistei informații referitoare la: numele persoanelor care au obținut gradul de general sub incidența Ghidului carierei militare; anul în care persoanele în cauză au primit titlul de general; identificarea persoanelor care au deținut titlul științific de „doctor” și au promovat în funcție sau au înaintat în grad²³⁴. Hotărârea nu a fost încă motivată de Tribunalul București.

Ministerul Apărării Naționale²³⁵, Ministerul Afacerilor Externe²³⁶ și Ministerul de Interne²³⁷ au pierdut la Tribunalul București în trei procese cu acțiune identică, în baza Legii 544/2001, în aprilie 2017. Șercan a solicitat să-i fie comunicate numele și prenumele angajaților din cele trei instituții care dețin titlul de doctor și sumele de bani plătite acestora sub formă de spor doctoral în perioada 1 ianuarie 2015 - 30 octombrie 2016. Jurnalista a mai acționat în judecată pentru același motiv și Administrația prezidențială, Guvernul României și Ministerul Justiției.

În schimb, Emilia Șercan a pierdut în decembrie 2016²³⁸ un proces cu Ministerul de Interne. Șercan a solicitat să-i fie comunicat numele persoanelor care au obținut gradul de general fără a da examen. Hotărârea nu a fost încă motivată de Tribunalul București.

Un alt proces pe acces la informații de interes public a fost pierdut de ziaristă în ianuarie 2017 cu Academia de Poliție Alexandru Ioan Cuza, care refuzase să răspundă la întrebările jurnalistei privind numele și prenumele persoanelor care au urmat Colegiul Național de Afaceri Interne. Tribunalul București a respins acțiunea jurnalistei ca fiind neîntemeiată²³⁹, însă instanța nu a comunicat încă

²³³ Curtea de Apel București. Dosar nr. 12543/3/2016.

²³⁴ Tribunalul București. Dosar nr. 27290/3/2016. Hotărâre nr. 7199/2016 din 13.12.2016.

²³⁵ Tribunalul București. Dosar nr. 473/3/2017. Hotărâre nr. 2334/2017 din 12.04.2017.

²³⁶ Tribunalul București. Dosar nr. 46566/3/2016. Hotărâre nr. 2309/2017 din 11.04.2017.

²³⁷ Tribunalul București. Dosar nr. 470/3/2017. Hotărâre nr. 2456/2017 din 19.04.2017.

²³⁸ Tribunalul București. Dosar nr. 5838/3/2016. Hotărâre nr. 7294/2016 din 15.12.2016.

²³⁹ Tribunalul București. Dosar nr. 28983/3/2016. Hotărâre nr. 425/2017 din 26.01.2017.

motivarea.

Șercan a mai înregistrat alte două acțiuni de chemare în judecată împotriva Ministerului Afacerilor Externe, tot pentru refuz de comunicare a unor informații de interes public, mai precis numele și prenumele unor angajați ai instituției.

Emilia Șercan este cea care a făcut publice suspiciunile de plagiat din lucrările de doctorat ale foștilor miniștri de Interne Gabriel Oprea și Petre Tobă, în urma cărora celor doi le-au fost retrase definitiv titlurile de doctor.

Biblioteca Națională împiedică accesul la tezele de doctorat

Începând cu 1 octombrie 2016 Biblioteca Națională nu mai permite accesul decât la copii-substitut (copii digitale sau fotocopii) ale tezelor de doctorat nepublicate²⁴⁰. Decizia a fost motivată de faptul că tezele fac parte din Fondul Intangibil, constituit prin Depozitul Legal. Biblioteca Națională a spus că utilizatorii vor putea consulta, pe două stații de lucru, varianta electronică a aproximativ 2.500 de teze de doctorat intrate în Fondul Intangibil, în ultimii ani, numărul acestora urmând să crească progresiv și că, în măsura posibilităților, vor fi făcute, la solicitare, copii-substitut ale tezelor care nu sunt deja în variantă electronică²⁴¹.

Decizia a venit în plin scandal al plagiatelor persoane cu funcții înalte în stat intrând în atenția publică pentru suspiciuni de plagiat în tezele de doctorat ceea ce a stârnit nemulțumire printre cei interesați de subiect²⁴². Cătălin Prisacariu a scris în România liberă că cele 2500 de copii electronice nu ar exista de fapt, numărul lor fiind mult mai mic, că Biblioteca spune că realizarea unei copii-substitut se face în ordinea depunerii cererilor, în limita resurselor umane și tehnice disponibile, fără posibilitatea estimării unor termene precise de realizare și că în formularul de solicitare a unei teze trebuie să se menționeze dacă consultarea se face pentru „Documentare personală”, „Investigație jurnalistică”, „Solicitare CNATDCU” sau „Altele”²⁴³, ceea ce creează suspiciunea că accesul la teze ar fi blocat pentru ziariști. Tezele de doctorat sunt disponibile și la bibliotecile facultăților și

universităților la care au fost susținute, dar și aici, din nou, ziariștii acuză că accesul nu ar fi întotdeauna permis²⁴⁴.

La rândul său, Emilia Șercan, ziarista care a făcut publice suspiciunile de plagiat din lucrările de doctorat ale foștilor miniștri de Interne Gabriel Oprea și Petre Tobă, în urma cărora celor doi le-au fost retrase definitiv titlurile de doctor, a declarat pentru prezentul raport că o cerere pe care a făcut-o la începutul anului 2017 pentru a consulta două teze de doctorat ale unor miniștri în funcție nu a fost încă onorată de Biblioteca Națională, deși au trecut 4 luni și jumătate.

Gabriela Firea - pomeni pentru presă

În numai câteva luni de mandat, Gabriela Firea, Primarul General al Capitalei, a dovedit că nu este foarte interesată să respecte principiile transparenței în modul în care conduce treburile Primăriei. Un raport la 6 luni de activitate, redactat de un grup de organizații cu experiență în monitorizarea administrației locale din București, acuză că „Primarul General Gabriela Firea, alături de majoritatea formată din PSD și ALDE din Consiliul General, au reușit să închidă aproape complet primăria pentru cetățeni”²⁴⁵. Câteva dintre principalele concluzii ale raportului erau că, din 149 de acte normative (în vigoare la acea dată), doar 7 au fost în dezbatere publică, că din cele 751 de dispoziții de primar, doar 10 erau publice pe site-ul Primăriei Generale, și că e perpetuată practica de a descuraja orice demers de studiere și analiză a bugetului Primăriei Generale, prin postarea pe pagina instituției a unor forme de buget scanate și care nu sunt prezentate și în secțiunea de dezbatere publică a site-ului PMB²⁴⁶.

Această lipsă de transparență nu împiedică doar cetățenii, companiile afectate de deciziile administrației locale sau organizațiile cu activitate de watchdog să se implice în treburile Capitalei, ci împiedică și accesul la informații al presei interesate de subiect.

Presa a primit totuși o „compensație”. Pe 31 octombrie 2016, Primarul General a propus Consiliului General spre aprobare o „Hotărâre prin care se asigură accesul gratuit al jurnaliștilor la programele/proiectele instituțiilor/serviciilor publice de cultură de interes local din subordinea

²⁴⁰ „Noi reguli privind consultarea tezelor de doctorat”, Biblioteca Națională a României.

²⁴¹ Ibidem.

²⁴² „Biblioteca Națională a blocat accesul la consultarea lucrărilor de doctorat. Șefa Depozitului Legal: Eu nu-mi dau acordul. VIDEO”, de Raul Giuglea, News.ro, 27 noiembrie 2016.

²⁴³ „Biblioteca Națională a României invocă o lege veche, dar redescoperită, ca să interzică accesul la tezele de doctorat. Nici măcar experții CNATDCU nu pot consulta lucrările”, de Cătălin Prisacariu, România liberă, 29 noiembrie 2016.

²⁴⁴ Ibidem.

²⁴⁵ „Primăria Generală a Municipiului București - prima jumătate de an sub guvernare PSD”, 20 decembrie 2016, Raport realizat de ActiveWatch, Centrul de Resurse pentru participare publică CeRe, Organizația pentru Promovarea Transportului Alternativ în România OPTAR, Funky Citizens.

²⁴⁶ Ibidem.

Consiliului General al Municipiului București, precum și utilizarea gratuită de către aceștia a parcurilor publice de utilitate generală de pe teritoriul Municipiului București, precum și a parcurilor aferente instituțiilor/serviciilor publice de cultură de interes local din subordinea Consiliului General al Municipiului București”²⁴⁷. Hotărârea are doar trei articole și prevede că accesul gratuit la evenimentele menționate și utilizarea gratuită a parcurilor primăriei se face de către jurnaliști pe baza legitimației de serviciu.

Consilierii opoziției au reclamat izul electoral al propunerii, faptul că accesul gratuit la activitățile culturale ar trebui făcut, de principiu, pentru jurnaliștii de cultură sau jurnaliștii acreditați pe lângă Primărie și instituțiile de cultură subordonate, că în București sunt mii de angajați în mass-media, că oricine își poate tipări o legitimație de presă la el acasă sau că nu există un studiu de impact²⁴⁸.

Gabriela Firea a explicat că Hotărârea a fost formulată în urma unei solicitări a Asociației Presei Române (solicitare semnată de Octavian Andronic - Agenția Amos News, Lucian Avramescu - AMPress, Ștefan Ciochinariu - Radio România, Florin Goldstein - Publicațiile Bursa, n.n.)²⁴⁹, și că acest tip de gratuități există peste tot în Europa, în orașe precum Paris, Viena chiar și Budapesta²⁵⁰.

Irina Zamfirescu, unul dintre activiștii cei mai proeminenți în monitorizarea activității autorităților locale din București și membră a echipei ActiveWatch, a cercetat dacă acest tip de gratuități există, într-adevăr, în alte capitale europene. Într-un articol publicat pe blogul personal, dinprimărie.ro, Zamfirescu reproduce răspunsurile primite de la primăriile din Viena, Paris, Budapesta și Londra din care reiese că în niciunul dintre aceste orașe nu există locuri de parcare gratuite pentru ziariști, iar gratuitățile în accesul în spații culturale, atunci când există, sunt pentru toți cetățenii, nu doar pentru ziariști²⁵¹.

CONCLUZII:

- Fostul guvern, condus de premierul Dacian Cioloș, a depus eforturi pentru îmbunătățirea accesului la informațiile de interes public.

²⁴⁷ Hotărârea 305/ 31.10.2016 http://acteinterne.pmb.ro/legis/acteinterne/acte_int/afisint.php?f=36359

²⁴⁸ Procesul verbal al ședinței de Consiliu General al Primăriei Municipiului București http://www4.pmb.ro/wwwt/institutii/CGMB/sedinte/ordinea_de_zi/db/PV/pv_20161031.pdf

²⁴⁹ http://www4.pmb.ro/wwwt/institutii/CGMB/sedinte/ordinea_de_zi/db/05_20161031.pdf pagina 4.

²⁵⁰ „Marota cu capitalele europene încă o demascare”, de Irina Zamfirescu, dinprimărie.ro, 21 noiembrie 2016.

²⁵¹ Ibidem.

- Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001) a fost îmbunătățită în Parlament, consfințindu-se lărgirea sferei sale de aplicare. Normele de aplicare ale Legii au fost îmbunătățite semnificativ de guvernul tehnocrat.
- Structurile statului blochează accesul la informații privind doctoratele și gradele obținute de militari, politicieni și demnitari din partea unor instituții de învățământ ale structurilor militare și informațiile despre funcționarea acestor instituții.
- Practica și statisticile ne demonstrează că implementarea Legii accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001) este încă slabă și că este încă necesară implementarea unor soluții concrete de îmbunătățire a accesului la informațiile de interes public și a implementării efective a principiilor transparenței decizionale (o parte dintre aceste soluții au fost formulate în perioada de guvernare a cabinetului Cioloș).
- Autoritățile locale adoptă în continuare prevederi prin care blochează accesul la informații, în loc să îl faciliteze. Taxe exagerate sunt impuse pentru eliberarea de documente de interes public, iar ziariștii și bloggerii locali trebuie să îndeplinească uneori condiții restrictive, pentru a obține acreditări de presă, care, în practică, nici nu ar trebui să fie necesare.
- Instanțele de judecată dau în continuare câștig de cauză celor care fac plângeri împotriva autorităților, pentru încălcarea Legii nr. 544/2001.
- Instanțele au stabilit că televiziunea și radioul public intră sub incidența Legii accesului la informații de interes public.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001).
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public, indiferent de modalitatea de transmitere a cererii (fax, e-mail, poștă, la fața locului).
- Potrivit Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate în termen de 5 zile să vă informeze în scris dacă răspunsul nu va fi furnizat în termen de 10 zile, ci în 30 de zile.
- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.

- Cereți informații în format deschis.
- Colaborați cu activiști din domeniul IT pentru a construi baze de date ce pot produce informații relevante folosind datele deschise disponibile în spațiul public.
- Folosiți instrumente create de ONG-uri. De exemplu, pagina NuVăSupărați.info, unde puteți găsi instrumentele necesare scrierii și transmiterii unei cereri de informații publice.
- Urmăriți pagina Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă <https://data.gov.ro>, pentru a vă informa despre noile reglementări în domeniu.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI:

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.
- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstrucționați accesul cetățenilor la informațiile publice.
- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public, în formate deschise, conform recomandărilor moderne în vigoare.
- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea nr. 544/ 2001.
- Introducerea acreditării în regulamentele de funcționare ale consiliilor locale și primăriilor, dacă se consideră necesar a fi reglementată, trebuie să se facă pentru a facilita accesul presei la informațiile de interes public, nu pentru a-l bloca.
- Accesul cetățitorilor la ședințele publice ale autorităților publice trebuie să fie liber.

TELEVIZIUNEA ȘI RADIOUL PUBLICE

Eliminarea taxei radio-tv

Mecanismul de finanțare a mediilor publice a fost din nou pe agenda mediului politic, în contextul crizei financiare în care se scufundă televiziunea publică. Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicianilor în acest sens în ultimii ani.

Într-o primă încercare, mai mulți parlamentari PSD au depus un proiect de lege prin care se elimina obligativitatea taxei de televiziune²⁵². Aceștia și-au argumentat inițiativa prin faptul că aceasta ar afecta situația persoanelor cu venituri scăzute și ar fi o „măsură inechitabilă” pentru „cei obligați să achite un serviciu care nu le satisface exigențele”. De asemenea, autorii considerau că legea în vigoare ar fi fost „neconstituțională, injustă și discriminatorie atât pentru beneficiari, cât și pentru operatorii privați. Guvernul și CNA au dat aviz negativ proiectului. Cele două camere ale Parlamentului au respins acest proiect (pe 2 martie 2016 Camera Deputaților, pe 13 iunie, Senatul)²⁵³.

În luna octombrie, liderul PSD, Liviu Dragnea, a inițiat un proiect de lege prin care se elimină 102 taxe nefiscale, cu începere de la 1 ianuarie 2017. Printre aceste taxe se numărau și taxele radio-tv. În expunerea de motive, inițiatorii susțin că această măsură se impune pentru a asigura o transparență sporită și o eficientizare a activității celor două instituții. Proiectul depus menționa că finanțarea radioului și televiziunii publice urmează a se face de la bugetul de stat, fără a da alte detalii. Propunerea de eliminare a taxei radio-tv a venit fără prezentarea de soluții alternative, fără identificarea resurselor bugetare necesare. Inițiativa liderului PSD a stârnit controverse în spațiul public, fiind criticată deopotrivă de politicieni, demnitari, membri ai societății civile și actuali sau foști manageri ai radioului și televiziunii publice. Irina Radu, Președinta-Director General al TVR, nu s-a numărat printre criticii acestei măsuri, precizând că și în alte state europene mediile publice sunt finanțate direct de la bugetul statului. În schimb, Ovidiu Miculescu, PDG al SRR, a criticat deschis eliminarea taxei, ulterior fiind acuzat de Dragnea că l-ar fi amenințat telefonic pe liderul grupului parlamentar PSD²⁵⁴.

²⁵² Proiect lege, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15426

²⁵³ „Propunerea de eliminare a taxei radio-tv a fost respinsă de Parlament”, de Alina Neagu, HotNews.ro, 13.06.2016

²⁵⁴ „VIDEO. Liviu Dragnea, mesaj dur pentru șeful radioului: „Cum și-a permis acum câteva minute să-l

Liviu Dragnea le-a răspuns celor care au criticat proiectul pentru că ar crește dependența mediilor publice de Guvern cu argumentul că aceste instituții sunt deja politizate prin modul de numire a Consiliilor de Administrație, și că ele depind deja în proporții relevante de bugetul de stat. Președintele PSD a criticat și gestionarea defectuoasă a resurselor de la televiziunea publică, ale cărei datorii față de bugetul de stat și alți creditori privați depășesc 150 de milioane de euro. Acesta este motivul invocat de Dragnea împotriva măsurii alternative de creștere a taxei radio-tv pentru a mări bugetul serviciilor publice de media: „Adică ni se propunea ca un management prost, cu rezultate dezastruoase în ultimii ani de zile, să fie suportat tot de către cei care primesc acasă factura de energie electrică și sunt obligați să plătească această neperformanță. Mărim birul, nu gestionăm bine, dar mărim birul!”²⁵⁵. Conducerea TVR și organizații neguvernamentale au atras atenția în ultimii ani asupra faptului că TVR este sub-finanțată, nivelul taxei fiind neactualizat din anul 2003, ceea ce a contribuit semnificativ la acumularea acestor datorii.

Liderul PSD a mai susținut că prin eliminarea taxei își propune să rezolve problema finanțării TVR și SRR, astfel încât aceasta să fie una predictibilă, pe baza unor formule de calcul stabilite prin legea bugetului - 21 de lei/an pentru fiecare cetățean pentru SRR și 34 lei/an pentru TVR. Astfel, conducătorii celor două instituții nu s-ar mai vedea nevoiți să solicite anual subvenții guvernamentale pentru completarea veniturilor insuficiente din taxă, mecanism care constituie, la rândul său, o formă de dependență față de politic. Dragnea a precizat că această creștere va fi însoțită de un „control serios din partea Parlamentului pe obiectivele asumate”²⁵⁶ și a mai susținut necesitatea unui management executiv separat angajat pe bază de proiect de către Consiliul de Administrație.

Proiectul a fost adoptat de Senat la numai o lună după ce a fost depus de inițiatori. Guvernul tehnocrat s-a opus acestei propuneri de a fi eliminate 102 taxe, susținând că va avea un impact negativ asupra bugetului. Chiar dacă Comisia de buget de la Camera Deputaților a scos taxa radio-tv de pe lista celor 102 de taxe, proiectul a fost adoptat de Camera Deputaților pe 25 octombrie în varianta depusă de inițiatori. PNL a votat în favoarea proiectului de lege, exprimându-și totuși rezerva față de eliminarea

taxei radio-tv.

Organizații internaționale precum European Broadcasting Union sau Public Broadcasters International au transmis președintelui Iohannis și lui Liviu Dragnea scrisori deschise în care s-au exprimat deschis în favoarea menținerii taxei radio-tv.

Președintele Klaus Iohannis a declarat că este necesară o discuție publică pe tema eliminării taxei radio-tv. Președintele a participat la o astfel de dezbateră, organizată de ActiveWatch pe 10 noiembrie 2016, la care au mai participat jurnaliști, reprezentanți ai TVR și SRR, organizații profesionale de media, membri ai societății civile, inclusiv reprezentanți ai mediului academic. Președintele Iohannis a contestat ulterior legea la Curtea Constituțională, invocând faptul că „neconcordanța dispozițiilor este de natură să genereze interpretări cu privire la statutul salariaților SRR și SRTV și poate afecta autonomia serviciilor publice de radio și televiziune”²⁵⁷. Sesizarea a fost respinsă de Curte. De asemenea, Președintele a recurs și la celălalt instrument legal de care dispune și a trimis legea înapoi Parlamentului spre reexaminare. Ambele camere au respins această cerere, astfel încât legea a intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 2017.

Prin legea bugetului de stat, votată în februarie 2017, Guvernul a alocat TVR și SRR sume semnificativ mai mari decât în anii precedenți. Astfel, TVR beneficiază de un buget anual aproape dublu față de anul precedent - de la 501 de milioane lei la 950 de milioane în cazul TVR, alocația bugetară crescând de la 123 de milioane de lei la 950 de milioane de lei. În cazul radioului public, bugetul instituției s-a redus de la 418,5 de milioane lei la 383 de milioane lei, chiar dacă alocația bugetară a crescut de la 195,5 de milioane lei la 383 de milioane lei.

TVR este însă obligată să achite din acest buget toate datoriile pe care le înregistrează, ceea ce înseamnă că fondurile pentru producția editorială vor fi reduse. Cristian Zgabercea, producătorul general al TVR, a salutat alocarea bugetară primită de TVR, susținând că se repară efectele negative ale unor reglementări din ultimii 17 ani care au dus la pierderile imense ale instituției²⁵⁸. Pe 1 aprilie 2017, TVR a anunțat că a achitat la bugetul de stat suma de 522 de milioane de lei. Instituția a precizat că „schimbarea sursei de finanțare a permis plata acestei datorii acumulate într-un deceniu” și că, în urma acestui demers, A.N.A.F. a ridicat sechestrul de pe toate bunurile TVR²⁵⁹.

²⁵⁷ „CCR: Legea de eliminare a 102 taxe și tarife, constituțională”, Agerpres, 16.10.2016

²⁵⁸ „Bugetele SRR și SRTV, avizate de Comisiile de Cultură. Cristian Zgabercea: Cu acest buget TVR va înceta să mai aibă datorii”, TVR.ro, 3.02.2017

²⁵⁹ „TVR și-a achitat datoriile. SRTV a plătit la bugetul de stat 522 de milioane de lei”, TVR.ro, 01.04.2017

amenințe la telefon pe liderul de grup de la PSD? O să vedeți voi ce o să pățiți!”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 25.10.2016

²⁵⁵ „UPDATE Dragnea le cere deputaților să susțină eliminarea taxei radio-tv”, Agerpres, 25.10.2016

²⁵⁶ „VIDEO. Dragnea, episodul 2: Mărim bugetul pentru radio și TV, dar va fi un control serios din partea Parlamentului”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 25.10.2016

Modificarea legii de funcționare

Președintele Comisiei de cultură și mass-media din Senat, Georgică Severin (PSD), a depus în februarie 2016 un proiect de modificare a Legii nr. 41/1994 a cărei principală prevedere este separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public. Conform textului proiectului de lege, directorul general urmează să fie selectat în urma unui concurs de proiecte de management, va avea autonomie decizională și va da socoteală de buna administrare a societății în fața consiliului de administrație. De asemenea, proiectul introduce o serie de criterii profesionale și incompatibilități pentru viitorii membri ai consiliilor de administrație ale SRR și SRTv.

Proiectul preia și ideile cuprinse în inițiativa conducerii TVR de modificare a legii din martie 2015, propunând instituirea posibilității ca achiziția de licențe, producția și difuzarea evenimentelor de importanță majoră cu caracter cultural, artistic și sportiv, interne sau internaționale, să poată fi finanțată din fonduri alocate de la bugetul de stat.

Camera Deputaților a respins proiectul pe 15 martie 2016, acesta aflându-se la momentul redactării acestui raport la Senat, camera decizională. PNL s-a opus deschis acestui proiect, considerând că nu este oportun și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice.

Noua Comisie de cultură și mass-media a Senatului a reluat în februarie 2017 dezbaterile pe marginea acestui proiect de lege, invitând conducerile SRR și TVR, sindicate, organizații profesionale și organizații de media. Proiectul a fost îmbunătățit față de varianta inițială. Până la data redactării acestui raport, Comisia nu și-a exprimat votul în legătură cu forma finală a proiectului de lege.

Campanie SRR împotriva modificării Legii nr. 41/1994

Inițiativa legislativă a senatorului Georgică Severin privind separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public a fost dur criticată de radioul public, instituția declanșând o campanie împotriva modificării legii. Campania a dat naștere unor puternice controverse, unii jurnaliști acuzând intențiile manipulatorii ale conducerii, iar CNA a sancționat cu somație respectiva campanie SRR pentru lipsa imparțialității în dezbaterile difuzate. Sancțiunea pentru postul public de radio a vizat doar emisiunile de dezbatere, dar nu și spoturile radio care au făcut parte din campanie²⁶⁰. SRR a modificat spoturile, eliminând expresia „Nu distrugeți Radio România”.

²⁶⁰ „Radioul Public, somat public pentru lipsa de imparțialitate în campania «Nu distrugeți radioul»”, Iulia Bunea, *Paginademedia.ro*, 05.04.2016

Campania a fost construită sub sloganul „Salvați radioul public” și a constat într-o serie de spoturi cu mesaje, plus emisiuni dedicate acestui subiect. De asemenea, a încercat să inducă ideea că radioul public ar fi amenințat de modificările legislative propuse în contextul situației dezastruoase de la televiziunea publică și a scos în evidență situația financiară bună a instituției și audiențele foarte bune înregistrate. Campania împotriva modificării legii a cuprins și așa-zise dezbateri în cadrul cărora s-a prezentat exclusiv un punct de vedere, cel împotriva modificării legii.

Unul din vectorii acestei campanii a fost mesajul că modificarea legislativă propusă ar afecta emisiunile culturale difuzate de posturile SRR, care ar fi „cel mai important promotor al culturii autohtone la nivel național și internațional”.²⁶¹

Hărțuirea jurnaliștilor SRR care au criticat campania SRR

La o dezbatere Frontline despre situația TVR, ce a avut loc în martie 2016, mai mulți jurnaliști SRR (Alexandru Rusu, Cătălin Gomboș) au vorbit la adăpostul legii avertizorului public despre presiunile din instituție și au acuzat conducerea radioului public că a demarat campania împotriva modificărilor la legea 41/1994 (descrisă mai sus) ca să blocheze orice schimbare în interiorul instituției. În cadrul dezbaterii, realizatorul de emisiuni SRR, Alexandru Rusu, a acuzat persoanele din conducerea SRR că „se ascund după rezultatele contabile și astfel scapă de orice dezbatere publică.”²⁶² Jurnaliștii avertizori au reclamat faptul că li s-a impus să difuzeze știri care „nu respectă propriile noastre standarde, adică citarea unei surse” și care au ignorat complet celelate opinii exprimate în spațiul public față de modificarea legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. Opinia inițiatorului proiectului de modificare a legii nu a fost prezentată²⁶³.

În cadrul audierilor care au avut loc la CNA pe marginea acestei campanii, Mihaela Platon, reprezentanta unui sindicat din Radio România, a vorbit despre presiunile și abuzurile conducerii împotriva celor care se opun acesteia: „Cine nu aplaudă realizările managementului actual este înlăturat. (...) Și eu, și colegi de-ai mei suntem convocați în comisii disciplinare. Unele sunt făcute pe baza unor delațiuni din partea unor persoane cel puțin controversate (...).”²⁶⁴

²⁶¹ PETIȚIE ONLINE: Nu distrugeți cultura la Radio România!

²⁶² „ACUZAȚII în Radio România: «ni s-a impus să ducem o campanie falsă: Salvați radioul public»”, Iulia Bunea, *Paginademedia.ro*, 16.03.2016

²⁶³ Ibidem

²⁶⁴ „UPDATE Verdictul CNA în cazul acuzațiilor de cenzura, manipulare și «stalinism» la Radio România: o

Reprezentanții SRR au negat în cadrul audierilor acuzațiile de cenzură și au sesizat Consiliul de Onoare al SRR să analizeze dacă acuzațiile făcute în spațiul public au o bază reală.²⁶⁵ De asemenea, conducerea SRR a pretins că nu proiectul de lege inițiat de Georgică Severin era obiectul campaniei, ci un altul, care își propunea eliminarea obligativității taxei radio-TV.

La sesizarea redactorului-șef responsabil de conținutul editorial al programelor de știri în discuție, Consiliul de Onoare al Societății Române de Radiodifuziune a declanșat o procedură de cercetare împotriva a trei jurnaliști ai Radio România Actualități: Mira Gomboș, Alexandru Rusu, Cătălin Gomboș²⁶⁶.

La scurt timp, alți doi jurnaliști SRR au intrat în vizorul Consiliului de Onoare al SRR pentru criticarea instituției. Asumându-și rolul de avertizori publici de integritate, Gabriel Basarabescu și Mihai Anton Timariu au devenit ținte ale încercărilor unor superiori ai lor de a-i reduce la tăcere. Jurnalistul Gabriel Basarabescu a criticat public managementul SRR, în calitate sa de co-președinte al Sindicatului Profesioniștilor din Media și Cultura Română, și a semnalat în mai multe rânduri posibile nereguli din instituție (cazuri de cenzură, presiuni, lipsă de profesionalism etc.). Jurnaliștilor li s-a reproșat că ar fi încălcat Codul de Conduită Etică al instituției prin faptul că au participat, fără să informeze și să solicite permisiunea conducerii radioului, la emisiuni ale unor instituții de media private, unde au semnalat posibile nereguli și abuzuri ale managementului radioului public²⁶⁷.

Consiliul de Onoare al SRR a respins în unanimitate ca nefondate acuzațiile de încălcare a Statutului Jurnalistului SRR. O poziție similară a fost adoptată și de Consilierul Etic al SRR care a constatat tardivitatea sesizărilor.

Tentativele conducerii SRR de intimidare a jurnaliștilor din SRR au continuat prin declanșarea în luna septembrie a unor noi proceduri de cercetare. Acestea au fost deschise împotriva lui Alexandru Rusu și Cătălin Gomboș. De data aceasta, Președintele-director general al SRR, Ovidiu Miculescu, a dispus constituirea unei Comisii de cercetare disciplinară prealabilă pentru cei doi jurnaliști, comisie care are posibilitatea să aplice și sancțiuni în baza dreptului muncii.

Comisia de cercetare disciplinară prealabilă

somatie”, de C.I. , HotNews.ro, 5 aprilie 2016

²⁶⁵ Ibidem

²⁶⁶ „Presiuni ale conducerii SRR împotriva propriilor jurnaliști”, ActiveWatch, 11.05.2016

²⁶⁷ „La Radioul Public continuă hărțuirea jurnaliștilor care critică managementul instituției”, ActiveWatch, 19.05.2016

a avut ca obiect o sesizare a unui redactor-șef din cadrul Radio România Actualități cu privire la participarea celor doi jurnaliști la aceleași evenimente publice menționate mai sus dezbateră publică găzduită de Frontline și ședința Consiliului Național al Audiovizualului.

Comisia le-a refuzat salariaților anchetați calitatea de avertizori publici de integritate, susținând că Societatea Română de Radiodifuziune nu este instituție publică²⁶⁸. Comisia a invocat o presupusă decizie a Curții de Apel, pe care a refuzat însă să o prezinte sau să o identifice. Reamintim că există deja decizii ale instanțelor care confirmă calitatea SRR de instituție publică²⁶⁹. Pe 22 noiembrie, Comisia a constatat că „nu se poate reține săvârșirea unei fapte de natură disciplinară”, motiv pentru care a propus clasarea cauzei²⁷⁰.

SRR nu a demarat nicio anchetă internă pentru identificarea celor responsabili de derapajele sancționate de CNA.

Reguli restrictive pentru avertizorii de integritate

Drept răspuns la creșterea semnificativă a avertizorilor de integritate și a faptelor denunțate de aceștia, Președintele-Director General al SRR a emis pe 7 noiembrie 2016 un Ordin referitor la Procedura privind semnalarea neregularităților în SRR. Potrivit HotNews.ro²⁷¹, Ordinul PDG enumeră tipurile majore de nereguli ce pot fi semnalate, faptele specifice de încălcare a legii sau a normelor interne ce pot fi semnalate și cum se poate face sesizarea.

Potrivit Ordinului PDG, persoana care sesizează nereguli trebuie să completeze un formular pe care să îl transmită șefului compartimentului unde s-a constatat neregularitatea sau șefului ierarhic superior al acestuia, președintelui Consiliului de Onoare al SRR, Consilierului pe probleme de etică al SRR sau Președintelui-Director General al SRR. Numai dacă nu primește răspuns în termen de 30 de zile, avertizorul se poate adresa altor instituții. HotNews.ro subliniază că sesizarea poate fi făcută publică doar dacă avertizorul nu primește un răspuns,

²⁶⁸ „Argument în cazul Radio România: Radioul public nu este ...instituție publică. Jurnaliștii nu sunt avertizori publici”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 04.10.2016

²⁶⁹ Detalii în Raportul FreeEx - libertatea presei în România 2014

²⁷⁰ „Cei doi ziaristi de la Radio Romania cercetati disciplinar pentru ca au indraznit sa semnaleze cenzura interna au scapat de cercetare”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 22.11.2016

²⁷¹ „Seful Radioului public da ordin: angajatii nu mai au voie sa anunte public nereguli in institutie, inainte sa informeze conducerea”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 09.11.2016

ceea ce înseamnă că un răspuns intern negativ nu constituie o premisă suficientă pentru a face publice faptele sesizate. Sancțiunea pentru nerespectarea prevederilor acestei proceduri constituie abatere disciplinară. Ordinul prevede și mecanisme de protecție a avertizorilor, printre care prezumția de bună-credință, protecția identității, precum și excluderea oricărei consecințe „pentru sesizările fundamentate, făcute cu bună-credință”²⁷².

SRR susține că aceste proceduri ar fi fost recomandate de Curtea de Conturi a României în Raportul de audit financiar încheiat în urma acțiunii de audit financiar asupra contului de execuție încheiat la 31.12.2015.

Aceste prevederi intră în contradicție cu legea avertizorilor publici de integritate nr. 571/2004, care dă dreptul oricărui salariat al instituțiilor publice să semnaleze direct unor entități externe abuzurile, neregulile, ilegalitățile constatate.

Accesul jurnaliștilor în SRR

Prezența jurnaliștilor la ședința Comisiei de cercetare disciplinară prealabilă din data de 23 septembrie și relatările acestora au provocat modificări ale normelor interne ale SRR. Pe 26 septembrie, Direcția Managementul Resurselor Umane și Servicii Centralizate a emis un document care modifica regulile de acces în sediul SRR²⁷³. Conform noilor reguli, jurnaliștii, alții decât angajații SRR, au acces în Radio România doar dacă primesc aprobarea personală a directorului Ovidiu Miculescu, pe care trebuie să o obțină cu cel puțin 24 de ore înainte de a intra. Pentru a participa la lucrările Comisiei de cercetare disciplinară prealabilă, persoanele interesate puteau intra fie pe baza unui bon de intrare, fie pe baza unui tabel nominal, semnat de persoanele cu drept de semnătură din SRR.

Presa a relatat despre prevederile restrictive impuse de aceste noi reguli. Reprezentantul ActiveWatch și cei ai mass-media au participat fără să întâmpine probleme la ședințele ulterioare ale Comisiei de cercetare disciplinară prealabilă.

Justiția obligă SRR să-i achite 100.000 de euro unui avertizor pe care l-a hărțuit

Curtea de Apel Cluj a obligat Societatea Română de Radiodifuziune să plătească angajatului

Studioului Regional Cluj, Mihai Ioan Miclăuș, suma de 100.000 de euro reprezentând daune morale, pentru repetatele abuzuri la care a fost supus de către radioului public. Decizia a fost pronunțată pe 21.12.2016 și este definitivă²⁷⁴.

În 2006, Mihai Miclăuș, realizatorului matinalului de la Radio Cluj și a unui talk-show, a adresat mai multe petiții conducerii SRR în care îi solicita să scoată la concurs posturile de conducere și să nu mai numească „pe pile” oamenii în aceste funcții. Jurnalistul a fost chemat în fața comisiilor disciplinare, care l-au avertizat sau sancționat și i s-a interzis să mai apară pe post. Conform MediaSind, deși era realizator, pentru a fi umilit, subiectele propuse de el erau refuzate, fiind însărcinat să presteze activități specifice reporterilor debutanți.

În ultimii ani, Mihai Miclăuș a trimis petiții și noului președinte director general al Societății Române de Radiodifuziune, Ovidiu Miculescu, pentru a-l informa asupra modului în care îl tratează directorul Radio Cluj, Bogdan Roșca. Ca urmare a sesizărilor sale, la evaluările periodice a primit nota minimă la capitolul relații interpersonale, fiind făcută precizarea că „a avut îndrăzneala să se adreseze cu petiții conducerii Societății Române de Radiodifuziune”. Mihai Miclăuș a dat în judecată instituția pentru toate aceste hărțuiri, care au durat ani de zile, iar Curtea de Apel Cluj i-a admis plângerea și a obligat Radioul Public la plata unor despăgubiri de 100.000 de euro.

Suspiciuni de cenzură în reflectarea unei dezbateri despre taxa radio-tv

Pe 10 noiembrie 2016 a avut loc o dezbatere privind situația serviciilor publice de radio și televiziune, în contextul legii inițiate de PSD prin care se propunea eliminarea taxei radio-tv. Evenimentul a avut loc la Biblioteca Națională cu participarea Președintelui Klaus Iohannis și a fost organizat de ActiveWatch cu sprijinul Președinției României²⁷⁵.

Radio România Actualități (RRA) a transmis în direct diverse momente ale dezbaterii. Strategia editorială de a transmite secvențial dezbateri a fost generată cel mai probabil de teama conducerii SRR de a fi criticată în direct de participanții la dezbateri, printre aceștia aflându-se mai mulți jurnaliști sau sindicaliști din SRR aflați în conflict cu conducerea.

Vigilența unor redactori SRR a funcționat, astfel încât transmisia în direct s-a oprit brusc

²⁷² ibidem

²⁷³ „DOCUMENT: Angajații Radio România sînt avertizați că jurnaliștii nu pot să intre în sediu decât dacă au aprobarea directorului Miculescu obținută cu cel puțin 24 de ore înainte”, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 30.09.2016

²⁷⁴ „Radioul Public obligat de instanță să plătească unui angajat daune morale de 100 000 de euro!”, MediaSind, 22.12.2016

²⁷⁵ „ActiveWatch organizează o dezbatere cu Președintele Iohannis pe marginea situației serviciilor publice de radio și televiziune”, ActiveWatch, 07.11.2016

când Alexandru Rusu și Gabriel Basarabescu au luat cuvântul. În cazul lui A. Rusu, transmisia s-a oprit imediat ce acesta a luat cuvântul, în vreme ce G. Basarabescu a dispărut din eter în momentul în care a început să vorbească despre lipsa de bugete pentru producția editorială de la SRR²⁷⁶.

A doua zi, RRA a difuzat o sinteză a dezbaterii, în care a fost inclusă și intervenția lui Rusu. În schimb, intervenția lui Basarabescu a fost „reasamblată”, fiind eliminate acele fraze în care era criticată politica managerială a conducerii.

Pe 9 noiembrie, SRR a transmis simultan, pe toate canalele sale, un montaj de peste 90 de minute de la dezbaterile organizată pe 7 noiembrie de TVR, cu același subiect - eliminarea taxei radio-TV, dezbateri la care au participat și membrii conducerii SRR dar unde au lipsit salariații nemulțumiți.

ActiveWatch a sesizat Consiliul Național al Audiovizualului și Consiliul de Onoare al SRR cu privire la acest act suspect de cenzură²⁷⁷. CNA a decis în ședința din 6 aprilie 2017 că SRR nu a cenzurat dezbaterile²⁷⁸.

Anchete ale procurorilor la TVR și SRR

Procurorii au descins în 2016 atât la TVR, cât și la SRR.

În luna septembrie, Direcția Națională Anticorupție a anunțat că desfășoară o acțiune de verificare la televiziunea publică. TVR a anunțat că acțiunea viza contracte comerciale din ultimii 10 ani. DNA a solicitat Parlamentului să-i pună la dispoziție rapoartele întocmite de Comisiile parlamentare de anchetă a activității TVR în perioada 2005-2015²⁷⁹.

În noiembrie 2016, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 a anunțat că a început urmărirea penală față de 11 foști și actuali membri ai Consiliului de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune pentru comiterea unor prezumtive infracțiuni de abuz în serviciu și conflict de interese, întrucât ar fi participat la luarea unor decizii în urma cărora au fost încheiate ilegal mai multe contracte privind achiziții de servicii de turism²⁸⁰. Printre

aceștia se numără și un fost președinte director general, în prezent membru al CA al SRR (Demeter Andras Istvan).

Conform probatoriului Parchetului, „a rezultat faptul că în perioada iulie 2011 ianuarie 2014 aceștia ar fi participat la luarea unor decizii în cadrul ședințelor Consiliului de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune în urma cărora au fost încheiate mai multe contracte de prestări servicii, în baza cărora aceștia au obținut în mod ilegal foloase patrimoniale în cuantum total de aproximativ 400.000 lei”²⁸¹. PDG, O. Miculescu, a fost citat să se prezinte la audieri pe 21 noiembrie 2016, însă nu s-a prezentat, internându-se în spital pentru o afecțiune cardiacă²⁸².

Nereguli financiare la SRR

Un raport al Curții de Conturi a constatat o serie de 16 nereguli financiare în activitatea SRR în perioada 2013-2015, prin care s-au adus prejudicii semnificative bugetului SRR și bugetului de stat.

Printre aceste nereguli se numără: remunerarea ilegală a membrilor Consiliului de Administrație și ai Comitetului Director prin contracte civile, încheierea unor contracte de achiziție de servicii prin eludarea prevederilor legale, înregistrarea incorectă a veniturilor realizate cu scopul ocularii obligațiilor către Bugetul de Stat, încheierea unor contracte preferențiale cu diverse societăți comerciale, practică ce a produs serioase prejudicii bugetului instituției.

Spre exemplu, în perioada 2013-2015, SRR a încheiat cu membrii Consiliului de Administrație contracte civile de prestări servicii, prin care aceștia au fost remunerați, cu încălcarea prevederilor art. 23 alin (4) din Legea nr. 41/1994 și a art. 72 alin. (1) din Legea nr. 161/2003. Conform acestora, în exercitarea atribuțiilor, membrii CA sunt obligați „să nu încheie un act juridic care să producă un folos material pentru sine, pentru soțul sau ori rudele sale de gradul I”. În acest caz, bugetul SRR a fost prejudiciat cu suma totală de 131.230 lei.

De asemenea, SRR a încheiat, în aceeași perioadă, contracte civile de prestări servicii cu membrii Comitetului Director al SRR, pentru remunerarea acestora, deși prin Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea SRR și SRTV, republicată, cu modificările și completările ulterioare, legiuitorul nu a prevăzut dreptul respectiv. Bugetul SRR a fost, astfel, prejudiciat cu suma totală de 2.469.920 de

Administrație ai Societății Române de Radiodifuziune, urmăriti penal”, News.ro, 17.11.2016

²⁸¹ Ibidem

²⁸² „Ovidiu Miculescu, citat de procurori în dosarul achizițiilor de servicii de turism, internat de trei zile în spital”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 21.11.2016

²⁷⁶ „Doi angajați incozi ai Radio Romania, taiati la montaj in dezbaterile cu Iohannis despre taxa radio-TV”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 11.11.2016

²⁷⁷ „ActiveWatch a sesizat CNA și Consiliul de Onoare al SRR în cazul transmisiei întrerupte la Radio România Actualități”, ActiveWatch, 29.11.2016

²⁷⁸ „CNA a dat verdictul după ce ActiveWatch a acuzat Radioul public de cenzura: NU a fost cenzura”, Daniel Puisor, Paginademedia.ro, 06.04.2017

²⁷⁹ „Oficialii TVR: DNA desfășoară zilele acestea în TVR o acțiune de verificare ce vizează contracte comerciale din ultimii 10 ani”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 05.09.2016

²⁸⁰ „Un număr de 11 membri ai Consiliului de

lei, potrivit Raportului Curții de Conturi.

Activitățile pentru care s-au încheiat contractele civile s-au suprapus cu activitatea decizională a Consiliului de Administrație (CA), respectiv cu activitatea membrilor Comitetului Director și/sau activitatea salariaților SRR (Centrul Cultural Media).

Cheltuieli exorbitante cu deplasările externe ale PDG al SRR

Jurnaliștii de la Gazeta Sporturilor au relatat despre costurile exorbitante ale deplasărilor efectuate de PDG al SRR, Ovidiu Miculescu. Potrivit anchetei GSP²⁸³, cheltuielile efectuate de SRR cu deplasările lui O. Miculescu în ultimii doi ani se ridică la 110.000 euro, pentru 32 de deplasări. Pentru un zbor la Basel, SRR a plătit 1.200 de euro, la clasa business, în timp ce costul unui bilet pentru o deplasare în SUA a fost de 6.300 de euro²⁸⁴.

PDG al SRR, declarat incompatibil de ICCJ

Situația de incompatibilitate a Președintelui-Director General al SRR, Ovidiu Miculescu, a fost reconfirmată de decizia definitivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție din 31.01.2017, prin care s-a respins recursul împotriva unei sentințe a Curții de Apel București din 23 aprilie 2014. Aceasta confirmă raportul ANI din 2013 prin care Miculescu a fost declarat incompatibil deoarece ocupase, simultan, funcția de membru în CA al SRR și pe cea de șef al Societății Naționale de Radiocomunicații (SNR).

Conform legii, starea de incompatibilitate atrage interdicția ocupării de funcții publice pentru o perioadă de trei ani, iar Parlamentul este instituția care are obligația de a pune în aplicare decizia instanței. Mai multe ONG-uri și zeci de jurnaliști ai radioului public s-au adresat în luna februarie 2017 conducerilor Senatului și Camerei Deputaților, cerând aplicarea măsurilor legale²⁸⁵.

Pe 15 martie, președintele Comisiei de cultură și mass-media din Senat, Lucian Romașcanu, a declarat că este nevoie de lămuriri suplimentare, după ce Ovidiu Miculescu a transmis Parlamentului un punct de vedere în care interpreta în favoarea sa prevederile Legii 176/2010 privind integritatea în

exercitarea funcțiilor și demnităților publice²⁸⁶.

În cele din urmă O. Miculescu a fost demis ca urmare a respingerii raportului anual al SRR în aprilie 2017, de către Parlament (detalii mai jos).

ICCJ anulează regulamentele abuzive ale SRR

Prin sentința din 20 aprilie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat definitiv decizia instanțelor inferioare prin care se anulează prevederile din Regulamentul privind desfășurarea alegerilor de desemnare a candidaților pentru reprezentanții salariaților în Consiliul de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune, adoptat în 2014 cu ocazia numirii noului CA²⁸⁷. Conform regulmentului, candidații nu pot fi decât salariați ai SRR propuși de un sindicat intern sau independenți, scopul acestor prevederi fiind blocarea candidaturilor persoanelor din afara instituției (cazul este descris în detaliu în raportul FreeEx - libertatea presei în România 2014-2015). Măsura era menită să împiedice candidaturile unor persoane incomode conducerii SRR pentru cele două locuri destinate reprezentanților salariaților în CA al SRR. De asemenea, decizia ICCJ anulează procesul verbal de stabilire a clasamentului final al alegerilor interne din SRR din 2014.

Un director SRR sprijină un fost primar în fața instanței

Directorul Studioului Regional Radio România Reșița, Laura Sgaverdea, s-a folosit de funcția sa și de prestigiul instituției pentru a sprijini un politician dovedit infractor de justiție. Sgaverdea a depus în fața instanțelor (Tribunalul Caraș-Severin și Curtea de Apel Timișoara) un document ce poartă antetul SRR în care se exprimă sprijinul pentru primarul Reșiței²⁸⁸, judecat pentru fapte de corupție și ulterior condamnat definitiv la trei ani de închisoare pentru luare de mită. În octombrie 2017, ActiveWatch a sesizat conducerea SRR și i-a cerut să analizeze dacă s-au încălcat sau nu regulamentele interne (Misiunea SRR, Codul de conduită etică și Statutul ziaristului SRR). SRR nu a avut nicio reacție instituțională.

²⁸³ „110.000 de euro a cheltuit Radio România cu cele 32 de deplasări în străinătate ale directorului Miculescu în ultimii doi ani! El zboară numai la business class. Șeful BBC zboară la low cost!”, Răzvan Luțac și Cătălin Tolontan, Gazeta Sporturilor, 03.10.2016

²⁸⁴ Ibidem

²⁸⁵ „Președinții Camerei Deputaților și Senatului sesizați cu privire la starea de incompatibilitate a Președintelui SRR”, 27.02.2017

²⁸⁶ „Cazul Miculescu ANI, la Comisiile Parlamentare. Lucian Romașcanu: E nevoie de lămuriri suplimentare”, Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 15.03.2017

²⁸⁷ „Alegeri ilegale la Radio România - un grav atentat la democrație!”, www.susromania.wordpress.com, 24.04.2017

²⁸⁸ „EXCLUSIV. Zeci de instituții, biserici, politicieni și artiști au încercat să-l scape pe primarul Mihai Stepanescu de pușcărie!”, Cristian Franț, *Expres de Banat*, 26.09.2016

Parlamentul a demis în aprilie 2017 CA al SRR

Pe 26 aprilie 2017, plenul reunit al Camerei Deputaților și al Senatului a respins rapoartele de activitate ale SRR pe anii 2015 și 2016²⁸⁹. Astfel, Consiliul de Administrație condus de Ovidiu Miculescu și-a încetat mandatul. Parlamentul l-a numit pe Georgică Severin în funcția de director interimar. Severin a fost până în decembrie 2016 președintele Comisiei de cultură și mass-media a Senatului, fiind parlamentar din partea PSD.

Un nou Consiliu de Administrație la TVR

În martie 2016, Parlamentul a votat un nou Consiliu de Administrație al TVR. Patru dintre membrii acestui Consiliu sunt angajați ai TVR, alți patru angajați numărându-se printre membrii supleanți. Noul CA l-a ales Președinte pe George Orbean, reprezentantul Guvernului în Consiliu. Fostul Director General Interimar, Irina Radu, reprezentant PSD în CA și vechi salariat al instituției, a pierdut la diferență de un vot scrutinul din CA. Liderul PSD, Liviu Dragnea, și-a exprimat public dezamăgirea cu privire la rezultatul acestui vot, transferând Guvernului responsabilitatea rezolvării problemelor financiare grave de care suferă televiziunea publică: „Constat că Guvernul, în frunte cu premierul Dacian Cioloș, și-a asumat răspunderea în ceea ce privește problema TVR. Eu cred că trebuie să dăm șansa premierului Cioloș, care l-a susținut pe acest domn, să rezolve problema de la TVR”²⁹⁰.

Conform Legii 41/1994, Președintele-Director General se numește de către Parlament, în ședință comună, dintre membrii titulari ai consiliilor, la propunerea comisiilor permanente de specialitate. Comisiile parlamentare nu au însă obligația legală de a propune automat Plenului candidatul votat de CA, votul având valoare de recomandare (comisiile permanente de specialitate vor examina cu prioritate, în termen de 7 zile, candidatul recomandat de către membrii titulari ai consiliilor de administrație). Însă practica de până acum a fost ca persoana votată de membrii CA să fie cea recomandată de Comisiile de specialitate.

Comisiile parlamentare de cultură și mass-media au dat aviz negativ lui George Orbean. Plenul a respins candidatura lui Orbean în data de 29 martie²⁹¹, după

²⁸⁹ „Fostul senator PSD Georgică Severin, numit sef interimar al Radioului public”, Iulia Rosca, HotNews.ro, 26.04.2017

²⁹⁰ „Cum a reușit PSD să rămână în ofsaid la TVR. George Orbean, surpriza care înfurie și încurcă partidul lui Dragnea”, Mădălina Mihalache, Adevarul, 22.03.2016

²⁹¹ „George Orbean, propunerea Guvernului pentru șefia TVR, respins de plenul Parlamentului”, Paginademedia.

ce în data de 23 nu a reușit să întrunească cvorumul necesar pentru a valida propunerea CA-ului. Aceasta a generat și o problemă de natură legală în privința funcționării TVR, din cauza faptului că mandatul DGI a expirat pe 23 martie, iar legea de funcționare nu prevede nicio măsură pentru această situație. În acest sens, Președintele Camerei Deputaților, Liviu Zgonea, i-a cerut premierului Cioloș să emită o ordonanță de urgență pentru a regla situația. Consiliul de Administrație a împuternicit-o pe Irina Radu să se ocupe de derularea activității curente sau urgente a instituției până la numirea unui nou PDG.

După încă două runde de vot în care s-a înregistrat paritate la numărul de voturi exprimate, pe 6 aprilie CA a propus-o Comisiilor parlamentare pe Monica Ghiurco, salariat al TVR și reprezentant al salariaților în CA, pentru funcția de Președinte director general²⁹². Aceasta a câștigat tot în dauna Irinei Radu, PSD opunându-se și acestei nominalizări din partea CA. Astfel, și M. Ghiurco a primit aviz negativ din partea Comisiilor de specialitate. În jur de 200 de salariați TVR au ieșit în curtea televiziunii pentru a o susține pe Monica Ghiurco. Pe 11 aprilie, plenul Parlamentului a respins propunerea ca M. Ghiurco să fie PDG al TVR, întrucât nu a întrunit numărul necesar de 272 de voturi (50%+1 din numărul total al parlamentarilor). 194 din 327 de parlamentari au votat în favoarea sa, număr insuficient pentru validarea votului²⁹³. PNL a contestat la Curtea Constituțională rezultatul acestui vot, considerând că majoritatea PSD-ALDE-UNPR ar fi decis fără temei că nu a fost întrunit numărul necesar de voturi pentru alegerea PDG al TVR. PNL a susținut că se impunea luarea în considerare a numărului de voturi exprimate (majoritatea simplă, nu majoritatea calificată). Pe 11 mai, Curtea Constituțională a respins sesizarea depusă de PNL.

La începutul lunii mai, CA a propus-o din nou pe Monica Ghiurco pentru funcția de PDG. Comisiile de cultură și mass-media au dat un nou aviz negativ acestei propuneri în data de 9 mai. În aceeași zi, Irina Radu a primit aviz pozitiv din partea comisiilor de specialitate, deși nu avea sprijinul CA²⁹⁴. Justificarea legală a acestei măsuri a venit din partea senatorului Georgică Severin, președintele Comisiei de cultură și mass-media a Senatului. Acesta a susținut că expresia „cu prioritate” din articolul de lege permite audierea a doi candidați pentru postul de

ro, Carmen Maria Andronache, 29.03.2016

²⁹² „Monica Ghiurco, propunerea Consiliului de Administrație pentru funcția de președinte TVR, Paginademedia.ro, Iulia Bunea, 06.04.2016

²⁹³ „Monica Ghiurco, respinsă de Parlament. TVR rămâne în continuare fără director”, Adevarul, Radu Eremia, 11.04.2016

²⁹⁴ „Irina Radu mesaj de calmare pentru angajați, după ce a fost desemnata presedinte TVR: Televiziunea are de azi o conducere legitima”, de C.I., HotNews.ro, 10.05.2016

Președinte director general (comisiile permanente de specialitate vor examina cu prioritate, în termen de 7 zile, candidatul recomandat de către membrii titulari ai consiliilor de administrație). Pe 10 mai, plenul Parlamentului a confirmat-o pe Irina Radu ca Președinte Director General al TVR, cu 304 voturi pentru și 8 contra. Parlamentarii PNL au boicotat votul din plen. Numirea Irinei Radu a generat noi proteste ale salariaților TVR, câteva zeci protestând din nou în curtea instituției împotriva deciziei Parlamentului.

Dificultățile financiare ale TVR

Începutul lui 2016 a rearuncat TVR în pragul incapacității de plată, din cauza proceselor pierdute de instituție cu cei 726 de salariați care s-au adresat instanțelor pentru neindexarea salariilor conform Contractului colectiv de muncă în perioada 2008-2012²⁹⁵. Reparațiile pe care TVR trebuie să le plătească salariaților în urma acestor procese se ridică la peste 17 milioane de euro în anii 2015 și 2016 (5 milioane pe anul 2015, 12 milioane pe 2016), dar cifrele anunțate de conducerea TVR arată că și bugetele din următorii doi ani vor fi puternic afectate de aceste plăți reparatorii.

Situația disperată generată în februarie 2016 de costurile determinate de procesele pierdute cu cei 726 de salariați a readus în agenda publică situația televiziunii publice. Politicieni și demnitari au preluat subiectul, fără a oferi soluții realiste de rezolvare a problemelor structurale cu care se confruntă TVR, propunerile venite fiind mai degrabă soluții de conjunctură, care răspund pe termen scurt nevoilor TVR, dar care nu rezolvă cauzele problemelor. Situația televiziunii publice a fost pasată de la Parlament la Guvern și înapoi, politicienii cerând guvernului tehnocrat o rezolvare, în timp ce premierul Cioloș a atras atenția că televiziunea publică se află în subordinea Parlamentului. Într-o audiere la Parlament, unde a fost convocat pentru a discuta situația TVR, Cioloș a afirmat că Guvernul nu-și poate asuma ștergerea datoriilor fiscale ale TVR, considerând că această măsură ar putea fi interpretată de Comisia Europeană drept ajutor de stat²⁹⁶.

Soluția insolvenței a fost susținută de voci importante din mediul politic, în frunte cu președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu (ALDE). Gigel Știrbu, membru PNL și președintele Comisiei de cultură și mass-media din Camera

Deputaților, s-a pronunțat pentru intrarea SRTV în insolvență²⁹⁷. Știrbu a respins ideea modificării legii de funcționare, considerând că nu este o prioritate și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice. În cele din urmă, nu a fost depus niciun proiect de lege pentru intrarea TVR în insolvență.

Dificultățile financiare ale TVR au dus la retragerea serviciilor de membru al EBU, în urma neachitării repetate a unei datorii în valoare de 16 milioane de franci elvețieni. În urma acestei decizii luată în aprilie 2016, TVR nu a mai avut dreptul să participe la Eurovision și nici să beneficieze de dreptul de a transmite competiții sportive, de expertiza legală, tehnică, de cercetare și de lobby²⁹⁸. Directorul General al EBU și-a exprimat dezamăgirea că Guvernul României nu a răspuns solicitărilor EBU de a rezolva problema acestei datorii. EBU considera că Guvernul român are responsabilitatea legală pentru această datorie care datează din 2007. Din cauza acestei măsuri, TVR nu a obținut drepturile de televizare a meciurilor libere la retransmisie de la Campionatul European de Fotbal din 2016.

Conform conducerii TVR, constrângerile bugetare au împiedicat instituția să acopere campania electorală pentru alegerile locale din lunile mai-iunie, nedifuzând nicio știre în primele trei săptămâni de campanie. TVR a difuzat numai debateri electorale. Consiliul Național al Audiovizualului a cerut explicații reprezentanților postului public despre lipsa știrilor despre candidați²⁹⁹. Ion Stavre, responsabilul TVR pentru campania electorală, a explicat în fața Consiliului că instituția nu a difuzat știri electorale pentru a nu crea un dezechilibru editorial, din cauza faptului că echipele TVR nu puteau ajunge la evenimentele fiecăruia din principalii candidați.

Televiziunea publică a încercat să propună soluții legislative și pentru a răspunde dificultăților financiare care îi afectează grav politica de programe. Conducerea TVR a înaintat Guvernului României, prin Ministerul Culturii, în vederea însușirii ca inițiativă legislativă, o propunere de modificare a Legii nr. 41/1994 de funcționare a mediilor publice. Scopul modificării legii este acela de a asigura finanțarea de la bugetul de stat a surselor financiare necesare achiziționării drepturilor privind transmisiile evenimentelor de importanță majoră stabilite prin Hotărârea Guvernului numărul

²⁹⁵ „17 milioane de euro în doi ani pentru angajații care au dat TVR în judecată”, paginademedia.ro, Petrișor Obae, 29.01.2016.

²⁹⁶ „Dacian Cioloș, despre situația financiară a TVR: Ștergerea datoriilor nu e posibilă pentru că ar fi considerată ajutor de stat”, paginademedia.ro, Carmen Andronache, 23.02.2016

²⁹⁷ „Știrbu: TVR trebuie să intre în insolvență, pentru a fi salvată”, paginademedia.ro, Carmen Andronache, 04.03.2016

²⁹⁸ „UPDATE Moment of silence pentru TVR: Romania a fost exclusă de la Eurovision din cauza datoriilor televiziunii publice”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 22.04.2016

²⁹⁹ „TVR, zero știri despre candidați în trei săptămâni de campanie. Reprezentantul postului: din cauza lipsei de fonduri”, Iulia Bunea, [Paginademedia.ro](http://paginademedia.ro), 01.06.2016

47/2003³⁰⁰. Respectiv evenimentele sunt: festivalul Internațional „George Enescu”, Jocurile Olimpice de Iarnă, Jocurile Olimpice de Vară, Campionatul Mondial și cel European de fotbal și jocurile de calificare ale echipei naționale de fotbal a României. Guvernul nu a răspuns acestei inițiative.

Interviu cu premierul Cioloș, nedifuzat de TVR

Disfuncțiile interne au afectat din nou imaginea și credibilitatea televiziunii publice. În plină campanie electorală pentru alegerile parlamentare, TVR1 nu a mai difuzat un interviu programat pe 27 noiembrie cu premierul tehnocrat, Dacian Cioloș, în emisiunea „Viața Satului”. Interviul fusese deja anunțat pe 23 noiembrie, ziua în care a și fost înregistrat, pe pagina de facebook a emisiunii fiind postate fotografii din timpul filmărilor.

Una din justificările deciziei TVR este dată de calitatea lui Dacian Cioloș de principal vector de imagine al PNL în campania electorală, chiar dacă acesta nu a candidat și nu s-a înscris în niciun partid politic. În noiembrie 2014, în timpul campaniei pentru alegerile prezidențiale, aceeași emisiune l-a avut ca invitat pe unul dintre candidați, premierul în funcție, Victor Ponta³⁰¹. TVR a fost atunci acuzată de favorizarea unuia dintre candidați. Comisia de Etică și Arbitraj a stabilit atunci că prezența lui Victor Ponta la emisiunea „Viața satului” a fost în litera reglementărilor, însă oportunitatea invitării sale a fost discutabilă. De asemenea, CNA a decis că prezența lui Victor Ponta la emisiunea „Viața Satului” din 26 octombrie 2014 a respectat legislația audiovizualului.

Decizia nedifuzării interviului cu Cioloș a stârnit controverse în interiorul Consiliului de Administrație al TVR și în mediul politic, televiziunea publică fiind acuzată de cenzură. Unul din membrii CA, Radu Carp, i-a solicitat PDG al TVR ca „toate circumstanțele care au dus la nedifuzarea emisiunii” să fie lămurite de Comisia de Etică și Arbitraj. Comisia de cultură și mass-media a Camerei Deputaților a audiat-o pe PDG al TVR, Irina Radu, în legătură cu acest caz.

TVR a propus ca interviul să fie difuzat sau după campanie, pe site-ul tvrplus.ro sau în spațiul de emisie campaniei PNL. Cioloș a refuzat propunerea ca interviul să fie difuzat pe spațiul campaniei electorale a PNL.

Comisia de Etică și Arbitraj a TVR și-a menținut

opinia exprimată în cazul similar din anul 2014, acela că realizarea interviului este discutabilă în contextul sensibil al campaniei electorale, dar și că „acuzările de cenzură apărute în spațiul public în legătură cu nedifuzarea materialului sunt neîntemeiate”³⁰². Totodată, Comisia apreciază că această situație putea fi evitată dacă autorul interviului, Gabriel Gherghescu, ar fi ținut cont de recomandările Comisiei privind cazul similar din 2014 și ar fi evitat sau amânat interviul cu premierul.

Având în vedere acest precedent și stigmatul de televiziune a puterii pe care îl poartă TVR, prudența manifestată de conducerea TVR în difuzarea acestui interviu pare mai degrabă motivată de păstrarea credibilității instituției decât de cenzurarea unui demnitar³⁰³.

Repoziționare editorială a TVR

Noua conducere a TVR a dezvoltat un Proiect de repoziționare și eficientizare a televiziunii publice, care presupune atât o reconfigurare a identității canalelor, cât și obținerea unei stabilități financiare pentru TVR. Consiliul de Administrație a aprobat acest proiect în luna iulie, acesta fiind ulterior prezentat în fața CNA în septembrie. Astfel, TVR 1 a devenit un canal „axat pe actualitate”, cu o grilă dominată de emisiuni informative și dezbateri, iar TVR 2 își va păstra profilul de canal generalist, în timp ce TVR 3 va adăuga componenta culturală la cea regională, deja existentă³⁰⁴. Această repoziționare editorială nu a dus la o creștere a cifrelor de audiență.

CONCLUZII:

- Procurorii au descins în 2016 atât la TVR, cât și la SRR, pentru a investiga infracțiuni economice. Foști și actuali membri ai CA din SRR, printre care și un fost PDG sunt urmăriți penal.
- Un raport al Curții de Conturi a constatat o serie de 16 nereguli financiare în activitatea SRR în perioada 2013-2015, prin care s-au adus prejudicii semnificative bugetului SRR și bugetului de stat.
- Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicianilor în acest sens în ultimii

³⁰² CONCLUZII PROVIZORII ALE COMISIEI DE ETICĂ ȘI ARBITRAJ ÎN CAZUL AMÂNĂRII DIFUZĂRII INTERVIULUI CU PREMIERUL DACIAN CIOLOȘ ÎNREGISTRAT PENTRU EMISIUNEA VIAȚA SATULUI DIN 27 NOV. ȘEDINȚELE DIN 29 NOV., 7 ȘI 8 DEC. 2016, TVR.RO, 04.01.2017

³⁰³ „Amânat pe ultima sută de metri. Un interviu cu Dacian Cioloș la Viața Satului, programat după campanie”, Iulia Bunea, Paginamedia.ro, 27.11.2016

³⁰⁴ „SCHIMBĂRI. TVR 1, canal informativ. TVR 2 rămâne generalist. O dată-n viață se mută sâmbăta. Nocturne trece pe TVR 3”, Carmen Maria Andronache, Paginamedia.ro, 29.09.2016

³⁰⁰ „Într-o situație financiară dezastruoasă, TVR cere bani de la buget ca să cumpere Jocurile Olimpice și Campionatul European de fotbal!”, Gazeta Sporturilor, 25 Martie 2015

³⁰¹ Detalii în raportul anual FreeEx - Libertatea presei în România 2014-2015

ani.

- Prin noile reglementări, bugetul TVR a crescut semnificativ în 2017. Aceleași reglementări au impus TVR să folosească sumele alocate de la bugetul de stat pentru a achita datoriile imense ale instituției față de buget, ceea ce s-a și întâmplat în aprilie 2017.
- Proiectul de modificare a Legii 41/1994, prin care se separă funcțiile de președinte și director general, nu a fost încă aprobat, aflându-se pe agenda Comisiei de cultură și mass-media din Senat.
- Conducerea radioului public a demarat o campanie agresivă împotriva proiectului de separare a funcțiilor de președinte și director general. Această campanie a fost sancționată de CNA pentru lipsa imparțialității în dezbaterile difuzate.
- ICCJ a confirmat decizia prin care Agenția Națională de Integritate a constatat existența stării de incompatibilitate în cazul Președintelui-Director General al SRR, Ovidiu Miculescu.
- Conducerea SRR a hărțuit prin intermediul unor anchete interne jurnaliștii SRR care au semnalat diverse nereguli și abateri editoriale comise de posturile SRR.
- PDG al SRR a emis un ordin prin care se instituie reguli restrictive privind modul de semnalare de către salariați a neregulilor din instituție.
- Transmisia în direct a unei dezbateri despre taxa radio-tv a fost întreruptă la Radio România Actualități atunci când au luat cuvântul jurnaliștii SRR care au criticat cu diverse ocazii conducerea SRR.
- Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație la televiziunea publică, în 2016. Numirea noului Președinte director general a stârnit controverse, Parlamentul schimbând practica din ultimii 20 de ani prin care valida PDG ales de CA.
- Consiliul de Administrație al radioului public a fost demis în aprilie 2017.

- Renunțați la pornirile autoritare de a controla instituțiile publice de media.
- Folosiți concluziile și recomandările rapoartelor Curții de Conturi în evaluarea activității TVR și SRR.

RECOMANDĂRI CĂTRE CONDUCERILE TVR/SRR:

- Respectați salariații și drepturile acestora.
- Țineți cont de misiunea publică atunci când alcătuiți grilele de programe.
- Fiți transparente. Transparența aduce credibilitate, iar credibilitatea aduce audiență.
- Țineți cont de deciziile Comisiilor de etică.

RECOMANDĂRI CĂTRE MEDIUL POLITIC:

- Modificați legea de funcționare a serviciilor publice pentru a reforma TVR și SRR și pentru a le da posibilitatea de a respecta misiunea publică.
- Nu mai numiți în funcțiile de conducere persoane care au colaborat cu Securitatea, care au CV politic, sunt urmărite penal sau în situații de incompatibilitate.

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Inactivitatea definește cel mai bine funcționarea Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) în 2016. Conflictele interne dintre membrii Consiliului au provocat adeseori blocaje instituționale care au afectat grav misiunea instituției și aplicarea legii. Adeseori, Consiliul nu a putut lua decizii în spețe sensibile din cauza lipsei de cvorum, unii membri lipsind din sală exact în momentul votului. Astfel, grave abateri editoriale care au afectat drepturile unor persoane s-au prescris cu complicitatea instituției, care eșuează în aplicarea legii și în garantarea interesului public în mediul audiovizual.

Această situație a fost evidențiată în perioada campaniei electorale pentru alegerile parlamentare, când CNA a fost inexistent. Abateri editoriale grave constând în dezinformări și manipulări flagrante în favoarea unor actori politici au fost difuzate de principalele canale de știri la adăpostul neintervenției CNA, care nu s-a întrunit decât în 4 din cele 9 ședințe programate pe durata campaniei electorale. Aceste încălcări ale legii au fost sancționate abia la începutul lui 2017, sub presiunea unei opinii publice revoltate de pasivitatea CNA în fața manipularilor difuzate de aceste televiziuni. Sediul CNA a devenit o țintă a protestelor de stradă din ianuarie-februarie 2017, manifestanții fiind nemulțumiți de pasivitatea instituției în fața dezinformărilor flagrante ale televiziunilor. Drept urmare, nivelul sancțiunilor a crescut. România TV a primit o amendă de 100.000 de lei pentru mai multe abateri înregistrate în campania electorală. În intervalul 10 ianuarie 16 februarie 2017, CNA a aplicat sancțiuni cumulate posturilor de știri Antena3 și România TV mai mari decât de-a lungul întregului an 2016.

Unul din membri, Dorina Rusu, a acuzat explicit pasivitatea instituției, în contextul avalanșei de critici și nemulțumiri exprimate de jurnaliști și cetățeni cu privire la funcționarea defectuoasă a instituției: „Consiliul Național al Audiovizualului este o instituție aflată în blocaj, inefficientă și nefuncțională, care, prin lipsa ei de activitate și de reacție, lasă loc liber derapajelor de orice fel în spațiul audiovizual din România, dar și interpretărilor privind politizarea instituției... Dar este vorba despre faptul că instituția nu face nimic, atunci când legea i-o cere.”³⁰⁵

Publicația online PaginaDeMedia.ro a solicitat o

³⁰⁵ „Membri CNA, atitudini diferite după demonstrațiile de duminică. Dorina Rusu: Forul audiovizual e o instituție aflată în blocaj, inefficientă și nefuncțională. Radu Herjeu ironii pe seama protestatarilor”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 23.01.2017

situație a numărului sesizărilor înregistrate de CNA ce vizează posturi centrale, din perioada 2014-2016, și care nu au mai putut fi analizate de instituție. Conform răspunsului CNA, 1.640 de reclamații nu au mai ajuns să fie discutate în ședință pe motiv că faptele s-au prescris³⁰⁶. Dintre aceste sesizări, 400 vizează Antena3, 238 Antena 1, 169 România TV, 153 Pro TV, 95 B1 TV.

Un membru al CNA, Radu Herjeu, a propus modificarea Regulamentului de Organizare și Funcționare pentru a răspunde problemei absențelor repetate ale unora dintre membri, situație ce a împiedicat în multe ocazii luarea unor decizii privind sancționarea unor fapte. Herjeu a propus reprogramarea tuturor ședințelor care nu se pot desfășura din lipsă de cvorum, publicarea pe site a prezențelor și absențelor la ședințe³⁰⁷. Pe 26 ianuarie 2017, membrii CNA au decis să se întrunească de trei ori pe săptămână, pentru a evita prescrierea unor sesizări³⁰⁸.

Abaterile profesionale grave ale televiziunilor de știri au fost recunoscute în declarații și de membrii CNA. Monica Gubernat a propus la începutul lui 2017 organizarea unei întâlniri între membrii CNA și reprezentanții posturilor de știri, vorbind despre „Lipsa totală a imparțialității, a echilibrului pe posturile considerate cândva cele mai echilibrate și corecte”³⁰⁹. Membrii Consiliului s-au acuzat reciproc că favorizează anumite televiziuni, în funcție de orientarea editorială a acestora, ceea ce împiedică aplicarea unor sancțiuni mai aspre³¹⁰.

Sancțiunile aplicate sunt relativ reduse, astfel încât ele mai degrabă încurajează nerespectarea legii în loc să prevină încălcarea ei. De exemplu, instituția a amendat cu 30.000 de lei postul România TV pentru difuzarea, cu două zile înaintea alegerilor parlamentare, a unei înregistrări video semnată de un presupus hacker Anonymous în care se afirma că George Soros ar fi fost implicat în incendiul de la clubul Colectiv.

La proasta funcționare a contribuit și lipsa de autoritate cu care se confruntă instituția, în urma diverselor incidente în care a fost implicată

³⁰⁶ „Scapă cine poate! Aproape 2.000 de plângeri la CNA s-au prescris. Jumătate erau pentru Antena 1, Antena3 și România TV”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 04.11.2016

³⁰⁷ „CNA stă pe bară astăzi. Ședința nu s-a putut ține din cauza unui membru”, Daniel Puisor, paginademedia.ro, 09.02.2017

³⁰⁸ „CNA va avea trei sedinte pe saptamana. Membrii absenti la sedinte vor aparea pe site-ul Consiliului”, Paginademedia.ro, 26.01.2017, Daniel Puisor

³⁰⁹ „CNA vrea să invite televiziunile de știri la o ședință informală. Membru CNA: „niciun radiodifuzor nu mai respectă legea. Am ceva rezerve la B1 TV”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 07.02.2017

³¹⁰ Ibidem

președinta CNA în ultimii ani. Aceasta a renunțat în 2015 la dreptul de a conduce ședințele Consiliului, acestea fiind în prezent conduse, prin rotație, de ceilalți membri ai CNA. La începutul anului 2017, unii membri au cerut demisia Președintei Laura Georgescu, din cauza problemelor penale cu care se confruntă³¹¹. În ședința ce a avut loc pe 1 februarie, Dorina Rusu a cerut demisia președintei CNA, în timp ce Valentin Jucan a propus demisia în masă a membrilor CNA, împreună cu supleanții lor³¹².

Un element pozitiv în 2016 este introducerea sistemului de transmisiune live a ședințelor CNA. Inițiativa demerată încă din 2014 de membrul CNA Valentin Jucan a generat încă de la anunțarea ei conflicte interne, unii membri ai Consiliului opunându-se sau fiind nemulțumiți de modul de implementare (detalii în raportul FreeEx 2014-2015). Conform modificărilor operate la începutul anului 2015 în Regulamentul de Organizare și Funcționare, ședințele CNA trebuiau să fie transmise pe pagina de Internet a instituției începând cu data de 1 aprilie 2015. A mai durat încă un an și patru luni până când acest sistem a fost operațional. În data de 4 august 2016, V. Jucan a anunțat printr-un comunicat de presă începerea transmisiilor live pe site-ul CNA. Momentul a generat o nouă dispută internă. Monica Gubernat, președinta de ședință, s-a opus transmisiunii live și a cerut departamentului IT să nu permită difuzarea în direct a discuțiilor din forum, afirmând că nu a fost informată cu privire la punerea în funcțiune a sistemului de transmisie, deși este de principiu de acord cu această măsură de transparență. În cele din urmă, sistemul a devenit funcțional, iar ședințele CNA pot fi urmărite live pe site-ul instituției.

au afectat grav misiunea instituției și aplicarea legii.

RECOMANDĂRI:

- Membrii CNA trebuie să aplice legea ținând cont de interesul public, nu de interesele partidelor care i-au numit sau ale televiziunilor apropiate acestor partide.
- Membrii și personalul CNA trebuie să se familiarizeze permanent cu jurisprudența CEDO.
- Instituția trebuie să judece cu celeritate cazurile grave.
- Membrii CNA ar trebui să se consulte mai des cu radiodifuzorii și societatea civilă în legătură cu impactul reglementărilor în vigoare.

CONCLUZII:

- Inactivitatea a definit funcționarea CNA în 2016.
- CNA s-a discreditat puternic în ochii publicului din cauza pasivității, a timidității cu care sancționează încălcarea legii, a conflictelor interne între membri.
- CNA a sancționat tot mai timid radiodifuzorii, în special canalele de știri; aceste sancțiuni nu au forța de a descuraja comportamente editoriale abuzive.
- CNA a devenit țintă a protestelor de stradă din ianuarie-februarie 2017.
- Conflictele interne dintre membrii Consiliului au provocat adeseori blocaje instituționale care

³¹¹ Detalii în rapoartele FreeEx 2014-2015 și 2015-2016

³¹² „CIRC la CNA. S-a cerut demisia președintelui și demisia în masă a membrilor CNA”, 01.02.2017, paginademedia.ro, Daniel Puișor

PIAȚA DE MEDIA

PROBLEMELE PENALE ALE INDUSTRIEI DE MEDIA

Adrian Sârbu & Mediafax Group. Anul 2016 a fost unul extrem de nefast pentru patronul media Adrian Sârbu, care a fost trimis în judecată în două dosare, unul pentru infracțiuni contra umanității în Dosarul Mineriadei din 1990, și altul pentru evaziune fiscală.

În aprilie 2016, Adrian Sârbu și foști membri din conducerea Mediafax Group SA au fost trimiși în judecată, fiind acuzați că, între 2006 și 2014, au prejudiciat statul cu 14 milioane de euro, prin sustragerea de la plata unor obligații fiscale³¹³. Împotriva lui Adrian Sârbu (pus sub control judiciar), procurorii au formulat acuzațiile de: evaziune fiscală, instigare la evaziune fiscală, instigare la delapidare și spălare de bani. De asemenea, Roxana Grigoruță, fost administrator al SC Mediafax Group SA, Mediafax SA și Apropos Media SRL, a fost acuzată de evaziune fiscală și delapidare. Sub acuzațiile de evaziune fiscală, delapidare și spălare de bani, au mai fost trimiși în judecată: Eugenia Bălan, fost administrator al SC Mediafax Group SA, Cosmina Noaghea, fost director general în cadrul SC Publimedia International SA, Orlando Nicoară, fost director general în cadrul SC Mediafax Group SA, Mediafax SA și Apropos Media SRL, Sorin Dinu, fost director financiar în cadrul SC Publimedia International SA și SC Mediafax Group SA, și Daniela Cozac, fost director financiar în cadrul SC Mediafax Group SA, Mediafax SA și Apropos Media SRL. În același dosar au mai fost acuzați: Gheorghe Grădinaru, director general în cadrul SC Teleferic Prahova SA (pentru delapidare și spălare de bani), avocatul Liana Petrovici (de spălare de bani) și avocatul Dragoș Chiș (complicitate la evaziune fiscală și spălare de bani)³¹⁴.

Rechizitoriul arată că, „în perioada 2006-2014, în cadrul societăților din grupul Mediafax, deținute direct sau indirect de inculpatul Sârbu Adrian, a fost utilizat un sistem de salarizare ce presupunea plata drepturilor salariale parțial în baza unui contract de muncă și parțial în baza unui contract de cesiune de drepturi de autor, acesta constituind eșafodajul unui mecanism de eludare a taxelor datorate bugetului de stat”³¹⁵. Astfel, potrivit procurorilor, evitarea

taxelor s-a făcut prin intermediul unor „societăți în care calitatea de asociat și administrator era deținută de colaboratori sau angajați ai societăților din grup sau înființate pe numele unor persoane cu un nivel educațional scăzut și lipsite de cunoștințe în domeniul media și de venituri”. Colaboratorii și angajații din grupul Mediafax semnav contracte de cesiune de drepturi de autor cu aceste societăți (de tip fantomă), care ajungeau să beneficieze de diminuarea impozitelor facturilor, precum și de deducerea TVA, în virtutea unor contracte încheiate cu societățile din grupul Mediafax. Mai mult, sumele rezultate din fraudarea taxelor se întorceau în casieria societăților, iar o parte erau folosite pentru a acoperi cheltuielile personale ale lui Adrian Sârbu sau pentru a efectua plata la negru a unor salarii.

În decembrie 2016, Adrian Sârbu (fost secretar de stat în guvernul Petre Roman) a fost trimis în judecată într-un nou dosar, de această dată alături de alți inculpați din dosarul Mineriadei din 1990, acuzați de infracțiuni contra umanității, printre care: fostul Președinte Ion Iliescu, fostul premier Petre Roman, și fostul director SRI Virgil Măgureanu³¹⁶. Aceștia sunt acuzați de reprimarea violentă a manifestației din 13-15 iunie 1990, când patru persoane au murit, trei au fost rănite prin împușcare, iar aproximativ 1000 au fost vătămate corporal și private de libertate³¹⁷.

Cristian Burci (Adevărul Holding și Prima TV). În aprilie 2016, Cristian Burci, patronul Adevărul Holding (societate în insolvență din 2012) și Prima TV, a fost reținut pentru 24 de ore de procurorii DIICOT Olt, fiind acuzat de organizarea unui grup infracțional care a devalizat fosta societate feroviară ROMVAG Caracal, privatizată de statul român³¹⁸. Potrivit anchetatorilor, Cristian Burci și alte persoane (printre care Ion Dînoiu, fostul director ROMVAG Caracal și candidat UNPR la primăria Caracal, Clara Clementina Gheocov, fost director al ROMVAG, devenită apoi administrator special al ziarului Adevărul) au prejudiciat ROMVAG Caracal și bugetul statului prin abuz în serviciu și delapidare (7.099.000 de euro și 3.811.756 de lei). Totodată, prin introducerea în circuitele comerciale de persoane și societăți comerciale la care dețineau acțiuni sau erau deținute în totalitate de persoane apropiate, aceștia au reciclat diferite sume de bani, provenite din infracțiuni (18.099.000 de euro și 3.811.756 de lei). Mai mult, prin ascunderea sursei

³¹³ „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax, trimiși în judecată”, Diana Surdu, România-Actualități.ro, 1 aprilie 2016.

³¹⁴ „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax Group au fost trimiși în judecată”, News.ro, 1 aprilie 2016.

³¹⁵ „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax Group au fost trimiși în judecată”, Wall-Street.ro, 1 aprilie 2016.

³¹⁶ „Dosarul Mineriadei: Adrian Sârbu, alături de Ion Iliescu și Petre Roman, inculpați pentru infracțiuni contra umanității”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 12 decembrie 2016.

³¹⁷ „Dosarul Mineriadei: Ion Iliescu, Petre Roman, Virgil Măgureanu, Voican Voiculescu, inculpați pentru infracțiuni contra umanității. Video”, Cristina Radu, News.ro, 23 decembrie 2016.

³¹⁸ „Video. Ce conține referatul procurorilor DIICOT Olt privind dosarul ROMVAG Caracal”, Adevărul.ro, 28 aprilie 2016.

impozabile sau taxabile și evidențierea în actele contabile a cheltuielilor care nu aveau la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, au creat un prejudiciu de 25.646.825 de lei statului român³¹⁹. Procurorii au făcut percheziții inclusiv la sediul Adevărul Holding³²⁰.

Dan Voiculescu, Camelia Voiculescu și Sorin Alexandrescu, Intact/Antena. În dosarul în care a fost trimis în judecată în 2013 pentru șantajarea administratorului RCS&RDS Ioan Bendei (cu publicarea unor materiale defăimătoare la adresa lui), în 2016 Curtea de Apel București l-a condamnat pe mogulul media Dan Voiculescu la 2 ani de închisoare cu executare (care au fost contopiți celor zece ani de închisoare pe care îi avea deja de efectuat pentru Dosarul ICA)³²¹. În același dosar de șantaj, fiica acestuia, Camelia Voiculescu, a fost la rândul ei condamnată la 2 ani cu suspendare, pentru complicitate la șantaj, Sorin Alexandrescu, fostul director general Antena TV Group, a primit 3 ani și șase luni cu executare pentru șantaj, iar fostul șef ANAF Șerban Pop a fost condamnat la doi ani de închisoare pentru încălcarea confidențialității unor informații. Pe aceeași cauză, directorul general Intact Publishing, George Matiescu, a fost achitat pentru complicitate la șantaj, Intact Publishing și Antena Group au fost achitate (pentru șantaj, respectiv complicitate la șantaj), iar aceasta din urmă a fost amendată cu 350.000 de lei³²². După condamnarea lui Sorin Alexandrescu (CEO), la șefia Antena Group au fost numiți Isabella Carmu, fost manager Antena 1, devenită acum manager general, și Cristian Ionescu, fost manager Antena Stars, devenit acum deputy general manager³²³.

Dan Adamescu, România liberă. În mai 2016, patronul ziarului România liberă, Dan Adamescu, a fost condamnat la patru ani și patru luni de închisoare cu executare, pentru mituirea unor judecători de la Tribunalul București cu scopul de a obține sentințe favorabile firmelor sale. În ianuarie 2017, Dan Grigore Adamescu a decedat, după săvârșirea unei treimi din detenție³²⁴.

³¹⁹ „Cristian Burci, reținut pentru 24 de ore de DIICOT Olt”, Carla Dinu, HotNews.ro, 28 aprilie 2016.

³²⁰ „Precizări privind anchetele efectuate de procurorii DIICOT Olt, la sediul Adevărul Holding”, Adevărul.ro, 27 aprilie 2016.

³²¹ „Voiculescu, condamnat la închisoare pentru șantaj. Sorin Alexandrescu, șeful Antenelor, 3 ani și 6 luni de pușcărie cu executare”, Nașul.tv, 12 mai 2016.

³²² „Șantaj la Antene: Sorin Alexandrescu și Dan Voiculescu, închisoare cu executare. Amendă pentru Antena Group”, Ziare.com, 12 mai 2016.

³²³ „Antena Group, conducere nouă după condamnarea lui Sorin Alexandrescu”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 16 mai 2016.

³²⁴ „Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat”, Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017.

Dan Andronic & Evenimentul Zilei. În luna mai 2016, procurorii DNA au pus sechestru pe 90% din acțiunile Editurii Evenimentul Zilei & Capital, deținute de Dan Andronic, trimis în judecată (alături de omul de afaceri Remus Truică, Prințul Paul și alte 20 de persoane³²⁵) în dosarul retrocedării ilegale a fermei Băneasa și a 47 de hectare din Pădurea Snagov³²⁶. (Detalii, în Raportul FreeEx 2015.)

Dumitru (Mitică) Dragomir, LPF și vânzarea drepturilor TV. Fostul președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal (LPF), Dumitru Dragomir, a fost condamnat de Tribunalul București la 7 ani de închisoare cu executare, în dosarul în care este acuzat de evaziune, delapidare și spălare de bani. Decizia nu este definitivă.

Dragomir este judecat alături de alte 42 de persoane, aceștia folosind 17 societăți comerciale de tip „fantomă” prin care s-au derulat operațiuni fictive constând în achiziții nereale de bunuri și servicii³²⁷. Faptele au legătură cu vânzarea drepturilor de televizare a meciurilor din Liga 1 la fotbal pentru sezoanele 2011-2014, prejudiciul față de bugetul de stat fiind de 5,4 milioane de euro, respectiv 2,8 milioane de euro față de LPF.

Potrivit procurorilor, Dragomir și-ar fi însușit suma de 12,1 milioane de lei prin intermediul unui contract semnat de LPF cu SC Capital Properties, pentru servicii de vânzare de drepturi de televizare care nu au mai fost prestate de SC Capital Properties³²⁸. Procurorii îl acuză pe Dragomir că „a creat, în paralel cu circuitul licit de vânzare (prin negociere directă) a drepturilor de televizare către S.C. RCS&RDS, un circuit ilicit fictiv, apt să creeze confuzia cu cel licit, în scopul delapidării sumei de 3.000.000 de euro din patrimoniul LPF”³²⁹. De asemenea, LPF a înregistrat în anul 2013 achiziții nereale de servicii de la SC Capital Properties în valoare de 3.250.000 euro în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale. Conform declarației date de D. Dragomir cotidianului Gazeta Sporturilor, SC Capital Properties „a venit cu procură de negociere din partea RCS&RDS”³³⁰. Compania RCS&RDS a primit

³²⁵ „Schestru pe 90% din acțiunile EvZ deținute de Dan Andronic”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2016.

³²⁶ „Procurorii DNA au pus sechestru asigurator pe 90% din acțiunile ziarului Evenimentul Zilei, deținut de Dan Andronic”, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 18 mai 2016.

³²⁷ „Toate detaliile despre dosarul în care a fost condamnat Dumitru Dragomir » Acuzat de nereguli în legătură cu vânzare drepturilor TV”, Gazeta Sporturilor, 23.06.2016

³²⁸ „RECHIZITORIU PENTRU MITICA DE LA LIGA Dumitru Dragomir a fost trimis în judecata de PTB pentru evaziune fiscală și spălare de bani”, Luju.ro, 11.11.2014

³²⁹ Ibidem

³³⁰ „Cum a început Dosarul Comisionul » Procurorii confirmă Gazeta Sporturilor după trei ani”, Gazeta Sporturilor, 08.04.2014

dreptul de difuzare pentru meciurile din Liga I din partea LPF pentru sezoanele 2011 - 2014.

Dumitru Dragomir este cercetat într-un alt dosar care vizează o sponsorizare de 3,5 milioane de euro pe care trustul RCS&RDS a făcut-o către firma Bodu, deținută de fostul președinte al Ligii³³¹.

Consiliul Concurenței a sancționat LPF în 2015 pentru modul în care a atribuit contractul de difuzare a meciurilor din Liga 1.

DIFICULTĂȚI ECONOMICE

În timp ce o parte a presei a trecut prin relansări și re poziționări menite să depășească efectele crizei economice, unele instituții media au continuat să se confrunte cu dificultăți majore în gestionarea declinului financiar.

Potrivit datelor apărute pe site-ul Ministerului de Finanțe și publicate de HotNews.ro, în iunie 2016, Pro TV SRL (Pro TV, Acasa TV, alte posturi) și-a păstrat poziția de lider absolut pe piața de televiziune, iar în 2015 a înregistrat o cifră de afaceri de 143 de milioane de euro, și un profit net de 23,5 milioane de euro³³². Pe locul doi, în trustul Intact, Antena TV Group a avut în 2015 afaceri de 60 de milioane de euro și pierdere netă de 3,78 milioane de euro, Antena3 a avut afaceri de 16 milioane de euro și profit net de aproape 837.000 de euro, iar Radio Zu a avut afaceri de 6,6 milioane de euro și profit net de peste 500.000 de euro³³³. Pe locul trei, Dogan Media International (Kanal D) a avut în 2015 o cifră de afaceri de 20,2 milioane de euro și un profit de 1,4 milioane de euro³³⁴. Și canalul de știri România TV a avut profit în 2015, în condițiile în care compania deținătoare a licenței, Ridzone Computers, a avut o pierdere netă de 2,8 milioane de euro, dar compania care operează postul, RTV Satellite Net, a înregistrat profit de 3,7 milioane de euro și o cifră de afaceri de 4,7 milioane de euro (!)³³⁵. În 2015 au ieșit pe pierdere: Prima TV, Realitatea Media, B1TV, Europa FM, Mediafax Group, Burda România, Evenimentul Zilei și Capital, Adevarul Holding³³⁶.

Adevărul Holding. În mai 2016, în grupul Adevarul Holding, deținut de Cristian Burci, au avut loc scăderi salariale, iar zeci de posturi au fost restructurate. În acest context, s-a renunțat la o parte din angajații de la departamentele vânzări,

marketing, controlling și contabilitate, iar întregul departament de dezvoltare online a fost desființat³³⁷. La începutul anului, Adevarul Holding restructurase și postul de director de publicitate al tabloidului Click³³⁸, parte din grup.

Realitatea TV. Televiziunea Realitatea TV, aflată în insolvență din 2011, a traversat mai multe schimbări de acționariat (Sorin Ovidiu Vintu, Elan Schwartzberg, Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru) și nu a reușit nici până în prezent să se redreseze financiar. În iulie 2016, consultantul politic Cozmin Gușă, principal acționar la Realitatea TV (alături de Maricel Păcuraru), a anunțat public că televiziunea se afla pe punctul de a nu mai putea emite, „fiind pe punctul cvasi-mortal de a nu mai putea funcționa”³³⁹, din cauza datoriilor acumulate de compania deținătoare, Realitatea Media S.A. Potrivit datelor ANAF, publicate de EvZ.ro, Realitatea TV avea datorii de peste 20 de milioane de euro, dintre care: 37,8 milioane de lei la bugetul de stat, 42,8 milioane de lei la bugetul asigurărilor sociale, 1,8 milioane de lei la bugetul de șomaj și 15,7 milioane de lei la bugetul asigurărilor de sănătate³⁴⁰.

Radio Tanăna. La februarie 2016, după doar zece luni de la lansare³⁴¹, toți angajații radioului Tanăna au fost anunțați că erau în preaviz, din motive de reorganizare a stației. Directoarea postului, Liliana Georgescu, a declarat că decizia a fost luată ca urmare a slabelor rezultate de audiență de la ultimul val de măsurare (9.200 de ascultători în medie în București, față de 20.000, câți fuseseră estimați la valul anterior de măsurare)³⁴². Totodată, Liliana Georgescu a mai spus că oficialii postului au comandat un studiu care să stabilească motivele scăderii audienței și că proiectul radio avea să continue, iar o parte din cei aflați în preaviz aveau să fie reangajați³⁴³. Omul de radio Vlad Craioveanu a ales să părăsească echipa și s-a alăturat Smart

³³⁷ „Restructurări la Adevarul Holding. Mai mulți angajați au fost dați afară, un întreg departament, desființat”, Bazar, B365.ro, 12 mai 2016.

³³⁸ „Directorul de la Adevarul Holding, luat cu ambulanța după ce a fost concediat”, News, B365.ro, 25 ianuarie 2016.

³³⁹ „Cozmin Gușă: La Realitatea TV suntem într-un pericol cvasi-mortal de a nu mai putea funcționa”, V.M., HotNews.ro, 26 iulie 2016.

³⁴⁰ „Realitatea TV, la un pas de faliment! Nu mai au bani pentru plata taxelor la stat, pentru chirii, utilități! Apelul disperat al lui Cozmin Gușă”, Felix Mihai Badea, EvZ.ro, 26 iulie 2016.

³⁴¹ „Radio Tanăna este on air în locul Activ EFEM. Pe ce frecvențe poți să asculți”, BlogulDeRadio.wordpress.com, 7 aprilie 2015.

³⁴² „Reorganizare. Toți angajații Radio Tanăna sunt în preaviz. Directorul postului: <<proiectul continuă cu siguranță>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 1 februarie 2016.

³⁴³ Ibidem.

³³¹ Caz descris în detaliu în Raportul FreeEx - Libertatea presei în România 2013

³³² „Afacerile principalelor companii media din România în 2015: Pro TV - lider absolut. Dogan, România TV, Antena3 plus pe plus, Antena TV Group pe minus”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 2 iunie 2016.

³³³ Ibidem.

³³⁴ Ibidem.

³³⁵ Ibidem.

³³⁶ Ibidem.

FM, declarând: „Când toată lumea este în preaviz, mesajul este unul clar: răspunderea este a voastră”³⁴⁴. Întrebat unde crede că s-a greșit la radio Tanăna, el a declarat: „Comunicare slabă, lipsa unei identități pe piață, lipsa departamentului de PR, lipsa departamentului de marketing și problema cu <<noi suntem cool, tananana>>, dar când comunicăm oficial suntem ermetici și abuzăm de limbajul de lemn”³⁴⁵.

Mediafax Group³⁴⁶. Problemele penale ale patronului Adrian Sârbu au afectat puternic redacția celei mai importante agenții de presă private. Așa cum am precizat în precedentul Raport FreeEx, intrarea în insolvență a companiei Mediafax Group (pierderi de peste 10 milioane de euro în 2014), unde erau angajați jurnaliștii care lucrau în cadrul departamentului economic al agenției, a provocat restructurarea a cinci din cele 20 de posturi, la finele lui aprilie 2015³⁴⁷. Departamentul economic al Mediafax deservea fluxul economic al agenției și produsele ZF Corporate care țineau de Ziarul Financiar, deținut tot de Adrian Sârbu. Începutul lui 2016 a consemnat un val masiv de plecări din redacția Mediafax, aproape întreaga echipă de conducere părăsind redacția. Pe 13 ianuarie 2016, peste 20 de salariați, reprezentând aproape jumătate din redacție, au demisionat³⁴⁸. Printre ei se aflau redactorul-șef Mona Hera, Cristi Dimitriu, directorul editorial, și Livia Ispas, redactor-șef adjunct. Redactorul șef adjunct, Indira Crasnea, a fost numită editor-șef. O altă persoană din conducere, Dana Curcea (redactor-șef), părăsise deja redacția la începutul lui 2015.

Datorii la RAAPPS. În topul datornicilor la Regia Autonomă Administrarea Patrimoniului Protocolului de Stat (RAAPPS) s-au aflat partidele politice și presa, potrivit unei liste publicate de Guvern în iulie 2016, la solicitarea site-ului RomâniaCurată.ro³⁴⁹. Printre datornici se numărau: firme apropiate lui Sebastian Ghiță (2K Telecom, Ridzone Creative, Affichage România) - cu datorii de peste 60.000 de lei, precum și distribuitorul de presă Network Press

Concept (fost Rodipet) - cu datorii de 11 milioane de lei, Sonic Media (companie a fostului primar Gheorghe Ștefan „Pinalti”, care a operat Giga TV) - cu datorii de 1,9 milioane de lei, Best Media Press SRL (societate care a operat ziarul Gardianul, controlată de Maricel Păcuraru) - cu datorii de 1,9 milioane de lei, Realitatea Media - 1,2 milioane de lei, Editura Intact - 150.000 de lei, Adevărul SA - 900.000 de lei, B1TV Channel SRL - datorii de 736.000 de lei, 24 de Ore Press SRL - 700.000 de lei, Cațavencu SA - 556.000 de lei³⁵⁰.

ALTE REZULTATE ECONOMICE, AUDIENȚE, TIRAJE, VÂNZĂRI

Piața de publicitate din România a crescut cu zece procente în 2016, față de anul precedent, potrivit Raportului Media Fact Book, realizat de agenția Initiative, care a estimat că investițiile în publicitate media vor fi de aproximativ 335 de milioane de euro la finele lui 2016³⁵¹. Două treimi din această sumă, 240 de milioane de euro, s-au îndreptat spre piața de televiziune. Același raport a arătat că piața online a crescut, la rândul său, cu 12 procente, ajungând la 64 de milioane de euro, în vreme ce radioul a crescut cu 5%, atingând astfel 20 de milioane de euro. Pe de altă parte, raportul a consemnat continuarea scăderii presei tipărite, cu 10% în 2016, ajungând la 14 milioane de euro.

Un material publicat de HotNews în iunie 2016³⁵² a arătat că majoritatea agențiilor de publicitate care împărțeau banii în media au înregistrat creșteri în 2015, după ce Senatul a aprobat în iunie 2015 revenirea la sistemul prin care agențiile puteau intermedia relația dintre organisme media și clienți (restricția prealabilă impusese negocierea directă), și după ce nu s-au mai înregistrat amenzi de plătit către Consiliul Concurenței.

Piața de televiziune

Potrivit unui raport ANCOM dat publicității în mai 2016, în România erau 7 milioane de abonați la serviciile TV, la sfârșitul anului 2015, în creștere anuală cu patru procente³⁵³.

Anul 2016 a reconfirmat supremația a două mari grupuri audiovizuale din România, PRO/CME

³⁴⁴ „Vlad Craioveanu, despre plecarea de la radio Tanăna: Ce n-a mers, unde s-a greșit și cu cine a bătut palma”, Anca Serghescu, Ziare.com, 11 martie 2016.

³⁴⁵ Ibidem.

³⁴⁶ Cazul apare și în Raportul FreeEx 2015-2016.

³⁴⁷ „Restructurări: o parte din echipa care lucra la economic pentru agenția Mediafax și ZF Corporate pleacă până la sfârșitul lunii”, Petrișor Obac, Paginademedia.ro, 24 aprilie 2015.

³⁴⁸ „Val de plecări la agenția Mediafax într-o singură zi”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 13 ianuarie 2016.

³⁴⁹ „La insistențele României Curate, Guvernul a publicat lista datornicilor RAAPPS. Vezi cum își împart partidele, marile instituții de presă, firmele unor moguli și baroni, dar chiar și ANAF (!) debitele ce se apropie de 30 de milioane de euro”, Alex Costache, RomâniaCurată.ro, 31 iulie 2016.

³⁵⁰ Ibidem.

³⁵¹ <http://www.mediafactbook.ro/>

³⁵² „Update. Afacerile agențiilor care împart banii de publicitate în media au crescut considerabil în 2015, după eliminarea restricțiilor impuse de <<ordonanța Voiculescu>> și fără amenzi de plătit către Consiliul Concurenței”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 2 iunie 2016.

³⁵³ „Raport ANCOM: Peste 7 milioane de abonați la servicii TV în România, în 2015”, Daniel Badea, Agerpres.ro, 19 mai 2016.

și Intact/Antena³⁵⁴, între care s-a interpus, însă, Kanal D. Antena 1 și-a disputat locul al doilea în topul celor mai urmărite televiziuni cu postul Kanal D, care a venit puternic din urmă cu ajutorul serialelor turcești, preferate de părți semnificative ale audienței la nivel național. Pe parcursul anului, în topul audiențelor de la orele de vârf, la nivelul segmentului național, în ordinea descrescătoare a numărului de telespectatori, s-au situat: Pro TV, Kanal D, Antena 1, Antena3, România TV, Național TV, Prima TV, TVR 1, Antena Stars, Acasă TV, DigiSport 1 etc³⁵⁵.

PRO TV a înregistrat cea mai mare cotă medie de piață (25%) din ultimii 14 ani³⁵⁶, potrivit bilanțului publicat. Postul și-a păstrat pe parcursul anului statutul de lider de audiență, atât în prime-time cât și în celelalte segmente orare, pe toate categoriile de public, având o medie de 4,5% puncte de rating și 25,1% share, și o audiență în prime-time de 10,3 puncte de rating și 29,1% share. De asemenea, grupul de site-uri Pro TV (protv.ro, stirileprotv.ro, sport.ro etc.) a fost lider de piață, potrivit aceluiași bilanț. Central European Media Enterprises (CME) a anunțat în februarie 2017 că operațiunile Pro TV au crescut cu zece procente în 2016 față de 2015, ajungând la 173 de milioane de dolari³⁵⁷.

Intact Media Group și-a consolidat cifrele de audiență pe cele mai importante intervale orare, pentru toate segmentele de public, odată cu mutarea studiourilor (Antena 1, Antena3, Antena Stars, Happy Channel, ZU TV) în Pipera, cu aparatură HD de ultimă generație, care a permis emisia în regim HD, conform unui bilanț publicat de grup³⁵⁸. Platforma online Antena Digital s-a situat, prin A1.ro, Spynews.ro și Antena3.ro, în top 12 site-uri românești³⁵⁹. În octombrie 2016, Sorin Oancea, proprietarul B1TV, și-a vândut acțiunile de la Antena3 (5,3%) către Fundația Dan Voiculescu.

În timpul campaniei electorale din luna

³⁵⁴ „Comănescu/Spotlight: Piața de publicitate în 2016: veștile proaste care se ascund în vești bune”, Mediafax.ro, 1 iunie 2016.

³⁵⁵ „Prime time 2016. Ce posturi TV au crescut și cine a scăzut în intervalul de maximă audiență. Războiul Antena3 - România TV”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 ianuarie 2017.

³⁵⁶ „Pro TV: bilanț pentru 2016 și noua grilă de primăvară, Loredana Săndulescu”, RevistaBiz.ro, 17 ianuarie 2017.

³⁵⁷ „Veniturile nete ale Pro TV au crescut cu aproape 10% în 2016, până la 173 de milioane de dolari, profitul OIBDA a crescut cu 50%”, C.I., HotNews.ro, 9 februarie 2017.

³⁵⁸ „Antenele, emisie HD și creșteri importante pe majoritatea intervalelor orare, pe toate segmentele de public”, Antena3.ro, 5 decembrie 2016.

³⁵⁹ „Antenele în 2016: creșteri în Prime Time pe toate segmentele de public, emisie HD pe aparatură de ultimă generație și un public zilnic de 10 milioane de români”, Mihai Stetcu, Jurnalul.ro, 5 ianuarie 2017.

noiembrie, cele mai urmărite posturi de știri au fost: România TV și Antena3, care au avut în medie pe zi 238.000 de telespectatori la nivel național, respectiv 224.000 de telespectatori, urmate de B1TV (62.000 de telespectatori), Realitatea Media (45.000 de telespectatori în medie pe zi), Digi 24 (50.000 de telespectatori în medie pe zi)³⁶⁰.

Piața de radio

Conform studiilor de audiență radio publicate în ianuarie 2017, în perioada august-decembrie 2016, topul la nivel național a fost următorul: Kiss FM (2.155.000 de ascultători), Radio România Actualități (2.025.600), Radio ZU (1.960.600), Europa FM (1.381.700), Pro FM (965.600), Magic FM (700.600), Antena Satelor (699.700), Radio 21 (563.000), Digi FM (485.300)³⁶¹.

Judecând după bugetele de publicitate, 80% (15 milioane de euro) dintre acestea au fost împărțite între A.G. Radio Holding (Kiss, Magic, Rock) - 7 milioane de euro, Media Camina (Radio ZU) - 4,2 milioane de euro, și Europe Development România (Radio 21 și Europa FM) - 4 milioane de euro, conform Media Fact Book 2016, în timp ce Pro FM (deținut de RCS&RDS) a avut un buget de publicitate de 2,5 milioane de euro, iar Radio România - 1,5 milioane de euro.

Relansarea Radio Guerrilla. În mai 2016, Radio Guerrilla a primit avizul de licență din partea CNA, pentru a se relansa pe piață³⁶². Postul a atins la finele lui 2016 o audiență medie de 50.000 de ascultători în București³⁶³.

Rebranduirea Radio 21. În ianuarie 2017, Radio 21 s-a transformat în Virgin Radio, intrând sub egida Lagardere Active Radio International.

Piața de presă tipărită

Cele mai citite ziare românești pe edițiile print, din 2016, au fost: **tabloidele Click** (cu 372.000 de cititori la primul val de măsurare și 483.000 de cititori la al doilea val) și **Libertatea** (cu 284.000 de cititori la primul val de măsurare și 349.000 de cititori la al doilea val); ziarul **Adevărul** (citit în medie în print de 131.000 de cititori); **Ziarul Financiar** (citit în

³⁶⁰ „Noiembrie. Posturile de știri în luna campaniei electorale: creșteri pentru Antena3 și România TV”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 6 decembrie 2016.

³⁶¹ Studiul de Audiență Radio, IMAS - Marketing și Sondaje SA și MERCURY RESEARCH S.R.L.

³⁶² „Grila cu care Guerrilla a obținut avizul licență. Dobrovolschi, Liviu Mihaiu și Dan Chișu, printre realizatori”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2016.

³⁶³ Studiul de Audiență Radio, IMAS - Marketing și Sondaje SA și MERCURY RESEARCH S.R.L.

medie în print de 80.000 de cititori)³⁶⁴.

Tot din categoria publicațiilor care ies în print, cele mai citite reviste au fost: **Ce se întâmplă doctore CSID** (325.000 de cititori în medie pe ediție print; 569.000 de cititori cumulat cu online), **Femeia** (229.000 de cititori pe ediție print; 280.000 de cititori, cumulat cu online), **Unica** (122.000 de cititori pe ediție print; 406.000 de cititori, cumulat cu online), **Cosmopolitan**: (89.000 de cititori pe ediție print; 103.000 de cititori, cumulat cu online), **The One**: (69.000 de cititori pe ediție print; 155.000 de cititori, cumulat cu online)³⁶⁵.

În topul audiențelor globale („360”, print + online) ale publicațiilor, se numără: Libertatea (print+online: 1.067.000), Click (680.000), Adevărul (672.000), CSID (569.000), Unica (406.000), Femeia (280.000), Ziarul Financiar (280.000), The One (155.000), Monitorul De Suceava (104.000), Cosmopolitan (103.000), Business Magazin (99.000), Mami (95.000), Bihoreanul (36.000), Cariere (34.000), conform studiilor de audiență BRAT publicate în iulie 2016.

În iulie 2016, un studiu BRAT a arătat că, în perioada noiembrie 2014 - mai 2016, broșura de promovare a rețelei de magazine Kaufland a avut mai mulți cititori decât oricare publicație de presă scrisă din România³⁶⁶.

Academia Cațavencu. În februarie 2017, revista satirică Academia Cațavencu a renunțat la apariția pe hârtie (print), după 27 de ani de existență³⁶⁷. Decizia a fost prezentată de Sabin Orcan, director editorial al publicațiilor deținute de familia Adamescu, drept „o reducere generală de costuri”. Academia Cațavencu apărea bilunar și se afla de cinci ani în portofoliul familiei Adamescu.

Deși vânzările din presa scrisă au continuat să scadă în ultimii ani și au determinat mai multe publicații să se mute și/sau să rămână exclusiv în online, conținutul din presa scrisă continuă să fie deosebit de important pentru societate. O veste importantă în 2016 a fost aceea că investigațiile media (din presa scrisă sau online) au fost în centrul atenției publicului și au crescut audiența (posturilor TV)³⁶⁸. De asemenea, potrivit jurnalistului

Cătălin Tolontan, care a publicat unele dintre cele mai importante anchete din 2016, investigațiile jurnalistice nu au crescut vânzările, dar au dublat traficul pe site³⁶⁹.

În noiembrie 2016, compania Google a anunțat că avea să finanțeze cu 850.000 de euro trei proiecte românești de jurnalism de investigație, derulate de: Centrul pentru Jurnalism de Investigație (CRJI), Rise Project și Journalism Development Network³⁷⁰.

Piața de media online

Așa cum am menționat și în anteriorul Raport FreeEx, într-un context marcat de declinul presei tipărite și televiziunilor de știri, zona presei online și-a continuat traseul ascendent din ultimii ani, iar 2015 și 2016 au marcat lansarea unor produse premium realizate de nume consacrate care au părăsit presa tradițională în ultimii ani: Pressone.ro (lansat în septembrie 2015), Republica.ro (noiembrie 2015), Profit.ro (septembrie 2015), agenția de știri News.ro (apărută în 2015 și lansată oficial în martie 2016), Scena9.ro (mai 2016), NewMoney.ro (lansată în iunie 2016 de foști jurnaliști Money.ro).

Potrivit unei analize gemiusAudience pentru perioada ianuarie - iunie 2016, cele mai citite site-uri de știri românești de pe desktop au fost Adevărul.ro (cel mare reach al său, în ianuarie: 1,8 milioane de cititori online, de pe desktop) și ȘtirileProTV.ro (cel mai mare reach al site-ului, în iunie: 1.765.414 cititori online, pe desktop), care au alternat în top, urmate de Realitatea.net (cel mai mare reach al site-ului, în martie: 1.529.593 cititori online, de pe desktop), Gândul.info (în martie: 1.177.234 cititori online, de pe desktop), Ziare.com (în martie: 1.081.876 cititori online, de pe desktop), Antena3.ro (în iunie: 1.027.230 cititori online, de pe desktop), HotNews.ro (în martie: 1.529.593 cititori online, de pe desktop), EvZ.ro (în iunie: 954.674 de cititori online, de pe desktop), Mediafax.ro (în iunie: 900.671 de cititori online, de pe desktop), Jurnalul.ro (în ianuarie: 740.810 de cititori online, de pe desktop), Digi24.ro (în iunie: 881.818 de cititori online, de pe desktop)³⁷¹.

Un studiu realizat de compania iSense Solutions, publicat în februarie 2017, a arătat că doar un

³⁶⁴ „Audiența Print + Online. Libertatea sare de un milion de cititori și rămâne mai tare pe net, iar Click pe print. Câți cititori au alte 12 publicații”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 6 iulie 2016.

³⁶⁵ Ibidem.

³⁶⁶ „Broșura Kaufland: de 40 de ori mai răsfoită decât cel mai citit ziar quality”, EVZ, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 6 iulie 2016.

³⁶⁷ „La revedere, Academia Cațavencu pe hârtie! După 27 de ani, rămâne pe online. Istoria de aproape 30 de ani a titlului”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 februarie 2017.

³⁶⁸ „Audiențe. Hexi, Condrea și dezinfectanții diluați

au crescut audiența posturilor de știri”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 2 iunie 2016.

³⁶⁹ „Anchetele lui Tolontan: n-au crescut vânzările, dar au dublat traficul pe tolo.ro”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 30 iunie 2016.

³⁷⁰ „Google finanțează cu 850.000 de euro trei proiecte jurnalistice din România foto, Katy Marinescu”, Mediafax.ro, 17 noiembrie 2016.

³⁷¹ „Studiu. Aproape patru milioane de români citesc știri pe net. Topul publicațiilor online: Adevărul și ProTV, cu rândul pe primul loc”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 28 septembrie 2016.

român din zece (10% din populație) plătește pentru conținutul video pe care îl consumă online³⁷².

FACILITĂȚI ȘI SUBVENȚII PENTRU PRESĂ

Încă din precedentul Raport FreeEx menționam că apropierea anului electoral i-a determinat pe actorii politici să se întreacă în propuneri legislative care să sprijine televiziunile grav afectate de criza economică și de problemele penale ale patronilor³⁷³. De asemenea, și o parte a reprezentanților mass-media s-a arătat interesată de acest aspect. În noiembrie 2016, patronatele din presă, difuzorii și editurile de presă au solicitat Guvernului subvenții la abonamente, scutiri de impozite, vouchere de benzină, hârtie de ziar, energie electrică, Patronatul Difuzorilor de Presă depunând chiar o propunere de ordonanță în acest sens³⁷⁴.

MOBILITATE CRESCUTĂ ȘI SCHIMBĂRI ÎN ORGANIGrameLE MEDIA

Anul 2016 și începutul lui 2017 au înregistrat o mobilitate crescută în rândul angajaților media din România, multe nume consacrate din presă alegând să „migreze” de la o instituție de presă la alta sau să se orienteze către alte proiecte. De asemenea, multe poziții din organigramele unor redacții au fost schimbate/ înlocuite.

Printre numele cunoscute care au schimbat redacțiile/ proiectele în 2016 se numără: Dragoș Pătraru (a cărui întreagă emisiune, Starea Nației, s-a mutat de la TVR 1 la Digi 24), Moise Guran (a renunțat la emisiunea Biziday, de la Digi24), Emma Zeicescu (a demisionat de la Realitatea pentru a se alătura TVR), Șerban Huidu (a revenit la Prima TV cu emisiunea Cărcotașii), Bogdan Ciucaru (a intrat în echipele Pro FM și Digi FM), Cristi Coman (redactorul șef adjunct a părăsit Observatorul Antenei 1), Gabriel Bălașu (șeful departamentului Sport de la Antena3 a plecat), Costin Giurgea și Tudor Bratu (de la TVR la ProTV), Ionuț Cristache (de la Antena3 la TVR).

Mai multe instituții de presă au făcut schimbări (la vârf) în 2016 și 2017. În august 2016, jurnaliștii Mihai Duță și Cătălin Prisacariu au fost numiți seniori editori la România Liberă. În luna noiembrie, ziaristul Mălin Bot a fost numit redactor-șef la România liberă, după ce a demisionat din conducerea Evenimentul

³⁷² „Un român din zece plătește pentru conținut video online”, Gabriel Bucur, NewMoney.ro, 7 februarie 2017.

³⁷³ Raportul FreeEx 2015-2016, ActiveWatch.ro, p. 56.

³⁷⁴ „Patronatele din presă cer subvenții și facilități ca în UE. O primă propunere de ordonanță a ajuns pe masa executivului, Răzvan Pritulescu”, Româniliberă.ro, 17 noiembrie 2016.

Zilei, dar a fost concediat la scurt timp, în februarie 2017, fiind înlocuit de un adjunct, Valentin Pârcălabu. În noiembrie 2016, Adunarea Generală a Televiziunii Prima TV l-a numit administrator special al postului pe directorul de programe Răzvan Borș, după demisia Marinelei-Claudia Udeanu. În decembrie 2016, fostul director executiv al grupului Mediafax, Radu Marga, a încheiat colaborarea cu instituția.

SEDIILE TELEVIZIUNILOR DEȚINUTE DE FAMILIA VOICULESCU³⁷⁵

În august 2014, judecătorii Curții de Apel București l-au condamnat pe Dan Voiculescu la 10 ani de închisoare cu executare și au dispus recuperarea prejudiciului în valoare de peste 60 de milioane de euro provocat Ministerului Agriculturii (detalii în Raportul FreeEx 2014-2015).

Pe 15 februarie 2016, la peste un an și jumătate de la sentința definitivă, ANAF a emis o somație de evacuare a clădirilor confiscate de la Dan Voiculescu, precum și instituirea de popri pe conturile lui Mihai Gâdea (directorul Antena3), Daniel Constantin (președintele Partidului Conservator), Camelia și Corina Voiculescu (ficele lui Dan Voiculescu), aceste persoane având datorii la Dan Voiculescu³⁷⁶. În clădirile respective își aveau sediul posturile de televiziune deținute și controlate de familia Voiculescu. Somația a fost urmată de un control al unor funcționari ai ANAF în data de 15 februarie.

Acțiunea ANAF a stârnit un imens scandal mediatic și a fost aproape de a declanșa o furtună politică. Premierul a fost convocat de Președintele Senatului în fața Parlamentului pentru a explica acțiunea ANAF, președintele principalului partid parlamentar (PSD) a amenințat Guvernul cu depunerea unei moțiuni de cenzură, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu în legătură cu acțiunea ANAF. Premierul Cioloș și președintele Iohannis au făcut declarații pripite în care au criticat acțiunea funcționarilor ANAF.

Spațiile editoriale ale posturilor Antena3 și Antena 1 au fost transformate în platforme de răfuire cu instituțiile statului, vedetele posturilor acuzând instituțiile statului că urmăresc „scoaterea Antenei 3 de pe piață” și că prin această măsură s-ar îngredi libertatea de exprimare³⁷⁷. Vizita funcționarilor ANAF a fost catalogată drept o acțiune de forță, menită a intimida salariații. Unii dintre funcționari purtau

³⁷⁵ Caz prezentat și în precedentul Raport FreeEx.

³⁷⁶ „Diaconu, fostul șef ANAF, a dispus evacuarea Antenei 3 și popri pe datoriile pe care Mihai Gadea și Daniel Constantin le au față de Dan Voiculescu”, HotNews.ro, 15.02.2016

³⁷⁷ „Antena 1 și 3 au primit notificare de evacuare de la ANAF / Vedetele Antenelor acuza încălcarea Constituției și sugerează ieșirea în stradă”, HotNews.ro, 15.02.2016

cagule și au legitimat mai mulți salariați aflați în sediile vizate.

Mircea Badea, una din cele mai cunoscute figuri ale Antenei 3 a scris, pe site-ul personal: „EXECUȚIE, NU EXECUTARE. SISTEMUL SECURIST VREA SĂ NE OMOARE”.

Reprezentanții posturilor au mai acuzat ANAF de rea-credință, pentru că instituția nu a răspuns solicitărilor oficiale ale societăților controlate de familia Voiculescu de a găsi o soluție, fie plata unei chirii, fie stabilirea unui calendar rezonabil de evacuare. Totodată, ei au susținut că un temen rezonabil de evacuare, care nu ar presupune oprirea emisiei, ar fi de 9-12 luni.

Politicieni importanți s-au alăturat campaniei de victimizare dusă de Antena3. Președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu (ALDE) a condamnat „modalitățile brutale” de intervenție ale ANAF și a propus convocarea premierului Dacian Ciolos în fața camerelor reunite ale Parlamentului pentru a da explicații în legătură cu ceea ce Tăriceanu considera fi „un grav atentat la adresa libertății de exprimare”³⁷⁸. Propunerea sa a fost sprijinită de toate partidele din Senat, primind 70 de voturi pentru și doar două împotriva.

Dacian Ciolos a condamnat în fața parlamentarilor modul în care a acționat ANAF, dar a negat că măsura ANAF ar fi un atac la libertatea de exprimare, spunând că instituția nu a făcut decât să aplice o hotărâre judecătorească definitivă și că somația nu înseamnă că locatarii vor fi evacuați cu forța după 5 zile³⁷⁹.

Președintele Klaus Iohannis a fost următorul înalt oficial care s-a delimitat de acțiunea ANAF. Întrebat de jurnaliștii Antenei 3 despre acțiunea ANAF, Klaus Iohannis a declarat: „Eu cred că ați ajuns într-o situație neplăcută și inutilă. În primul rând, cred că libertatea de exprimare în media nu poate fi suprimată pentru banale motive administrative. În al doilea rând, această abordare heuripistă a ANAF mi se pare cel puțin nepotrivită, dacă nu discutabilă”³⁸⁰.

A urmat președintele PSD, Liviu Dragnea, care a declarat la postul Antena3 că PSD analizează „foarte serios” depunerea unei moțiuni de cenzură dacă acțiunea ANAF va merge până la capăt, iar cele cinci televiziuni ale trustului Intact vor fi evacuate: „Sub

nicio formă, nu este nici avertisment, nici altceva, doar că am discutat, azi, în partid, dacă, că ieri am fost mai tranșant, n-am folosit cuvinte meșteșugite, am spus foarte simplu că, dacă se întâmplă această evacuare, practic, Guvernul României închide cinci televiziuni. Dacă se întâmplă acest lucru și Guvernul României, tehnocrat, care a spus mereu că apără libertatea presei, atunci cred că acest Guvern nu mai poate rămâne în funcție. Analizăm foarte serios depunerea unei moțiuni de cenzură.”³⁸¹

La rândul său, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu în legătură cu acțiunea ANAF. Sesizarea vizează posibila încălcare a art. 30 și art. 31 din Constituția României, privind libertatea de exprimare și dreptul la informație.

Judecătoria Sectorului 5 a respins pe 18 februarie o cerere de ordonanță președințială depusă de Antena3 SA care să anuleze procesul de evacuare. Judecătorii au arătat că notificarea primită de la Fisc nu reprezintă un act de executare silită și că procedura specială a evacuării, dacă ar fi urmată, este una cu durată în timp³⁸².

Pe 23 februarie 2016, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București, în calitate de reprezentant al statului, a depus la Judecătoria Sectorului 1 o plângere împotriva chiriașilor din sediile confiscate prin sentința de condamnare din august 2014 (Antena TV Group SA, Intact Production SRL, Antena3 SA și Sangold Development SRL), solicitând evacuarea acestora din imobile care se află în posesia statului³⁸³.

Pe 26 februarie 2016, Antena TV Group a solicitat un nou termen de evacuare a sediilor, susținând că termenul rezonabil necesar unor societăți de televiziune pentru a putea realiza procedurile de relocare a activității tehnice fără a fi perturbată activitatea de televiziune este de aproximativ 9-12 luni, fiind necesară o nouă decizie de autorizare eliberată de către CNA³⁸⁴.

În cele din urmă, posturile de televiziune s-au mutat câteva săptămâni mai târziu. În noaptea de 21 martie 2016, posturile și-au întrerupt emisia pentru a permite mutarea echipamentelor într-un sediu provizoriu din incinta Romexpo. CNA a aprobat imediat funcționarea televiziunilor în noul sediu.

³⁷⁸ „Situația Antenelor, discutată în Senat la propunerea lui Tăriceanu: „un grav atentat la adresa libertății de exprimare. Premierul Ciolos, convocat miercuri pentru a da explicații în fața Parlamentului, prin votul senatorilor de la toate partidele”, Hotnews.ro, 16.02.2016

³⁷⁹ „Dacian Ciolos: Condamn modul în care a acționat ANAF în cazul Antenelor”, HotNews.ro, 17.02.2016

³⁸⁰ „Prima reacție a președintelui Klaus Iohannis în cazul Antena3: Libertatea de exprimare nu poate fi suprimată”, Antena3, 17.02.2016

³⁸¹ „Dragnea: Analizăm depunerea unei moțiuni de cenzură dacă ANAF va evacua posturile Intact”, Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 18.02.2016

³⁸² „Judecătorii spulberă teoriile Antena3: «Notificarea nu reprezintă un act de executare silită»”, Ionel Stoica, Adevărul, 23.02.2016

³⁸³ „ANAF cere în justiție evacuarea Antena3 și Antena Group din imobilele statului”, HotNews.ro, 24.02.2016

³⁸⁴ „Antena TV Group cere premierului, ministrului Finanțelor și ANAF un termen «rezonabil» de evacuare”, HotNews.ro, 26.02.2016

CONCLUZII:

- În 2016, piața media românească a crescut cu 10% față de anul precedent.
- Mai mulți patroni de presă au fost inculpați/ puși sub urmărire penală sau condamnați pentru corupție și evaziune fiscală.
- Deși vânzările din presa scrisă au continuat să scadă, conținutul din presa scrisă continuă să fie deosebit de important pentru societate. În 2016, investigațiile media (din presa scrisă sau online) au fost în centrul atenției publicului și au crescut audiența (posturilor TV)³⁸⁵.
- În februarie 2017, revista satirică Academia Cațavencu a renunțat la apariția pe hârtie (print), după 27 de ani de existență.
- Majoritatea agențiilor de publicitate care împărțeau banii în media au înregistrat creșteri în 2015, după ce Senatul a aprobat în iunie 2015 revenirea la sistemul prin care agențiile puteau intermedia relația dintre organisme media și clienți.
- Anul 2016 și începutul lui 2017 au înregistrat o mobilitate crescută în rândul angajaților media din România, multe nume consacrate din presă alegând să „migrez de la o instituție de presă la alta sau să se orienteze către alte proiecte.
- Zona presei online și-a continuat traseul ascendent din ultimii ani, iar 2015 și 2016 au marcat lansarea unor produse premium

CONFLICTE DE MUNCĂ

Doi fondatori Profit.ro, în proces cu publisher-ul

În septembrie 2016, la un an de la lansarea proiectului, doi din cei trei fondatori ai publicației economice Profit.ro, Ovidiu Tempea și Cristi Popa, au dat în judecată publisher-ul după ce au fost concediați, contestând în instanță această decizie³⁸⁶. Restructurarea a venit pe fondul unor neînțelegeri dintre cei doi, la rândul lor acționari ai site-ului, și o parte din ceilalți acționari³⁸⁷. În ianuarie 2017, Tribunalul București i-a dat parțial câștig de cauză lui Cristi Popa, obligând publisherul să îi dea salariile aferente perioadei aprilie-iulie 2016, dar nu a anulat

³⁸⁵ „Audiențe. Hexi, Condrea și dezinfecțanții diluați au crescut audiența posturilor de știri”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 2 iunie 2016.

³⁸⁶ „Doi dintre FONDATORII site-ului profit.ro dau în JUDECATĂ PUBLISHERUL după ce au fost CONCEDIAȚI”, Melania Stoica, EvZ.ro, 3 septembrie 2016.

³⁸⁷ „Doi dintre fondatorii Profit.ro, în proces cu publisherul după ce au fost concediați”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 septembrie 2016.

decizia de concediere a acestuia³⁸⁸. O lună mai târziu, Instanța a obligat Profit.ro să îl reangajeze pe Ovidiu Tempea și să îi plătească drepturile salariale de la data concedierii și până la data reangajării³⁸⁹. Deciziile instanței nu sunt definitive. Site-ul Profit.ro, precum și News.ro, au fost înființate în 2015 de foști angajați Mediafax.

Proteste față de întârzierile salariale de la Sport Total FM

În noiembrie 2016, o parte dintre angajații radioului Sport Total FM, printre care și Radu Banciu (angajat al radioului din 2005), au protestat față de întârzierile salariale care durau de două săptămâni. Jurnaliștii și-au redus intervențiile pe durata unei zile de lucru, până când au primit semnale că urmau să primească salariile. Radu Banciu a repetat în direct, din oră în oră, un mesaj de protest: „Din cauza unei mișcări greviste a unei anumite părți a personalului acestei stații, printre care mă număr, nu putem asigura astăzi programele cu care sunteți obișnuiți la această oră, chiar dacă sigur astăzi avem o etapă de Liga Campionilor și în perspectivă o săptămână europeană”³⁹⁰.

Daune morale de 100.000 de euro pentru un jurnalist Radio Cluj

În decembrie 2016, jurnalistul Mihai Miclăuș, de la Radio Cluj, a obținut, prin sentință definitivă, suma record de 100.000 de euro cu titlul de despăgubiri morale, după ce a dat în judecată Societatea Română de Radiodifuziune și Studioul de Radio Cluj pentru hărțuirile și discriminările la care a fost supus ani de zile³⁹¹.

Angajat al Radio Cluj din 1995, Mihai Miclăuș a solicitat Societății Române de Radiodifuziune, în 2006, să scoată la concurs posturile de conducere și să nu mai facă numiri clientelare. Astfel au început persecuțiile la adresa jurnalistului care, de fiecare dată când mai trimitea o petiție la București, avea să fie avertizat sau sancționat disciplinar. Tentativele de intimidare, descurajare și șicanare a acestuia de către conducere au escaladat de-a lungul timpului, astfel încât, din realizator al matinalului Radio Cluj și

³⁸⁸ „Decizie parțial favorabilă în instanță pentru unul dintre fondatorii Profit.ro: primește salarii, dar nu e reangajat”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 20 ianuarie 2017.

³⁸⁹ „Profit.ro, obligat de instanță să-l reangajeze pe unul dintre fondatorii concediați. Sentința nu este definitivă”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 8 februarie 2017.

³⁹⁰ „AUDIO. Protest la Sport Total FM după ce s-a ajuns la întârzieri salariale. Radu Banciu, printre protestatari”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 noiembrie 2016.

³⁹¹ „Reporterul clujean Mihai Miclăuș a primit daune morale de 100.000 de euro”, ȘtiriDeCluj.ro, 21 decembrie 2016.

al unui talk-show, jurnalistul a ajuns să fie interzis pe post, pe motiv că nu avea „voce de radio”. Mai mult, subiectele de reportaje propuse de el au început să fie ignorate fără explicație, participarea acestuia la ședințele de redacție a fost interzisă, iar colegii săi au fost descurajați să comunice cu el. Mihai Miclăuș a depus inclusiv un memoriu în care a semnalat conducerea Societății Române de Radiodifuziune abuzurile la care era supus de conducerea Radio Cluj, însă conducerea SRR, în loc să verifice temeiul plângerii sale, a dispus constituirea unei comisii disciplinare care să îl ancheteze, pe motiv că și-ar fi discreditat superiorii. Jurnalistul a fost sancționat cu avertisment scris de către această comisie. În plus, la evaluarea personalului, el a primit notă minimă pentru relațiile interpersonale, fiind consemnat că „a avut îndrăzneala să se adreseze cu petiții conducerei Societății Române de Radiodifuziune”³⁹².

„Pe mine mă bucură că instanțele din România încep să dea daune serioase atunci când se constată hărțuire, discriminare, fenomenul de mobbing la locul de muncă. Practica CEDO și legislația europeană, avem inclusiv legi românești preluate din legislația europeană, arată foarte clar că fără despăgubiri discriminarea și hărțuirea nu dispar. Aceste fenomene pot fi combătute doar cu despăgubiri. Cei mai mulți angajați aflați în situația mea se tem să reacționeze, nu vor să lupte pentru drepturile lor, de aceea e plină România de astfel de situații”³⁹³, a declarat Mihai Miclăuș, după câștigarea procesului, pentru ziarul Adevărul.

Restructurări la vârf la Radio Seven

În ianuarie 2017, posturile de director executiv de la Radio Seven (deținut de Bogdan Stratulă) și de director de programe (ocupat de Mihai Dinu) au fost restructurate, în urma unei decizii a Consiliului de Administrație³⁹⁴. Contactat de PaginaDeMedia, Bogdan Stratulă a invocat drept argumente pentru aceste decizii „viziuni diferite legate de viitorul postului de radio”. Radio Seven este operat de Mass Media România de Mâine, societate deținută de Fundația România de Mâine și de Universitatea Spiru Haret.

CONCLUZII:

- Cei mai mulți jurnaliști care atacă în instanță deciziile abuzive ale angajatorilor au câștigat de cauză.
- În multe cazuri, contractele de cesiune a drepturilor de autor sunt folosite pentru a eluda prevederile legale privind drepturile de muncă ale jurnaliștilor. Uneori acestea pot fi încheiate în mod ilegal.
- Un angajat al Radio România a primit despăgubiri-record de 100.000 de euro, după ce a fost hărțuit și discriminat de conducerea instituției.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Informați-vă în permanență cu privire la drepturile dumneavoastră și nu acceptați clauze contractuale care contravin Codului Muncii.
- Când vă confrunțați cu un litigiu de muncă, apelați la sprijinul unui avocat, al unui sindicat pentru jurnaliști sau al unui ONG de media.

³⁹² „DESPĂGUBIRI RECORD la Radio România. Un jurnalist clujean va primi 100.000 de euro daune morale”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 decembrie 2016.

³⁹³ „Cum a ajuns Radio România să-i plătească unui angajat 100.000 de euro. <<Voi dona cea mai mare parte din bani>>”, Remus Florescu, Adevărul.ro, 22 decembrie 2016.

³⁹⁴ „Disensiuni la vârful Radio Seven: Directorul executiv Bogdan Stratulă și directorul de programe, restructurați”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 31 ianuarie 2017.

LEGISLAȚIE

Codul audiovizual a fost modificat

În februarie 2016, Consiliul Național al Audiovizualului a adoptat mai multe modificări la Codul audiovizual³⁹⁵. Modificările relevante privesc în principal protecția minorului, discriminarea și publicitatea.

De exemplu, în vederea protejării minorilor, intervalul orar de difuzare al anumitor producții nu este permis între orele 6.00 și 23.00 (art. 17). Intervalul anterior fusese 6.00-22.00. Este obligatorie eliminarea oricăror elemente care pot duce la identificarea minorului sub 16 ani, atât cel aflat în postura de victimă, cât și cel acuzat de comiterea unei infracțiuni (art. 6). Pentru minorul de peste 16 ani este necesar acordul scris sau înregistrat al acestuia, dar eliminarea elementelor de identificare trebuie făcută dacă acesta sau reprezentanții săi legali o solicită (art. 6). Pe lângă limitarea utilizării limbajului obscen, în cod este introdusă și limitarea utilizării limbajului trivial și vulgar, de exemplu anumite tipuri de producții neputând fi difuzate în intervalul orar 6.00 și 23.00 (art. 1, 15, 18).

Prin noul cod este lărgită definiția categoriilor care nu trebuie discriminate, făcând-o mai cuprinzătoare și aducând-o mai aproape de definiția din legislația anti-discriminare (art. 47). Este subliniată mai pe larg obligativitatea prezentării tuturor punctelor de vedere aflate în conflict, în cadrul aceleiași emisiuni, fără a se modifica însă, în esență, conținutul articolului așa cum fusese el formulat anterior (art. 40). În capitolul privind publicitatea sunt introduse niște formulări criticabile în ceea ce privește claritatea lor, prin care publicitatea stereotipă și discriminatorie pe baza criteriului de gen poate fi limitată (art. 93). La fel de criticabilă este și formularea vagă a unui articol prin care se afirmă că publicitatea nu ar trebui să încurajeze consumul de alimente prin folosirea în spoturi a minorilor cu vârsta între 3 și 15 ani, în sensul că acest tip de publicitate nici nu este interzis în mod explicit, nici nu mai este permis la fel ca înainte, obligând publicitarii să acționeze într-o zonă gri a reglementării (art. 117).

Dincolo de forma prepetuu perfectibilă a Codului audiovizual, mult mai relevant este modul în care Consiliul alege să îl transpună în practică.

Minutul de știință

Camera Deputaților a adoptat tacit în

³⁹⁵ Decizia Nr. 220/2011 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual, modificată prin Decizia nr. 63/2017.

februarie 2016 un proiect de modificare a Legii audiovizualului³⁹⁶ care propunea obligativitatea introducerii în emisiunile de știri difuzate de furnizorii de servicii audiovizuale în prime-time, zilnic, a unor informații științifice și tehnologice, cu durata a cel puțin un minut³⁹⁷. Mai mult, informațiile difuzate nu ar fi trebuit să contravină „standardelor științifice general acceptate de către comunitatea științifică internațională”³⁹⁸.

Proiectul de lege a fost inițiat de deputatul Remus Cernea (Partidul Verde) și susținut de 75 de senatori și deputați PSD, PNL, UDMR, ALDE și minorități.

În expunerea de motive³⁹⁹ care însoțește proiectul de lege se argumentează că nivelul de alfabetizare științifică al populației este foarte redus.

Proiectul a primit în Cameră avize favorabile de la Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă, Comisia pentru drepturile omului, Comisia juridică și Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport. În Senat⁴⁰⁰, Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport a emis un aviz negativ⁴⁰¹. Guvernul a considerat că modificările la Legea audiovizualului propuse de proiect nu intră în conflict cu marja națională de reglementare permisă de legislația comunitară, dar că instituirea unei obligații, ce ar reveni furnizorilor de servicii, de a include în emisiunile de știri informații științifice și tehnologice, încalcă dispozițiile art. 6 alin. 2 din aceeași lege, potrivit căruia independența editorială a furnizorilor de servicii media audiovizuale este recunoscută și garantată de prezenta lege⁴⁰². Guvernul a lăsat la latitudinea Parlamentului să decidă cu privire la oportunitatea acestui proiect de lege⁴⁰³.

³⁹⁶ Propunere legislativă pentru completarea Legii audiovizualului nr.504 din 2002 (republicată în 11 iulie 2014) în sensul de a asigura informarea și educarea publicului inclusiv sub aspect științific și tehnologic PL-x nr. 806/2015.

³⁹⁷ „Furnizorii de servicii media audiovizuale cu acoperire națională vor include zilnic, în principala emisiune de știri, informații științifice și tehnologice pe durata a cel puțin un minut, cu excepția zilelor în care evenimente de larg interes public ori transmisiunile în direct împiedică difuzarea respectivului jurnal de știri. Sunt exceptați de la această prevedere furnizorii de servicii media audiovizuale care nu oferă în programele lor jurnale de știri” (art. 2). <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/pl1022.pdf>

³⁹⁸ Art. 4 din Proiectul de lege <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/pl1022.pdf>

³⁹⁹ <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/em1022.pdf>

⁴⁰⁰ L164/2016

⁴⁰¹ <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2016%5C16L164ca9.pdf>

⁴⁰² <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2016%5C16L164PV.pdf>

⁴⁰³ Ibidem.

Comisia pentru cultură și media din Senat (comisia de fond) a votat o variantă modificată a proiectului, în sensul în care obligativitatea de a introduce „minutul de știință” a fost eliminată, în legea audiovizualului introducându-se doar niște obligații cu caracter general, de educare a publicului inclusiv sub aspect științific. În septembrie 2016, plenul Senatului a adoptat forma propusă de Comisia pentru cultură și media. Legea a fost promulgată de Președinte, modificările la legea audiovizualului intrând în vigoare în octombrie 2016⁴⁰⁴.

Interzicerea reclamelor radio și TV la medicamente

Parlamentul a votat la finalul anului 2015 un proiect de lege⁴⁰⁵, care, dacă ar fi intrat în vigoare în forma adoptată, ar fi interzis publicitatea „explicită” la medicamente în programele de televiziune și radiodifuziune. Proiectul a fost inițiat de senatorul UDMR Vegh Alexandru, adoptat tacit de Camera Deputaților în octombrie 2015 și votat de 100 de senatori în decembrie 2015, în ciuda rapoartelor negative de la Comisiile pentru cultură și media și Comisiile pentru sănătate publică din ambele camere al Parlamentului și a lipsei de susținere din partea Guvernului și a Consiliului Național al Audiovizualului.

Astfel, proiectul de lege, deși interzicea publicitatea „explicită” la medicamente prin radio și TV, permitea publicitatea prin alte modalități, „numai pentru produsele medicamentoase care se eliberează fără prescripție medicală, pentru care materialele publicitare vor fi aprobate de Agenția Națională a Medicamentului”⁴⁰⁶. De asemenea, ar fi fost „interzisă publicitatea pentru farmacii difuzată în cadrul programelor de televiziune și radiodifuziune, care induce ideea că farmacia respectivă reprezintă model sau etalon pentru celelalte farmacii, precum și publicitatea pentru farmacii care reprezintă publicitate mascată la medicamente”⁴⁰⁷.

Proiectul a fost criticat de Uniunea Agențiilor de Publicitate din România (UAPR) pentru că are ca efect negativ restrângerea accesului la informații prin limitarea dreptului consumatorului de a se informa asupra produselor și serviciilor farmaceutice⁴⁰⁸. O

consecință importantă a adoptării acestei legi, notată și de UAPR și de alți comentatori, ar fi fost scăderea veniturilor mass-media din acest tip de publicitate (estimate la 15-20 % din veniturile din publicitate în piața radio și tv) și, implicit, a veniturilor la bugetul de stat prin reducerea încasărilor din industria de media și comunicare și prin restrângerea activității în industria farmaceutică⁴⁰⁹. UAPR a cerut președintelui Iohannis să nu promulge legea. Acesta a trimis Parlamentului, în ianuarie 2016, proiectul de lege spre re-examinare. Punctul de vedere al Președinției era acela că reglementările propuse exced cadrului stabilit în mod exhaustiv de legislația comunitară în domeniu⁴¹⁰.

În urma cererii de reexaminare, în august și, respectiv, octombrie 2016, proiectul de lege a fost respins de Camera Deputaților și, respectiv, de Senat⁴¹¹.

Ordonanța „anti-rebate”

Ordonanța „anti-rebate”⁴¹², emisă de guvernul Ponta în 2013, amenda Legea audiovizualului, încercând să „reglementeze” circuitul banilor în publicitatea TV prin eliminarea agențiilor de publicitate ca intermediari în relația dintre clienții de publicitate și radiodifuzori (detalii în rapoartele FreeEx2012, 2013 și 2014-2015, capitolele Legislație). Reglementările impuse de Ordonanța anti-rebate în legea audiovizualului au fost modificate în 2015, fiind aduse mult mai aproape de dorințele agențiilor de media⁴¹³.

Doi deputați (Sorin Pâslaru de la PSD și Răzvan Horia Mironescu de la PNL) au depus în martie 2016 un proiect de lege⁴¹⁴ care își propunea să abroge integral reglementările introduse de Ordonanța „anti-rebate”. Aceștia susțineau în Expunerea de motive că respectiva reglementare nu a avut efectul

financiar”, de Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 15.12.2015

⁴⁰⁹ „Președintele Klaus Iohannis cere Parlamentului să reexamineze legea ce interzice publicitatea la medicamente pe radio și TV”, de V.M., HotNews.ro, 9 ianuarie 2016.

⁴¹⁰ Ibidem.

⁴¹¹ PL-x nr. 450/2015

Propunere legislativă pentru modificarea și completarea art.17 din Legea nr.148/2000 privind publicitatea și pentru modificarea Legii nr.504/2002 a audiovizualului.

⁴¹² Ordonanța de Urgență nr. 25/2013 pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 208 din 12 aprilie 2013.

⁴¹³ „Senatorii din Comisia de Cultura au adus noi modificări la ordonanța publicității TV: contracte tripartite clienți-agentii-televiziuni”, de C. Ionescu, HotNews.ro, 10 martie 2015.

⁴¹⁴ PL-x nr. 81/2016 Propunere legislativă pentru abrogarea articolului 29¹ din Legea audiovizualului nr.504/2002

⁴⁰⁴ Legea nr. 187/20/10/2016.

⁴⁰⁵ Propunere legislativă pentru modificarea și completarea art.17 din Legea nr.148/2000 privind publicitatea și pentru modificarea Legii nr.504/2002 a audiovizualului. Număr de înregistrare la Senat: L546/2015. Număr de înregistrare la Camera Deputaților: PLX450/2015.

⁴⁰⁶ Vezi textul proiectului adoptat: <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L546LP.pdf>

⁴⁰⁷ Ibidem.

⁴⁰⁸ „Publicității, despre legea care interzice reclamele la medicamente: impactul negativ e considerabil pe plan

„scontat”, iar profiturile agențiilor de media au fost grav afectate de această ordonanță⁴¹⁵.

Într-adevăr, reprezentanții industriei de publicitate au contestat dur prevederile ordonanței încă de la adoptarea ei. Ei au susținut că cifrele de afaceri ale principalelor agenții s-au redus semnificativ după intrarea în vigoare a ordonanței „anti-rebate”, fiind în multe cazuri la jumătate din nivelul anului 2014. Situația a fost și mai dramatică în cazul profiturilor acestor agenții, acestea având scăderi și mai semnificative, uneori de 7 ori mai mici⁴¹⁶.

Mihai Bârsan, președintele International Advertising Association, a declarat într-un interviu pentru Paginademedia.ro că ordonanța a servit interesele marilor televiziuni de a obține prețuri mai bune din partea clienților de publicitate și că aceasta a constituit „o încercare din partea unor stații TV de a-și câștiga o poziție avantajoasă în negocierea prețurilor (...). Rebate-urile erau la fel și înainte, și după ordonanță. E o încercare care n-a avut succes, nu văd ca piața de media să fi crescut, prețul pe GRP este mai mic decât înainte”⁴¹⁷. Bârsan a mai susținut că numai televiziunile mari au fost avantajate de această reglementare, iar acestea „ar putea să consolideze o putere de negociere mare în viitor în dezavantajul televiziunilor mici”.

Proiectul celor doi deputați, de abrogare a reglementărilor introduse de Ordonanța anti-rebate, a fost adoptat de Camera Deputaților în iunie 2016 și de Senat în martie 2017, fiind promulgat de Președinte în aprilie 2017.

Achiziții publice - contractele cu mass-media exceptate

În iulie 2015, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Convenția Organizațiilor de Media (COM) protestau față de intenția Guvernului Ponta de a modifica Legea privind achizițiile publice, prin eliminarea prevederilor referitoare la transparența contractelor de publicitate publică (introduse în 2005) și exceptarea, în mod explicit, de la obligațiile legii, a achiziționării de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media⁴¹⁸. De asemenea, CJI și COM protestau și față

⁴¹⁵ „PROIECT. Doi deputați vor să abroge Ordonanța anti-rebate: <nu a avut efectul scontat>”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 23.03.2016

⁴¹⁶ „Efectul ordonanței anti-rebate: Afacerile agențiilor de media s-au înjumătățit sau au scăzut chiar mai mult în doi ani”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10 iunie 2015

⁴¹⁷ Mihai Bârsan, despre ordonanța anti-rebate: „S-ar putea ca pe termen lung să fi vizat dispariția agențiilor de media. „5% dintre advertiserii pe TV au plecat în ultimul an, Petrișor Obae Paginademedia.ro, 20 aprilie 2015

⁴¹⁸ Punct de vedere al CJI și COM referitor la Proiectul de

de eliminarea din lege a caracterului de document de interes public al dosarului de achiziție⁴¹⁹.

Modificările referitoare la exceptarea contractelor de publicitate publică au fost menținute prin adoptarea proiectului de lege de către Senat, în februarie 2016, respectiv de către Camera Deputaților în mai 2016⁴²⁰. Astfel, conform textului adoptat (de altfel, identic cu cel propus de Guvern): „Prezenta lege nu se aplică pentru atribuirea contractelor de achiziție publică/ acordurilor cadru de servicii care au ca obiect: (...) b) cumpărarea, dezvoltarea, producția sau coproducția de materiale pentru programe destinate serviciilor media audiovizuale, atribuite de furnizori de servicii media, sau contractelor pentru spațiu de emisie sau furnizarea de programe care sunt atribuite furnizorilor de servicii media; (...)” (art. 29, alin. 1).

CJI și COM arătau în iulie 2015 că o astfel de excepție explicită este conținută de Directiva Europeană privind achizițiile publice⁴²¹, dar afirmau că „această excepție trebuie interpretată ca excepție de la reglementarea comună la nivel european (care nu este posibilă, din rațiuni socio-culturale), și în nici un caz ca obligație de a introduce o excepție similară la nivel național”. CJI și COM afirmau că măsurile propuse nu contribuie la transparența și utilizarea responsabilă a banului public (20-25 la sută din piața de publicitate fiind estimată a fi din fonduri publice) și că sunt periculoase având în vedere faptul că urma un an electoral (2016).

Caracterul de document de interes public al dosarului de achiziție (art. 216), în general, a fost menținut în forma adoptată de Senat și de Camera Deputaților. Președintele României a promulgat legea în mai 2016⁴²².

Accesul la informațiile de interes public - extins prin lege

În iunie 2015, mai mulți parlamentari, prepon-

lege privind achizițiile publice, www.cji.ro, 31 iulie 2015.

⁴¹⁹ Conform legii în vigoare la acea dată: „Dosarul achiziției publice are caracter de document public, în forma în care se află la momentul solicitării accesului la informațiile din cuprinsul acestuia. Accesul persoanelor la aceste informații se realizează cu respectarea termenelor și procedurilor prevăzute de reglementările legale privind liberul acces la informațiile de interes public și nu poate fi restricționat decât în măsura în care aceste informații sunt confidențiale, clasificate sau protejate de un drept de proprietate intelectuală, potrivit legii (art. 215 alin 1).

⁴²⁰ Înregistrat la Senat ca L628/2015. Înregistrat la Camera Deputaților ca PL-x nr. 18/2016.

⁴²¹ DIRECTIVA 2014/24/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE

⁴²² PL-x nr. 18/2016. Legea nr. 98/2016.

derent liberali, au înregistrat la Senat o propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public⁴²³. Prin proiectul de lege, acești parlamentari propuneau extinderea aplicabilității Legii nr. 544/2001 și asupra societăților comerciale la care statul este acționar majoritar sau minoritar, precum și asupra oricăror alte entități care sunt beneficiare de subvenții, alocări sau orice alte forme de finanțare din bani publici. La acestea urmau să se adauge entitățile înființate prin legi speciale, partidele politice, federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază direct sau indirect de finanțare din bani publici.

Proiectul de lege a fost respins de Senat în noiembrie 2015 și a intrat în dezbaterile Camerei Deputaților⁴²⁴. Guvernul a transmis la începutul lunii martie 2016 un punct de vedere⁴²⁵ favorabil acestui proiect de lege, dar cu mai multe observații. Astfel, în punctul de vedere al Guvernului se arata că societățile comerciale la care statul este acționar unic sau majoritar erau deja incluse în cele reglementate de Legea nr. 544/2001 în vigoare. De asemenea, Guvernul considera că societățile la care statul este acționar minoritar nu ar trebui incluse în lege, deoarece controlul într-o astfel de entitate este deținut de acționarul majoritar și, atâta vreme cât statul nu are puterea de a influența deciziile adoptate de societate, nu s-ar mai justifica interesul public. Mai mult, considera Guvernul, s-ar încălca dreptul persoanelor private de a dispune în mod liber de drepturile și obligațiile patrimoniale și nepatrimoniale care decurg din calitatea lor de acționari majoritari la aceste societăți. „(U)nei persoane de drept privat, controlată de persoane private, nu i se pot aplica dispoziții din sfera raporturilor de drept public care se stabilesc între stat și cetățeni cu aplicarea principiului transparenței, potrivit căruia accesul liber și neîngrădit la informațiile de interes public constituie regula, iar limitarea accesului la informație constituie excepția. Dimpotrivă, principiile respectării vieții private îndreptuesc statul să facă publice informațiile din sfera privată numai cu titlu de excepție, nu ca regulă”, se mai arata în documentul redactat de către Guvern. Referitor la organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază direct sau indirect de finanțare din fonduri publice, Guvernul preciza că acestea sunt reglementate deja prin prevederile Legii nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice, corelate cu Legea nr. 544/2001.

Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă a propus o modificare a

proiectului, care a fost adoptată în iunie 2016 de plenul Camerei Deputaților. Legea a fost promulgată de Președinte în iulie 2016 (Legea nr. 144 din 12 iulie 2016)⁴²⁶. În forma sa finală, modificarea adoptată vizează redefinirea articolului 2, alin. a din Legea nr. 544/2001 după cum urmează: „prin autoritate sau instituție publică se înțelege orice autoritate ori instituție publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorități publice centrale sau locale și la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ teritorială este acționar unic ori majoritar, precum și orice operator sau operator regional, astfel cum aceștia sunt definiți în Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, se supun prevederilor prezentei legi partidele politice, federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanțare din bani publici”.

Modificările de mai sus consacră legislativ jurisprudența instanțelor naționale, care era în curs de consolidare, instanțele apreciind, de exemplu, în mai multe procese, că entități comerciale cu capital majoritar de stat sau instituțiile publice de radio și televiziune se supun Legii nr. 544/2001.

Îmbunătățirea Normelor de aplicare a Legii accesului la informații

În iulie 2016, Guvernul Cioloș a adoptat, prin Hotărâre de Guvern, o serie de modificări ale normelor de aplicare ale Legii nr. 544/2001⁴²⁷. Modificarea a fost inițiată de Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic (MCPDC), condus de ministrul Violeta Alexandru și a venit ca urmare a analizei disfuncționalităților în comunicarea informațiilor publice la nivelul autorităților și instituțiilor publice.

Principalele schimbări aduse de noua legislație sunt⁴²⁸:

- obligativitatea de a afișa informațiile publice comunicate din oficiu, pe pagina de Internet

⁴²⁶ PL-x nr. 805/2015

⁴²⁷ Hotărârea Guvernului nr. 478/2016 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 123/2002.

⁴²⁸ Nota de fundamentare a Hotărârii Guvernului nr. 478/2016 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a <LLNK 12001 544 10 201 0 18>Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 123/2002.

⁴²³ L487/2015 / Bp. 320/2015

⁴²⁴ PL-x nr. 805/2015

⁴²⁵ Punct de vedere al Guvernului - înregistrat cu nr.2108/07.03.2016 <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/5/pvg805.pdf>

proprie, în același format pentru toate autoritățile/instituțiile publice cărora le este aplicabilă Legea nr. 544/2001 (art.8 alin.2; art.11);

- obligativitatea furnizării informațiilor în formatul precizat în cererea solicitantului, respectiv în scris, în format electronic sau hârtie (art. 15);
- obligativitatea furnizării informațiilor în format editabil (dacă sunt disponibile), la cererea solicitantului (art. 15);
- asigurarea accesului la informațiile de interes public a persoanelor cu handicap, în virtutea principiului egalității în drepturi a tuturor cetățenilor (art. 15);
- introducerea unor noi anexe ce conțin modele de cereri, răspunsuri, registre, rapoarte anuale, evaluări;
- clarificarea termenelor de răspuns și a modului de calcul al acestora art. 16 (Legea nr. 544/2001 vorbea despre „zile”, iar normele de aplicare anterioare despre „zile lucrătoare”, termenele fiind clarificate de acum înainte ca fiind calculate în zile calendaristice, nu lucrătoare);
- definirea termenului de „cost”, al serviciilor de copiere și a modului în care acesta se stabilește art.18 (plata se va putea face de acum înainte și prin alte modalități decât la casierie; costul serviciului de copiere va fi aprobat, respectiv actualizat prin actul administrativ al conducătorului autorității sau instituției publice centrale sau locale și nu poate depăși 0,05% din salariul minim pe economie calculat per pagină, mai exact, în acest moment 0,72 lei/pagină, preț maxim pt fotocopiere; anterior prețul era stabilit arbitrar, semnalându-se existența unor autorități care solicitau chiar și 5 lei pe pagina fotocopiată⁴²⁹);
- clarificarea modului de înregistrare a cererilor de furnizare a informațiilor publice art. 20;
- precizări cu privire la situația în care o informație publică se află pe un înscris care conține și informații exceptate prin lege de la comunicare (autoritatea/instituția publică trebuie să furnizeze informația publică solicitată documentul se transmite, în copie, iar informațiile exceptate sunt anonimizate prin înnegrirea, bararea, acoperirea lor);
- stabilirea unor termene pentru redactarea și publicarea raportului de activitate și al raportului privind accesul la informațiile de interes public, precum și a structurii acestora art. 27 (raportul nu va putea fi publicat mai târziu de luna aprilie

a anului următor - art. 10);

- clarificarea modului de contestare a refuzului de furnizare a informațiilor publice art. 32 și art. 36 (instanța poate fi sesizată direct cu plângere împotriva refuzului de aplicare a Legii nr. 544/2001, nefiind necesar ca anterior depunerii plângerii de sesizarea instanței, persoana îndreptățită să se adreseze cu o reclamație administrativă conducătorului).

Adoptarea acestor modificări legislative de către guvernul tehnocrat sunt salutare, ele modernizând și îmbunătățind semnificativ cadrul legislativ în materia accesului la informațiile de interes public.

Indemnizații pentru pensiile jurnaliștilor, membri ai uniunilor de creație

Un proiect de lege prin care ziariștii, membri ai uniunilor de creație, primesc indemnizații de 50 la sută la pensie, a fost aprobat tacit de Senat la finalul anului 2015 și adoptat de Camera Deputaților în aprilie 2016. Proiectul de lege a fost inițiat de senatorul UNPR Haralambie Vochițoiu, în colaborare cu Uniunea Ziariștilor Profesioniști, și semnat de o pleiadă de senatori și deputați, preponderent ai UNPR și PSD. Propunerea legislativă pentru completarea art. 1 din Legea nr. 8 din 11 ianuarie 2006 privind instituirea indemnizației pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite și recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică⁴³⁰ include în lista beneficiarilor acestor indemnizații și ziariștii.

Din expunerea de motive⁴³¹ care însoțește proiectul de lege, reiese că Uniunea Ziariștilor Profesioniști s-a adresat Academiei Române deoarece din legea în discuție a fost omisă „creația jurnalistică. Conform expunerii de motive, Academia Română ar fi spus că numai Uniunea de profil a breslei, adică Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, „pe baza criteriilor de ordin estetic și deontologic poate stabili calitatea actului de creație jurnalistică”.

Guvernul nu a susținut propunerea legislativă, afirmând, printre altele, că „jurnalismul nu poate fi asimilat ca domeniu de creație, precum cel al creației muzicale, interpretative, cinematografice, literare etc.”⁴³². De asemenea, Guvernul a afirmat că modificarea ar duce la o majorare a costurilor bugetare, măsură pentru care nu au fost identificate sursele financiare necesare.

Comisia de cultură și media și Comisia pentru muncă, familie și protecție socială din Senat au

⁴³⁰ L337/2015

⁴³¹ <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L337EM.pdf>

⁴³² <http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/10/3/pvg1028.pdf>

⁴²⁹ Vezi Raportul FreeEx 2015-2016, cap. Accesul la informațiile de interes public.

emis un raport comun de respingere a proiectului de lege⁴³³. „Faptul că UZP [Uniunea Ziariștilor Profesioniști] este o organizație profesională și nu o uniune de creatori a fost susținut de mai mulți membri ai celor două Comisii, care au subliniat și faptul că, la nivel național, există nu mai puțin de 280 de asociații de jurnaliști. Deși nu este explicit menționat, legea actuală se referă exclusiv la creația artistică, iar faptul că actul jurnalistic poate dobândi, în anumite condiții, valențe artistice nu poate fi transformat într-o regulă generală. Fără a nega îndreptățirea jurnaliștilor de a beneficia de drepturi materiale mai bune, opinia majorității membrilor celor două Comisii a fost că Legea nr. 8/2006 nu este sediul materiei pentru aceste drepturi”, se arată în raportul de respingere.

În Camera Deputaților⁴³⁴, Comisia pentru muncă și protecția socială a emis un aviz favorabil și a amendat proiectul de lege, introducând între beneficiarii acestui sistem de pensii și pensionarii militari, care sunt membri ai uniunilor de creație.

Legea a fost adoptată de plenul Camerei Deputaților în aprilie 2016 și promulgată de președinte la finalul aceleiași luni, devenind Legea nr. 83/2016.

Un articol PressOne arăta faptul că în prezent singura „uniune de creatori” în domeniul jurnalistic, cu statut de utilitate publică, este Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR)⁴³⁵.

Ziua Ziaristului Român - „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios”

În septembrie 2015 a fost înregistrată la Senat o propunere legislativă privind declararea zilei de 28 iunie ca „Ziua Ziaristului Român”⁴³⁶. Propunerea a fost semnată de mai mulți parlamentari UNPR și doi parlamentari PSD și PP-DD, primul în lista semnatarilor fiind Gabriel Oprea, politician aflat la acea dată în plină controversă publică și mediatică drept urmare a conduitei sale în funcția de vicepremier al Guvernului Ponta. Proiectul de lege conține trei articole prin care se declară ziua de 28 iunie ca Ziua Ziaristului Român și se statuează că această zi poate fi marcată de către autorități ale statului, asociații, organizații neguvernamentale, muzee, reprezentanțe ale României în străinătate și de către Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune.

Semnatarul expunerii de motive atașată legii,

senatorul UNPR Haralambie Vochițoiu, argumentează că: „Ziaristul român a fost, de-a lungul vremurilor, conștiința neamului său și s-a aflat în primele rânduri ale luptei pentru independență, libertate socială, reînnoire și reînțregire națională. (...) Ziaristul român a fost și se află înrolat în marea Oaste a neamului românesc, Limba Română, ca oștean credincios în apărarea Bisericii, Istoriei și Neatârării naționale”⁴³⁷. Conform expunerii de motive, proiectul a fost inițiat ca urmare a solicitărilor venite din partea Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

Proiectul de lege a primit la începutul lunii martie 2016 aviz nefavorabil din partea Comisiei pentru cultură și media a Senatului, ca urmare a faptului că data de 28 iunie este o dată lipsită de semnificație pentru jurnaliști și, în plus, are loc și o suprapunere „nefericită cu data cedării Basarabiei, a nordului Bucovinei și a Ținutului Herța ca urmare a ultimatumului sovietic din 1940”⁴³⁸. Pe 15 martie 2016 Senatul a respins proiectul de lege. În Camera Deputaților legea a avut un traseu sinuos și tumultos⁴³⁹. A ajuns pe ordinea de zi a plenului Camerei de două ori, atât în vechiul cât și în noul Parlament. A doua oară, în noul Parlament, pe 21 martie 2017, a fost retrimisă pentru raport suplimentar la Comisiile de specialitate în principal pe motiv că formularea corectă ar fi trebuit să fie „Ziua Jurnalistului din România”, folosind astfel varianta modernă a termenului „ziarist” și incluzând și ziariștii minoritari⁴⁴⁰.

Centrul pentru Jurnalism Independent și ActiveWatch au formulat un punct de vedere pe care l-au susținut și la dezbaterile suplimentare din ședința Comisiei de cultură, arte și mijloace de informare în masă din 4 aprilie 2017. Cele două organizații au criticat proiectul de lege pentru modul în care este definit ziaristul, considerând că descrierea „este total nepotrivită și limitativă, izvorând dintr-o retorică mai apropiată de secolul al XIX-lea. „Înseși conceptele de <<libertate a presei>> sau <<libertate de exprimare>>, prevăzute și de Constituția României, neagă ideea de <<înrolare>> și <<oaste>>”. „În plus, menirea jurnalistului este aceea de a servi interesul public, nicidecum Biserica sau istoria”, au mai spus cele două organizații. Acestea au mai criticat proiectul, printre altele, și pentru faptul că lasă „în afara obiectului acestei legi jurnaliștii care lucrează în limbile minorităților etnice din România” și au remarcat că „a fost avansat în an electoral și poate fi considerat un demers ipocrit de captatio benevolentiae”.

⁴³⁷ L624/2015

⁴³⁸ Raportul Comisiei de cultură și media a Senatului din 9 martie 2016.

⁴³⁹ PL-x nr. 97/2016 Propunere legislativă privind declararea zilei de 28 iunie Ziua Ziaristului Român.

⁴⁴⁰ Ședința Camerei Deputaților din 21 martie 2017.

⁴³³ L337/2015

⁴³⁴ PL-x nr. 813/2015

⁴³⁵ „Uniunea Ziariștilor cu Epoleți”, de Iulia Marin, PressOne.ro, 11 aprilie 2016

⁴³⁶ Numărul de înregistrare la Senat: L624/2015

Comisia pentru cultură arte și mijloace de informare în masă reunite a adoptat, în cele din urmă, un raport suplimentar negativ, la ședința din 4 aprilie 2017, deși anterior (în februarie și respectiv martie 2017 recomandaseră adoptarea acestui proiect de lege). La data redactării acestui raport, punctul de vedere al Comisiilor nu fusese publicat pe site-ul Camerei Deputaților.

Legea defăimării sociale

În a doua jumătate a anului 2015, deputatul PSD Liviu Dragnea a propus „Legea privind promovarea demnității umane și toleranței față de diferențele de grup”, cunoscută și sub numele de „Legea defăimării sociale”⁴⁴¹. Imediat, mai multe organizații neguvernamentale au reacționat împotriva legii și au denunțat faptul că aceasta „nu va contribui la prevenirea și combaterea discriminării, ci mai degrabă va duce în derizoriu conceptul de nediscriminare, deoarece dublează unele prevederi deja existente”⁴⁴². Semnatarii documentului au arătat că există un pericol real de apariție a unor abuzuri împotriva libertății de expresie din partea instituțiilor statului. Conform proiectului de lege, „defăimarea socială este fapta sau afirmația prin care o persoană este pusă în situație de inferioritate pe temeiul apartenenței sale”. Includerea „afirmațiilor” în această definiție ar putea avea ca efect inhibarea unor discuții libere pe teme de interes general, aducându-se astfel atingere libertății de exprimare, mai spus semnatarii documentului. De asemenea, în opinia acestora, sintagma „pusă în situație de inferioritate”, este mult prea ambiguă, lăsând astfel loc unor eventuale abuzuri, deoarece destinatarii legii nu pot cunoaște limitele precise ce trebuie respectate pentru a nu încălca legea⁴⁴³.

În urma presiunilor publice, proiectul de lege nu a fost votat în plenul Camerei Deputaților, membrii parlamentului alegând în februarie 2016 să îl retrimită la comisii. La data redactării acestui raport (14 luni mai târziu) procesul legislativ pentru acest proiect de lege stagnează în aceeași fază, a retrimiterii către comisii, deși termenul stabilit pentru rapoarte fusese de 3 săptămâni.

Insulta și calomnia în penal

În septembrie 2015 senatoarea PC, Cristiana Anghel, a înregistrat la Senat un proiect de modificare a Codului penal prin care propunea reîncriminarea insultei, a calomniei și reintroducerea

probei verității, în forma în care acestea existaseră în vechiul Cod penal⁴⁴⁴. Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a dat un aviz favorabil proiectului de lege⁴⁴⁵. Comisia juridică a adoptat un raport de respingere⁴⁴⁶. Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă nu a fost sesizată.

Proiectul Anghel a fost respins de Senat în martie 2016 (cu 51 de voturi împotriva proiectului, 12 pentru și 22 de abțineri). În aprilie 2016, proiectul a primit aviz negativ de la Comisia pentru drepturile omului a Camerei Deputaților⁴⁴⁷. Guvernul Grindeanu a emis în aprilie 2017 un punct de vedere negativ, fără a mai aduce argumente pe larg⁴⁴⁸. Un punct de vedere al guvernului mai pe larg a fost elaborat de către Ministerul Justiției în mandatul ministrului Cazanciuc (în noiembrie 2015, asumat și de Guvernul Cioloș). Ministerul afirma atunci că „onoarea și demnitatea sunt valori care pot fi protejate deplin prin norme de drept civil, fără să fie necesară impunerea unor sancțiuni penale”⁴⁴⁹. Documentul mai afirma că, dincolo de mijloacele de apărare reglementate de Codul civil, care privesc raporturile dintre persoana prejudiciată și autorul faptei ilicite, onoarea și demnitatea persoanei sunt ocrotite în anumite condiții și prin mijloace de drept contravențional, atunci când, alături de interesele individuale, sunt afectate și alte valori, care vizează interesele generale ale societății și se referă, în acest sens, la Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice și la Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Imn, drapel, însemne naționale și ordinea constituțională

Inițiativele de modificare a legislației care vizează imnul, drapelul și însemnele naționale par a fi o preocupare constantă, în ultimii ani, pentru parlamentari de diverse culori politice.

Astfel, în ultimii cinci ani, au existat șapte inițiative de modificare a legii privind arborarea drapelului și a intonării imnului național. Modificările vizau impunerea obligativității intonării imnului

⁴⁴⁴ Propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 269 din 2009 privind Codul penal întregită la Senat ca L623/2015.

⁴⁴⁵ <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623ca7.pdf>

⁴⁴⁶ <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623CR.pdf>

⁴⁴⁷ Propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 269 din 2009 privind Codul penal, înregistrată la Camera Deputaților ca PL-x nr. 85/2016

⁴⁴⁸ Ibidem.

⁴⁴⁹ <http://www.cdep.ro/proiecte/2016/000/80/5/pvg135.pdf> detalii pe acest subiect și în Raportul Libertatea Presei în România 2014-2015, Cap. Legislație, subtitlul Codul penal.

⁴⁴¹ PL-x nr. 649/2015

⁴⁴² „Apel către deputați: Fiți toleranți, NU votați legea defăimării!”, 10 februarie 2016, comunicat al APADOR-CH, ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Asociația pentru Tehnologie și Internet.

⁴⁴³ Ibidem.

național în școlile românești sau difuzarea lui în mediul audiovizual. ActiveWatch a protestat în mai multe rânduri împotriva acestor inițiative, reclamând ingerințe în libertatea de exprimare și libertatea de conștiință.

În 2016, o inițiativă legislativă⁴⁵⁰ a vizat restricționarea drastică a intonării altor imnuri pe teritoriul României. Conform proiectului de lege, „Pe teritoriul României este interzisă intonarea unor imnuri aparținând unor state terțe nerecunoscute de România sau aparținând unor regiuni de pe teritoriul național ori a oricăror entități care militează pentru segregare teritorială sau încălcarea ordinii constituționale”.

Aceeași inițiativă interzice „arborarea alături de drapelul României a drapelurilor care nu reprezintă un stat recunoscut de România sau a drapelurilor unor regiuni de pe teritoriul național sau din afara teritoriului național, regiuni care militează pentru segregare teritorială sau pentru încălcarea ordinii constituționale”. Este în mod evident vizată afișarea drapelului secuiesc și, posibil, și a drapelului istoric al Transilvaniei, un simbol care a început să fie din ce în ce mai folosit în spațiul public de grupuri de cetățeni care militează pentru autonomie locală.

În ceea ce privește intonarea imnului național, inițiativa legislativă prevede obligativitatea intonării acestuia în următoarele situații: deschiderea și închiderea emisiunilor stațiilor Radio România și Televiziunea Română, deschiderea emisiunilor tuturor stațiilor radio și televiziunilor românești care emit pe teritoriul României, în locurile unde se desfășoară competiții sportive la nivel local, național și internațional, începutul programului zilnic în învățământul preuniversitar.

În expunerea de motive se vorbește despre acțiuni ale unor „structuri organizate care militează pentru segregare teritorială, prin care se incită la nerespectarea ordinii constituționale” și despre faptul că „se intonează imnuri aparținând altor state sau imnuri aparținând unor organizații regionale care nu sunt recunoscute nici de România nici la nivel internațional”, aluzie din nou evidentă la Ținutul Secuiesc.

În luna octombrie 2015, mai mulți senatori și deputați au inițiat modificarea Codului penal în vederea introducerii infracțiunii de „ofensă adusă unor însemne naționale”⁴⁵¹. În prezent, lipsa de

respect față de imn sau steag sunt sancționate, prin reglementări speciale, cu amendă contravențională (HG nr. 1157/2001). Dacă proiectul de lege va fi adoptat, va deveni infractor oricine este autor și/sau difuzor/distribuitor al unor discursuri, scandări, articole, filme, cântece, desene/caricaturi care ar fi considerate a nu respecta steagul țării, imnul țării, emblemele sau însemnele folosite de autorități publice.

Legea a fost adoptată tacit de Senatul României, în aprilie 2016, aflându-se în acest moment în dezbaterile comisiilor Camerei Deputaților, cameră decizională. Guvernul condus de Dacian Cioloș a avizat pozitiv proiectul de lege.

O inițiativă legislativă din februarie 2017 a deputatului Tudor Ciuhodaru⁴⁵² vizează pedepsirea acțiunilor „împotriva persoanelor sau bunurilor [...] în scopul schimbării ordinii constituționale ori a îngreunării sau împiedicării exercitării puterii de stat” cu închisoare de la 6 luni la 3 ani și interzicerea unor drepturi.

În expunerea de motive, sunt menționate demonstrații care au avut loc la Târgu Mureș și în cadrul cărora s-a cerut autonomia Ținutului Secuiesc, precum și alte cereri similare ale unor europarlamentari români de etnie maghiară. Prin urmare, deputatul PSD cere ca Parlamentul României să adopte un act normativ prin care să se reglementeze faptul că „în România libertatea, democrația, dreptul de mișcare și liberă exprimare, nu pot merge până la nivelul la care, prin abordări extremiste, separatiste, revizioniste, se atacă esența statului român.” Proiectul se află în dezbaterile Camerei Deputaților.

Toate aceste inițiative legislative pot încălca drepturile fundamentale la libertatea de exprimare politică și libertatea de conștiință.

Accesarea site-urilor teroriste ilegale

În februarie 2017, Parlamentul European a votat în favoarea Directivei Europene privind combaterea terorismului⁴⁵³. European Digital Rights (EDRi), o rețea care promovează drepturile digitale, formată din organizații civice și de drepturile omului din toată Europa, s-a implicat în procesul de adoptare a Directivei. Rezultatul votului din Parlamentul European a fost nemulțumitor. „Formulări vagi, neclare, ambigui din textul Directivei, reprezintă un pericol pentru statul de drept, dreptul la viață privată și libertatea de opinie și de exprimare a

⁴⁵⁰ Camera Deputaților, PL-x nr. 34/2017, Proiect de Lege pentru modificarea Legii 75/1994 privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu stema României de către autoritățile și instituțiile publice.

⁴⁵¹ Camera Deputaților, PL-x nr. 215/2016, Proiect de Lege pentru completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal.

⁴⁵² Camera Deputaților, Propunere legislativă privind completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, BP66/2017.

⁴⁵³ „Recklessly unclear Terrorism Directive creates significant risks for citizens' security”, EDRi.org, 16 februarie 2017.

oamenilor din Uniunea Europeană”, a comentat EDRI după adoptarea textului⁴⁵⁴.

„De exemplu, Directiva incriminează <<glorificarea terorismului>>, fără să definească ce înseamnă glorificarea, creând astfel riscul (sau amenințarea) unor sancțiuni excesive, accidentale sau deliberate, și riscul cenzurii. În plus, Directiva incriminează consultarea <<site-urilor teroriste>>, ceea ce va crea un evident efect de auto-cenzură, deoarece oamenii vor evita riscul de a accesa orice ar putea fi clasificat ca fiind un <<site terorist>>. (...) În această săptămână, Curtea Constituțională franceză a declarat o prevedere similară ca fiind neconstituțională”, a mai comentat EDRI⁴⁵⁵.

Statele membre au 18 luni pentru implementarea Directivei, cu excepția Marii Britanii, Irlandei și Danemarcei, care au decis să nu se supună acesteia. Raportul Comisiei Europene în privința impactului pe care Directiva îl va avea asupra drepturilor omului și statului de drept va fi livrat abia după 4 ani de la adoptare⁴⁵⁶.

Astfel de decizii la nivel european alimentează tendințele de cenzură la nivel local. Cu un an înainte de adoptarea Directivei europene privind terorismul, în martie 2016, DIICOT anunțase că a fost înființat Biroul de Combatere a Terorismului, cu rolul de a analiza suspiciunile de terorism⁴⁵⁷. Tot atunci, DIICOT cerea introducerea în lege a mai multor infracțiuni noi care vizau terorismul. Printre acestea, accesarea de site-uri jihadiste⁴⁵⁸.

Supravegherea generalizată. „Big Brother” nu se lasă

Continuă să se manifeste un interes foarte puternic al structurilor de securitate pentru adoptarea de prevederi legislative care să permită supravegherea generalizată. Toată această legislație de tip „Big Brother” poate avea un impact direct asupra activității jurnalistului, care publică informații de interes public și care lucrează cu date confidențiale și cu surse pe care trebuie să le protejeze (detalii în Rapoartele FreeEx din ultimii 3 ani).

În 2016, legislația privind **securitatea cibernetică** a fost repusă pe agenda publică. Astfel, în ianuarie 2016, Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale (MCSI) a propus o nouă formă a

proiectului de lege a securității cibernetice⁴⁵⁹. Acest proiect rămâne extrem de deficitar⁴⁶⁰. De exemplu, la fel ca în cazul proiectului declarat neconstituțional de Curtea Constituțională în ianuarie 2015, SRI-ul ar deveni autoritate în domeniul securității cibernetice, iar toate persoanele juridice ar fi fost subiecții legii, spre deosebire de Directiva Network Information Security (NIS)⁴⁶¹, adoptată de Parlamentul European în decembrie 2015⁴⁶², care statuează că subiecții legii ar trebui să fie exclusiv infrastructurile naționale de interes public. În plus sectorul privat este tratat în textul propus ca un simplu raportor de incidente de securitate⁴⁶³. Mai mult, „furnizorii de servicii de securitate cibernetică” ar fi obligați să devină niște delatori, având obligația să notifice SRI în legătură cu posibile amenințări informatice, dar nu au aceeași obligație față de propriul client⁴⁶⁴.

Pe 23 septembrie 2016, consultarea publică a fost suspendată de către Ministerul Comunicațiilor, iar până la ora redactării acestui raport nu a mai fost publicată nicio actualizare.⁴⁶⁵

Legislația privind **înregistrarea cartelelor pre-pay** revine periodic pe agenda publică, în 2016 ajungându-se la o a cincea astfel de tentativă de legiferare. Astfel, la începutul lunii septembrie 2016, pe site-ul MCSI apăruse un nou proiect de lege care introducea modificări legislative prin care toți cetățenii români care cumpără cartele pre-pay ar fi fost obligați să își dea datele de identificare.⁴⁶⁶ Proiectul a fost dur criticat de Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI), care a arătat că din expunerea de motive lipsea orice referire la decizia Curții Constituționale din septembrie 2014, care declarase neconstituțională o formă anterioară a legii argumentând că dispozițiile acesteia nu au un caracter precis și previzibil și că legea nu oferă garanții pentru protecția datelor cu caracter

⁴⁵⁹ Aici textul și expunerea de motive: <http://www.mcsi.ro/Transparenta-decizionala/Proiecte-2016/Securitatea-cibernetica/expunere-de-motive-lege-securitate-cibernetica>

⁴⁶⁰ „Scrisoare deschisă pentru o securitate informatică sănătoasă - 5 principii pentru un act normativ coerent”, ApTI.ro, 9 februarie 2016.

⁴⁶¹ Ibidem.

⁴⁶² Textul final al directivei poate fi consultat aici: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/pdf/st15229-re02_en15_pdf/

⁴⁶³ „Scrisoare deschisă pentru o securitate informatică sănătoasă - 5 principii pentru un act normativ coerent”, ApTI.ro, 9 februarie 2016.

⁴⁶⁴ Ibidem.

⁴⁶⁵ Anunț 23.09.2016: „MCSI suspendă procedura de avizare a proiectului de act normativ, respectiv consultarea publică și lansarea pe circuitul de avizare interinstituțional. Precizăm că MCSI va ține cont de toate observațiile primite până la această dată. Detalii privind reluarea procedurii vor fi comunicate ulterior”.

⁴⁶⁶ Lege pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice

⁴⁵⁴ Ibidem.

⁴⁵⁵ Ibidem.

⁴⁵⁶ Ibidem.

⁴⁵⁷ „Măsuri radicale în România. DIICOT a înființat Biroul de combatere a terorismului”, Antena3.ro, 25 martie 2016.

⁴⁵⁸ Ibidem.

personal în ceea ce privește modalitatea de obținere și stocare a informațiilor necesare pentru identificarea utilizatorilor serviciilor de cartele preplătite, respectiv a utilizatorilor conectați la puncte de acces la internet. În schimb, în expunerea de motive era menționat un punct de vedere al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (extrem de controversat n.n.⁴⁶⁷).

Din proiect lipseau analizele de impact în ce privește drepturile omului, referirile la jurisprudența Curții Europene de Justiție sau analizele de impact economic⁴⁶⁸. De asemenea, în textul proiectului nu erau respectate principiile izvorâte din decizia de neconstituționalitate menționată mai sus. După scrisoarea către primul ministru Dacian Cioloș și cererea de consultare publică formulată de ApTI⁴⁶⁹ către MCSI, pe site-ul acestei autorități a apărut un anunț referitor la faptul că ministerul „suspendă procedura de avizare a proiectului de act normativ, respectiv consultarea publică și lansarea pe circuitul de avizare interinstituțional”⁴⁷⁰. „Precizăm că MCSI va ține cont de toate observațiile primite până la această dată. Detalii privind reluarea procedurii vor fi comunicate ulterior”, a mai spus ministerul⁴⁷¹. Până la data redactării acestui raport, proiectul de lege nu a fost repus în circuitul legislativ și de consultare publică.

O lovitură la adresa modului de funcționare a Serviciului Român de Informații a adus-o, din nou, Curtea Constituțională, care a decis, la începutul anului 2016, în urma unei plângeri de neconstituționalitate inițiată de un grup de persoane judecate pentru spălare de bani și evaziune fiscală, că doar organele de urmărire penală pot să efectueze **supravegherea tehnică din cursul procesului penal**. Organele de urmărire penală sunt cele enumerate la art. 55 alin. (1) din Codul de procedură penală, respectiv procurorul, organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale (paragraful 34 din Decizia CCR⁴⁷²). Până la această decizie a CCR, interceptările telefonice sau alte activități de supraveghere tehnică erau desfășurate în principal de SRI, procurorii fiind obligați să apeleze la asistența tehnică și umană, precum și la infrastructura din dotarea SRI. Decizia

CCR se referă doar la interceptările din cursul procesului penal, SRI putând să facă interceptări în continuare pe baza atribuțiilor speciale din legea securității naționale⁴⁷³.

În 2016 a ieșit la iveală și faptul că SRI ar fi copiat baze de date de la MAI, Ministerul de Finanțe/ ANAF, Ministerul de Finanțe/ Direcția Generală a Vămirilor, Ministerul Justiției/Administrația Națională a Penitenciarelor, Ministerul Dezvoltării APIA, Ministerul Dezvoltării - Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale, Banca Națională a României, Oficiul Național al Registrului Comerțului și Casa Națională de Asigurări de Sănătate. Hotnews a descoperit aceste informații într-un caiet de achiziții al SRI din 2015, pentru dezvoltarea sistemului **SII Infrastructură**⁴⁷⁴, un sistem IT a cărui finalizare a fost anunțată de SRI în luna decembrie 2015⁴⁷⁵. La întrebarea Hotnews referitoare la legalitatea transferului acestor baze de date către SRI, Autoritatea Națională pentru Supravegherea Prelucrării Datelor cu Caracter Personal a răspuns că legea protecției datelor (677/2001) nu se aplică prelucrărilor și transferului de date personale efectuate de SRI în cadrul activităților în domeniul siguranței naționale, dar că celelalte Ministere și instituții publice se supun acestei legi și au obligații clare de informare a celor ale căror date au fost dezvăluite altor autorități⁴⁷⁶.

⁴⁷³ O analiză foarte la obiect a Deciziei CCR aici: „CCR decide că SRI nu mai poate face interceptări la ordinul procurorilor - 4 concluzii rapide”, de Bogdan Manolea, ApTI.ro, 17 februarie 2016. Vezi și „Revoluție în interceptările telefonice: nu o să se întâmple nimic semnificativ”, de Bogdan Manolea, ApTI.ro, 4 martie 2016.

⁴⁷⁴ „Bazele de date copiate de SRI de la ministere si institutii cheie: Ce spune Autoritatea pentru Protectia Datelor Personale”, de Adrian Vasilache, Hotnews.ro, 18 august 2016.

⁴⁷⁵ Comunicat de presă al SRI: Programul Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice „Investiții pentru viitorul dumneavoastră! „SII Infrastructură - Sistem informatic integrat de interoperabilitate între bazele de date ale principalelor instituții ale statului proiect co-finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională București, 03.12.2015

⁴⁷⁶ „Bazele de date copiate de SRI de la ministere si institutii cheie: Ce spune Autoritatea pentru Protectia Datelor Personale”, de Adrian Vasilache, Hotnews.ro, 18 august 2016.

În octombrie 2015, într-o cauză care a privit România, Curtea Europeană de Justiție a arătat că o autoritate publică nu poate transfera datele pe care le colectează pentru a le transmite unei alte autorități dacă nu informează despre o asemenea prelucrare sau un astfel de transfer sau nu are vreun alt temei legal în acest sens (cauza Bara vs CNAS - C 201/2014). Art. 2 (7) din L 677/ ... prevede că: Prezenta lege nu se aplică prelucrărilor și transferului de date cu caracter personal, efectuate în cadrul activităților în domeniul apărării naționale și siguranței naționale, desfășurate în limitele și cu restricțiile stabilite de lege. Dar chiar dacă pt SRI nu

⁴⁶⁷ Vezi Raportul FreeEx 2015-2016.

⁴⁶⁸ „Al cincilea proiect de lege de înregistrare a utilizatorilor pre-pay. Incompetență, tupeu nemărginit sau rea-intenție?”, de Bogdan Manolea, apti.ro

⁴⁶⁹ <http://www.apti.ro/sites/default/files/Cerere%20organizare%20dezbateri%20cartele%20pre%20pay%20-%20ApTI.pdf>

⁴⁷⁰ Cerem dezbateri publice privind proiectul de lege de înregistrare a cartelelor pre-pay, 16 septembrie 2016, apti.ro

⁴⁷¹ Ibidem.

⁴⁷² DECIZIA Nr.51 din 16 februarie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală.

Hotnews a cercetat subiectul după ce Asociația pentru Tehnologie și Internet a descoperit în august 2016 că primul proiect depus în cadrul unei licitații pe fonduri europene pentru e-guvernare (axa 2 - OS 2.3. Creșterea utilizării sistemelor de e-guvernare⁴⁷⁷), în chiar a doua zi după deschiderea liniei de finanțare, a fost proiectul **SII Analytics** al SRI. Proiectul a fost rapid finanțat de Autoritatea de Management responsabilă⁴⁷⁸, deși nu este un proiect de e-guvernare, ci un proiect de intelligence. Prin acest proiect, SRI și-a propus să cumpere software și hardware în valoare de 25 de milioane de euro pentru „consolidarea și asigurarea interoperabilității sistemelor informatice”. Mai multe organizații neguvernamentale s-au alăturat ApTI și au făcut publică această situație, inclusiv prin scrisori către Comisia Europeană și OLAF. „Proiectul (...) are un potențial de supraveghere generalizată a întregii populații a României - un adevărat sistem informatic Big Brother - nefiind prevăzută nicio măsură de limitare a accesului SRI sau al altor instituții publice la datele personale colectate și integrate în acest sistem”, se arată în scrisoarea celor 4 organizații neguvernamentale⁴⁷⁹.

Organizațiile neguvernamentale au acuzat că proiectul ignoră documentele fundamentale ale Uniunii Europene, prin faptul că încalcă drepturile la viață privată și la prelucrarea datelor cu caracter personal. Acestea au mai atras atenția că SRI nu are nicio competență în domeniul eGuvernării. „Mai mult, anumite capitole din proiect (vezi capitolele de <<Recunoaștere facială>> sau <<Interceptarea comunicațiilor>> din documentul explicativ) ne indică faptul că proiectul are de fapt și un scop nedeclarat - acela de supraveghere generalizată a întregii populații. De exemplu, baza de date de recunoaștere facială cu aproximativ 50-60 de milioane de imagini frontale (gen carte de identitate sau pașaport), la care SRI are acces nelimitat și nesupus vreunui control, nu are nicio utilitate/justificare în <<prevenirea fraudei>>, așa cum pretinde SRI în descrierea proiectului, fiind de fapt o formă de spionare a vieții private a tuturor cetățenilor”, se mai arată în scrisoarea celor patru organizații⁴⁸⁰.

se aplica, se aplica pt celelalte instituții publice. De asemenea, nu se poate considera că interoperabilitatea datelor este necesară pentru siguranța națională sau pentru ordinea publică.

⁴⁷⁷ http://fonduri.mcsi.ro/?q=lista_proiecte

⁴⁷⁸ Organismul Intermediar pentru Promovarea Societății Informaționale, aflat în subordinea Ministerului Comunicațiilor și Societății Informaționale.

⁴⁷⁹ „Spunem NU supravegherii! SRI vrea să folosească fonduri europene pentru supravegherea generalizată a tuturor cetățenilor, printr-un proiect deghizat în eGuvernare”, 8 august 2016, ApTI.ro.

⁴⁸⁰ Ibidem.

Demersurile critice ale organizațiilor neguvernamentale și ale unor ziariști, puțin mediatizate în presa tradițională, nu au condus la niciun rezultat până în prezent⁴⁸¹. Proiectul SII Analytics își continuă implementarea cu toate consecințele ce vor decurge de aici: accesul SRI, nediscriminatoriu, generalizat și nesupus controlului civil, la o paletă largă de date personale ale tuturor cetățenilor României; un proiect european posibil finanțat ilegal, pentru care nu se știe cine va suporta consecințele financiare.

În paralel cu toate aceste informații devenite publice, în urma unei investigații publicate de România Curată a reieșit și că există suspiciuni serioase legat de modul în care se fac achiziții în domeniul IT de către SRI. Astfel, foști ofițeri ai SRI sau rude și persoane apropiate de ofițeri SRI au fost identificați ca beneficiari ai unor contracte de IT acordate de această instituție în trecut⁴⁸².

În concluzie, deși au existat două decizii ale Curții Constituționale care au invalidat legislația ce promova supravegherea generalizată (legea privind înregistrarea cartelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice⁴⁸³ și legea privind securitatea cibernetică⁴⁸⁴ - respinse de Curtea Constituțională, în septembrie 2014 și, respectiv, în ianuarie 2015), deși tot Curtea Constituțională a luat SRI dreptul de a supraveghea tehnic în cercetările din domeniul penal (februarie 2016⁴⁸⁵), deși în decembrie 2016 Curtea Europeană de Justiție a spus încă o dată că retenția în masă a datelor nu este permisă⁴⁸⁶, structurile românești cu competențe în domeniul securității naționale, în frunte cu Serviciul Român de Informații, își continuă încercările de a promova legislație sau proiecte punctuale care le permit acest lucru și de a acționa cu încălcarea drepturilor fundamentale, uneori cu succes.

⁴⁸¹ „Comisia Europeană non-răspunde la sesizarea privind SII Analytics”, 20 decembrie 2016, ApTI.ro.

⁴⁸² „MAREA FAMILIE a firmelor <<de casă>> SRI. Generali de informații, decorați de președinții României, în combinații cu Ghiță”, de Daniel Befu, România Curată, 4 octombrie 2016.

⁴⁸³ Prin propunerea de lege privind înregistrarea cartelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice (PLx. 277/2014), intenția autorităților a fost de a obliga prin lege posesorii de cartele pre-platite să se înregistreze, la fel ca și toți furnizorii de conexiuni publice WiFi. Mai mult, aceștia din urmă ar fi fost obligați să controleze identitatea tuturor utilizatorilor (de ex. clienții unui bar care intrau pe Internet). Detalii în cap. Legislație al Raportului FreeEx 2014 - 2015.

⁴⁸⁴ Detalii în cap. Legislație al Raportului FreeEx „Libertatea presei în România 2014 - 2015.

⁴⁸⁵ DECIZIA Nr.51 din 16 februarie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală.

⁴⁸⁶ Curtea de Justiție a Uniunii Europene se pronunță împotriva retenției datelor, 21 decembrie 2016, apti.ro

Neutralitatea Internetului - garantată legal în Uniunea Europeană

Ghidul Organismului Autorităților Europene de Reglementare în Domeniul Comunicațiilor Electronice (Body of European Regulators of Electronic Communications - BEREC)⁴⁸⁷, adoptat în august 2016, asigură o protecție solidă pentru neutralitatea Internetului și pentru Internetul liber și deschis, în Uniunea Europeană⁴⁸⁸. Rolul Ghidului este acela de a lămurii neclarități rămase în interpretarea Regulamentului UE în domeniul accesului la Internet și roaming⁴⁸⁹, adoptat de Parlamentul și Consiliul European în 2015⁴⁹⁰.

Neutralitatea Internetului are relevanță pentru exercitarea drepturilor la libertatea de exprimare și informare. Neutralitatea Internetului este principiul conform căruia furnizorii de Internet și autoritățile guvernamentale cu rol de reglementare trebuie să trateze tot traficul de date pe Internet în mod egal, fără a discrimina, bloca sau încetini anumite tipuri de date, fără a taxa în mod diferit în funcție de utilizator, conținut, website, platformă, aplicație, tip de echipament sau tip de suport de comunicare.

Ghidul este un instrument de implementare unitară a prevederilor Regulamentului pentru autoritățile din domeniul comunicațiilor electronice, deci în practică aceleași reguli din ghid ar trebui aplicate la fel în orice stat membru al Uniunii Europene. Rămâne de văzut cum va aplica autoritatea română (ANCOM) acest principiu pe piața din România.

Domenii Internet .ro

Pe 23 decembrie 2016 RoTLD-ul (administratorul domeniului .ro) a anunțat că, în loc de „plata pe viață” (de fapt pe durată nedeterminată) pentru un domeniu .ro, se va trece din iulie 2017 la plata anuală⁴⁹¹. În ianuarie 2017, RoTLD a revenit asupra acestui anunț și a precizat că plata se va face prima dată pentru 5 ani⁴⁹². Pe 27 ianuarie 2017, noul

⁴⁸⁷ „BEREC launches Net Neutrality Guidelines”, www.berec.europa.eu, 30 august 2016.

⁴⁸⁸ „Neutralitatea Internetului câștigă în Europa!”, ApTI.ro, 30 august 2016.

⁴⁸⁹ Regulation (EU) 2015/2120 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 laying down measures concerning open internet access and amending Directive 2002/22/EC on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services and Regulation (EU) No 531/2012 on roaming on public mobile communications networks within the Union.

⁴⁹⁰ „Net neutrality - now it is the regulators' turn to bring clarity”, de Heini Järvinen, www.edri.org, 15 decembrie 2015

⁴⁹¹ Newsletter #8 - Ai un domeniu .ro? Ți se pregătește ceva, dar nu știm ce, ApTI.ro, 31 ianuarie 2017.

⁴⁹² Ibidem.

ministru al Comunicațiilor, Augustin Jianu, a anunțat că a revocat decizia RoTLD și va promova o lege pentru reglementarea domeniului .ro și a propus un calendar de 7 luni pentru desfășurarea de consultări publice cu privire la această lege⁴⁹³.

Consultările la MCSI, pentru elaborarea Proiectului de lege privind reglementarea domeniului .ro, sunt în desfășurare⁴⁹⁴.

În același timp cu anunțul făcut de Ministrul Comunicațiilor, în februarie 2017, ANAF a anunțat că va încheia un protocol de colaborare cu ICI în vederea obținerii datelor de identificare a deținătorilor de domenii de internet .ro, înregistrate în serviciul RoTLD (www.rotld.ro)⁴⁹⁵, protocolul fiind, de altfel, deja redactat de către ANAF⁴⁹⁶. Până la data publicării acestui raport, nu a fost anunțat în spațiul public dacă protocolul a fost sau nu semnat și în ce formă.

Drepturile de autor în era digitală

În septembrie 2016, Comisia Europeană a pus în dezbatere o Propunere de Directivă privind Drepturile de Autor în Era Digitală⁴⁹⁷. Documentul are relevanță majoră pentru libertatea de exprimare și informare, în general, și pentru mass-media, în particular. De exemplu, două aspecte controversate ale proiectului sunt cele referitoare la filtrarea obligatorie a conținutului pus pe platforme online de către utilizatori și la dreptul de autor auxiliar (cunoscut și ca taxa pe link).

Filtrarea obligatorie vizează platformele video, audio, imagini sau orice alt tip de conținut. Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI) arată că, de exemplu, o parodie încărcată pe o platformă (de ex. YouTube, Flickr, Wikipedia) ar putea fi blocată automat încă de la upload, iar tehnologiile de acest tip vor fi obligatoriu de implementat⁴⁹⁸.

Dreptul de autor auxiliar are drept sursă eforturile concertate ale presei mainstream din anumite zone din Europa de vest care încearcă să creeze o nouă categorie de drept de autor, care are impact asupra libertății utilizatorilor de Internet de

⁴⁹³ Ibidem.

⁴⁹⁴ <https://www.comunicatii.gov.ro/?p=8688>

⁴⁹⁵ „ANAF anunță că va semna un protocol cu ICI pentru a primi, cu respectarea legii, informații despre proprietarii domeniilor de internet .ro”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 14 februarie 2017.

⁴⁹⁶ „Proiect de ordin, în consultare publică: Cum vrea ANAF să obțină acces la datele de identificare ale deținătorilor de domenii de internet .ro”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 15 februarie 2017.

⁴⁹⁷ DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on copyright in the Digital Single Market.

⁴⁹⁸ „Reforma copyright și impactul asupra mediului digital”, de Valentina Pavel, apti.ro, 3 noiembrie 2016.

a trimite link-uri către diverse tipuri de conținut⁴⁹⁹. Prin crearea acestui nou drept de autor, publisherii ar putea cere bani pentru citarea sau preluarea unui extras dintr-o știre⁵⁰⁰. Sistemul a fost introdus în Germania și Spania, cu consecințe la nivel local în ceea ce privește libertatea de exprimare și informare. De exemplu, în Germania presa mainstream a negociat cu GoogleNews preluarea gratuită de link-uri și scurte extrase, dar micii agregatori de știri germani au fost excluși⁵⁰¹. Din Spania, unde taxa pe link este obligatorie, GoogleNews pur și simplu s-a retras⁵⁰².

La data redactării acestui raport, Directiva privind Drepturile de Autor în Era Digitală urma să fie votată în Parlamentul European.

CONCLUZII:

- A fost modificat la Codul audiovizual. Dincolo de forma perpetuu perfectibilă a Codului audiovizual, mult mai relevant este modul în care Consiliul Național al Audiovizualului alege să îl transpună în practică.
- Ordonanța „anti-rebate”, care reglementa circuitul banilor de publicitate în mass-media, a fost abrogată.
- Prin modificarea legislației achizițiilor publice, achiziționarea de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media sunt exceptate din legislația privind achizițiile publice.
- Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001) a fost îmbunătățită în Parlament, consfințind-se lărgirea sferei sale de aplicare. Normele de aplicare ale Legii au fost semnificativ îmbunătățite de către guvernul tehnocrat.
- Cadouri legislative pentru ziariști: A fost adoptat un proiect care stipulează că jurnaliștii membri ai uniunilor de cretori din domeniul jurnalistic cu statut de utilitate publică (în speță membrii UZP) primesc indemnizații de 50 la sută la pensie.
- Dorința unor actori politici de a reîncredința insulta și calomnia rămâne un pericol constant pentru libertatea de exprimare.
- Inițiative legislative periculoase pentru libertatea de exprimare sunt introduse periodic în Parlament. În 2016 astfel de exemple au

inclus: proiectul de lege a defăimării sociale, proiectele de lege privind imnul, însemnele naționale și obligativitatea intonării imnului, un proiect de lege care vizează discursului politic legat de autonomie. Toate aceste inițiative legislative se află în dezbateri parlamentară.

- Au existat și proiecte de lege care încercau să restrângă libertatea de exprimare prin introducerea unor obligații artificiale și limitative: obligarea radiodifuzorilor să difuzeze un „minut de știință” zilnic, încercarea de a interzice publicitatea „explicită” la medicamente în audiovizual. Ambele proiecte au fost în cele din urmă respinse de Parlament.
- Saga adoptării legislației de tip „Big Brother” continuă, probabil până când serviciile secrete vor obține ceea ce își doresc: diverse sisteme de supraveghere generalizată prevăzute prin lege.
- SRI derulează Proiectul SII Analytics, finanțat din fonduri europene, proiect prin care își construiește accesul nediscriminatoriu, generalizat și nesupus controlului civil, la o paletă largă de date personale ale tuturor cetățenilor României.
- Neutralitatea Internetului este garantată legal în Uniunea Europeană prin Ghidul Body of European Regulators of Electronic Communications.
- La nivelul Uniunii Europene se dezbate o Propunere de Directivă privind Drepturile de Autor în Era Digitală care conține prevederi periculoase pentru libertatea de exprimare și informare prin introducerea filtrării obligatorii a conținutului pus pe platform online de către utilizatori și prin introducerea dreptului de autor auxiliar (cunoscut și ca taxa pe link).
- În România legislația privind domeniile Internet .ro este în fază de dezbateri publică, la Ministerul Comunicațiilor.
- Accesarea site-urilor teroriste a devenit ilegală la nivelul Uniunii Europene prin adoptarea Directivei Europene privind combaterea terorismului.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea 544/2001, legislația audiovizuală, Codul muncii, Legea drepturilor de autor etc.).
- Citiți „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”⁵⁰³, „Ghidul juridic pentru ziariști”⁵⁰⁴

⁴⁹⁹ „<<Cum afectează propunerea de reformă copyright afacerile digitale?>> Rezumatul dezbaterii”, de Valentina Pavel, apti.ro, 14 noiembrie 2016.

⁵⁰⁰ „Reforma copyright și impactul asupra mediului digital”, de Valentina Pavel, apti.ro, 3 noiembrie 2016.

⁵⁰¹ „Leak comunicat UE - Partea 2: Protejând Google cu orice preț”, de Joe McNamee, EDRi.org, publicat în limba română de apti.ro, 6 mai 2016

⁵⁰² Ibidem.

⁵⁰³ „Libertatea de exprimare și noul Cod civil (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.

⁵⁰⁴ „Ghid juridic pentru ziariști, ediția III (Autori: Monica

și „Ghidul avertizorului de integritate din instituțiile publice de presă (radio, televiziune, agenție de presă)”⁵⁰⁵, „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”⁵⁰⁶.

- Implicați-vă în monitorizarea legislației și a debaterilor cu publicul și autoritățile.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, ca modalitate de prevenire a supra-legiferării în domeniul mass-media.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI ȘI POLITICIENI:

- Aplicați legislația unitară, în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.
- Organizați consultări publice înainte de adoptarea de acte legislative și respectați concluziile acestora.
- Nu adoptați legislație de tip „Big Brother”. Riscă să fie declarată neconstituțională. În plus, orice măsură de supraveghere generalizată (retenția datelor, securitatea cibernetică, cartele pre-pay, înregistrare WiFi etc.) este contrară principiului proporționalității, astfel cum acesta rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- Nu incriminați insulta și calomnia.
- Adoptați legislație prin care să fie interzisă infiltrarea în redacții de agenți ai serviciilor de informații.

JURISPRUDENȚĂ

Robert Turcescu vs Mircea Badea

În decembrie 2013, Judecătoria Sectorului 3 București l-a obligat pe realizatorul TV Mircea Badea (Antena3) să îi plătească omului de televiziune Robert Turcescu (B1 TV) daune morale de 1 leu și să publice, pe cheltuiala sa, considerentele și dispozitivul hotărârii în trei ziare de largă circulație, după rămânerea definitivă a acesteia, pentru încălcarea drepturilor reclamantului la onoare,

Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.

⁵⁰⁵ „Ghidul avertizorului de integritate (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2012.

⁵⁰⁶ „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

reputație și demnitate⁵⁰⁷.

De precizat că motivarea și dispozitivul hotărârii au în total aproximativ nouă pagini. De asemenea, Mircea Badea a fost obligat la plata sumei de 6.008 lei cheltuieli de judecată către reclamant. În iulie 2014 Tribunalul București a respins ca nefondat apelul înaintat de Mircea Badea⁵⁰⁸.

Într-o ediție a emisiunii „Sinteza zilei” difuzată de Antena3 în martie 2013, Badea făcuse o serie de afirmații jignitoare la adresa lui Turcescu, în contextul unor informații neconfirmate (la acea oră) privind o presupusă apartenență/colaborare a acestuia la/cu armata română. Instanța a considerat că Badea a acționat cu rea-credință și cu intenția de a-i prejudicia imaginea lui Turcescu⁵⁰⁹, pentru faptul că ar fi reluat o informație neprobată. În 2014, afirmațiile lui Badea referitoare la colaborarea lui Turcescu cu structuri de informații au fost confirmate chiar de cel în cauză. Acesta a recunoscut atunci public, într-o emisiune TV, că a fost/este colaborator al unui serviciu de informații (detalii în capitoul Presiuni politice al Raportului FreeEx 2014 2015).

Totodată, instanța a mai considerat și că limbajul folosit de Mircea Badea la adresa lui Robert Turcescu („bolnav mintal”, „să-l pupe-n cur de lacheu de serviciu”) este „agresiv”, „vulgar”, „indecent” și „excesiv” și are capacitatea de a „incita la ură și ostilitate”.

Câteva dintre afirmațiile lui Badea invocate de judecător: „Deci eu îi urăsc pe acești oameni. Am ajuns în România anului 2013 să urăsc niște oameni până la dezumanizare (...) dacă aș trece pe un drum de munte și în stânga e o prăpastie, și așa cu două degete se mai ține de o frunzuliță vreun propagandist din asta abject, de asta băsist, hidos, oribil, putred, viermănos, (...) vreun Turcescu, vreun de ăștia ... să îl văd așa ajuto r... ajutor ... prietene, nu numai că nu îi ajut, mă întorc cu spatele și plec la unii. La alții, îmi scot tacticos o pungă de semințe, o pun așa pe margini și bălăngă din picioare și mă uit să văd cum cade”; „Dacă o să am vreodată ocazia să le fac rău ăstora, o să le fac”.

În ianuarie 2016, Tribunalul București a admis cererea de revizuire a deciziei aceleiași instanțe din 2014⁵¹⁰. Tribunalul a menținut sentința civilă a

⁵⁰⁷ Sentința Civilă Nr.14506 în Dosarul nr. 18433/301/2013; Judecătoria Sectorului 3 București, Ședința publică din 02.12.2013. „Robert Turcescu, câștig de cauză în procesul cu Mircea Badea. Badea, obligat să publice sentința în trei ziare”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 decembrie 2013.

⁵⁰⁸ Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă. Dosarul nr. 18433/301/2013. Hotărâre 961/2014 din 03.07.2014

⁵⁰⁹ „De ce a pierdut Badea Procesul cu Turcescu”, Sergiu Bidilă, ReporterVirtual.ro, 12 februarie 2014.

⁵¹⁰ Tribunalul București. Dosar nr. 36277/3/2014. Hotărârea nr. 326/2016 22.01.2016.

Judecătoria Sectorului 3 din decembrie 2013 (adică plata daunelor de 1 leu și publicarea hotărârii în 3 ziare de largă circulație), dar a eliminat din această sentință referirea la folosirea cuvântului „colonel ca faptă delictuală reținută în sarcina revizuentului”⁵¹¹.

ActiveWatch consideră că obligarea la publicarea hotărârilor judecătorești în integralitate este lipsită de proporționalitate, având un grav caracter represiv și fiind dificil de executat de către părți. Considerăm că o alternativă mult mai rezonabilă, în cazul în care se dorește folosirea acestei sancțiuni, este să se solicite doar publicarea dispozitivului sentinței, dimensiunea acestuia fiind mult mai potrivită din punctul de vedere al publicării în presă. De asemenea, din conținutul dispozitivului hotărârii judecătorești reiese clar pentru public sensul sentinței judecătorești.

Horia Georgescu vs Mircea Badea și Antena3

Printr-o Hotărâre din mai 2016, Curtea de Apel București a menținut decizia Tribunalului București în procesul deschis de fostul șef al Agenției Naționale de Integritate, Horia Georgescu, împotriva lui Mircea Badea și a Antenei3⁵¹².

Așa cum relatam în raportul FreeEx 2014-2015, în decembrie 2013, Judecătoria Sectorului 1 București l-a obligat pe Mircea Badea, prezentatorul emisiunii de televiziune „În gura presei”, în solidar cu Antena3, la plata unor daune morale de 5.000 de euro pentru încălcarea dreptului la demnitate al reclamantului Horia Georgescu⁵¹³. De asemenea, Judecătoria Sectorului 1 a obligat părții să comunice dispozitivul hotărârii în emisiunea „În gura presei”.

Tribunalul București, printr-o decizie din 2014, a redus cuantumul daunelor morale la 2.000 de euro și a menținut celelalte dispoziții ale sentinței civile apelate⁵¹⁴.

În mai multe ediții ale emisiunii „În gura presei” difuzate în 2012, Badea l-a calificat pe Horia Georgescu drept „slugă băsistă jengoasă”, „ooooANist”, „sluga aia băsistă spălată (...) la băș”, „ochelărică”, „deci din cauza mea arată așa? Prietene, dacă te sifonez eu, te îmbunătățesc”.

⁵¹¹ „Tribunalul l-a iertat pe Badea că l-a făcut colonel pe Turcescu”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 27 ianuarie 2016.

⁵¹² Curtea de Apel București. Dosarul nr. 58700/299/2012. Hotărâre 520/2016 30.05.2016

⁵¹³ Sentința Civilă Nr. 24595/2013 în Dosarul nr. 58700/299/2012; Judecătoria Sectorului 1 București, Ședința publică din 18.12.2013. „Mircea Badea a pierdut procesul cu șeful ANI, Horia Georgescu”, Mona Scărișoreanu, RomâniaLiberă.ro, 20 decembrie 2013.

⁵¹⁴ Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă. Dosarul nr. 58700/299/2012. Hotărâre 1964/2014 din 05.12.2014.

Instanța a apreciat că „modalitatea de exprimare este pur și simplu insultătoare, nu este justificată de dezbaterile unui subiect public și nici nu se încadrează în limitele dozei de exagerare și provocare permise de art 10 CEDO și jurisprudența Curții. (...) Astfel de afirmații precum cele reținute mai sus (...) nu pot fi acceptate nici în contextul unei dezbateri vizând subiectele de interes public abordate de părți și referitoare la reclamant, întrucât nu au nicio legătură cu acestea. În jurisprudența CEDO s-a reținut că este permisă sancționarea judecăților de valoare atunci când ele sunt pur injurioase ori atunci când nu au o bază factuală suficientă”. Mai mult, judecătorul a considerat că astfel de exprimări nu sunt acceptabile nici măcar într-o emisiune de tip pamflet, așa cum se autodefineste emisiunea „În gura presei”.

Cristinel Manolache vs Florin Popescu (Aghiută.ro)

O decizie notabilă a fost luată de Judecătoria Bacău, într-un proces deschis de un politician local, Cristinel Manolache, împotriva bloggerului Florin Popescu (www.aghiuta.ro).

Politicianul a reclamat în cererea de chemare în judecată faptul că bloggerul folosea la adresa sa, în mai multe articole publicate pe aghiuta.ro, un limbaj batjocoritor și denigrator, folosind cuvinte precum „legionarul”, „regionalul”, „împreună facem rahatul praf”, „Manolache Regionalul a dus lupte grele în legiunea străină, care i-au afectat urechea internă atât de grav încât nu mai are nici echilibru, nici spirit de orientare”, „fleșcăiala post rigor mortem”, „parvenit”, „manecele ie viața mea”, „soldățoi plătit”, „Noi sugem, dar în poză sunt alte muște”. În plus, publicase fotografii trunchiate, atașând fața sa în diferite ipostaze compromițătoare.

În apărarea sa, bloggerul a arătat, cu o doză de umor, care a fost baza factuală pentru fiecare dintre opiniile exprimate și a subliniat că acestea au fost formulate în cadrul unui blog de satiră, nu prin intermediul unui mijloc de informare în masă cu audiență largă. De exemplu, deși reclamantul a susținut că termenul „Legionarul” este denigrator și batjocoritor și îi aduce o gravă atingere demnității și onoarei, el însuși se lauda pe site-ul propriu cu faptul că a activat în Legiunea Străină, spunându-și chiar el „Legionarul”.

Instanța a citat pe larg din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a analizat individual fiecare dintre exprimările reclamate de Cristinel Manolache și a concluzionat că bloggerul nu a depășit limitele criticii acceptabile inerente libertății de exprimare, beneficiind de protecția oferită de articolul 10. Astfel, „deși părătul a adoptat un stil incisiv, folosind un limbaj acid, în speță nu se poate

reține caracterul ilicit al articolelor. Instanța reține că mare parte din publicațiile pârâtului supuse cenzurii în speță, conțin judecăți de valoare. Acesta nu încearcă să își prezinte opiniile ca fiind o realitate incontestabilă, ci revine publicului marja de apreciere asupra celor prezentate. Utilizarea unor expresii vulgare nu constituie un criteriu decisiv în evaluarea mesajului, în măsura în care recursul la vulgaritate poate servi unor rațiuni stilistice (cauza Tuțalp c. Turciei). Este esențial ca limbajul utilizat să nu fie subordonat unicului scop de a insulta. Caracterul satiric, ironic al limbajului folosit de autor nu este de natură, prin el însuși, să prejudicieze imaginea reclamantului câtă vreme faptele și actele sunt cele ce caracterizează imaginea publică a unei persoane⁵¹⁵.

În concluzie, Judecătoria Bacău a respins acțiunea ca neîntemeiată și a dispus ca reclamantul, Cristinel Manolache, să îi achite pârâtului, Florin Popescu (Aghiuță), cheltuieli de judecată în cuantum de 1.500 de lei, reprezentând onorariu de avocat. Hotărârea a fost redactată în decembrie 2015. Cristinel Manolache nu a făcut la începutul lui 2016 recurs la această sentință, ea rămânând astfel definitivă.

Oana Schmidt Hăineală vs Antena3

Șefa Consiliului Superior al Magistraturii, la acea vreme, Oana Schmidt Hăineală, a câștigat un nou proces cu televiziunea Antena3. În septembrie 2016, Tribunalul București⁵¹⁶ a menținut o decizie a Judecătoriei Sectorului 1⁵¹⁷ care obliga Antena3 la plata a 10.000 de euro daune morale către Oana Schmidt Hăineală⁵¹⁸. Procesul a fost declanșat de Hăineală după ce Antena3 a difuzat mai multe emisiuni în care s-a vorbit despre legăturile magistratului cu un procuror condamnat pentru corupție. Emisiunile se bazau pe materiale publicate de Sursa zilei și Luju.ro. Hăineală a chemat în judecată și aceste publicații, și pe jurnalistul Andi Topală, dar instanța i-a absolvit. Instanța a considerat că Antena3 „nu a realizat o preluare corectă a știrilor publicate de ceilalți pârâți (Luju și Sursa zilei) ci, pornind de la esența lor le-a difuzat către opinia publică în mod tendențios, cu rea-credință, creând o imagine defavorabilă reclamantei și încălcând etica profesională”, se arată în motivare⁵¹⁹.

⁵¹⁵ Judecătoria Bacău. Dosar nr. 4775/180/2015. Sentința civilă nr. 6223/2015.

⁵¹⁶ „DECIZIE DEFINITIVĂ. Oana Schmidt Hăineală, al doilea proces câștigat cu Antena3. Ce sumă are de primit fosta șefă CSM”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 29.09.2016.

⁵¹⁷ Judecătoria Sectorului 1 București. Hotărâre 6726/2015 din 14.04.2015.

⁵¹⁸ Tribunalul București. Dosar nr. 15684/299/2014. Hotărâre 3514/2016 din 28.09.2016.

⁵¹⁹ „DECIZIE DEFINITIVĂ. Oana Schmidt Hăineală, al

Pentru derapajele din aceste emisiuni, laolaltă cu alte încălcări ale legislației audiovizuale, Antena3 primise anterior și o amendă în valoare de 20.000 de lei de la CNA⁵²⁰.

În martie 2015 devenise definitivă o altă hotărâre a instanțelor care obliga Antena3 tot la plata a 10.000 de euro despăgubiri morale către magistratul Hăineală⁵²¹.

RCS&RDS vs Intact

În noiembrie 2014, Curtea de Apel București a decis că mai multe firme din grupul Intact⁵²² trebuie să plătească RCS&RDS suma de 5 milioane de lei (peste un milion de euro), reprezentând despăgubiri pentru prejudiciul moral generat de „caracterul ilicit al campaniilor de denigrare desfășurate de intimatele pârâte împotriva apelantei în anul 2011 și în perioada aprilie mai 2012”⁵²³. Firmele grupului Intact au mai fost obligate de instanță și „să difuzeze dispozitivul hotărârii, de la data rămânerii irevocabile, timp de o lună, pe posturile de televiziune Antena 1 și Antena3, sub formă de știre și de croll cursiv, difuzat la interval de o oră, în cadrul emisiunilor de știri” și „timp de o lună, o dată pe săptămână, într-un cotidian de largă circulație”⁵²⁴. La acestea s-a adăugat obligarea la plata sumei de 81.241 lei cheltuieli de judecată. În același proces, Tribunalul București respinsese acțiunea RCS&RDS ca fiind neîntemeiată. Așa cum am relatat în Raportul FreeEx 2013, pe 20 aprilie 2012, Antena 1, Antena3 și Euforia TV, din Antena Group, au fost scoase din rețeaua Digi în urma unui diferend de ordin financiar. Antena Group ar fi cerut 7 milioane de euro pe an pentru difuzarea posturilor prin rețeaua DTH. În urma acestei situații, televiziunile din grupul Intact au difuzat mai multe materiale care vizau RCS&RDS și conflictul cu această companie.

Firmele Grupului Intact au făcut recurs la decizia Curții de Apel⁵²⁵. În mai 2015, Înalta Curțe de Casație și Justiție a hotărât să caseze decizia Curții de Apel și să o retrimită spre rejudecare⁵²⁶. În

doilea proces câștigat cu Antena3. Ce sumă are de primit fosta șefă CSM”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 29.09.2016.

⁵²⁰ Ibidem.

⁵²¹ Vezi Raport FreeEx 2014-2015.

⁵²² SC Antena TV Group SA, SC Antena3 SA, SC Editura Intact SRL Prin Lichidator Judiciar V.F. Insolvență SPRL, SC Global Media Solutions SA.

⁵²³ Dosar: 42354/3/2012 (1413/2014). Curtea de Apel București. Document: Hotărâre 1152/2014 27.11.2014.

⁵²⁴ Ibidem.

⁵²⁵ „Reacția Intact Media Group după decizia Curții de Apel de a condamna Antenele la plata a 5 milioane de lei către RCS: Vom face recurs”, de Iulia Bunea. PaginaDeMedia.ro, 2 decembrie 2014 .

⁵²⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție. Dosar nr. 42354/3/2012*. Hotărârea nr. 1454/2015 din 27.05.2015.

martie 2016 Curtea de Apel București, rejudecând cauza, a constatat „caracterul ilicit al campaniilor de denigrare desfășurate de pârâte împotriva RCS în perioadele martie-iunie 2011 (referitoare la cererea de deschidere a procedurii insolvenței și acțiunea de daune de 60 milioane de euro formulate de Trustul Intact împotriva RCS) și aprilie mai 2012 (în legătură cu scoaterea de către RCS a posturilor de televiziune Antena 1, Antena3 și Euforia Lifestyle din grila de programe aferentă platformei DTH Digi)”. Curtea de Apel București a obligat „pâratele, în solidar, la plata către reclamantă a sumei de 3.500.000 lei, cu titlu de daune morale”, a obligat „pâratele să difuzeze dispozitivul hotărârii timp de o lună de la data rămânerii irevocabile pe posturile de televiziune Antena 1, Antena 2, Antena3, Euforia Lifestyle, GSP și Antena Internațional”, a obligat „pâratele să publice hotărârile în integralitate în 5 cotidiane de largă circulație, respectiv: Jurnalul Național; Gazeta Sporturilor; Evenimentul Zilei; Libertatea; Adevărul o dată pe săptămână timp de o lună de la data rămânerii irevocabile a hotărârii, precum și pe toate paginile de internet aparținând Trustului Intact timp o lună de la data rămânerii irevocabile a hotărârii”, a obligat „pâratele, în solidar, să plătească reclamantei suma de 39.140 lei reprezentând cheltuieli de judecată în fond”⁵²⁷. A menținut restul dispozițiilor sentinței apelate⁵²⁸.

În noiembrie 2016, în urma recursului formulat de companiile din Trustul Intact, Înalta Curte de Casație și Justiție a casat hotărârea Curții de Apel și a retrimis cauza spre rejudecare aceleiași instanțe⁵²⁹.

Om de afaceri vs Radu Banciu și B1TV

Într-un proces cu un om de afaceri craiovean, omul de televiziune Radu Banciu și B1 TV au fost obligate de Tribunalul București să îi plătească acestuia despăgubiri de 10.000 de lei, plus cheltuieli de judecată⁵³⁰. Titu Tudosie, omul de afaceri, l-a dat în judecată pe Radu Banciu și i-a făcut plângere la CNA, ca urmare a modului în care fusese prezentat într-o ediție a emisiunii „Lumea lui Banciu” din aprilie 2014. Astfel, după ce omul de afaceri apăruse în presă prezentând o statuie care îl înfățișa și pe care o instalase în curtea casei sale, Radu Banciu

comentase că acesta este „bou” și afirmase că omul de afaceri ar desfășura activități ilegale: „Da, dar mă îndoiesc că astea le-ai luat prin muncă cinstită. Având în vedere că ești om de afaceri și în Craiova mă cam îndoiesc că aceste obiecte... (...) Nu s-ar putea sesiza autoritățile dacă tot l-am difuzat pe acesta să mi-l salte, nu știu dacă mâine, poimâine că suntem în week-end, dar pe luni să-l văd ridicat pe acesta? Sigur, fără nici o întrebare, din statuia aia dacă o ducem la fier vechi cred că s-ar putea recupera o parte din prejudiciul pe care... (...) L-ai ridicat, l-ai dus și la revedere. Pușcărie! Ce era cu căsoiul acela în spate? Tot colecționar de artă? (...) Care iubitor de artă? Care iubitor de artă, mânca-ți-aș gura? Săltați-l, vă rog frumos, sau acesta are deja, beneficiază de imunitatea, de superimunitatea asta votată de Traian Băsescu”⁵³¹.

Pentru emisiunea aceasta, la pachet cu alte emisiuni, B1 TV fusese sancționat de CNA cu o amendă în valoare de 10.000 de lei⁵³².

Liviu Alexa și Ziarul de Cluj, obligați să șteargă articole online

La începutul anului 2016, două sentințe prin care Liviu Alexa (în calitatea sa de administrator al societății editoare) și Ziarul de Cluj sunt obligate să elimine două articole de pe site-ul acestei publicații au rămas definitive în urma apelului la Tribunalul Cluj.

Astfel, în iunie 2014 Judecătoria Cluj l-a obligat pe Liviu Alexa⁵³³ să șteargă de pe pagina online a Ziarului de Cluj articolul cu titlul „Bolovan, securistofilul de la UBB, e un ipocrit”⁵³⁴. Ioan Bolovan, prorectorul de la Universitatea Babeș-Bolyai, ceruse instanței să dispună înlăturarea din spațiul online a acestui articol sau măcar a afirmațiilor defăimătoare conținute în el pentru că îi aduce un prejudiciu de imagine și îi este atinsă onoarea, ca urmare a faptului că redă în mod eronat modul în care s-a comportat cu ocazia unui protest al studenților și ca urmare a faptului că insinuează că ar fi putut colabora cu Securitatea, informație care este falsă⁵³⁵. Ioan Bolovan ceruse ziarului și să publice un drept la replică, care i-a fost refuzat. Liviu Alexa s-a apărut arătând că articolul nu afirmă că Ioan Bolovan ar fi fost colaborator al Securității, ci spune că ar fi putut să fie, ceea ce

⁵²⁷ Curtea de Apel București. Dosar nr. 6685/2/2015 (2929/2015). Hotărâre 405/2016 07.03.2016.

⁵²⁸ Mai multe detalii aici: „Procesul Antene RCS: Compania de cablu ar trebui să primească 3,5 milioane de lei. Decizia nu este definitivă”, de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 8 aprilie 2016.

⁵²⁹ ICCJ. Dosar nr. 6685/2/2015. Hotărâre 1994/2016 din 24.11.2016.

⁵³⁰ „Cât te costă un „bou. Radu Banciu, obligat să plătească pentru că l-a jignit pe craioveanul care și-a ridicat statuie”, de Iulia Bunea, PadinaDeMedia.ro, 4 martie 2016. Tribunalul București. Dosar 34095/299/2014. Hotărâre nr. 730/2016 din 22.02.2016.

⁵³¹ Decizia nr. 375 din 20.05.2014 privind amendarea cu 10.000 lei a S.C. B1 TV CHANNEL S.R.L.

⁵³² Ibidem.

⁵³³ Judecătoria Cluj. Dosar nr. 17538/211/2013. Hotărâre nr. 2839/2015 17.03.2015

⁵³⁴ „Bolovan, securistofilul de la UBB, e un ipocrit”, ZiardeCluj.ro, 28 martie 2013.

⁵³⁵ Rezumatul speței se bazează pe hotărârea instanței publicată în articolul: „Articolul calomnios Securistofilul din UBB șters din Ziar de Cluj MOTIVARE”, de Mihai Bacalu, Ora de Cluj, 3 octombrie 2015.

este echivalent cu o opinie; și că, în ceea ce privește modul în care s-a comportat la protestul studenților, informațiile au fost preluate integral dintr-o altă publicație clujeană. De asemenea, Liviu Alexa s-a apărut afirmând că nu poate fi tras la răspundere pentru faptele autorului articolului nesemnat, deoarece nici el și nici societatea comercială pe care o administrează nu au „prerogative de direcție, control și supraveghere asupra activității ziariștilor, neavând posibilitatea de a cenzura creația lor intelectuală, acești ziariști fiind remunerați pentru articolele lor pe baza contractelor de cesiune a drepturilor de autor. Judecătoria Cluj a considerat că „articolul este de natură să ofenseze reclamantul, deoarece nu există niciun indiciu privind eventuala apartenență a acestuia la fosta Securitate” și că „prezenta cauză privește o prezentare deformată a realității, lipsită de orice bază de fapt”. Instanța nu a acordat daune morale, considerând că simpla constatare a încălcării drepturilor reclamantului este o reparație suficientă, însă a dispus ca articolul să fie scos de pe site-ul Ziarul de Cluj. De asemenea, a obligat pârâtul să achite cheltuieli de judecată în valoare de 200 de lei. Așa cum arătam mai sus, sentința a fost menținută de Tribunalul Cluj la începutul lunii martie 2016⁵³⁶.

Al doilea proces a pornit de la plângerea înaintată de o companie, Mind Magnet SRL⁵³⁷. Din nou, Judecătoria Cluj a dispus ca pârâtul Liviu Alexa: „să elimine de pe pagina online www.ziardecluj.ro textele cuprinzând afirmații cu caracter de defăimare respectiv: <<ȘOC! MIND MAGNET, ‘tânăra’ firmă de IT lăudată de Ziar de Cluj acum 2 luni, s-a creat din năpârlirea unui SRL ce a dat tunuri primărilor din întreaga țară!>>, <<Au vrut să șteargă originile tenebroase ale începuturilor cu o noua denumire. M & M Software, numele de ‘fată’ al lui Mind Magnet, are sânge de șarlatanie în actul de constituire>>”⁵³⁸. În plus, Liviu Alexa a fost obligat să îi plătească reclamantei suma de 1 leu, cu titlu de reparații pecuniare ale daunelor morale suferite de reclamantă și suma de 1.540 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată. Tribunalul Cluj a schimbat în parte sentința atacată, în aprilie 2016, în sensul că l-a obligat pe Liviu Alexa „să publice integral, pe cheltuiala sa, online pe site-ul www.ziardecluj.ro, sentința atacată și prezenta decizie”⁵³⁹. În plus, l-a obligat și la plata a 820 de lei, reprezentând

cheltuieli de judecată parțiale în apel.

În cauza Węgrzynowski și Smolczewski contra Poloniei, din 16 iulie 2013⁵⁴⁰, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că un ziar care fusese condamnat pentru încălcarea dreptului la reputație a doi avocați nu avea obligația să elimine complet din arhiva sa de internet articolul în discuție, așa cum solicitaseră cei doi. Instanțele poloneze constataseră că articolul publicat de jurnaliștii, care în acuza pe cei doi avocați că ar fi făcut o avere asistând juridic politicieni în afaceri dubioase, nu avea o bază factuală solidă, se baza pe bârfe și zvonuri iar jurnaliștii nu depuseseră eforturi pentru a verifica informația. Jurnaliștii și redactorul-șef al au fost obligați în urma procesului să plătească o amendă în contul unei organizații de caritate și să publice scuze în ziar. Însă într-un al doilea proces prin care avocații au solicitat scoaterea de pe site-ul ziarului a articolului în discuție, instanțele poloneze au refuzat cererea, considerând că ar fi echivalentă cu cenzura și rescrierea istoriei. Instanțele au spus însă că ar fi luat în considerare o cerere prin care o notă de subsol sau un link referitoare la procesul de defăimare să fie adăugate la articolul de pe site.

Sesizată în legătură cu această cauză, de către cei doi avocați, Curtea Europeană a decis că instanțele poloneze au păstrat o balanță corectă între dreptul la viață privată al celor doi și dreptul la libertatea presei. Curtea a afirmat că: „nu este rolul autorităților judecătorești să se implice în rescrierea istoriei prin obligarea la eliminarea din domeniul public a tuturor urmelor publicărilor care au fost identificate, prin decizii judecătorești definitive, ca reprezentând atacuri nejustificate la reputația indivizilor”. De asemenea, Curtea s-a referit la interesul legitim al publicului de a avea acces la arhivele Internet publice ale presei, ca fiind un interes protejat de Articolul 10 al Convenției. Curtea a fost de părere că drepturile încălcate ale celor doi avocați ar fi putut fi reparate prin remedii prevăzute de legea domestică și s-a referit la observația pe care a făcut-o Curtea de Apel din Varșovia în cazul în discuție, anume că ar fi fost de dorit să se adauge un comentariu la articolul de pe website prin care să se informeze în legătură cu litigiul civil ce avusese loc legat de versiunea tipărită a articolului. Curtea a considerat că o rectificare sau o referință la decizia judecătorească referitoare la articolul din ediția tipărită, ar fi constituit o interferență pertinentă și suficientă cu drepturile ziarului cu scopul de a asigura în arhiva online protecția efectivă a drepturilor celor doi avocați.

⁵³⁶ Tribunalul Cluj. Dosar nr. 17538/211/2013. Hotărâre nr. 331/2016 11.03.2016

⁵³⁷ Judecătoria Cluj. Dosar nr. 22143/211/2014. Hotărârea 7690/2015 31.07.2015.

⁵³⁸ „ȘOC! MIND MAGNET, <<tânăra>> firmă de IT lăudată de Ziar de Cluj acum 2 luni, s-a creat din năpârlirea unui SRL ce a dat tunuri primărilor din întreaga țară!! Sătmărenii Răzvan Micul și frații Babasan aduc a GIO”, de Liviu Alexa, Ziar de Cluj, 28 septembrie 2014.

⁵³⁹ Tribunalul Cluj. Dosar nr. 22143/211/2014. Hotărâre nr. 469/2016 din 11.04.2016.

⁵⁴⁰ Rezumat extras din IRIS Legal Observations of the European Audiovisual Observatory. IRIS 2013-9:1/1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland, Cererea nr. 33846/07 din 16 iulie 2013.

Instanțele românești nu se află la prima decizie de obligare la ștergerea din spațiul online a unor articole în integralitate. Romeo Roșianu a fost condamnat definitiv în 2012 de Curtea de Apel Cluj la ștergerea a două articole din spațiul online (detalii în Rapoartele FreeEx 2012, 2013⁵⁴¹). În decembrie 2013 Înalta Curte de Casație și Justiție a menținut această decizie, care, iată, intră în contradicție cu jurisprudența CEDO. ActiveWatch a susținut prin scrisori adresate instanțelor, pe parcursul procesului lui Romeo Roșianu, că această sancțiune este disproporționată și încalcă testul necesității într-o societate democratică stabilit de CEDO.

Caius Isac vs Alexandra Jurca și Oana Bejenariu

Două jurnaliste au pierdut definitiv, în septembrie 2016, un proces cu șeful Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă (AJOFM) Reșița, în urma unui articol publicat de acestea în ziarul Express de Banat (cu sediul în Reșița). Cele două jurnaliste trebuie să îi plătească șefului AJOFM Reșița 15.000 de lei.

Articolul „Caius Isac nu-și vede lungul nasului!” era semnat de Alexandra Jurca și a fost publicat în 2014⁵⁴². Caius Isac, reclamantul, a făcut plângere atât împotriva jurnalistei cât și împotriva redactoarei șefe a acestei publicații, Oana Bejenariu, dar nu a chemat la instanță, în solidar, și societatea editoare.

Articolul viza activitatea de director al AJOFM a lui Isac, pornind de la faptul că acesta a refuzat să răspundă unor întrebări jurnalistice. Articolul pune sub semnul întrebării performanța managerială a lui Caius Isac, relația cu angajații, relația cu mediul politic și folosea exprimări de tipul „directoraș”.

A doua zi după publicarea articolului, ziarul a acceptat publicarea unui drept la replică semnat de Isac⁵⁴³.

Dacă Judecătoria Reșița⁵⁴⁴ a decis în favoarea jurnalistelor, pledând pe larg în favoarea libertății de exprimare, cu extrase relevante din jurisprudența CEDO, Tribunalul Caraș Severin a decis, în complet de divergență, în favoarea reclamantului⁵⁴⁵. Președintele completului nu a fost de acord cu decizia de sancționare și a formulat o opinie separată.

⁵⁴¹ Vezi și: „O sentință a justiției împiedică un jurnalist să relateze despre soția unui deputat”, freeex.activewatch.ro, 26 martie 2012.

⁵⁴² „Caius Isac nu-și vede lungul nasului!”, de Alexandra Jurca, Express de Banat, 16 iunie 2014.

⁵⁴³ „DREPT LA REPLICĂ”, Express de Banat, 17 iunie 2014.

⁵⁴⁴ Judecătoria Reșița. Dosar 5180/290/2014. Hotărâre 1912/2015 din 16.10.2015.

⁵⁴⁵ Tribunalul Caraș Severin. Dosar 5180/290/2014. Hotărâre 98/2016 din 17.03.2016.

Curtea de Apel Timișoara a respins recursul formulat de jurnaliste, ca fiind inadmisibil⁵⁴⁶.

Din hotărârile pronunțate de Judecătoria Reșița și Tribunalul Caraș Severin reiese că judecătorii celor două instanțe se contrazic în aprecierea existenței sau a inexistenței unei baze factuale pentru opiniile și afirmațiile formulate în articolul în discuție și, în consecință, evaluează în mod divergent caracterul licit sau ilicit al actului jurnalistice. Nicăieri în hotărârea redactată de cele două judecătore de la Tribunalul Caraș Severin, de sancționare jurnalistelor, nu se regăsește o analiză a testului necesității sancțiunii într-o societate democratică. ActiveWatch consideră că sancțiunea este vădit disproporționată, are un caracter represiv la adresa libertății de exprimare și nu se dovedește a fi necesară într-o societate democratică.

Conform unui material semnat de directorul Express de Banat, cele două judecătore de la Tribunalul Caraș Severin care au luat decizia de sancționare au fost direct sau indirect vizate de articole incomode publicate în acest ziar⁵⁴⁷.

După pronunțarea hotărârii Tribunalului Caraș Severin, în fața clădirii a fost organizat un protest la finalul căruia jurnaliștii prezenți și-au depus pixurile pe treptele acestei instituții⁵⁴⁸.

Alina Stoica vs Cătălin Tolontan și Mirela Neag

Jurnaliștii Cătălin Tolontan și Mirela Neag (Gazeta Sporturilor) au câștigat în 2016, printr-o hotărâre a Tribunalului București, un proces deschis împotriva lor de procurarea Alina Stoica, după ce pierduseră la judecata de fond.

Mai exact, în iunie 2015, Judecătoria Sectorului 6 București i-a găsit vinovați pe Cătălin Tolontan și Mirela Neag de încălcarea reputației și a demnității procurorii Alina Stoica⁵⁴⁹. Aceasta fusese implicată în dosarul gala Bute instrumentat în 2013 de DNA. Soluția prin care procurarea a decis trimiterea în judecată doar a uneia dintre persoanele implicate în dosar a fost criticată pe larg de cei doi jurnaliști în articole publicate în perioada decembrie 2013 - ianuarie 2015 pe tolo.ro și gsp.ro⁵⁵⁰.

⁵⁴⁶ Curtea de Apel Timișoara. Dosar 5180/290/2014. Hotărâre 334/2016 din 21.09.2016.

⁵⁴⁷ „Sentință aberantă la Tribunalul Caraș-Severin! Judecătoarele aldea și beg le-au tăiat colții câinilor de pază ai democrației de la Express de Banat!”, de Dani Stanciu, Express de Banat, 25 aprilie 2016.

⁵⁴⁸ „Ziariștii din Caraș-Severin, solidari în fața actului de injustiție prin care se încearcă ingenușcherea presei!”, Express de Banat, 30 aprilie 2016.

⁵⁴⁹ Dosar 17477/303/2014. Hotărâre 5106/2015 24.06.2015.

⁵⁵⁰ Articolele vizate: „Contul de piatră s-a dărâmat”,

Judecătoria Sectorului 6 a respins cererea Alinei Stoica de a primi daune morale de 400.000 de lei și de a fi șterse din spațiul online anumite pasaje din aceste articole, dar a decis că dreptul la reputație și demnitate al reclamantei au fost încălcate. De aceea, instanța i-a obligat pe cei doi ziariști să publice hotărârea, după rămânerea definitivă, în integralitate, în ziarele *Gazeta Sporturilor*, *Jurnalul Național* și *Pro Sport*, în format print și electronic, cât și pe site-urile www.tolo.ro și www.gsp.ro și să îi plătească reclamantei cheltuielile de judecată în valoare de 4.960 de lei reprezentând onorariu de avocat.

Astfel, deși a considerat că este de interes public subiectul tratat de jurnaliști, instanța a considerat că: „prin articolele publicate de pârați, (...) aceștia au prezentat opinii drept fapte ale reclamantei, au lansat acuzații, au prezentat raționamente speculative, care sugerează preținse fapte de abuz în serviciu, dar și de corupție, atribuite reclamantei, al cărei nume a fost asociat în aceste articole cu afirmațiile pâraților referitoare la săvârșirea unor fapte de natură penală de către procurorul desemnat să instrumenteze cazul, sugerând și o pretinsă incompetență a acesteia în soluționarea cauzei penale, acuzații pe care instanța le apreciază ca fiind grave, cu caracter denigrator și de natură să prejudicieze dreptul la reputație și demnitate al reclamantei, dar și susceptibile de a-i afecta exercitarea atribuțiilor de serviciu”⁵⁵¹.

Dosarul Gala Bute a fost redeschis de DNA⁵⁵² și, după un traseu sinuos, s-a încheiat cu condamnarea în 2014 a fostului ministru Elena Udrea și a altor trei angajați din Ministerul Dezvoltării, condus de aceasta⁵⁵³.

„Procurorul <<care a pierdut pe drum suspectii>> pleacă din DNA!”, „Procurorul din Dosarul Ridzi redeschide cercetările în Gala Bute”, „Urmează al doilea KO în Gala Bute: sursă judiciară: <<Chiar dacă ministrul Elena Udrea a semnat doar felicitările de Crăciun și de Paște, ea este unul dintre profitorii corupției din spatele Galei de box!>>”, „Oamenii Elenei Udrea au început să vorbească: o dezvăluie drept <<sefa Galei Butel!>>”, „Nu presa a aflat din dosare ce fac procurorii, ci procurorii au aflat din presă ce fac răufăcătorii. O scrisoare din Botoșani și un atentat la Paris”, tolo.ro, gsp.ro.

⁵⁵¹ „Când jurnaliștii nu au dreptate. GALA BUTE: Motivarea judecătorească a înfrângerii în prima instanță e bine venită ca să înțelegi că succesul ca ziarist este întotdeauna fragil și efemer”, de Mirela Neag și Cătălin Tolontan, gsp.ro, 29 decembrie 2015.

⁵⁵² „Procurarea DNA care a redeschis <<Gala Bute>> se pensionează subit la 56 de ani » Noi nu ne pensionăm, ne-am plictisit de moarte! Dezvăluirile din ziar continuă Udrea: Nu am emoții, numele meu nu trebuie să apară în dosarul Gala Bute (Agerpres, 16 mai 2013)”, de Mircea Neag și Cătălin Tolontan, tolo.ro, 11 septembrie 2014.

⁵⁵³ „Procesul în dosarul <<Gala Bute>>, reluat pe 11 noiembrie. Elena Udrea: Nimeni din România nu poate spune, cu probe, că am luat șpagă”, digi.ro, 16 octombrie

În apel, Tribunalul București⁵⁵⁴ a decis în favoarea celor doi jurnaliști pe baza mai multor argumente.

Astfel, instanța a considerat că judecățile de valoare au avut o solidă bază factuală (se bazează pe un raport oficial - ordonanța de infirmare a rechizitoriului procurorii Stoica în dosarul Gala Bute) și chiar dacă au fost formulate uneori într-o manieră provocatoare și cu un oarecare grad de ostilitate, ele se bucură totuși de protecția oferită de Articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Jurnaliștii nu au acuzat-o pe procurarea de săvârșirea vreunei infracțiuni. Buna-credință a jurnaliștilor a reieșit din chiar faptul că demersul jurnalistic a pornit de la convingerea lor că a existat o problemă de deontologie a procurorii, afirmațiile critice fiind făcute în contextul dosarului Gala Bute. În concluzie, instanța a decis că jurnaliștii au acționat în limitele protecției libertății de exprimare.

ActiveWatch a făcut o cerere de intervenție accesorie în sprijinul jurnaliștilor, cerere care a fost admisă de instanță.

La data redactării acestui raport, procurarea Alina Stoica formulase o nouă cerere de chemare în judecată împotriva celor doi jurnaliști, ca urmare a unui articol din iulie 2016⁵⁵⁵, în care aceștia relatează că au câștigat procesul și făceau o scurtă trecere în revistă a litigiului. De această dată procurarea a cerut instanței de judecată să dispună, printre altele, ca cei doi jurnaliști să publice hotărârea ce va fi pronunțată inclusiv pe site-ul ActiveWatch, „întrucât organizația în cauză s-a implicat în mod direct în litigiul civil pe care l-am avut anterior cu pârații, prin formularea unei cereri de intervenție: „În consecință, având în vedere interesul acestei organizații pentru soarta pâraților, este o bună ocazie ca și cei în numele cărora militează organizația să cunoască persoanele/cauzele în care investește organizația și care sunt preocupările celor pe care îi susțin”, a mai adăugat Alina Stoica în cererea de chemare în judecată.

Decebal Traian Remeș vs Rodica Culcer, Televiziunea Română, Președinția și DNA

În noiembrie 2016, Decebal Traian Remeș (politician, fost ministru) a câștigat definitiv și irevocabil un proces deschis împotriva Direcției Naționale Anticorupție, Societății Române de Televiziune și a jurnalistei Rodica Culcer.

2014.

⁵⁵⁴ http://portal.just.ro/3/SitePages/Dosar.aspx?id_dosar=30300000000213411&id_inst=3

⁵⁵⁵ „Sentință definitivă: Gazeta nu a încălcat reputația procurorului DNA Alina Stoica, magistrat care îi scăpase pe Elena Udrea și Ion Ariton”, de Mirela Neag și Cătălin Tolontan, tolo.ro, 4 iulie 2016.

Procesul a fost declanșat de un material difuzat de TVR în octombrie 2007. Televiziunea română deschidea atunci unul dintre Jurnalele de la ora 19.00 cu știrea „Filaj la miniștri”. Crainicul introducea știrea anunțând că TVR prezintă „imaginile care în opinia procurorilor anti-corupție probează că Decebal Traian Remeș, ministrul Agriculturii, a luat mită”. Știrea prezenta niște imagini obținute de postul public din care reieșea că Ioan Mureșan, fost ministru al Agriculturii, i-ar fi dat un plic, presupus cu bani, ministrului Agriculturii în funcție Decebal Traian Remeș. Imaginile difuzate, filmate cu camera ascunsă, îi arătau pe cei doi discutând într-o cafenea. Filmul mai conținea și o înregistrare a unei convorbiri telefonice dintre aceștia. Din film reieșea că cei doi ar fi discutat despre aranjarea unor licitații. Pe parcursul primei difuzări, TVR a adăugat un titlu peste imagini: „Flagrant”. Acest titlu nu a fost păstrat în difuzările ulterioare. Știrea nu conținea punctul de vedere al celor doi politicieni implicați, redacția afirmând că încercările de a-i contacta au rămas fără răspuns⁵⁵⁶.

DNA a declanșat o anchetă împotriva celor doi politicieni, rechizitoriul procurorilor arătând că în septembrie 2007 Remeș, în calitate de ministru, ar fi acceptat și primit produse alimentare (caltaboș și țuică) și suma de 15.000 de euro de la omul de afaceri Gheorghe Ciorbă, prin intermediul lui Mureșan⁵⁵⁷. Drept urmare, Decebal Traian Remeș a fost condamnat la trei ani de închisoare, din care a executat doar unul, fiind eliberat în februarie 2014⁵⁵⁸.

După ce Tribunalul București a respins acțiunea deschisă de Decebal Traian Remeș împotriva Președintelui României, Administrației Prezidențiale și Direcției Naționale Anticorupție ca fiind formulată împotriva persoanelor fără calitate procesuală pasivă și, de asemenea, a respins acțiunea împotriva Rodicăi Culcer, șefa știrilor TVR la data difuzării imaginilor, și a Societății Române de Televiziune, ca neîntemeiată⁵⁵⁹, Curtea de Apel Brașov a admis apelul formulat de Decebal Traian Remeș și a schimbat în parte această sentință. În noiembrie 2016, ÎCCJ a respins recursurile părților, hotărârea Curții de Apel Brașov rămânând irevocabilă⁵⁶⁰.

Astfel, Curtea de Apel Brașov:

- a respins excepția lipsei calității procesuale

⁵⁵⁶ Rezumat extras din Raportul FreeEx 2007.

⁵⁵⁷ „Decebal Traian Remeș a pierdut procesul cu TVR, Rodica Culcer, Președinția și DNA în cazul <<Caltaboșul>>”, de C. Ionescu, HotNews.ro, 28 noiembrie 2014.

⁵⁵⁸ Rezumat extras din Raportul FreeEx 2014-2015.

⁵⁵⁹ Dosar nr. 48790/3/2010. Soluție din 28.11.2014. Tribunalul București, Secția a III-a Civilă.

⁵⁶⁰ Înalta Curte de Casație și Justiție. Dosar nr. 48790/3/2010. Hotărâre nr. 2113/2016 din 08.11.2016

pasive a pârâtei Direcția Națională Anticorupție;

- a obligat pârătele Direcția Națională Anticorupție, Societatea Română de Televiziune și pe Rodica Culcer să plătească în solidar reclamanului Decebal Traian Remeș suma de 15.000 de lei, despăgubiri civile;
- a obligat pârâta, Societatea Română de Televiziune, să înceteze difuzarea înregistrărilor audio-video ambientale și telefonice ce au constituit probe în dosarul penal nr. 157/P/2007;
- a obligat pârâta Societatea Română de Televiziune să publice hotărârea Curții, pe socoteala sa, într-un ziar de acoperire națională, după rămânerea irevocabilă a acesteia⁵⁶¹.

Curtea de Apel Brașov a considerat că DNA avea obligația legală de a asigura păstrarea secretului înregistrărilor. Curtea a citat cauza Cășuneanu c. României în care „CEDO a analizat apariția în presă a unor înregistrări telefonice dispuse în cadrul anchetei penale înainte de a se ajunge în fața instanței de judecată”⁵⁶². „Deoarece statul român nu a reușit să preîntâmpine scurgerea de informații, CEDO a considerat că dreptul la respectarea vieții private și de familie a respectivului aplicant, prevăzut de articolul 8 din Convenție, a fost încălcat”, se arată în hotărârea Curții de Apel Brașov (vezi și cauza Apostu c. României, n.n.)⁵⁶³. Instanța a considerat că în ceea ce privește fapta ilicită imputată SRTv și Rodicăi Culcer, de a difuza probe cu caracter secret dintr-un dosar penal aflat în faza de urmărire penală pe un post de televiziune națională, „respectarea obligației de asigurare a secretului probelor în timpul anchetei penale, ca excepție de la principiul universal al liberului acces la informațiile de interes public, aparține tuturor subiecților de drept ce intră în contact cu astfel de informații și care au cunoștință că acestea sunt secrete, fapt ce rezultă din dispozițiile art. 12 alin 2 din 12 din Legea nr. 544/2001 care prevăd expres faptul că răspunderea pentru aplicarea măsurilor de protejare a informațiilor aparținând categoriilor prevăzute la alin. (1) revine și altor <<instituții publice abilitate prin lege să asigure securitatea informațiilor>>”⁵⁶⁴. „Ori, potrivit art. 14 alin. 13 din Legea nr. 41 din 17 iunie 1994 republicată privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune (în forma în vigoare la data faptelor), <<în exercitarea atribuțiilor profesionale de către ziariști și alți realizatori de emisiuni, informațiile nu pot fi obținute decât prin mijloace legale și morale>>”, mai spun judecătoarele Curții

⁵⁶¹ Curtea de Apel Brașov. Dosar nr. 48790/3/2010. Hotărâre 979/2016 30.06.2016.

⁵⁶² Ibidem.

⁵⁶³ Ibidem.

⁵⁶⁴ Ibidem.

de Apel Braşov⁵⁶⁵. Conform acestora, răspunderea pentru fapta ilicită a SRTV „este atrasă în calitate de instituție publică de televiziune în cadrul căreia s-a difuzat emisiunea <<Flagrant>> din data de 10.10.2007 [este vorba despre o știre cu titlul <<Flagrant>>, nu o emisiune, n.n.] prin intermediul unuia din canalele de televiziune ce-i aparțin, această instituție având obligația de a asigura respectarea prevederilor legale citate mai sus”⁵⁶⁶. Hotărârea mai menționează și o cauză recent judecată de CEDO, Bedat contra Elveției (martie 2016), în care Curtea a decis că penalizarea jurnaliștilor pentru publicarea de informații nepublice din dosarele penale este justificată, afirmând că și jurnaliștilor le revine sarcina să respecte confidențialitatea cercetărilor penale, nu doar procurorilor care gestionează dosarul⁵⁶⁷.

ActiveWatch consideră că această hotărâre este excesivă și periculoasă pentru libertatea de exprimare. Hotărârea confundă demersul jurnalistic cu cel al organelor de anchetă. Nu este în responsabilitatea jurnaliștilor să păstreze secretul demersurilor organelor de anchetă din timpul urmăririi penale. Responsabilitatea jurnaliștilor este aceea de a informa publicul în legătură cu chestiuni de interes public major, așa cum era, în acest caz, un presupus fapt de corupție comis de un ministru în funcție. În plus, hotărârea face o distincție stranie între obligațiile jurnaliștilor angajați ai serviciilor publice de radio și televiziune și jurnaliștii angajați ai unor instituții de media private, dându-le primilor mai multe obligații și transformându-i într-o extensie a autorităților publice judiciare.

Hotărârea Marii Camere a Curții Europene a Drepturilor Omului, din martie 2016, în cauza Bedat contra Elveției este, la rândul ei, una controversată și dur criticată de către avocații specializați în libertatea de exprimare și libertatea presei⁵⁶⁸.

În același timp ActiveWatch consideră că difuzarea oricăror probe din dosarele de urmărire penală trebuie făcută cu maximă responsabilitate jurnalistică, doar în scop de informare și respectând strict normele etice profesionale, având în vedere că este pus în pericol dreptul la reputație și, mai ales, dreptul la un proces echitabil al celor vizați de anchetele penale.

Cristi Danileț vs Ring

⁵⁶⁵ Ibidem.

⁵⁶⁶ Ibidem.

⁵⁶⁷ Curtea de Apel Braşov. Dosar nr. 48790/3/2010. Hotărâre 979/2016 30.06.2016.

⁵⁶⁸ „The Grand Chamber strikes again by finding no violation in freedom of expression case *Bédad v. Switzerland*”, de Dirk Voorhoof, 11 aprilie 2016, strasbourgobservers.com.

Judecătorul Cristi Danileț a câștigat un proces împotriva S.C. Ring Media Group S.R.L. după ce instanțele au decis că ziarul Ring i-a încălcat dreptul la viață privată. În 2012, într-un articol cu titlul „Pe cine duce Danileț, seara, în vizită la C.S.M.”, ziarul publicase o fotografie făcută de paparazzi în care apărea judecătorul ținând de mână o tânără a cărei față era blurată. Articolul fusese publicat atât în ediția print a ziarului, cât și în ediția online. Tribunalul București a decis în aprilie 2014 că această acțiune de publicare și difuzare a avut un caracter ilicit și a obligat S.C. Ring Media Group S.R.L. să publice dispozitivul hotărârii, după rămânerea definitivă a acesteia, în ziarul Ring și pe site-ul www.ziarulring.ro⁵⁶⁹. Curtea de Apel București a menținut aceste dispoziții printr-o hotărâre din iunie 2016 și, în plus, a obligat părții la plata a 1000 de euro, cu titlu de daune morale, către reclamant⁵⁷⁰.

Cancan - eliminare articol din online

O tânără, E. A., a dat în judecată Cancan după ce revista de scandal a publicat un articol în care o acuza pe ea și pe sora ei, M.A., fostă asistentă TV, că ar fi fost implicate într-o rețea de prostituție, rețea care devenise obiectul unui dosar instrumentat de autorități⁵⁷¹. La cererea reclamantei E.A., Judecătoria Sectorului 2 București a dispuns ca măsură provizorie, până la judecarea pe fond a dosarului, să oblige societatea editoare a CanCan, SC PRO TV SRL, „la încetarea acțiunii prejudiciabile în sensul de a retrage în mod provizoriu până la soluționarea definitivă a dosarului nr. 13398/300/2015 înregistrat pe rolul Judecătoriei Sectorului 2 București, de pe site-ul www.cancan.ro orice imagine a reclamantei și trimitere sau referire la reclamantă din titlul și conținutul articolului: <<Două surori, acuzații grave în dosarul de prostituție din showbiz! De ce „servicii” aveau parte clienții în privat>> precum și din comentariile accesorii articolului”⁵⁷².

Judecătoria Sectorului 2 București a decis în aprilie 2016 să mențină măsura provizorie, obligând societatea editoare a CanCan, SC PRO TV SRL, la stergerea definitivă a articolului menționat⁵⁷³. Judecătoria Sectorului 2 București a mai obligat SC PRO TV SRL și la plata sumei de 1.000 de lei către reclamantă, cu titlu de daune morale și la plata sumei de 4.130 de lei, cu titlu de cheltuieli

⁵⁶⁹ Tribunalul București. Dosar 12327/3/2014. Hotărârea 452/2015 din 10.04.2015.

⁵⁷⁰ Curtea de Apel București. Dosar 12327/3/2014. Hotărârea 506/2016 din 27.06.2016

⁵⁷¹ “DECIZIE. Instanța a obligat site-ul Cancan, administrat de Pro TV, să scoată o știre despre o fostă asistentă TV. Care a fost motivul”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 27.03.2015.

⁵⁷² Ibidem.

⁵⁷³ Judecătoria Sectorului 2 București. Dosar nr. 13398/300/2015. Hotărâre 5006/2016 din 15.04.2016.

de judecată constând în taxa de timbru și onorariu avocat redus⁵⁷⁴. Tribunalul București a menținut decizia Judecătorei și a crescut cuantumul daunelor morale la 10.000 de lei, adăugând la acestea și obligarea la plata către E.A. a sumei de 3.277,5 lei, cheltuieli de judecată în apel⁵⁷⁵.

Articolul litigios nu mai este disponibil pe cancan.ro, în schimb un paragraf al său este preluat de un site care folosește indexarea de știri pentru a atrage trafic și a crea spam prin virusare.

Ziarul Bursa vs Simona Tache

Jurnalista-bloggeriță Simona Tache a câștigat definitiv, în octombrie 2016, procesul deschis împotriva sa de ziarul Bursa. Procesul a fost declanșat de publicarea în februarie 2015, de către Simona Tache, pe blogul său, a unui articol în care critica calendarele anuale ale ziarului Bursa, ce conțineau fotografii cu angajatele companiei editoare a acestui ziar⁵⁷⁶. Simona Tache a extras câteva fotografii din aceste calendare, în care apăreau inclusiv jurnaliste de la ziarul Bursa. Printre acestea se afla chiar și o fostă redactor-șef al ziarului. Societatea editoare a ziarului, Meta Ring SRL, a somat-o pe Simona Tache să elimine fotografiile extrase din arhiva ziarului Bursa, pentru că prin publicarea acestora ar fi încălcat Legea drepturilor de autor și a drepturilor conexe⁵⁷⁷. Simona Tache nu a eliminat fotografiile, așa că ziarul Bursa a chemat-o în instanță. Apărarea principală a jurnalistei, susținută și de ActiveWatch printr-o cerere de intervenție accesorie admisă de instanță, a fost aceea că articolul în cauză a fost unul de interes public, iar publicarea de extrase din opere, cu scopul de a exemplifica, are rolul de citat și nu încalcă Legea drepturilor de autor. În ianuarie 2016 Judecătoria Sectorului 4 a decis în favoarea Simonei Tache, respingând cererea formulată de ziarul Bursa⁵⁷⁸. Tribunalul București a menținut hotărârea Judecătorei, respingând apelul, ca fiind nefondat, pe baza următoarelor considerente:

„Conform art. 33 alin. 1, lit. B din Legea nr. 8/1996, <<Sunt permise, fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații, următoarele utilizări ale unei opere aduse anterior la cunoștință publică, cu condiția ca acestea să fie conforme bunelor uzanțe,

să nu contravină exploatării normale a operei și să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularii drepturilor de utilizare: b) utilizarea de scurte citate dintr-o operă, în scop de analiză, comentariu sau critică ori cu titlu de exemplificare, în măsura în care folosirea lor justifică întinderea citatului>>”⁵⁷⁹.

„Potrivit art. 33, alin. 4 din Legea nr. 8/1996, <<În toate cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b), c), e), f), i) și la alin. (2) trebuie să se menționeze sursa și numele autorului, cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește a fi imposibil; în cazul operelor de artă plastică, fotografică sau de arhitectură trebuie să se menționeze și locul unde se găsește originalul>>”⁵⁸⁰.

Simona Tache, în calitatea sa de jurnalist de profesie, nu a publicat toată opera, ci doar 26 de fotografii din aproximativ 500, în contextul unui articol de satiră, la sfârșitul articolului fiind precizată sursa din care au fost extrase aceste fotografii, ele „servind pentru comentariu, critică, exemplificare, fiind astfel îndeplinită ipoteza dispoziției legale”⁵⁸¹.

Anunțul.ro, urmărit penal pentru înlesnirea prostituției/proxenetism

În aprilie 2015, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 a dispus începerea urmăririi penale împotriva site-ului Anunțul.ro, a 36 de persoane și a altor două societăți comerciale pentru acuzația de înlesnire a prostituției/proxenetism⁵⁸² (art. 213 Noul cod penal).

Procurorii au susținut că, între 24 mai 2013 și 4 februarie 2015, „site-ul www.anuntul.ro, prin modul său de structurare, a înlesnit practicarea prostituției de către mai multe persoane care au postat anunțurile în sensul că prin această acceptare de promovare a serviciilor oferite, acest site le-a facilitat persoanelor care practică prostituția racolarea de clienți cu care acestea întrețineau raporturi sexuale contra cost”⁵⁸³. „Obținerea de beneficii în urma prostituției este susținută și de faptul că, în cadrul rubricii <<Matrimoniale>> erau patru subsecțiuni: ‘Ea caută partener’, ‘El caută parteneră’, ‘Saloane masaj erotic’, ‘Prietenii, Căsătorii’, ‘Diverse’, astfel, se poate observa că subsecțiunea: ‘Ea caută partener’ a fost creată în mod distinct, fiind destinată unui alt scop decât cel pentru care un observator obiectiv ar crede că a fost înființată rubrica <<Matrimoniale>>, întrucât, tot în

⁵⁷⁴ Ibidem.

⁵⁷⁵ Tribunalul București. Dosar nr. 13398/300/2015. Hotărâre 4080/2016 din 01.11.2016.

⁵⁷⁶ „Calendarul BURSA din toate timpurile, pentru că trebuie să râdeți și voi”, de Simona Tache, simonatache.ro, 17 februarie 2015.

⁵⁷⁷ „Calendarele pițiponcești ale revistei Bursa în luptă cu libertatea de exprimare”, de Simona Tache, simonatache.ro, 17 februarie 2015.

⁵⁷⁸ Judecătoria Sectorului 4, Complet C3 Civil și Executări, Dosar Nr. 8696/4/2015, Hotărârea 1314/2016 04.02.2016.

⁵⁷⁹ Tribunalul București. Dosar Nr. 8696/4/2015, Hotărârea 3859 din 14.10.2016.

⁵⁸⁰ Ibidem.

⁵⁸¹ Ibidem.

⁵⁸² Comunicat al Ministerului Public din 7 aprilie 2015. http://www.mpublic.ro/presa/2015/c_07_04_2015_3.htm

⁵⁸³ Ibidem.

cadru al acestei rubrici, a mai fost creată și subrubrica ‘Prietenii, Căsătorii’”, au susținut procurorii⁵⁸⁴.

Prima măsură luată de judecători, la cererea procurorilor, a fost aceea de interzicere a publicării anunțurilor online în subrubrica „Ea caută partener” pentru o perioadă de 60 de zile, ceea ce instanța a acceptat⁵⁸⁵. Suspendarea acestei rubrici a rămas valabilă până în aprilie 2016 când nu a mai fost prelungită de instanță.

Anunțul.ro este un site de găzduire comercială a anunțurilor postate de terțe persoane. Site-ul nu face o verificare a anunțurilor - nici pentru această categorie, nici pentru alte domenii și, având în vedere numărul mare de mesaje publicate, nici nu știe exact ce anunțuri se publică. Suspendarea rubricii a dus - de facto - la publicarea anunțurilor din acea subrubrică în alte zone din site, ceea ce dovedește încă o dată inutilitatea măsurii instanței.

Dosarul în care este implicat Anunțul.ro este unul mai mult decât controversat. Nu doar oferirea de spațiu pentru publicarea unor anunțuri telefonice a fost considerată infracțiune de proxenetism în acest dosar. De exemplu, o tânără angajată de o persoană care oferea servicii sexuale contra cost, pentru a-i organiza agenda, a fost la rândul său acuzată de înlesnirea prostituției⁵⁸⁶. La fel și o femeie de serviciu care cumpăra prezervative pentru un salon de masaj⁵⁸⁷. Codul penal nu incriminează prostituția, dar incriminează înlesnirea prostituției, printr-un articol de lege ce pare a nu fi suficient de clar formulat pentru a-și atinge scopul, anume acela de a incrimina exploatarea sexuală a persoanelor.

Compania care editează Anunțul.ro a afirmat la momentul la care s-a dispus începerea urmăririi penale împotriva sa: „Credința noastră în libertatea de expresie a individului, în particular, și în libertatea editorială a presei libere, în general, ne-a făcut să nu impunem restricții, limitări și să nu discriminăm persoanele fizice sau întreprinderile care, prin intermediul vehiculului de comunicare operat de către Anunțul Telefonice, au dorit să își promoveze către public serviciile, afacerile sau intențiile. De altfel, chiar și prin raportare la acuzațiile aduse societății Anunțul Telefonice, subliniem că activitățile noastre, inclusiv în legătură cu anunțurile publicate în rubrica ‘Matrimoniale’, nu diferă de cele ale altor publicații (print sau online)”⁵⁸⁸.

⁵⁸⁴ Ibidem.

⁵⁸⁵ „Site-ul anunțul.ro, urmărit penal după ce mai multe prostituate l-au folosit pentru a racola clienți”, de Otilia Ciocan, Mediafax.ro, 7 aprilie 2015.

⁵⁸⁶ „Cât ne costă să <<stârpim>> prostituția și cât am câștiga dacă am legaliza-o”, de Dollores Benezic, RomaniaCurata.ro, 4 septembrie 2015.

⁵⁸⁷ Ibidem.

⁵⁸⁸ „Anunțul Telefonice: Nu am discriminat persoanele care au dorit să își promoveze servicii sau intenții”,

În ianuarie 2016, controversatul dosar, despre care s-a afirmat că ar fi a costat statul peste un milion de lei (aprox. 220.000 de euro), din care peste 700.000 de lei (aprox. 150.000 de euro) ar fi fost cheltuiți doar pe interceptări, și care ar fi implicat munca întregului personal al Secției de Poliție nr. 1 pentru doi ani⁵⁸⁹, a fost retrimis de către judecător către Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, în vederea efectuării actelor de urmărire penală corespunzătoare⁵⁹⁰.

Astfel, Judecătoria Sectorului 1 a constatat pe 21 ianuarie 2016 „neregularitatea rechizitoriului nr. 14294/P/2013 din data de 17.07.2015 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, întrucât cu privire la inculpatul Petcu Sorin s-a dispus trimiterea în judecată pentru o infracțiune față de care nu s-a efectuat urmărirea penală”. Sorin Petcu este web manager la Anunțul.ro și fusese acuzat de procurori de abuz în serviciu. Pe 21 octombrie 2016, procurorii au emis un nou rechizitoriu, Sorin Petcu fiind de această dată acuzat de proxenetism. În procedura de cameră preliminară, în aprilie 2017, li s-a pus în vedere procurorilor să îndrepte probleme ale rechizitoriului, de această dată asta nu numai în privința inculpatului Sorin Petcu, ci și privitor la Anunțul.ro (în principal lipsa indicării și a demonstrării, raportat la materialul probator, a elementelor constitutive ale infracțiunii de proxenetism)⁵⁹¹.

Problema ridicată de Anunțul.ro în contextul noilor tehnologii este rolul pe care trebuie să îl joace găzduitorul unor texte. În conformitate cu Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic acesta ar trebui să fie exonerat de răspundere până la momentul la care este informat cu privire la activități cu aparență nelegală de pe site-ul său. În practică, în acest caz, nu a fost recunoscută această exonerare. Practica recentă a CEDO este împărțită în acest tip de cazuri, în funcție de rolul activ sau comercial al găzduitorului și al tipului de mesaj publicat - vezi cazurile *Delfi vs Estonia* (2015)⁵⁹² sau *MTE vs Ungaria* (2016)⁵⁹³. Chiar în condițiile în care apare acest tip de exonerare, se ridică problema calității găzduitorului de a judeca conținutul - dacă este legal sau nu - ceea ce duce la o privatizare a

Mediafax.ro, 7 aprilie 2015

⁵⁸⁹ „Cât ne costă să <<stârpim>> prostituția și cât am câștiga dacă am legaliza-o”, de Dollores Benezic, RomaniaCurata.ro, 4 septembrie 2015.

⁵⁹⁰ Judecătoria Sectorului 1. Dosar nr. 86812/299/2015. Încheiere camera preliminară din 21.01.2016.

⁵⁹¹ Judecătoria Sectorului 1 București. Dosar 42430/299/2016/a1*. Încheiere de ședință din 10.04.2017.

⁵⁹² <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-155105rezumat procese 2015 2016.docx>

⁵⁹³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160314rezumat procese 2015 2016.docx>

aplicării legii⁵⁹⁴.

Horia Ivanovici vs RCS&RDS

După ce în septembrie 2013 a fost dat afară de la postul DigiSport la presiunile Federației Române de Fotbal, prin rezilierea unilaterală a Contractului de cesiune de drepturi de autor încheiat cu RCS&RDS, proprietarul DigiSport, ziaristul Horia Ivanovici a câștigat definitiv în instanță drepturile bănești ce decurgeau din acest contract. Horia Ivanovici ar trebui să primească despăgubiri în valoare de 237.449 de euro, reprezentând drepturi cuvenite realizatorului TV pentru perioada 01.09.2013-15.08.2014⁵⁹⁵. Astfel, printr-o hotărâre din noiembrie 2015, Tribunalul București a constatat că Horia Ivanovici nu a încălcat prevederile contractului de drepturi de autor încheiat cu proprietarul DigiSport și a dispus la plata acestor despăgubiri. Curtea de Apel București a confirmat în iulie 2016 hotărârea Tribunalului București⁵⁹⁶. Horia Ivanovici a declarat, ulterior, pentru Gazeta Sporturilor, că a ajuns la o soluționare amiabilă cu RCS&RDS privind suma de plată câștigată în instanță⁵⁹⁷.

Așa cum relatam în Raportul FreeEx 2013, în luna septembrie a aceluși an, realizatorul TV Horia Ivanovici a primit din partea SC RCS&RDS SA (societatea care deține DigiSport) decizia de reziliere a Contractului de Cesiune de Drepturi de Autor nr. C1037/02.08.2011, încheiat cu compania pentru a realiza emisiunea Fanatik Show la televiziunea DigiSport. Decizia unilaterală de încetare a contractului de colaborare a venit în urma unei înștiințări primite de DigiSport din partea Federației Române de Fotbal, prin care se retrăgeau acreditările jurnaliștilor la acțiunile echipei naționale⁵⁹⁸. Motivele invocate de FRF au fost „nenumăratele insulte proferate împotriva Președintelui FRF, domnul Mircea Sandu, selecționerului echipei naționale, Victor Pițurcă, și conducerii FRF de domnul Horia Ivanovici, în cadrul emisiunii Fanatik Show”⁵⁹⁹.

În decizia de reziliere a Contractului de cesiune de drepturi de autor al lui Horia Ivanovici, trimis prin

⁵⁹⁴ https://edri.org/wp-content/uploads/2014/02/EDRI_HumanRights_and_PrivLaw_web.pdf

⁵⁹⁵ Tribunalul București. Dosar 27212/3/2014. Hotărârea 1440/2015 din 19.11.2015.

⁵⁹⁶ Curtea de Apel. Dosar 27212/3/2014. Hotărârea 541/2016 din 11.07.2016.

⁵⁹⁷ „EXCLUSIV Lovitură pentru RCS/RDS » Trustul pierde o sumă uriașă în procesul cu Horia Ivanovici”, GSP.ro, 25 octombrie 2016.

⁵⁹⁸ „Sesizare către CNA în cazul RCS&RDS vs Horia Ivanovici”, ActiveWatch.ro, 18 septembrie 2013.

⁵⁹⁹ „Horia Ivanovici, concediat de la DigiSport pentru că a criticat șefii fotbalului. Tolontan: «Act de cenzură argumentat legal»”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 16 septembrie 2013.

executor judecătoresc, compania media a invocat explicit, pe cuprinsul a șase pagini, lezarea imaginii unor oficiali din sportul românesc de către acesta. „În multe emisiuni ați adus atingere imaginii publice a oficialilor structurilor sportive din România sau ați incitat anumiți invitați ori diverși interlocutori să profereze insulte la adresa unor oficiali ai structurilor sportive din România”, i-a reproșat RCS&RDS lui Ivanovici.

În opinia ActiveWatch, exprimată într-o sesizare către Consiliul Național al Audiovizualului, majoritatea afirmațiilor/expresiilor incriminate de companie nu depășeau limita dreptului la libera exprimare și reprezentau opinii argumentate asociate unor situații factuale, majoritatea lor în interes public⁶⁰⁰. Mai mult decât atât, în conținutul contractului dintre RCS&RDS și Ivanovici se regăseau clauze care restrângeau dreptul la liberă exprimare. Imediat după ce Ivanovici a fost dat afară, celor de la DigiSport li s-a ridicat interdicția de a participa la acțiunile organizate de FRF.

Astfel, ActiveWatch a sesizat CNA în acest caz și a cerut instituției să analizeze dacă decizia de încheiere a contractului și clauzele acestuia încalcă legislația audiovizuală. De asemenea, ActiveWatch a solicitat CNA să verifice existența unor clauze contractuale între autoritățile din fotbal (FRF și LPF) și radiodifuzori care limitează dreptul la liberă exprimare. Conform art. 87 din legea audiovizualului, „Orice clauze contractuale, indiferent de părți, care încalcă, în domeniul audiovizualului, dreptul publicului de a primi, informații de interes public și libera concurență sunt nule”⁶⁰¹. Răspunzând sesizării ActiveWatch, CNA a precizat că nu este de competența sa să se pronunțe dacă decizia de reziliere sau clauzele contractuale care au făcut obiectul sesizării sunt ilegale⁶⁰². De asemenea, CNA a considerat că clauzele restrictive impuse de structurile din fotbal radiodifuzorilor nu încalcă art. 87 al legii audiovizualului, întrucât informațiile vizate nu ar fi de interes public⁶⁰³.

RCS&RDS este beneficiarul unui contract de transmitere a meciurilor cu Liga Profesionistă de Fotbal. Dezvăluiri, de la acea dată, în spațiul public au relevat o serie de relații comerciale discutabile între companie și alte societăți comerciale controlate de președintele Ligii Profesioniste de Fotbal, Dumitru Dragomir. Aceeași companie era, la acea dată, și protagonista unor dispute comerciale cu furnizorii de conținut, eliminând din grila de programe o serie de posturi de televiziune de pe rețelele de cablu și satelit (detalii în Rapoartele FreeEx 2013 și 2014 și în

⁶⁰⁰ „Sesizare către CNA în cazul RCS&RDS vs Horia Ivanovici”, ActiveWatch.ro, 18 septembrie 2013.

⁶⁰¹ Ibidem.

⁶⁰² Ibidem.

⁶⁰³ Ibidem.

capitolul Piața de media și Etică și corupție în presă ale prezentului Raport).

Articole furate - pedeapsa cu închisoare

Andrei Ciobanu, un tânăr din Iași, a fost condamnat definitiv la 2 ani cu suspendare, la începutul lui 2016, pentru comiterea de infracțiuni informatice, după ce accesase adresa de e-mail a corespondenților TVR Iași și folosisese informațiile de acolo pentru a publica articole pe un site la care lucra⁶⁰⁴. Anterior, Andrei Ciobanu colaborase cu TVR Iași.

Astfel, corespondenții TVR Iași au constatat că informații de pe adresa de e-mail pe care o gestionau apăreau pe un site de știri deținut de societatea Grup News Moldova SRL⁶⁰⁵. Aceștia au formulat o plângere penală. DIICOT Iași a instrumentat dosarul și a constatat că în perioada 26 februarie - 9 aprilie 2014, Andrei Ciobanu „a folosit în mod neautorizat parola la contul de e-mail corespondentitviasi@gmail.com, pentru a accesa neautorizat contul și a prelua prin transfer neautorizat de date conținutul știrilor transmise prin acest cont de corespondență electronică de către colaboratorii și reporterii TVR Iași”. În urma percheziției anchetatorilor la proprietarul site-ului de știri, a reieșit că persoana care prelua informațiile fără drept era Ciobanu, care avea parola contului de e-mail din perioada în care lucrase la TVR⁶⁰⁶.

Sancțiunile dispuse de către judecătoria Tribunalului Iași în octombrie 2015 au fost⁶⁰⁷: condamnare la 1 an și 6 luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de acces ilegal la un sistem informatic (art. 360 alin. 1, 2, 3 Cod penal); 4 luni de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365 alin. 2 Cod penal); 4 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de violare a secretului corespondenței (art. 302 alin. 1 Cod penal); 10 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de transfer neautorizat de date informatice (art. 364 Cod penal).

Pedeapsa principală rezultantă a fost de 2 ani de închisoare, executați cu suspendare, cu un termen de supraveghere de 3 ani. De asemenea, în baza art. 65 alin. 1 și a art. 66 alin. (1) lit. a), b) Cod penal instanțele i-au interzis inculpatului Ciobanu Andrei Florin, ca pedeapsă complementară, exercitarea

drepturilor de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice și de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, pe o perioadă de 2 ani de la rămânerea definitivă a sentinței și până la executarea sau considerarea ca executată a pedepsei principale. În plus, Andrei Ciobanu a fost obligat să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă de 60 zile⁶⁰⁸. În februarie 2016, Curtea de Apel Iași a menținut hotărârea Tribunalului Iași⁶⁰⁹.

Extremistul Csibi Barna, condamnat pentru propagandă fascistă

În luna aprilie 2017, Judecătoria Miercurea Ciuc l-a condamnat pe Csibi Barna pentru promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe la plata unei amenzi penale de 10.000 de lei⁶¹⁰. Potrivit procurorilor, în anul 2010, în cadrul unei acțiuni publice, Csibi a răspândit autocolante cu mesajul „Rușine să-ți fie, iar ai cumpărat de la evrei” în fața unui hypermarket din Miercurea Ciuc. De asemenea, acesta a afișat un poster care reproducea simbolul grupării fasciste Crucile cu săgeți, grupare care a condus Ungaria în ultimul an al celui de-al doilea război mondial și care a fost responsabilă de deportarea unui număr important de evrei în lagărele germane de exterminare. Autocolantele răspândite conțineau de asemenea și reprezentarea grafică a unui soldat maghiar care purta însemnele grupării fasciste fasciste maghiare. Decizia nu este definitivă.

ActiveWatch consideră că aplicarea unei sancțiuni penale cu amenda este justificată în raport cu gravitatea faptelor comise.

CONCLUZII:

- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza noului Cod Civil (intrat în vigoare în toamna lui 2011).
- Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, devin lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.
- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o

⁶⁰⁴ Curtea de Apel Iași, Tribunalul Iași. Dosarele: 2593/99/2015, 2593/99/2015/a1, 8061/99/2015.

⁶⁰⁵ „Tânăr condamnat după ce a furat știri de la TVR”, Ziarul de Iași, 16.02.2016.

⁶⁰⁶ Ibidem.

⁶⁰⁷ Tribunalul Iași. Dosar 2593/99/2015. Hotărâre 1104/2015 din 27.10.2015.

⁶⁰⁸ Tribunalul Iași. Dosar 2593/99/2015. Hotărâre 1104/2015 din 27.10.2015.

⁶⁰⁹ Curtea de Apel Iași. Dosar 2593/99/2015. Hotărâre 134/2016 din 15.02.2016.

⁶¹⁰ „Extremistul Csibi Barna, condamnat penal pentru săvârșirea infracțiunii de promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe”, Informația Harghitei, 19 aprilie 2017.

societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor materiale din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane.

- Au existat cazuri în care s-au acordat daune morale record, în valoare de 3.500.000 de lei (un litigiu ce a implicat o companie mare de cablu și două televiziuni private importante, în urma unei campanii de denigrare). Hotărârea nu este definitivă.
- Un site de anunțuri și administratorii acestuia au fost trimiși în judecată pentru infracțiunea de proxenetism în urma publicării anunțurilor unor persoane care își ofereau serviciile sexuale contra cost (prostituția nu este incriminată penal).
- Televiziunii publice i s-a interzis să mai difuzeze imagini care prezentau fapte de corupție pentru care un ministru a fost ulterior condamnat. În plus, televiziunea publică și redactarea-șefă a știrilor la data difuzării imaginilor au fost obligate la plata de daune morale.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Citiți „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”⁶¹¹, „Ghidul juridic pentru ziariști”⁶¹² și „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”⁶¹³.
- Ziariștii și instituțiile de presă pot cere instanței să oblige reclamanții la plata cheltuielilor de judecată.
- Faceți publicitate deciziilor instanțelor care privesc jurnaliștii și cetățenii care își exercită dreptul la liberă exprimare.
- Faceți plângere la CEDO dacă sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproporționate sau dacă primiți sancțiuni exagerate pentru afectarea reputației, demnității sau imaginii unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.

⁶¹¹ „Libertatea de exprimare și noul Cod civil” (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.

⁶¹² „Ghid juridic pentru ziariști, ediția III” (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.

⁶¹³ „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

- Apelați la organizațiile de drepturile omului/de media pentru a fi sprijiniți în fața instanțelor, inclusiv prin cereri de intervenție accesorie, în interesul legii, formulate de astfel de organizații.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI, POLITICIENI ȘI ALȚI CETĂȚENI:

- Respectați dreptul la liberă exprimare și acceptați critica liberă. Apelați la instanțe numai împotriva acelor materiale din mass-media care nu sunt de interes public și care sunt realizate cu rea-credință.
- Codul civil trebuie amendat pentru a modifica posibilitatea de obligare la publicarea hotărârii de condamnare (art. 253 al. 3 lit. a), înlocuind-o cu obligarea la publicarea dispozitivului hotărârii de condamnare. Măsura actuală este lipsită de proporționalitate, presupunând costuri mari și fiind uneori și dificil de pus în practică. În plus, jurisprudența ne arată că multe instanțe dispun publicarea doar a dispozitivului, ceea ce înseamnă că și judecătorii consideră că textul legal e prea aspru.

RECOMANDĂRI PENTRU MAGISTRAȚI:

- Unele dintre afirmațiile pentru care presa a fost sancționată de instanțe s-au dovedit ulterior adevărate sau parțial adevărate, ceea ce înseamnă că interesul în a permite presei să dezbată chestiuni de interes public ar trebui să cântărească mai greu în fața judecătorilor.
- O alternativă rezonabilă, în cazul în care se dorește obligarea la publicarea hotărârilor instanțelor, este să se solicite doar publicarea dispozitivului hotărârii - așa cum și procedează deja multe instanțe de judecată -, dimensiunea acestuia fiind mult mai rezonabilă din punctul de vedere al publicării în presa scrisă și suficient de clară în conținut. Hotărârile integrale pot fi publicate în ziarele online aflate în proprietatea/controlul celor sancționați.
- CEDO a considerat că obligarea la ștergerea unor articole din spațiul online pentru că ar încălca dreptul la reputație al unor persoane încalcă articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Soluția rezonabilă amintită de CEDO ar putea fi obligarea la inserarea în pagina cu articolul reclamat a unui anunț referitor la obiectul litigiului referitor la articol și concluziile instanței de judecată.
- Obligarea la prezentarea de scuze riscă să încalce dreptul la libertatea de conștiință, așa cum este acesta statuat de Constituția României.

CC BY 3.0

ActiveWatch

Membră a rețelelor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro

www.facebook.com/ActiveWatch

freeex.activewatch.ro